
**ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΡΑΚΗΣ**

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ

**ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ
ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ**

N. Χηλή, 68100 Αλεξανδρούπολη
Τηλ. 25510-30028

Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης

Ακαδημαϊκό έτος 2009 – 2010
Αλεξανδρούπολη, Οκτώβριος 2009

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

		Σελίδες
	Πρόλογος	3
1.	Η διαδικασία εσωτερικής αξιολόγησης	6
2.	Παρουσίαση του Τμήματος	17
3.	Προγράμματα Σπουδών	26
	3.1. Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών	26
	3.2. Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών	34
	3.3. Πρόγραμμα Διδακτορικών Σπουδών	45
4.	Διδακτικό έργο	47
5.	Ερευνητικό έργο	69
6.	Σχέσεις με κοινωνικούς/πολιτιστικούς/παραγωγικούς (ΚΠΠ) φορείς	75
7.	Στρατηγική ακαδημαϊκής ανάπτυξης	79
8.	Διοικητικές υπηρεσίες και υποδομές	81
9.	Συμπεράσματα	87
10.	Σχέδια βελτίωσης	96
11.	Παραρτήματα	98
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I: Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών για το ακαδημαϊκό έτος 2008-09	98
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II: Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών για το ακαδημαϊκό έτος 2007-08	106
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ III : Εσωτερικός Κανονισμός Μεταπτυχιακών Σπουδών	111
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV : Πρόγραμμα Πρακτικής Άσκησης	122
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ V: Κανονισμός Εκπόνησης Πτυχιακής Εργασίας	126
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VI: Κανονισμός Διεξαγωγής Γραπτών Εξετάσεων	130
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VII: Εργαλεία συλλογής δεδομένων από τους φοιτητές (Ερωτηματολόγιο Μαθήματος / Διδασκαλίας από τους Φοιτητές - ΕΑΔΦ) και τα μέλη ΔΕΠ (Απογραφικό Δελτίο Εξαμηνιαίου Μαθήματος - ΑΔΕΜ και Ατομικό Απογραφικό Δελτίο για τα Μέλη του Εκπαιδευτικού Προσωπικού - ΑΑΔ)	134
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VIII: Κατάλογος δημοσιεύσεων κατά μέλος ΔΕΠ του ΠΤΔΕ κατά το διάστημα 2004-2008	157

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρούσα έκθεση αποτελεί προϊόν συλλογικής εργασίας προκειμένου να αξιολογηθεί η λειτουργία του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης, ενός σχετικά νέου Τμήματος

Η λειτουργία και η απόδοση του Τμήματος υπήρξε αντικείμενο αξιολόγησης και στο παρελθόν. Η πρώτη προσπάθεια προς αυτήν την κατεύθυνση καταγράφεται κατά το ακαδημαϊκό έτος 1996-1997, όταν το Δ.Π.Θ., με δική του πρωτοβουλία, συμμετείχε σε ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα αξιολόγησης από το διεθνή οργανισμό Association of European Universities (AEU) (πρώην Confederation of European Rectors/C.R.E.), ενώ από το ακαδημαϊκό έτος 1995 - 1996 έως σήμερα καταγράφονται σε μορφή ερωτηματολογίων οι προσδοκίες των νέο-εισερχόμενων φοιτητών σχετικά με τις σπουδές τους και τη σχέση αυτών των σπουδών με την εκπαιδευτική πράξη. Τα ίδια ερωτηματολόγια συμπληρώνονται -αν και λιγότερο συστηματικά- και κατά το τελευταίο εξάμηνο των σπουδών τους. Επιπλέον, κατά την περίοδο 2004-2008 πραγματοποιήθηκε αξιολόγηση (α) του Προπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών (ΠΠΣ) στο πλαίσιο του Προγράμματος Αναμόρφωσης Προπτυχιακών Σπουδών (ΕΠΕΑΕΚ II) και (β) του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ) «Επιστήμες της Αγωγής», τόσο κατά την περίοδο της αρχικής (περίοδος 2003 – 2006) όσο και της διευρυμένης φάσης λειτουργίας του (περίοδος 2006 – 2008).

Ωστόσο, στο πλαίσιο των παραπάνω, αξιολογήθηκαν μόνον όψεις της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Η παρούσα έκθεση αποτελεί μια πρώτη προσπάθεια συνολικής περιγραφής και αποτύπωσης του έργου που επιτελέστηκε στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης κατά το διάστημα 2005 - 2008¹. Μακροπρόθεσμη φιλοδοξία είναι η αξιολόγηση να αποτελέσει λειτουργικό εργαλείο για τα μέλη ΔΕΠ, τη Διοίκηση του Τμήματος, τη Διοίκηση του Πανεπιστημίου και τους φοιτητές σε ό,τι αφορά το διαρκή εκσυγχρονισμό και την αποτελεσματικότερη λειτουργία του Τμήματος.

---

¹ Η συγγραφή της παρούσας έκθεσης ακολούθησε τις κατευθύνσεις που δίνονται στο κείμενο της ΑΔΙΠ με τίτλο «Διασφάλιση Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση: ανάλυση κριτηρίων διασφάλισης ποιότητας ακαδημαϊκών μονάδων» (έκδοση 2.0, Ιούλιος 2007, ΑΔΙΠ, Αθήνα) και υιοθέτησε πλήρως το σχήμα δομής και περιεχομένων που αναλύεται στο κείμενο «Έκθεση εσωτερικής αξιολόγησης - Πρότυπο σχήμα» (έκδοση 1.0, Νοέμβριος 2009, Αθήνα).

Για τη συγγραφή της παρούσας Έκθεσης Εσωτερικής Αξιολόγησης συνεργάστηκαν τα μέλη της OMEA (βλέπε κεφάλαιο 1):

- Δέσποινα Σακκά, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια & Χαράλαμπος Σακονίδης, Αναπληρωτής Καθηγητής (Πρόλογος, Κεφάλαια 1 & 4)
- Βασιλική Θεοδώρου, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια (Κεφάλαιο 2)
- Ελένη Ταρατόρη, Καθηγήτρια, Νικόλαος Μακρής, Επίκουρος Καθηγητής & Κωνσταντίνος Κόκκινος, Επίκουρος Καθηγητής (Κεφάλαιο 3)
- Γεώργιος Παπαγεωργίου, Καθηγητής (Κεφάλαια 5 & 8)
- Μαρία Βεργέτη, Επίκουρος Καθηγήτρια (Κεφάλαιο 6)
- Θεόδωρος Κεβρεκίδης, Καθηγητής (Κεφ. 7 & 9)

Επιπλέον, στη διατύπωση των συμπερασμάτων συνέβαλαν όλα τα μέλη της OMEA, τα οποία, επιπλέον, επεξεργάστηκαν το σύνολο του κειμένου και πρότειναν βελτιωτικές παρεμβάσεις που λήφθηκαν υπόψη στη διαμόρφωση του τελικού κειμένου της έκθεσης αξιολόγησης.

Η υλοποίηση της αξιολόγησης και της συγγραφής της έκθεσης δεν θα ήταν δυνατή χωρίς τη βοήθεια του Δημήτρη Καλογιάννη, μέλους ΕΤΕΠ του Τμήματος, ο οποίος συνέβαλε ουσιαστικά στη συγκέντρωση των δελτίων αξιολόγησης των φοιτητών και των μελών ΔΕΠ αλλά και στην κωδικοποίηση των απαντήσεων των πρώτων και την εισαγωγή των αντίστοιχων στοιχείων στη βάση δεδομένων. Στο τελευταίο καθοριστική ήταν και η συμβολή των αποσπασμένων εκπαιδευτικών του κλάδου Π19 Ιωάννη Αποστολίδη, Στέργιου Δελιακίδη, Σοφίας Χατζηλεοντιάδου και Θεόδωρου Τζιερτζή.

Με την ολοκλήρωση της πρώτης Έκθεσης Εσωτερικής Αξιολόγησης θεωρούμε ότι έχει κατακτηθεί ικανοποιητικός βαθμός αυτογνωσίας σχετικά με τα δυνατά και αδύναμα στοιχεία του Προγράμματος Σπουδών, καθώς και εκείνα της Οργάνωσης και Λειτουργίας του Τμήματος. Ωστόσο, πιστεύουμε ότι η κάθε μορφής αξιολόγηση, -η οποία θα πρέπει να έχει σαφώς ακαδημαϊκό χαρακτήρα-, οφείλει να λαμβάνει υπόψη της τις πραγματικότητες του κάθε Τμήματος. Επιπλέον, θα πρέπει να διευκρινιστεί ότι η αξιολόγηση αποκτά ουσιαστικό νόημα μόνο σε ένα Τμήμα στο οποίο η συνεχής ανάπτυξη και η βέλτιστη απόδοση του επικουρικού προσωπικού, των υλικο-τεχνικών υποδομών και του διοικητικού μηχανισμού, -παραγόντων που θεωρούνται καθοριστικοί για την απρόσκοπτη υλοποίηση του διδακτικού, ερευνητικού και διοικητικού έργου-, συνιστούν άμεση προτεραιότητα και προτάσσονται ως κριτήρια κατά το σχεδιασμό και

την υλοποίηση του οικονομικού αλλά και του αναπτυξιακού προγραμματισμού του Τμήματος.

Αλεξανδρούπολη, Οκτώβριος 2009

---

1. Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Όπως διαφαίνεται από τη σχετική νομοθεσία (Ν. 3374/2005) και αναφέρεται στο *Πρότυπο Έκθεσης Εσωτερικής Αξιολόγησης*, σκοπός της Εσωτερικής Αξιολόγησης είναι να διαμορφώσει και να διατυπώσουν τα μέλη του Τμήματος κριτική άποψη για την ποιότητα του επιτελούμενου έργου του, με βάση αντικειμενικά κριτήρια και δείκτες κοινής συναίνεσης και γενικής αποδοχής, με στόχους: (α) την τεκμηριωμένη ανάδειξη των επιτευγμάτων του Τμήματος, (β) την επισήμανση σημείων που χρήζουν βελτίωσης, (γ) τον προσδιορισμό ενεργειών βελτίωσης, (δ) την ανάληψη πρωτοβουλιών για αυτοτελή δράση εντός του Τμήματος, όπου και εφόσον είναι εφικτό, και (ε) τη λήψη αποφάσεων για αυτοτελείς δράσεις εντός του Ιδρύματος, όπου και εφόσον είναι εφικτό.

1.1. Περιγραφή και ανάλυση της διαδικασίας εσωτερικής αξιολόγησης

Η διαδικασία εσωτερικής αξιολόγησης του Τμήματος υιοθέτησε το πλαίσιο που προτείνεται στα σχετικά κείμενα της ΑΔΙΠ και διακρίνεται σε πέντε φάσεις:

- Φάση προετοιμασίας: Επεξεργασία των σχετικών κειμένων και συγκρότηση ενός σχεδίου οργάνωσης της διαδικασίας από το Διοικητικό Συμβούλιο του Τμήματος
- Φάση αποφάσεων: Συζήτηση των αποτελεσμάτων και της πρότασης που διαμορφώθηκαν κατά τη φάση Α΄ στη Γενική Συνέλευση του Τμήματος – διαμόρφωση τελικής πρότασης υλοποίησης και συγκρότηση ΟΜΕΑ
- Φάση υλοποίησης: Κατασκευή εργαλείων συλλογής (γραπτών) πληροφοριών, τυπικές και άτυπες συνεργασίες με μέλη του σώματος των φοιτητών, των ΔΕΠ και του λοιπού προσωπικού, συγκρότηση και εφαρμογή ακριβούς σχεδίου συλλογής των δεδομένων, έγκριση από τη Γενική Συνέλευση του Τμήματος
- Φάση συγγραφής της έκθεσης: συγκέντρωση και κωδικοποίηση των απαντήσεων και, γενικότερα, των πληροφοριών που συλλέχτηκαν, εισαγωγή στη βάση δεδομένων, καταμερισμός εργασίας συγγραφής μεταξύ των μελών της ΟΜΕΑ, επεξεργασία των δεδομένων, συγγραφή των επιμέρους ενοτήτων, συνεργασία των μελών της ΟΜΕΑ για τη διαμόρφωση του τελικού, ενιαίου κειμένου της έκθεσης
- Φάση μελέτης και έγκρισης της έκθεσης σε επίπεδο Τμήματος: αποστολή του κειμένου της έκθεσης που συγκρότησε η ΟΜΕΑ σε όλα τα μέλη της Γενικής Συνέλευσης του Τμήματος για παρατηρήσεις, συζήτηση σε σύγκλιση του

σώματος με μοναδικό αντικείμενο την κατάθεση απόψεων, την υιοθέτηση ενδεχόμενων παρεμβάσεων στο κείμενο και την έγκριση ενός τελικού κειμένου. Παρακάτω περιγράφονται λεπτομερώς ορισμένες από τις βασικές πτυχές της παραπάνω διαδικασίας.

Σύνθεση και χρονοδιάγραμμα εργασίας της OMEA

Η OMEA συγκροτήθηκε από τον Πρόεδρο και τον Αναπληρωτή Πρόεδρο του Π.Τ.Δ.Ε., τους Διευθυντές των τριών Τομέων κατά τη διετία 2007 -2008 και τέσσερα μέλη ΔΕΠ, τα οποία αφενός δέχτηκαν να εργαστούν για το συγκεκριμένο σκοπό και αφετέρου υπηρετούσαν γνωστικά αντικείμενα που συνδέονται (θεωρητικά ή / και μεθοδολογικά) με ζητήματα που άπτονται πτυχών της αξιολογικής διαδικασίας στην εκπαίδευση. Τα μέλη που, τελικά, στελέχωσαν την OMEA ήταν, κατά αλφαβητική σειρά:

- Μαρία Βεργέτη, Επίκουρη Καθηγήτρια
- Βασιλική Θεοδώρου, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια
- Θεόδωρος Κεβρεκίδης, Καθηγητής
- Κων/νος Κόκκινος, Επίκουρος Καθηγητής
- Νίκος Μακρής, Επίκουρος Καθηγητής
- Γιώργος Παπαγεωργίου, Καθηγητής
- Δέσποινα Σακκά, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια
- Χαράλαμπος Σακονίδης, Αναπληρωτής Καθηγητής
- Ελένη Ταρατόρη, Καθηγήτρια

Επιπλέον, σε μια προσπάθεια ενίσχυσης του έργου της OMEA, αποφασίστηκε και μια διευρυμένη εκδοχή της, η οποία συμπεριέλαβε:

- τον Καθηγητή κ. Γεράσιμο Κέκκερη, σε θέματα αξιοποίησης Νέων Τεχνολογιών, δεδομένης της εξειδίκευσής του σε ζητήματα τεχνολογίας
- το μέλος ΕΤΕΠ κ. Δημήτρη Καλογιάννη, για τη συγκέντρωση των στοιχείων και την εισαγωγή τους στη βάση δεδομένων, εξαιτίας των σχετικών γνώσεών του και της αντίστοιχης εμπειρίας του σε ανάλογες δράσεις και προγράμματα του Τμήματος
- έναν εκπρόσωπο των φοιτητών.

Για λόγους λειτουργικότητας, η OMEA χωρίστηκε σε δύο επιμέρους ομάδες εργασίας. Η πρώτη από αυτές αποτελούνταν από τους: Γ. Παπαγεωργίου (συντονιστής), Β. Θεοδώρου, Δ. Σακκά και Χ. Σακονίδη. Η ομάδα αυτή ανέλαβε τη συγγραφή των

κεφαλαίων 1, 2, 4, 5 & 8), ενώ η δεύτερη επιμέρους ομάδα περιελάμβανε τους Ε. Ταρατόρη (συντονίστρια), Μ. Βεργέτη, Κ. Κόκκινο και Ν. Μακρή και ασχολήθηκε με τη συγγραφή των κεφαλαίων 3 & 6), ενώ τη συγγραφή των κεφαλαίων 7 και 9 ανέλαβε ο Πρόεδρος του Τμήματος, Θ. Κεβρεκίδης.

Το χρονοδιάγραμμα εργασίας της ΟΜΕΑ υπήρξε αποτέλεσμα σταδιακής διαπραγμάτευσης τόσο σε επίπεδο Τμήματος όσο και σε επίπεδο Ιδρύματος και διαμορφώθηκε, τελικά, κατά προσέγγιση, ως εξής:

- Φάση προετοιμασίας: Σεπτέμβριος 2007 – Μάρτιος 2008
- Φάση αποφάσεων: Μάρτιος 2008 – Ιούνιος 2008
- Φάση υλοποίησης: Ιούνιος 2008 – Μάιος 2009
- Φάση συγγραφής της έκθεσης: Ιούνιος 2009 – Σεπτέμβριος 2009
- Φάση μελέτης και έγκρισης της έκθεσης σε επίπεδο Τμήματος: Σεπτέμβριος 2009 – Οκτώβριος 2009.

Με ποιους και πως συνεργάστηκε η ΟΜΕΑ για τη διαμόρφωση της Έκθεσης

Για τη διαμόρφωση της παρούσας έκθεσης, τα μέλη της ΟΜΕΑ συνεργάστηκαν με:

- Τους διδάσκοντες, προκειμένου να συγκεντρωθούν στοιχεία σχετικά με το διδακτικό και ερευνητικό τους έργο, την εν γένει λειτουργία του Τμήματος αλλά και την παρουσία του στα κοινωνικά και άλλα δρώμενα σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο. Μεγάλο μέρος αυτών των στοιχείων συλλέχτηκε μέσω της συμπλήρωσης από τα μέλη ΔΕΠ των δύο απογραφικών δελτίων που συγκροτήθηκαν για το σκοπό αυτό: α) το Απογραφικό Δελτίο Εξαμηνιαίου Μαθήματος (ΑΔΕΜ) και β) το Ατομικό Απογραφικό Δελτίο για τα Μέλη του Εκπαιδευτικού Προσωπικού (ΑΑΔ)
- Τους διευθυντές Εργαστηρίων για τη συλλογή στοιχείων που αφορούσαν σε ζητήματα εκπαιδευτικής λειτουργίας, επικουρικού προσωπικού και υλικοτεχνικών υποδομών
- Διάφορες Επιτροπές του Τμήματος ή της Σχολής Επιστημών της Αγωγής για την παροχή πληροφοριών που σχετίζονται με το αντικείμενο ευθύνης τους (π.χ., τη δόμηση του Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών), και, κυρίως, με τις πτυχές του που δρουν θετικά ή αρνητικά στη λειτουργία του Τμήματος σε όλα

τα επίπεδα (Επιτροπή Προγράμματος Σπουδών, Επιτροπή Προγραμμάτων ERASMUS-SOCRATES, Επιτροπή Κτιριακών Εγκαταστάσεων, κ.τ.λ.).

- Το διοικητικό και λοιπό υποστηρικτικό προσωπικό τόσο για την καταγραφή παραμέτρων δραστηριοποίησής τους που διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην αποτελεσματικότητα του έργου που επιτελείται στο Τμήμα (π.χ., η γραμματειακή υποστήριξη του εκπαιδευτικού έργου σε προπτυχιακό επίπεδο, οι υπηρεσίες στέγασης και σίτισης των φοιτητών, κ.ά.) όσο και για την υποστήριξη αυτής καθεαυτής της διαδικασίας αξιολόγησης (π.χ., γραμματειακή υποστήριξη και παροχή στοιχείων σχετικά με το δυναμικό των φοιτητών από τον Αναπληρωτή Γραμματέα κ. Αθανάσιο Μόγια, τεχνική/ μηχανογραφική υποστήριξη στην καταχώριση δεδομένων από το μέλος ΕΤΕΠ του Εργαστηρίου Περιβαλλοντικής Έρευνας και Εκπαίδευσης κ. Δημήτρη Καλογιάννη και από τους αποσπασμένους εκπαιδευτικούς του κλάδου Π19 του Εργαστηρίου Μαθηματικών και Πληροφορικής, κ. ά.).

Θα πρέπει, ειδικότερα, να επισημανθεί ότι η καταγραφή της υλικοτεχνικής υποδομής, του ηλεκτρονικού εξοπλισμού, των εποπτικών μέσων, του επιστημονικού εξοπλισμού (εκπαιδευτικό-ερευνητικό) και των διαθέσιμων χώρων γραφείων και εργαστηρίων έγινε με τη συνεργασία των μελών της OMEA και των μελών της αντίστοιχης επιτροπής της Σχολής Επιστημών της Αγωγής (Κτιριακών Εγκαταστάσεων), καθώς και τους Διευθυντές των Εργαστηρίων και μεμονωμένα μέλη ΔΕΠ που δεν ανήκουν σε εργαστήρια.

Πηγές και διαδικασίες που χρησιμοποιήθηκαν για την άντληση πληροφοριών

Για τη συγγραφή της Έκθεσης χρησιμοποιήθηκαν πολλαπλές πηγές πληροφοριών. Οι πληροφορίες αυτές αναλύθηκαν, συζητήθηκαν και αξιολογήθηκαν από τα μέλη της OMEA και, ενίοτε αποτέλεσαν αντικείμενο επεξεργασίας στο πλαίσιο της Γενικής Συνέλευσης, κατά τη διάρκεια συζητήσεων σχετικών με την αξιολόγηση πτυχών της λειτουργίας του Τμήματος ή της εν λόγω αξιολόγησής του. Πιο συγκεκριμένα:

- Για την αξιολόγηση του (προπτυχιακού και μεταπτυχιακού) *διδασκτικού έργου*, στοιχεία αντλήθηκαν από τους Οδηγούς Σπουδών, τις εκθέσεις αξιολόγησης που εκπονήθηκαν στο πλαίσιο σχετικών προγραμμάτων ΕΠΕΑΚ II και από δύο ερωτηματολόγια που κατασκευάστηκαν για τους σκοπούς της τρέχουσας αξιολόγησης του Τμήματος. Το πρώτο από αυτά (Απογραφικό Δελτίο

Εξαμηνιαίου Μαθήματος - ΑΔΕΜ) αφορούσε στην αξιολόγηση μαθήματος / διδασκαλίας από τον/την διδάσκοντα/-ουσα και συμπληρώθηκε από τα μέλη ΔΕΠ που το επιθυμούσαν. Το δεύτερο (Ερωτηματολόγιο Μαθήματος / Διδασκαλίας από τους Φοιτητές – ΕΑΔΦ) συμπληρώθηκε από τους/τις φοιτητές/-τριες του Τμήματος. Μετά από πρόταση της ΟΜΕΑ και έγκρισή της από τη ΓΣ, τα ΕΑΔΦ συμπληρώνονταν από τους φοιτητές πριν την έναρξη της εξεταστικής περιόδου, στη διάρκεια μιας από τις τελευταίες διδασκαλίες των μαθημάτων του εξαμήνου, χωρίς την παρουσία του διδάσκοντα και με την εποπτεία επιτροπής φοιτητών (κατά προτίμηση της επιτροπής έτους), οι οποίοι αναλάμβαναν και την ευθύνη της συγκέντρωσης και παράδοσής τους στην Γραμματεία του Τμήματος, από όπου τα παρελάμβανε η ομάδα καταχώρησής τους στη βάση δεδομένων.

- Για την αξιολόγηση του *ερευνητικού-επιστημονικού έργου* των μελών ΔΕΠ, τα στοιχεία αντλήθηκαν από τα ειδικά διαμορφωμένα δελτία (Ατομικό Απογραφικό Δελτίο Μέλους Εκπαιδευτικού Προσωπικού - ΑΑΔ), τα οποία συμπλήρωναν όσα από τα μέλη ΔΕΠ το επιθυμούσαν. Συμπληρωματικά, σχετικά στοιχεία αντλήθηκαν από διευκρινιστικές συζητήσεις με τα μέλη ΔΕΠ που επέλεξαν να συμπληρώσουν τα δελτία.
- Συμπληρωματικά στοιχεία σχετικά με την κινητικότητα και τις επιδόσεις των φοιτητών αλλά και την κινητικότητα του εκπαιδευτικού προσωπικού αντλήθηκαν, επίσης, από τη Γραμματεία του Τμήματος.

Τα τρία εργαλεία συλλογής στοιχείων που χρησιμοποιήθηκαν (ΑΑΔ, ΑΔΕΜ και ΕΑΔΦ) για τους σκοπούς της τρέχουσας αξιολογικής διαδικασίας αποτελούν προσαρμογή των προτεινόμενων αντιστοίχως από την ΑΔΙΠ στις ανάγκες και την πραγματικότητα του Τμήματος.

Πως και σε ποια έκταση συζητήθηκε η έκθεση στο εσωτερικό του Τμήματος

Ο σχεδιασμός και η υλοποίηση της αξιολόγησης συζητήθηκαν εκτενώς στο Τμήμα κατά τα πρώτα στάδια μετά τη λήψη της απόφασης για αξιολόγηση, τόσο σε επίπεδο Διοικητικού Συμβουλίου όσο και Γενικής Συνέλευσης κατά το ακαδημαϊκό έτος 2007. Στο πλαίσιο αυτών των συζητήσεων κατατέθηκαν διαφωνίες και επιφυλάξεις, ορισμένες από τις οποίες οδήγησαν σε τροποποιήσεις του αρχικού πλάνου εργασίας, ενώ αρκετές αφορούσαν στη φιλοσοφία και τη σκοπιμότητα, γενικότερα, της

αξιολόγησης, που, ωστόσο, είχε ήδη γίνει, έστω και μερικώς αλλά και με δισταγμούς, αποδεκτή.

Τα κείμενα που συγκροτήθηκαν από τα μέλη των δύο επιμέρους ομάδων της ΟΜΕΑ έτυχαν επεξεργασίας, αρχικά από τα μέλη της επιμέρους ομάδας και, στη συνέχεια, από τα μέλη όλης της ΟΜΕΑ, ενοποιήθηκαν και, αφού έγιναν οι απαραίτητες τροποποιήσεις, διανεμήθηκαν ως ενιαίο κείμενο στα μέλη της Γενικής Συνέλευσης και συζητήθηκαν σε ειδική της συνεδρίαση. Οι παρατηρήσεις που κατατέθηκαν κατά τη συνεδρίαση αυτή και έγιναν αποδεκτές από το Σώμα, οδήγησαν σε αντίστοιχες τροποποιήσεις του κειμένου, την τελική μορφή του οποίου, επιμελήθηκαν οι Θεόδωρος Κεβρεκίδης, Καθηγητής και Πρόεδρος του Τμήματος και Βασιλική Θεοδώρου, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Διευθύντρια του Τομέα Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Σπουδών, και αποτέλεσε το κείμενο που κατατέθηκε στη ΜΟ.ΔΙ.Π του Δ.Π.Θ.

1.2. Ανάλυση των θετικών στοιχείων και των δυσκολιών που παρουσιάστηκαν κατά τη διαδικασία της εσωτερικής αξιολόγησης

Η λειτουργία και η απόδοση του Τμήματος υπήρξε, όπως αναφέρθηκε πιο πάνω, αντικείμενο διαρκούς αξιολόγησης στο παρελθόν:

(α) Στο πλαίσιο της αυτόβουλης συμμετοχής του Δ.Π.Θ. στο ολοκληρωμένο πρόγραμμα αξιολόγησης από το διεθνή οργανισμό Association of European Universities (AEU) κατά το ακαδημαϊκό έτος 2006-2007. Έκτοτε και έως σήμερα, τα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος καταθέτουν κάθε Μάιο-Ιούνιο Υπόμνημα Δραστηριοτήτων, όπου καταγράφουν το ετήσιο διδακτικό, ερευνητικό και διοικητικό τους έργο, καθώς και το σύνολο του προβλεπόμενου έργου τους κατά την επόμενη ακαδημαϊκή χρονιά.

(β) Με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης του Τμήματος, από το ακαδημαϊκό έτος 1995 – 1996, οι νέο- εισερχόμενοι φοιτητές συμπληρώνουν ένα ερωτηματολόγιο, στο οποίο καταγράφονται οι προσδοκίες τους από τις σπουδές τους στο Π.Τ.Δ.Ε. καθώς και η σχέση αυτών των Σπουδών με την μελλοντική άσκηση του επαγγέλματος του εκπαιδευτικού. Το ίδιο ερωτηματολόγιο διανέμεται για συμπλήρωση και κατά τη διάρκεια του τελευταίου εξαμήνου σπουδών, με στόχο τη διερεύνηση του βαθμού επίτευξης αυτών των προσδοκιών. Ορισμένα από αυτά τα δεδομένα έχουν αναλυθεί σε κάποιο βαθμό και παρουσιάστηκαν σε επιστημονικές συναντήσεις, όμως το μεγαλύτερο μέρος τους δεν έχει αποτελέσει αντικείμενο επεξεργαστεί σε βάθος, εξαιτίας του

αυξημένου φόρτου εργασίας της ομάδας των μελών ΔΕΠ που έχει αναλάβει το σχετικό έργο και της έλλειψης επικουρικού προσωπικού.

(γ) Κατά την περίοδο 2004-2008, στο πλαίσιο του Προγράμματος Αναμόρφωσης Προπτυχιακών Σπουδών (ΕΠΕΑΕΚ II) που υλοποιήθηκε από το Τμήμα.

(δ) Κατά την ίδια περίπου περίοδο (2003 – 2008), στο πλαίσιο του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών (ΕΠΕΑΕΚ II) «Επιστήμες της Αγωγής» που λειτούργησε στο Τμήμα.

Στις περιπτώσεις (β), (γ) και (δ) η αξιολόγηση υλοποιήθηκε από διμελή ομάδα μελών ΔΕΠ, με τη συμμετοχή ενός εκπροσώπου των φοιτητών στο πλαίσιο σχετικών αποφάσεων της Γενικής Συνέλευσης του Τμήματος. Οι διαπιστώσεις και τα συμπεράσματα τα οποία εξήχθησαν από την επεξεργασία των παραπάνω δεδομένων κατατέθηκαν στη Γενική Συνέλευση και χρησίμευσαν για το σχεδιασμό και το εκσυγχρονισμό του προπτυχιακού προγράμματος σπουδών, καθώς και για το σχεδιασμό του μεταπτυχιακού προγράμματος το οποίο πρόκειται να υλοποιηθεί κατά τα επόμενα έτη. Επίσης, κατά τη διάρκεια αυτών των αξιολογήσεων αναπτύχθηκαν εργαλεία αξιολόγησης τόσο από τους φοιτητές όσο και από τα μέλη ΔΕΠ. Τα εργαλεία αυτά, αν και δεν αξιοποιήθηκαν αυτούσια στην παρούσα αξιολόγηση, συνέβαλαν σε σημαντικό βαθμό στην προσαρμογή των αντίστοιχων ερωτηματολογίων που προτάθηκαν από την ΑΔΙΠ στις ανάγκες και την πραγματικότητα του Τμήματος. Η επιλογή αυτή κρίθηκε ότι εξυπηρετούσε καλύτερα τους σκοπούς της παρούσας αξιολόγησης, με δεδομένη την πίεση του χρόνου και την σχεδόν παντελή απουσία υποστηρικτικού μηχανισμού σε επίπεδο ιδρύματος και ΑΔΙΠ σε ό,τι αφορά την αποσαφήνιση των βασικών κατευθύνσεων και παραμέτρων της διαδικασίας καθώς και την παροχή τεχνογνωσίας.

Όπως ήδη αναφέρθηκε, σε αντίθεση με προηγούμενες αντίστοιχες προσπάθειες του Τμήματος, κατά τις οποίες αξιολογήθηκαν μόνον όψεις της λειτουργίας του, η παρούσα έκθεση επιχειρεί μια συνολική εκτίμηση του έργου που επιτελείται σε αυτό, παρέχοντας, έτσι, τη δυνατότητα κατάκτησης υψηλού βαθμού αυτογνωσίας. Στο πλαίσιο αυτό, οι διαπιστώσεις που προκύπτουν από την αξιολόγηση θα μπορέσουν να αποτελέσουν αφετηρία για προβληματισμό στην κατεύθυνση της βελτίωσης της λειτουργίας του Τμήματος.

Ορισμένες βασικές διαπιστώσεις σχετικές με την αξιολογική διαδικασία που υιοθετήθηκε έχουν ως εξής:

1. Στην παρούσα αξιολόγηση συμμετείχε μεγάλος αριθμός φοιτητών (συνολικά συμπληρώθηκαν 2.600 ερωτηματολόγια) και ένας σχετικά μικρός αριθμός μελών ΔΕΠ.

Η συμμετοχή των τελευταίων υπήρξε σχετικά περιορισμένη και μη συστηματική. Συγκεκριμένα, σε σύνολο 25 μελών ΔΕΠ κατατέθηκαν 16 δελτία και 2 κενά. Εξάλλου, και από αυτούς που συμπλήρωσαν το ΑΑΔ, ορισμένοι είτε δεν κατέθεσαν τα ΑΔΕΜ τους είτε κατέθεσαν μόνο ορισμένα από αυτά (συνολικά, 5 μέλη ΔΕΠ κατέθεσαν τα αντίστοιχα δελτία για όλα τα μαθήματα, ενώ 2 μέλη ΔΕΠ μόνο για τα υποχρεωτικά μαθήματα που διδάσκουν στο Πρόγραμμα Σπουδών). Αυτό θα μπορούσε να αποδοθεί στον έντονο προβληματισμό και τις επιφυλάξεις που κατατέθηκαν από την πλευρά όσων μελών ΔΕΠ δεν συμμετείχαν στην όλη διαδικασία (αλλά και από αρκετά μέλη ΔΕΠ που, τελικά, μετείχαν, έστω και μερικώς) και θα πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά τις επόμενες φάσεις αξιολόγησης.

Οι προβληματισμοί και οι επιφυλάξεις αυτές θα πρέπει να θεωρηθούν αναμενόμενες εφόσον τέτοιας ευρείας κλίμακας και σε βάθος αξιολόγηση επιχειρείται για πρώτη φορά τόσο στο Τμήμα όσο και στη χώρα μας. Επίσης, φάνηκε ότι η σχετική διαδικασία κινητοποίησε αντιστάσεις, οι οποίες συνδέονται με το γεγονός ότι η αξιολόγηση έχει συνδεθεί στο παρελθόν περισσότερο με αυταρχικές δομές και πρακτικές (π.χ., ο θεσμός του Επιθεωρητή στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, η παντοδυναμία και ο αυταρχισμός της Καθηγητικής Έδρας στην τριτοβάθμια εκπαίδευση) και καθόλου με την αναβάθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος. Αποτέλεσμα όλων αυτών είναι να υπάρχει αφενός έλλειμμα στην παροχή πληροφοριών σχετικά με το έργο των μελών ΔΕΠ και αφετέρου καχυποψία για αυτό και συχνά αμφισβήτησή του.

Στην κατεύθυνση ανατροπής αυτής της απορριπτικής στάσης απέναντι σε μια διαδικασία αξιολόγησης που έχει γνήσια ανατροφοδοτικό και ενισχυτικό ρόλο θα πρέπει να καταβληθεί προσπάθεια αλλαγής της ισχύουσας νοοτροπίας και καλλιέργειας μιας διαφορετικής κουλτούρας που θα εκτιμά την αξιολόγηση ως ένα τρόπο καταγραφής των θετικών και αρνητικών σημείων της λειτουργίας ενός Τμήματος/Ιδρύματος ΑΕΙ και θα στοχεύει στη διαρκή βελτίωση και στον εκσυγχρονισμό των παρεχόμενων υπηρεσιών. Για την επίτευξη αυτού του στόχου, απαραίτητη προϋπόθεση αποτελεί η αποσύνδεση της αξιολόγησης από το ζήτημα της χρηματοδότησης, τουλάχιστον με τη μορφή που υφίσταται σήμερα (π.χ. άμεση και τιμωριτικού τύπου σύνδεση της αξιολόγησης με τη χρηματοδότηση ενός Τμήματος / Ιδρύματος).

2. Σε ό,τι αφορά τα *εργαλεία αξιολόγησης*, τα ΑΑΔ και ΑΔΕΜ που προτείνονται από τον ΑΔΙΠ χρησιμοποιήθηκαν με μικρές τροποποιήσεις και εμπλουτισμό που

απέβλεπαν στην προσαρμογή τους στις ανάγκες του Τμήματος. Εξαίρεση απετέλεσε το Ερωτηματολόγιο Αξιολόγησης Μαθήματος /Διδασκαλίας από τους Φοιτητές (ΕΑΔΦ), το οποίο θεωρήθηκε ότι δεν ανταποκρίνεται ως έχει επαρκώς στις ανάγκες αξιολόγησης του ακαδημαϊκού έργου αλλά ούτε και του ίδιου του διδάσκοντα. Έτσι, αναθεωρήθηκε σε μεγάλη κλίμακα, με κριτήριο την αποτύπωση εκείνων των παραγόντων που καθορίζουν την ποιότητα της εκπαιδευτικής διαδικασίας και της δράσης του διδάσκοντα που αναπτύσσεται στο πλαίσιο ενός μαθήματος (επιμέλεια –σχεδιασμός: Δ.Σακκά & Χ. Σακονίδης).

Ωστόσο, η διαδικασία συμπλήρωσης όλων των εργαλείων έδειξε ότι τα ερωτηματολόγια-δελτία που καλούνται να συμπληρώσουν οι συμμετέχοντες (μέλη ΔΕΠ και φοιτητές) είναι ιδιαίτερα μακροσκελή και απαιτούν πολύ χρόνο. Κρίθηκε, κατά συνέπεια, αναγκαίο να συμπυκνωθούν ως ένα μεγάλο βαθμό στο άμεσο μέλλον. Αναμένεται ότι αυτή η σμίκρυνση ίσως συμβάλλει μελλοντικά στην πληρέστερη και συνεπέστερη συμπλήρωσή των δελτίων τόσο από τα μέλη ΔΕΠ όσο και από τους φοιτητές.

3. Η έλλειψη κεντρικού μηχανισμού υποστήριξης της όλης διαδικασίας από το Δ.Π.Θ. ανάγκασε το Τμήμα να προχωρήσει στη διαμόρφωση της απαραίτητης υποδομής και τεχνογνωσίας σχεδόν εκ του μηδενός και χωρίς καμία χρηματοδότηση, επενδύοντας σχεδόν αποκλειστικά στις γνώσεις και, κυρίως, στη διάθεση, το χρόνο και τη διαθεσιμότητα των μελών ΔΕΠ που στελέχωσαν την OMEA αλλά και όλων των μελών ΔΕΠ που συνεργάστηκαν με αυτούς. Σε αυτό το πλαίσιο, σημαντική ήταν η συμβολή των συναδέλφων με γνώσεις σχετικές με τη διαδικασία αξιολόγησης (λόγω σπουδών ή προηγούμενης εμπειρίας) αλλά και η βοήθεια του μέλους ΕΤΕΠ και των αποσπασμένων εκπαιδευτικών στην καταχώρηση των στοιχείων στον Η/Υ, οι οποίοι εργάστηκαν οικειοθελώς, συχνά σε συνθήκες πίεσης χρόνου και παράλληλα προς το ήδη επιβαρυνόμενο εκπαιδευτικό, ερευνητικό, διοικητικό και άλλο έργο τους. Είναι αυτονόητο ότι οι μελλοντικές αξιολογήσεις, αν και θα πρέπει να αξιοποιήσουν τη σχετική εμπειρία και τεχνογνωσία των συγκεκριμένων μελών ΔΕΠ και του επικουρικού προσωπικού, οφείλουν να εξασφαλίσουν επαρκείς υποστηρικτές υποδομές σε εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό και τεχνολογία και, κατά συνέπεια, ικανοποιητική χρηματοδότηση για το σκοπό αυτό.

Γενικά, είναι προφανές ότι η ανάθεση της ευθύνης υλοποίησης του επίπνου έργου της αξιολόγησης και της συγγραφής της αντίστοιχης έκθεσης σε μικρό αριθμό ατόμων συνεπάγεται εξαιρετικά μεγάλο φόρτο εργασίας και δεν μπορεί παρά να δρα

αρνητικά στην επαρκή διεκπεραίωση του βασικού τους έργου. Η εμπλοκή μεγαλύτερου αριθμού μελών ΔΕΠ, από την άλλη, πιστεύουμε ότι περιπλέκει παρά διευκολύνει την κατάσταση από ένα σημείο και πέρα. Είναι, λοιπόν, σημαντική η δημιουργία επαρκώς στελεχωμένου και χρηματοδοτημένου κεντρικού φορέα αξιολόγησης σε κάθε ΑΕΙ, έτσι ώστε τα μέλη ΔΕΠ να έχουν μεν την ευθύνη της όλης διαδικασίας όχι όμως και την ευθύνη υλοποίησής της.

1.3. Προτάσεις για τη βελτίωση της διαδικασίας

Η όλη εμπειρία που αποκτήθηκε μέσα από την υλοποίηση της αξιολόγησης και τη συγγραφή της παρούσας έκθεσης επιτρέπουν τη διατύπωση ορισμένων προτάσεων για τη βελτίωση της όλης διαδικασίας:

- Χρειάζεται να ληφθεί μέριμνα, μέσα από συνεχή ενημέρωση και ανάδειξη των θετικών παραμέτρων της αξιολόγησης, ώστε να αλλάξουν η ισχύουσα νοοτροπία και τα στερεότυπα για την αξιολόγηση. Η καλλιέργεια ανάλογης συνείδησης στα μέλη ΔΕΠ και στο λοιπό προσωπικό θα συμβάλλει καθοριστικά στη λειτουργική συμμετοχή τους στην αξιολογική διαδικασία και, κατά συνέπεια, στην επιτυχία της.
- Είναι ανάγκη να δημιουργηθεί σε κάθε ΑΕΙ εκείνη η δομή, η οποία θα παρέχει στα Τμήματα την απαραίτητη τεχνογνωσία, ενημέρωση και υποστήριξη για την υλοποίηση της αξιολόγησης. Η εν λόγω δομή θα μπορεί, επιπλέον, να καταγράφει συστηματικά τις υποδομές, καθώς και το διοικητικό και ερευνητικό έργο που επιτελείται στα Τμήματα, έτσι ώστε να καθιστά λιγότερο επίπονη την όλη διαδικασία της αξιολόγησης ανά Τμήμα, τουλάχιστον ως προς τα παραπάνω.
- Είναι σημαντική η στελέχωση των Τμημάτων με επικουρικό προσωπικό το οποίο θα είναι σε θέση να συμβάλλει αποτελεσματικά στις τεχνικές και τεχνολογικές συνιστώσες της αξιολογικής διαδικασίας, γεγονός που θα επιτρέψει στα μέλη ΔΕΠ να ασχοληθούν διεξοδικά με τις ακαδημαϊκές της συνιστώσες.
- Η οργάνωση και η ανάπτυξη των παραπάνω δομών αξιολόγησης προϋποθέτει τη σχετική οικονομική υποστήριξη των ΑΕΙ, έτσι ώστε αυτές να μπορούν να λειτουργούν σε μόνιμη βάση.

- Τέλος, όπως έχει ήδη αναφερθεί, η αξιολόγηση θα είχε ουσιαστικό νόημα μόνον σε ένα πλαίσιο στο οποίο εξασφαλίζονται οι βασικές ανάγκες ενός Τμήματος για την απρόσκοπτη υλοποίηση του διδακτικού, ερευνητικού και διοικητικού του έργου. Κατά συνέπεια, προϋποθέτει σαφείς αναπτυξιακούς στόχους (σε επίπεδο υποδομών, προσωπικού και παρεχόμενων υπηρεσιών) και, φυσικά, επαρκή χρηματοδότηση υλοποίησής τους.

---

2. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

2.1. Χρόνος και τόπος ίδρυσης και λειτουργίας του ΠΤΔΕ

Το Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης ιδρύθηκε στην Αλεξανδρούπολη το 1986 με τις διατάξεις του άρθρου 46 παρ. 1 του Ν. 1268/82. Με αυτή τη νομοθετική ρύθμιση προβλεπόταν η ίδρυση Παιδαγωγικών Τμημάτων Δημοτικής Εκπαίδευσης και Νηπιαγωγών στα Πανεπιστήμια, ενώ με το Π.Δ. 320/83 καθορίζονταν τα σχετικά με την οργάνωση και τη λειτουργία τους. Η δημιουργία του ΠΤΔΕ του ΔΠΘ ακολούθησε την ίδρυση των πρώτων Παιδαγωγικών Τμημάτων στα Πανεπιστήμια Αθηνών, Θεσσαλονίκης, Πατρών και Ιωαννίνων, τα οποία είχαν αρχίσει να λειτουργούν από το ακαδημαϊκό έτος 1984-85. Το κλείσιμο των Παιδαγωγικών Ακαδημιών και η ανωτατοποίηση των παιδαγωγικών σπουδών θεωρήθηκαν ένα κρίσιμο στάδιο στην πορεία για αναβάθμιση των επαγγελματικών και επιστημονικών εφοδίων των μελλοντικών εκπαιδευτικών. Από το Φεβρουάριο του 1998, το Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης και το Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών συγκροτούν τη Σχολή Επιστημών Αγωγής με έδρα την Αλεξανδρούπολη (ΦΕΚ αρ. 37/27.2.1998).

Το ΠΤΔΕ του ΔΠΘ άρχισε να λειτουργεί από το ακαδημαϊκό έτος 1986 - 87 με την εισαγωγή των πρώτων φοιτητών. Οι εγκαταστάσεις του τμήματος βρίσκονται στη Νέα Χηλή (2ο χιλιόμετρο της Εθνικής Οδού Αλεξανδρούπολης – Κομοτηνής). Τα δύο Παιδαγωγικά Τμήματα στεγάστηκαν στις εγκαταστάσεις της πρώην «Ζαριφείου Παιδαγωγικής Ακαδημίας» Αλεξανδρούπολης, σε χώρους που είχαν σχεδιαστεί πριν από μία τριακονταετία για να καλύπτουν αριθμητικά μικρότερες ανάγκες. Η αύξηση του αριθμού των εισαγόμενων φοιτητών σε συνδυασμό με τη διεύρυνση των στόχων του Τμήματος έχουν καταστήσει τα τελευταία χρόνια ανεπαρκείς τις υπάρχουσες κτιριακές υποδομές. Στην Αλεξανδρούπολη λειτουργούν ακόμη δύο τμήματα : η Ιατρική Σχολή και το Τμήμα Μοριακής Βιολογίας.

2.2 Ιστορικό της εξέλιξης του τμήματος

2.2.1. Ακαδημαϊκά μεγέθη : Η εξέλιξη του αριθμού των φοιτητών

I. Προπτυχιακές σπουδές

Αν στα πρώτα χρόνια λειτουργίας του το ΠΤΔΕ δεχόταν έναν αριθμό φοιτητών που κυμαινόταν γύρω στους 180, στα μέσα της δεκαετίας του 1990 ο αριθμός αυτός σημείωσε πτώση -60 περίπου φοιτητές- για να σταθεροποιηθεί γύρω στους 100 προς τα τέλη της δεκαετίας. Από τις αρχές του 2000 ο αριθμός των εισαγόμενων φοιτητών αυξήθηκε σταδιακά, για να φτάσει τους 150 φοιτητές/τριες ενώ το ακαδημαϊκό έτος 2008-2009 ο αριθμός αυτός διπλασιάστηκε σημειώνοντας μια αλματώδη άνοδο. Η αριθμητική αύξηση των εισαγομένων φοιτητών παραπέμπει σε ευρύτερες αλλαγές που σημειώνονται όχι μόνο στο τοπίο των εκπαιδευτικών προτιμήσεων των υποψηφίων αλλά και στη σύνθεση του φοιτητικού πληθυσμού σε ότι αφορά τις δημογραφικές, γεωγραφικές και κοινωνικές του συνιστώσες. Θα πρέπει να σημειωθεί ωστόσο ότι καθώς δεν είχε προηγηθεί καμία αλλαγή ούτε στις υποδομές του Τμήματος ούτε είχε σημειωθεί κάποια ενίσχυση στο ακαδημαϊκό και διοικητικό προσωπικό του, χρειάστηκαν μεγάλες προσπάθειες για να ανταποκριθεί το Τμήμα στις νέες απαιτήσεις. Το τρέχον ακαδημαϊκό έτος (2009-2010) εισήχθησαν επίσης 300 φοιτητές, γεγονός που προδιαγράφει μια ανοδική πορεία στο φοιτητικό δυναμικό του τμήματος. Η εξέλιξη του αριθμού των εισαγομένων φοιτητών και του συνόλου των προπτυχιακών φοιτητών τα τελευταία πέντε έτη έχει ως εξής:

Πίνακας 2.1. Εξέλιξη των εισερχομένων προπτυχιακών φοιτητών του Τμήματος

	2008-2009	2007-2008	2006-2007	2005-2006	2004-2005
Εισαγωγικές εξετάσεις	300	232	182	182	155
Μετεγγραφές ²	7	6	4	9	17
Κατατακτήτριες εξετάσεις	27	16	16	17	11
Άλλες κατηγορίες: Σύνολο	61	34	33	24	27
Κύπριοι,	24	14	14	4	11
Μουσουλμάνοι,	2	1	1	1	1
3%,	9	5	7	5	5
Ομογενείς,	23	12	9	12	9
Αθλητές	3	2	2	2	1
Σύνολο	395	288	235	232	210

² Στη γραμμή «Μετεγγραφές» αναγράφεται ο καθαρός αριθμός μετεγγραφομένων φοιτητών (εισροές-εκροές)

Παρακάτω παρατίθενται δύο πίνακες που δείχνουν την εξέλιξη του αριθμού των πρωτοετών φοιτητών όπως διαμορφώνεται μετά τις μετεγγραφές των εισαγομένων φοιτητών σε άλλα παιδαγωγικά τμήματα καθώς και την εξέλιξη του συνολικού αριθμού των φοιτητών που φοίτησαν στο Τμήμα την τελευταία εξαετία.

Πίνακας 2.2. Εξέλιξη του αριθμού των πρωτοετών φοιτητών του Τμήματος μετά τις μετεγγραφές

	2008- 2009	2007- 2008	2006- 2007	2005- 2006	2004- 2005	2003- 2004
Αριθμός πρωτοετών φοιτητών	282	165	169	166	154	141

Πίνακας 2.3. Εξέλιξη του συνολικού αριθμού των προπτυχιακών φοιτητών του Τμήματος στα αντίστοιχα ακαδημαϊκά έτη

	2008- 2009	2007- 2008	2006- 2007	2005- 2006	2004- 2005	2003- 2004
Συνολικός αριθμός φοιτητών	811	667	626	627	583	521

II. Μεταπτυχιακές Σπουδές

Από το ακαδημαϊκό έτος 2003-2004 άρχισε λειτουργεί στο τμήμα κύκλος μεταπτυχιακών σπουδών στο πλαίσιο του ΕΠΕΑΚ με τίτλο : «Επιστήμες της Αγωγής» (ΦΕΚ 1014, τ. Β΄ 24 Ιουλίου 2003). Η οργάνωση μεταπτυχιακών σπουδών στο ΠΤΔΕ του ΔΠΘ προέκυψε από την συνεκτίμηση παραμέτρων που παρέπεμπαν τόσο στις ραγδαίες εξελίξεις στο πεδίο των επιστημών της εκπαίδευσης όσο και στην ανάγκη σύνδεσης της εκπαιδευτικής θεωρίας με την πράξη έτσι ώστε οι μελλοντικοί εκπαιδευτικοί να είναι σε θέση να ανταποκρίνονται στις προκλήσεις τόσο της σχολικής τάξης όσο και της εκπαιδευτικής έρευνας. Αντικείμενο του ΠΜΣ είναι η χορήγηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης και Διδακτορικού Διπλώματος σε τρεις κατευθύνσεις: α) Σχολική Παιδαγωγική και διαφορετικότητα στην εκπαίδευση (διαπολιτισμική Αγωγή, Ειδική Αγωγή), β) Διδακτική θετικών επιστημών, Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, Νέες τεχνολογίες, γ) γλώσσα και πολιτισμός : θεωρητικές και διδακτικές προσεγγίσεις.

Δικαίωμα υποβολή αίτησης εισαγωγής στο ΠΜΣ έχουν οι πτυχιούχοι των Παιδαγωγικών Τμημάτων ή άλλων τμημάτων ΑΕΙ της ημεδαπής ή ισότιμων της αλλοδαπής με σχετικό αντικείμενο σπουδών. Για την επιλογή των φοιτητών διενεργούνται εξετάσεις ενώ λαμβάνονται υπόψη και επιπρόσθετα ακαδημαϊκά κριτήρια. Στο ΠΜΣ διδάσκουν μέλη ΔΕΠ του τμήματος καθώς και προσκεκλημένοι

καθηγητές και ερευνητές. Για τη λειτουργία του ΠΜΣ έχει θεσπιστεί εσωτερικός κανονισμός και έχει εκδοθεί οδηγός σπουδών. Οι σπουδές είναι διαρθρωμένες σε 4 εξάμηνα, από τα οποία το τελευταίο είναι αφιερωμένο στην εκπόνηση της μεταπτυχιακής εργασίας ειδίκευσης. Για την προβολή των αποτελεσμάτων του ΠΜΣ διοργανώθηκαν 4 ημερίδες. Τον Ιούνιο του 2010 λήγει αυτός ο κύκλος του ΠΜΣ με την ολοκλήρωση των μεταπτυχιακών εργασιών ειδίκευσης των τελευταίων φοιτητών. Ο συνολικός αριθμός των φοιτητών που παρακολούθησαν το ΠΜΣ «Επιστήμες της Αγωγής» ξεπερνά τους 100 φοιτητές. Μεταξύ αυτών πλειοψηφούν οι πτυχιούχοι άλλων τμημάτων και όχι οι απόφοιτοι του τμήματος. Το Τμήμα αξιοποιώντας τα συμπεράσματα στα οποία κατέληξε μετά από την εξάχρονη λειτουργία μεταπτυχιακών σπουδών έχει κινήσει τις διαδικασίες για τη λειτουργία ενός νέου ΠΜΣ με τίτλο : «Ερευνα και εκπαιδευτική πράξη», το οποίο αναμένεται να ξεκινήσει από το ακαδημαϊκό έτος 2010-2011. Η εξέλιξη του δυναμικού των μεταπτυχιακών φοιτητών τα τελευταία χρόνια παρουσιάζει την εξής εικόνα:

Πίνακας 2.4. Εξέλιξη του αριθμού αιτήσεων, προσφορών θέσεων από το Τμήμα, εισακτέων (εγγραφών) και αποφοίτων στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών (ΠΜΣ)³

Τίτλος ΜΠΣ:		«Επιστήμες της Αγωγής»					
		2008- 2009	2007- 2008	2006- 2007	2005- 2006	2004- 2005	2003- 2004
Αιτήσεις (α+β)			120	87	74	63	87
	(α) Πτυχιούχοι του Τμήματος		25	18	8	12	11
	(β) Πτυχιούχοι άλλων Τμημάτων		95	69	66	51	70
Προσφερόμενες θέσεις			30	30	30	30	20
Εγγραφέντες			26	21	21	18	18
Απόφοιτοι		20	14	11	12	17	
Μέση διάρκεια σπουδών		2,5 έτη					

³ Σε περίπτωση περισσότερων του ενός ΠΜΣ συμπληρώνεται ένας πίνακας ανά ΠΜΣ.

III. Διδακτορικές Σπουδές

Σχετικά με τις διδακτορικές σπουδές επισημαίνεται ότι ένας αριθμός υποψηφίων διδασκόντων είχαν αρχίσει την εκπόνηση της διδακτορικής τους διατριβής πριν την θέσπιση ΠΜΣ στο Τμήμα, ενώ ορισμένοι από αυτούς την είχαν ήδη ολοκληρώσει πριν το 2003. Συνολικά, μέχρι σήμερα έχουν ανακηρυχθεί 19 διδάκτορες του τμήματος. Η εξέλιξη του αριθμού των υποψηφίων διδασκόντων τα τελευταία χρόνια παρουσιάζει την εξής εικόνα:

Πίνακας 2.5. Εξέλιξη του αριθμού αιτήσεων, προσφορών θέσεων από το Τμήμα, εισακτέων (εγγραφών) & αποφοίτων στο Πρόγραμμα Διδακτορικών Σπουδών

	2008-2009	2007-2008	2006-2007	2005-2006	2004-2005
Αιτήσεις (α+β)	5	4	6		3
(α) Πτυχιούχοι του Τμήματος	-	1	1		
(β) Πτυχιούχοι άλλων Τμημάτων	5	3	5		
Προσφερόμενες θέσεις					
Εγγραφέντες	5	4	6	-	3
Απόφοιτοι	4	2	3	1	2

Τέλος, η συνολική εικόνα του φοιτητικού δυναμικού σε όλα τα επίπεδα σπουδών τα τελευταία χρόνια είναι η εξής:

Πίνακας 2.6. Εξέλιξη των εγγεγραμμένων φοιτητών του Τμήματος σε όλα τα έτη σπουδών

	2008-2009	2007-2008	2006-2007	2005-2006	2004-2005
Προπτυχιακοί	811	667	626	627	583
Μεταπτυχιακοί	20	26	21	21	18
Διδακτορικοί		22	33		

2.2.2 Εξέλιξη του ακαδημαϊκού και διοικητικού προσωπικού του τμήματος

Η συγκρότηση του ακαδημαϊκού προσωπικού του τμήματος ακολούθησε μια ανοδική αλλά αργή πορεία. Την εποχή σύστασής του (1986) το Τμήμα ξεκίνησε με 3 μέλη ΔΕΠ, ο αριθμός των οποίων σταδιακά αυξήθηκε, κυρίως στη δεκαετία του 1990 και λιγότερο στην δεκαετία 2000-2008. Σήμερα το Τμήμα στελεχώνεται από 25 μέλη ΔΕΠ που αντιστοιχούν στις εξής βαθμίδες: 8 καθηγητές/τριες, 4 αναπληρωτές

καθηγητές/τριες, 10 επίκουροι καθηγητές/τριες, 3 λέκτορες.

Στον παρακάτω πίνακα εμφανίζεται η εξέλιξη του ακαδημαϊκού και διοικητικού προσωπικού του Τμήματος τα τελευταία χρόνια.

Πίνακας 2.7. Εξέλιξη του προσωπικού του Τμήματος

		2008- 2009	2007- 2008	2006- 2007	2005- 2006	2004- 2005
Καθηγητές	Σύνολο	8	7	7	7	5
	Από εξέλιξη*	1			2	3
	Νέες προσλήψεις*					
	Συνταξιοδοτήσεις*					1
	Παραιτήσεις*					
Αναπληρωτές Καθηγητές	Σύνολο	4	5	4	4	6
	Από εξέλιξη*		2			
	Νέες προσλήψεις*					
	Συνταξιοδοτήσεις*					
	Παραιτήσεις*					
Επίκουροι Καθηγητές	Σύνολο	10	7	9	9	6
	Από εξέλιξη*	3			2	
	Νέες προσλήψεις*				1	
	Συνταξιοδοτήσεις*					
	Παραιτήσεις*					
Λέκτορες/Καθηγητ ές Εφαρμογών	Σύνολο	3	5	4	3	6
	Νέες προσλήψεις*	1	1	1		
	Συνταξιοδοτήσεις*					
	Παραιτήσεις*					
Μέλη ΕΕΔΙΠ/ΕΔΠ	Σύνολο	6	6	6	6	6
Διδάσκοντες επί συμβάσει**	Σύνολο	17	6	6	4	4
Τεχνικό προσωπικό εργαστηρίων	Σύνολο	4	4	4	4	4
Διοικητικό προσωπικό	Σύνολο	7	7	10	9	8

* Αναφέρεται στο τελευταίο έτος

** Αναφέρεται σε αριθμό συμβάσεων – όχι διδασκόντων (π.χ. αν ένας διδάσκων έχει δύο συμβάσεις, χειμερινή και εαρινή, τότε μετρώνται δύο συμβάσεις)

2.3 Στόχοι του Τμήματος

Σύμφωνα με το ΦΕΚ ίδρυσής του το Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης έχει ως αποστολή:

- α) Να καλλιεργεί και να προάγει τις Παιδαγωγικές Επιστήμες με την ακαδημαϊκή και την εφαρμοσμένη διδασκαλία και έρευνα,
- β) Να παρέχει στους πτυχιούχους τους τα απαραίτητα εφόδια που θα εξασφαλίζουν την άρτια κατάρτισή τους για την επιστημονική και επαγγελματική τους σταδιοδρομία,
- γ) Να συμβάλλει στην εξύψωση του επιπέδου και στην κάλυψη των αυξανόμενων αναγκών της εκπαίδευσης σε ό, τι αφορά σε ζητήματα Παιδαγωγικής,
- δ) Να συμβάλλει στην αντιμετώπιση και επίλυση παιδαγωγικών προβλημάτων εν γένει.

Αν και οι στόχοι αυτοί εξακολουθούν και σήμερα να ισχύουν στη γενικότερη φιλοσοφία τους, η ακαδημαϊκή κοινότητα του τμήματος θεωρεί ότι οφείλουν να εμπλουτιστούν και να επικαιροποιηθούν στη βάση των σύγχρονων αναγκών τόσο της εκπαιδευτικής κοινότητας όσο και της ελληνικής κοινωνίας. Η παρακολούθηση των εξελίξεων στο χώρο των επιστημών της εκπαίδευσης, το άνοιγμα σε νέα γνωστικά πεδία, η σύνδεση θεωρίας και εκπαιδευτικής πράξης καθώς και η ανταπόκριση του τμήματος στις εκπαιδευτικές ιδιαιτερότητες που χαρακτηρίζουν την περιοχή της Θράκης, αποτέλεσαν τον άξονα των προτεραιοτήτων που έθεσε το τμήμα τα τελευταία χρόνια. Η προετοιμασία εκπαιδευτικών που θα είναι ικανοί, από τη μια μεριά να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της σύγχρονης σχολικής τάξης στο πλαίσιο μιας κοινωνίας που αλλάζει με ραγδαίους ρυθμούς και να αποκωδικοποιούν από την άλλη τα πορίσματα της σύγχρονης εκπαιδευτικής έρευνας, αποτέλεσαν το ζητούμενο σε μια σειρά πρωτοβουλιών που ανέπτυξε το τμήμα στη διάρκεια της εικοσαετίας που παρήλθε από την ημερομηνία ίδρυσής τους. Η διοργάνωση επιστημονικών συνεδρίων και ημερίδων, η ανάληψη σχετικών ερευνητικών προγραμμάτων, η οργάνωση και λειτουργία εργαστηρίων, η θεσμοθέτηση της διπλωματικής εργασίας στο τελευταίο έτος των προπτυχιακών σπουδών, η λειτουργία της πρακτικής άσκησης και η λειτουργία Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών θεωρούμε ότι συνέβαλαν προς αυτήν την κατεύθυνση. Παράλληλα το τμήμα ανταποκρίθηκε στο αίτημα των ενεργεία εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης για αναβάθμιση των σπουδών τους και ενημέρωση στις τρέχουσες επιστημονικές εξελίξεις στο χώρο της διδασκαλίας και της μάθησης. Γι' αυτό το λόγο ανέλαβε και υποστήριξε ένα πρόγραμμα εξομοίωσης εκπαιδευτικών στην περιοχή της Θράκης ενώ από το ακαδημαϊκό έτος

2008-2009 λειτουργεί στην Αλεξανδρούπολη το Διδασκαλείο ‘Θεόδωρος Κάστανος’.

Σήμερα, το τμήμα βρίσκεται σε μία αποφασιστική καμπή της εξέλιξής του. Οφείλει να ανταποκριθεί με επιτυχία στις προκλήσεις που αντιμετωπίζει – αλματώδης αύξηση του αριθμού των φοιτητών, λειτουργία ΠΜΣ και Διδασκαλείου- σε μία περίοδο που χαρακτηρίζεται από στασιμότητα στη διεύρυνση του ακαδημαϊκού και διοικητικού προσωπικού καθώς και από στενότητα κτιριακών υποδομών. Έτσι χωρίς να τίθεται ζήτημα αναθεώρησης των στόχων του Τμήματος διατυπώνονται προβληματισμοί για τις αντικειμενικές δυνατότητες που προσφέρονται για την εκπλήρωσή τους. Η κάλυψη ενός σημαντικού αριθμού μαθημάτων από διδάσκοντες με το ΠΔ 407/80, η αναζήτηση χώρων στέγασης, η δυσκολία πραγματοποίησης της πρακτικής άσκησης και συνέχισης της πτυχιακής εργασίας, δρουν ανασταλτικά για την πραγματοποίηση των στόχων που έχει θέσει το τμήμα.

2.4 Διοίκηση του Τμήματος

Οι *Διοικητικές Αρχές* του Τμήματος για το ακαδημαϊκό έτος 2009-2010 απαρτίζονται από τους εξής:

Πρόεδρος: Θεόδωρος Κεβρεκίδης, Καθηγητής

Αναπληρωτής Πρόεδρος: Γεώργιος Παπαγεωργίου, Καθηγητής

Η θητεία των ανωτέρω λήγει την 31^η Αυγούστου 2011.

Η θεσμοθέτηση *Τομέων* υπήρξε κομβικό σημείο στην πορεία ανάπτυξης του διοικητικού μηχανισμού του Τμήματος. Το σύνολο του Διδακτικού και Ερευνητικού Προσωπικού είναι ενταγμένο σε τρεις Τομείς, οι οποίοι αντιστοιχούν σε επιμέρους γνωστικά πεδία (ΦΕΚ δημοσίευσης της Υ.Α. σύστασης των Τομέων 575/16-7-1996. Οι Τομείς του Τμήματος είναι οι εξής:

- Τομέας Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας: 13 μέλη
- Τομέας Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών: 6 μέλη
- Τομέας Θετικών Επιστημών: 7 μέλη

Στους Τομείς ανήκουν Εργαστήρια. Στο Τμήμα έχουν ιδρυθεί με Προεδρικά Διατάγματα 5 Εργαστήρια και συγκεκριμένα :

Τομέας Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας

- Εργαστήριο Διδακτικής Μεθοδολογίας και Πρακτικών Ασκήσεων
- Εργαστήριο Ειδικής Παιδαγωγικής

Τομέας Θετικών Επιστημών

- *Εργαστήριο Περιβαλλοντικής Έρευνας και Εκπαίδευσης*
- *Εργαστήριο Φυσικών Επιστημών*
- *Εργαστήριο Μαθηματικών και Πληροφορικής*

Για την αποκεντρωμένη και συλλογική λειτουργία του Τμήματος έχουν συσταθεί **Επιτροπές**, οι οποίες επικουρούν το έργο της Γενικής Συνέλευσης. Οι Επιτροπές αυτές έχουν ως εξής:

- Επιτροπή Προγράμματος Σπουδών
- Επιτροπή Φοιτητικών Θεμάτων
- Επιτροπή Πρακτικών Ασκήσεων
- Επιτροπή Βιβλιοθήκης
- Επιτροπή Πολιτιστικών Εκδηλώσεων
- Επιτροπή Κτιριακών Εγκαταστάσεων
- Επιτροπή Σύνταξης Οδηγού Σπουδών
- Επιτροπή Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών
- Επιτροπή Εξετάσεων
- Επιτροπή σύνταξης ωρολογίου Προγράμματος
- Επιτροπή ενημέρωσης για το πρόγραμμα Socrates

Τέλος, έχουν θεσπισθεί από την Γενική Συνέλευση Ειδικής Σύγκλησης ένας Εσωτερικός Κανονισμός (Μεταπτυχιακών Σπουδών – Παράρτημα ΙΙΙ) και δύο Κανονισμοί (Εκπόνησης Πτυχιακής Εργασίας – Παράρτημα V & Διεξαγωγής Γραπτών Εξετάσεων – Παράρτημα VI).

---

3. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

3.1. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Η ενότητα εστιάζεται στο Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών (ΠΠΣ) και αναφέρεται στα μαθήματα που διδάσκονται στο Τμήμα, καθώς και στον τρόπο οργάνωσης και υλοποίησής τους. Τα στοιχεία που παρουσιάζονται εδώ στηρίζονται στον Οδηγό Σπουδών του Τμήματος (βλέπε Παράρτημα Ι: Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος για το ακαδημαϊκό έτος 2008-09), τις σχετικές αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης, σε άτυπες συνεντεύξεις με το Διοικητικό Προσωπικό της Γραμματείας αλλά και την έκθεση που συντάχθηκε στο πλαίσιο του Προγράμματος «Αναμόρφωση του Προπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών του ΠΤΔΕ του ΔΠΘ / 2004 – 2006 & 2006 - 2008» (ΕΠΕΑΕΚ ΙΙ).

3.1.1. Βαθμός ανταπόκρισης του Προγράμματος Σπουδών στους στόχους του Τμήματος και στις απαιτήσεις της κοινωνίας

Όπως αναφέρθηκε και νωρίτερα (κεφάλαιο 2), σκοπός των Παιδαγωγικών Τμημάτων είναι να καλύψουν τις εκπαιδευτικές ανάγκες της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης της χώρας με υψηλού επιπέδου επιστημονικά εκπαιδευμένο προσωπικό. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 2 του Π.Δ. 320/83, αποστολή των Παιδαγωγικών Τμημάτων των ΑΕΙ είναι να: α) καλλιεργούν και να προάγουν τις Παιδαγωγικές Επιστήμες με την ακαδημαϊκή διδασκαλία και έρευνα, β) παρέχουν στους πτυχιούχους τους τα απαραίτητα εφόδια που θα διασφαλίζουν την άρτια κατάρτισή τους για την επιστημονική και επαγγελματική τους σταδιοδρομία, γ) συμβάλλουν στην εξύψωση του επιπέδου και στην κάλυψη των αυξανόμενων αναγκών της εκπαίδευσης σε ό,τι αφορά σε ζητήματα Παιδαγωγικής, δ) συμβάλλουν στην αντιμετώπιση και επίλυση παιδαγωγικών προβλημάτων «εν γένει». Το Πρόγραμμα Σπουδών (ΠΠΣ) του Τμήματος συγκροτήθηκε και αναμορφώνεται με γνώμονα την εξυπηρέτηση της αποστολής αυτής, καθώς, με τον πλουραλισμό των γνωστικών αντικειμένων που περιλαμβάνει αλλά και την εστίαση σε κρίσιμα για την αποστολή των μελλοντικών εκπαιδευτικών γνωστικά αντικείμενα, καθιστά τους φοιτητές έτοιμους να αντιμετωπίσουν με ολιστικό και επιστημονικά αξιόπιστο και έγκυρο τρόπο αλλά, ταυτόχρονα, και με ευαισθησία τον πολυδιάστατο ρόλο του εκπαιδευτικού της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Επιπλέον, τόσο η οργάνωση όσο και η υλοποίηση του

ΠΠΣ στοχεύουν στην ικανοποίηση των ολοένα αυξανόμενων απαιτήσεων της κοινωνίας, όπως αυτές αντανakλώνται στις τρέχουσες απαιτήσεις και τις ανάγκες της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Η επάρκεια αυτή επιβεβαιώνεται από τα υψηλά ποσοστά επιτυχίας των αποφοίτων του Τμήματος στο διαγωνισμό του ΑΣΕΠ για την επιλογή Εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης και σε μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών του εσωτερικού και του εξωτερικού, καθώς και από τη συμμετοχή τους σε διάφορα ερευνητικά προγράμματα και καινοτόμες δράσεις που υλοποιούνται στις περιοχές εκπαιδευτικής τους δράσης.

3.1.2. Δομή, συνεκτικότητα και λειτουργικότητα του Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών

Σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία και τις αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης, για τη λήψη του πτυχίου του Τμήματος είναι απαραίτητη η επιτυχής παρακολούθηση 60 μαθημάτων. Λαμβάνοντας ως μονάδα ένα εξαμηνιαίο μάθημα, -το οποίο διδάσκεται 3 ώρες εβδομαδιαίως και προϋποθέτει μέσο φόρτο εργασίας για τους φοιτητές⁴-, τα μαθήματα του Προπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών (ΠΠΣ) του Τμήματος ισοδυναμούν με 168 διδακτικές μονάδες (56 μαθήματα x 3 διδακτικές μονάδες).

Αναλυτικά, τα μαθήματα του ΠΠΣ διακρίνονται, ανάλογα με το στόχο που εξυπηρετούν στο Πρόγραμμα Σπουδών του Τμήματος, τις διδακτικές μονάδες με τις οποίες ισοδυναμούν και με βάση τα κριτήρια κατηγοριοποίησης που έχουν υιοθετηθεί στο Απογραφικό Δελτίου Εξαμηνιαίου Μαθήματος, σε:

- *Υποχρεωτικά κορμού-I* [Ισοδυναμούν με 3 διδακτικές μονάδες και είναι κυρίως Υπόβαθρου (ΥΠ) & Επιστημονικής Περιοχής (ΕΕ)] (35),
- *Υποχρεωτικά κορμού-II* [Ισοδυναμούν με διδακτικές μονάδες που είναι πολλαπλάσια αυτών των μαθημάτων της πρώτης κατηγορίας και στοχεύουν στην Ανάπτυξη Δεξιοτήτων (ΑΔ) ή / και στην εμβάθυνση σε μια Επιστημονική Περιοχή (ΕΕ). Συγκεκριμένα, πρόκειται για την Πρακτική Άσκηση και την Πτυχιακή Εργασία, που αντιστοιχούν σε 3 μαθήματα και 4 μαθήματα ΜΦ αντιστοίχως και πραγματοποιούνται στο Η' εξάμηνο Σπουδών] (3+4= 7)
- *Υποχρεωτικά κορμού- III* [Δεν αντιστοιχούν σε διδακτικές μονάδες. Πρόκειται για την Ξένη Γλώσσα – Αγγλικά ή Γαλλικά ή Γερμανικά- που διδάσκεται σε όλα

---

⁴ Από τον υπολογισμό αυτό εξαιρείται το μάθημα της Ξένης Γλώσσας, το οποίο διδάσκεται στα πρώτα 4 εξάμηνα και δεν αντιστοιχίζεται σε διδακτικές μονάδες.

τα εξάμηνα από το Α΄ έως το Δ΄, δεν αντιστοιχίζεται σε διδακτικές μονάδες και ο βαθμός επίδοσης σε αυτήν δεν συνυπολογίζεται στην εξαγωγή του βαθμού πτυχίου] (4)

- *Κατ' Επιλογήν υποχρεωτικά κορμού* – 3 διδακτικών μονάδων [κυρίως Επιστημονικής Περιοχής (ΕΕ) & Γενικών Γνώσεων (ΓΓ)] (10),
- *Κατ' Επιλογήν υποχρεωτικά κατεύθυνσης* [κυρίως Επιστημονικής Περιοχής (ΕΕ)] (4)

Ο τρόπος κατανομής των μαθημάτων στο Πρόγραμμα Σπουδών αντανακλά σε μεγάλο βαθμό τη λειτουργία του Τμήματος με βάση του τρεις Τομείς του, η ίδρυση των οποίων, άλλωστε, πραγματοποιήθηκε με γνώμονα την κάλυψη των αναγκών σε γνωστικά αντικείμενα που το ΠΣ καλείται να εξυπηρετήσει (ΦΕΚ δημοσίευσης 575/16.7.1996). Συγκεκριμένα, τα αντικείμενα αυτά κατά Τομέα έχουν ως εξής:

Τομέας Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας: Παιδαγωγική, Ψυχολογία, Διδακτική Μεθοδολογία, Ειδική Παιδαγωγική, Εκπαιδευτική Αξιολόγηση, Φιλοσοφία της Εκπαίδευσης, Ιστορία της Εκπαίδευσης, Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης.

Τομέας Θετικών Επιστημών: Μαθηματικά, Πληροφορική, Φυσική, Χημεία, Βιολογία, Οικολογία, Γεωγραφία, Γεωλογία, Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, Χημεία Περιβάλλοντος και Διδακτική τους.

Τομέας Ανθρωπιστικών & Κοινωνικών Επιστημών: Ελληνική Γλώσσα, Ελληνική Γραμματεία, Νεοελληνική και Παιδική Λογοτεχνία, Φιλοσοφία, Ορθόδοξη Θεολογία, Ιστορία, Αισθητική Αγωγή, Θέατρο, Μουσική Αγωγή, Φυσική Αγωγή, Κοινωνιολογία, Κοινωνική Ανθρωπολογία, Δημόσιο Δίκαιο και Δίκαιο Εκπαίδευσης.

Οι σπουδές στο ΠΤΔΕ διακρίνονται σε δύο κύκλους: **Ο πρώτος κύκλος σπουδών** συνίσταται σε υποχρεωτικά και υποχρεωτικά κατ' επιλογήν μαθήματα των πέντε (5) πρώτων εξαμήνων. Οι δύο κατηγορίες μαθημάτων προσφέρονται από τους τρεις Τομείς του Τμήματος και αντιστοιχούν σε γνωστικά αντικείμενα που καλύπτουν οι τελευταίοι. Συγκεκριμένα, σε καθένα από τα πέντε πρώτα εξάμηνα σπουδών προσφέρονται πέντε (5) υποχρεωτικά μαθήματα, ενώ οι φοιτητές καλούνται να επιλέξουν, επιπλέον, δύο (2) μαθήματα από έναν κατάλογο υποχρεωτικών κατ' επιλογήν μαθημάτων.

Ο δεύτερος κύκλος σπουδών περιλαμβάνει μαθήματα τα οποία προσφέρονται στα τρία τελευταία εξάμηνα και στοχεύουν αφενός στη μεγαλύτερη εμβάθυνση σε γνωστικά αντικείμενα που καθορίζουν το επιστημονικό και επαγγελματικό έργο του εκπαιδευτικού και αφετέρου στην εξειδίκευση σε τομείς γνώσης που αφορούν σε

ζητήματα αιχμής της εκπαιδευτικής πράξης. Στο 6^ο και 7^ο εξάμηνο, η πρώτη στόχευση επιχειρείται με τα υποχρεωτικά μαθήματα που προσφέρονται, όπως και στα προηγούμενα εξάμηνα, από όλους τους Τομείς και παρακολουθούνται από όλους τους φοιτητές (πέντε (5) μαθήματα), ενώ η δεύτερη με τα κατ' επιλογή υποχρεωτικά μαθήματα, που προσφέρονται ξεχωριστά από κάθε Τομέα και επιλέγονται από τους φοιτητές που δήλωσαν στην αρχή του 6^{ου} εξαμήνου ότι επιθυμούν να παρακολουθήσουν τα μαθήματα της κατεύθυνσης που προσφέρει ο Τομέας (δύο (2) από τον κατάλογο των μαθημάτων που προσφέρει η κάθε κατεύθυνση – Τομέας)⁵.

Η περαιτέρω επίτευξη των στόχων του δεύτερου κύκλου σπουδών επιδιώκεται με την υποχρεωτική συμμετοχή όλων των φοιτητών στο πρόγραμμα της Πρακτικής Άσκησης του Τμήματος και στην εκπόνηση της Πτυχιακής Εργασίας, δραστηριότητες που ξεκινούν προοδευτικά από το 7^ο εξάμηνο, κορυφώνονται και ολοκληρώνονται στο 8^ο εξάμηνο σπουδών.

Συγκεκριμένα, κατά την πρώτη φάση του προγράμματος της Πρακτικής Άσκησης, κατά το 7^ο εξάμηνο και στην αρχή του 8^{ου} εξαμήνου, οι φοιτητές παρακολουθούν σεμινάρια τα οποία αφορούν σε μια σειρά από πτυχές της διδασκαλίας διαφόρων μαθημάτων του Αναλυτικού Προγράμματος του Δημοτικού Σχολείου αλλά και σε ζητήματα σχετικά με άλλες παραμέτρους της εκπαιδευτικής πράξης και, ευρύτερα, του εκπαιδευτικού συστήματος, όπως είναι η διαχείριση της τάξης, η οργάνωση και η λειτουργία των μειονοτικών σχολείων, το ολοήμερο σχολείο, η ένταξη των μαθητών με μαθησιακές δυσκολίες στη μαθησιακή διαδικασία, κ.ά. Η δεύτερη φάση του προγράμματος της Πρακτικής Άσκησης υλοποιείται κατά το 8^ο εξάμηνο σπουδών και περιλαμβάνει τη διδασκαλία μαθημάτων σε Δημοτικά Σχολεία της πόλης της Αλεξανδρούπολης. Αρχικά, οι φοιτητές διδάσκουν μαθήματα του Αναλυτικού Προγράμματος, ένα από καθέναν από τους τέσσερις κύκλους στους οποίους οργανώνονται αυτά, ενώ, στη συνέχεια, αναλαμβάνουν τη διδασκαλία μιας τάξης για δύο εβδομάδες (βλέπε Παράρτημα IV: Πρόγραμμα Πρακτικής Άσκησης).

Η εκπόνηση της Πτυχιακής Εργασίας ξεκινά στην αρχή του 7^{ου} εξαμήνου, με την ανάληψη από ομάδα 2-3 φοιτητών θέματος μελέτης, μετά από σχετική συνεργασία με μέλος ΔΕΠ του Τομέα που αντιστοιχεί στην κατεύθυνση που έχει επιλεγεί από τους

---

⁵ Οι τρεις κατευθύνσεις έχουν ως εξής: «Παιδαγωγικής & Ψυχολογίας» (Τομέας Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας), «Φυσικομαθηματικών» (Τομέας Θετικών Επιστημών) και «Ελληνικών» (Τομέας Ανθρωπιστικών & Κοινωνικών Επιστημών).

φοιτητές κατά το 6^ο εξάμηνο, το οποίο θα εποπτεύσει και την όλη διαδικασία. Η διερεύνηση του θέματος, η οποία θα πρέπει να ακολουθεί τους κανόνες υλοποίησης μιας επιστημονικής μελέτης στο πεδίο της εκπαίδευσης, καθώς και η συγγραφή του σχετικού κειμένου ολοκληρώνεται εντός του 8^{ου} εξαμήνου. Μετά την ολοκλήρωσή της, η εργασία παρουσιάζεται ενώπιον τριμελούς εξεταστικής επιτροπής, η οποία ορίζεται από τη Γενική Συνέλευση του Τομέα, που αξιολογεί την ποιότητα του συνολικού έργου που έχει επιτελεσθεί (ερευνητική προσέγγιση, γραπτή εργασία και παρουσίαση) [Βλέπε Παράρτημα V: Κανονισμός εκπόνησης Πτυχιακής Εργασίας].

Ο Πίνακας 3.1 παρουσιάζει στοιχεία σχετικά με τα μαθήματα που προσφέρθηκαν ανά εξάμηνο στο Τμήμα κατά τα ακαδημαϊκά έτη 2005 – 2009, σύμφωνα με τις κατηγοριοποιήσεις μαθημάτων που χρησιμοποιήθηκαν παραπάνω.

Πίνακας 3.1. Μαθήματα του Προπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών ανά εξάμηνο, ακαδημαϊκό έτος και κατηγορία

Κατηγορία μαθημάτων	Ακαδ. έτος	Εξάμηνο								Σύνολο
		A	B	Γ	Δ	E	Στ	Z	H	
Υποχρεωτικά κορμού- I	2005-6	5 (1,3,1) ^a	5 (1,2,2)	5 (1,2,2)	5 (2,2,1)	5 (3,1,1)	5 (3,1,1)	5 (3,2,0)	-	35 (14, 13, 8)
	2006-7	5 (1,3,1)	5 (1,2,2)	5 (1,2,2)	5 (2,2,1)	5 (3,1,1)	5 (3,1,1)	5 (3,2,0)	-	35 (14, 13, 8)
	2007-8	5 (1,3,1)	5 (1,2,2)	5 (1,2,2)	5 (2,2,1)	5 (3,1,1)	5 (3,1,1)	5 (3,2,0)	-	35 (14, 13, 8)
	2008-9	5 (1,3,1)	5 (1,2,2)	5 (1,2,2)	5 (2,2,1)	5 (3,1,1)	5 (3,1,1)	5 (3,2,0)	-	35 (14, 13, 8)
Υποχρεωτικά κορμού- II	2005-6	-	-	-	-	-	-	Προ- στάδιο	2 ^β	7 (3+4)
	2006-7	-	-	-	-	-	-	Προ- στάδιο	2	7 (3+4)
	2007-8	-	-	-	-	-	-	Προ- στάδιο	2	7 (3+4)
	2008-9	-	-	-	-	-	-	Προ- στάδιο	2	7 (3+4)
Υποχρεωτικά κορμού- III	2005-6	1	1	1	1	-	-	-	-	4
	2006-7	1	1	1	1	-	-	-	-	4
	2007-8	1	1	1	1	-	-	-	-	4
	2008-9	1	1	1	1	-	-	-	-	4
Κατ' επιλογήν υποχρεωτικά κορμού	2005-6	2 (2,0,7)	2 (1,1,7)	2 (5,3,2)	2 (2,5,3)	2 (3, 5,3)	-	-	-	10 (13,14,22)
	2006-7	2 (2,0,7)	2 (2,2,7)	2 (3, 3,3)	2 (3, 6,3)	2 (2, 5,3)	-	-	-	10 (12,16,23)
	2007-8	2 (2,0,6)	2 (4, 1,7)	2 (2, 3,1)	2 (3, 7,3)	2 (3, 5,4)	-	-	-	10 (14,16,21)
	2008-9	2 (2, 0, 6)	2 (3, 1,7)	2 (1, 3,2)	2 (3, 7,4)	2 (3, 5,5)	-	-	-	10 (12,16,24)
Κατ' επιλογήν υποχρεωτικά κατεύθυνσης	2005-6	-	-	-	-	-	2 ^γ (8,6,8)	2 (6,5,8)	-	4 (14,11,16)
	2006-7	-	-	-	-	-	2 (9,8,6)	2 (6,6,8)	-	4 (15,14,14)
	2007-8	-	-	-	-	-	2 (9,8,6)	2 (5,5,6)	-	4 (14,13,12)
	2008-9	-	-	-	-	-	2 (11,8,5)	2 (7,7,8)	-	4 (18,15,13)

^α Οι αριθμοί μέσα στην παρένθεση αναφέρονται στα μαθήματα που προσφέρουν οι Τομείς Παιδαγωγικής & Ψυχολογίας, Θετικών Επιστημών και Ανθρωπιστικών & Κοινωνικών Επιστημών αντιστοίχως.

^β Πρόκειται για την Πρακτική Άσκηση και την Πτυχιακή εργασία, που αντιστοιχούν σε 3 και 4 μαθήματα υποχρεωτικά κορμού Ι ή κατ' επιλογή.

^γ Στην παρένθεση εμφανίζεται ο αριθμός των μαθημάτων που προσφέρονται σε κάθε κατεύθυνση: Παιδαγωγικής & Ψυχολογίας, Φυσικομαθηματικών και Ελληνικών αντιστοίχως.

Από τον παραπάνω Πίνακα αλλά και άλλες σχετικές πηγές γίνεται φανερό ότι:

- Τα υποχρεωτικά μαθήματα κορμού Ι προσφέρονται σε αναλογία περίπου 2:2:1 από τους Τομείς Παιδαγωγικής & Ψυχολογίας, Θετικών Επιστημών και Ανθρωπιστικών & Κοινωνικών Επιστημών αντιστοίχως.

Οι αλλαγές αυτών των μαθημάτων κατά το συγκεκριμένο διάστημα είναι μικρές και δεν ανατρέπουν τη συγκεκριμένη αναλογία. Συγκεκριμένα, κατά το διάστημα 2005 - 2009 υπήρξαν τέσσερις τροποποιήσεις στα μαθήματα που ανήκουν στην ομάδα «Υποχρεωτικά κορμού – Ι»:

- Β' εξαμήνου: Το μάθημα «Σύνταξη και λόγος της Νέας Ελληνικής Γλώσσας» αντικαταστάθηκε από το μάθημα «Αρχαία Ελληνική Φιλολογία» (ακαδημαϊκό έτος 2007-08)
- Ε' εξαμήνου: Τα μαθήματα «Αρχαία Ελληνική Φιλολογία» και «Διαταραχές συμπεριφοράς στην παιδική ηλικία» αντικαταστάθηκαν από τα μαθήματα «Διδακτική της Νέας Ελληνικής Γλώσσας» και «Δυσκολίες προσαρμογής στο σχολείο» αντιστοίχως.
- Στ' εξαμήνου: Το μάθημα «Ιστορία του Νεότερου Ελληνισμού» αντικαταστάθηκε από το μάθημα «Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία»

Η εργασία που εκπονείται στο πλαίσιο των υποχρεωτικών μαθημάτων κορμού ΙΙ από τους φοιτητές και η εποπτεία που απαιτείται για αυτήν εκ μέρους των μελών ΔΕΠ αλλά, στην περίπτωση της Πρακτικής Άσκησης, και εκ μέρους των αποσπασμένων εκπαιδευτικών είναι διάρκειας τουλάχιστον δύο εξαμήνων

- Τα κατ' επιλογήν υποχρεωτικά μαθήματα κορμού προσφέρονται σε αναλογία περίπου 1:1:2 και τα κατ' επιλογήν υποχρεωτικά κατεύθυνσης σε αναλογία 1:1:1 από τους Τομείς Παιδαγωγικής & Ψυχολογίας, Θετικών Επιστημών και Ανθρωπιστικών & Κοινωνικών Επιστημών αντιστοίχως.

Παρατηρείται μεγαλύτερη 'κινητικότητα' (και ίσως δυναμική) στα κατ' επιλογήν συγκριτικά με τα υποχρεωτικά μαθήματα, καθώς κάθε ακαδημαϊκό έτος τουλάχιστον 20% από αυτά είτε αντικαθίστανται είτε ενισχύονται

- Συνολικά, οι τρεις Τομείς συνεισφέρουν σχεδόν ισότιμα στα μαθήματα του Προπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών. Ωστόσο, οι Τομείς Παιδαγωγικής & Ψυχολογίας και Θετικών Επιστημών έχουν εντονότερη παρουσία στα υποχρεωτικά μαθήματα κορμού, ενώ ο Τομέας Ανθρωπιστικών & Κοινωνικών Επιστημών στα κατ' επιλογήν μαθήματα κορμού.

Ο πλουραλισμός των γνωστικών αντικειμένων, ιδιαίτερα των ακαδημαϊκά προσανατολισμένων, η Πτυχιακή Εργασία, η οποία παρέχει στους φοιτητές αφενός τη δυνατότητα περαιτέρω εμβάθυνσης σε επιστημονική περιοχή του ενδιαφέροντός τους και αφετέρου δεξιότητες οργάνωσης και υλοποίησης ερευνητικής μελέτης, και συγγραφής ενός επιστημονικού κειμένου και η Πρακτική Άσκηση, η οποία προσφέρει στους μελλοντικούς εκπαιδευτικούς την ευκαιρία να προσεγγίσουν την εκπαιδευτική πράξη με συστηματικό τρόπο, ώστε να την κατανοήσουν και να αναπτύξουν ικανότητες και δεξιότητες άσκησης της θα πρέπει να καταχωρηθούν στα δυνατά σημεία του Προπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών του Τμήματος. Ωστόσο, το ΠΠΣ εμφανίζεται να μην καθιστά επαρκώς ορατή τη σύνδεση των ακαδημαϊκών γνώσεων με αυτές της εκπαιδευτικής πράξης και, ευρύτερα, τις επαγγελματικές. Το ζήτημα αυτό απασχολεί και προβληματίζει τα δύο τελευταία δύο χρόνια το Τμήμα, το οποίο επιδιώκει να αναθεωρήσει το ΠΠΣ του, στοχεύοντας στον εμπλουτισμό του με μαθήματα που αφενός καθιστούν εμφανέστερη τη σύνδεση μεταξύ θεωρίας και εκπαιδευτικής πράξης, ιδιαίτερα σε θέματα αιχμής για το σημερινό Δημοτικό Σχολείο και αφετέρου αφορούν σε σύγχρονα γνωστικά αντικείμενα.

3.1.3. Εξεταστικό Σύστημα

Οι διαδικασίες εξέτασης είναι οι νόμιμες τυπικές διαδικασίες, οι οποίες τηρούνται με συνέπεια από τους διδάσκοντες του Τμήματος έτσι ώστε να διασφαλίζεται η αντικειμενική αξιολόγηση της επίδοσης των φοιτητών. Στην πλειοψηφία των περιπτώσεων ακολουθείται η μέθοδος της (προφορικής ή γραπτής) εξέτασης στο τέλος του εξαμήνου, η ομαλή διεξαγωγή της οποίας εξασφαλίζεται από το σχετικό κανονισμό, η πιστή εφαρμογή του οποίου εποπτεύεται από την Επιτροπή Εξετάσεων (βλέπε Παράρτημα VI: Κανονισμός Διεξαγωγής Γραπτών Εξετάσεων). Σε ορισμένες περιπτώσεις η αξιολόγηση των φοιτητών βασίζεται στη συγγραφή γραπτής εργασίας, ενώ σε άλλες σε κάποιο συνδυασμό τρόπων αξιολόγησης, όπως η προφορική ή γραπτή τελική εξέταση, η συγγραφή και παρουσίαση εργασιών, η εργασία πεδίου, κ.ά. Σε λίγες περιπτώσεις στη διαδικασία αξιολόγησης εντάσσεται και η «πρόοδος». Ενδεχομένως, η

παροχή στους φοιτητές της δυνατότητας εκπόνησης εργασιών στο πλαίσιο περισσότερων μαθημάτων να είναι απαραίτητη. Περαιτέρω αναστοχασμός επί του ζητήματος της αξιολόγησης των φοιτητών θα πρέπει να συνυπολογίσει το ζήτημα της σημαντικής αύξησης του αριθμού των φοιτητών οι οποίοι εγγράφονται σε αυτό κατά τα δύο τελευταία ακαδημαϊκά έτη.

3.1.4. Διεθνής διάσταση του προγράμματος προπτυχιακών σπουδών

Η ανάπτυξη συνεργασιών με Πανεπιστήμια του εξωτερικού, η οποία αρχικά ήταν σχεδόν αποκλειστικά αποτέλεσμα ατομικής προσπάθειας μεμονωμένων μελών ΔΕΠ, ενισχύθηκε μετά το 1997 με τη δημιουργία ενός πλαισίου υποστήριξης τέτοιων συνεργασιών σε επίπεδο Ιδρύματος και την υιοθέτηση μιας σχετικής διαδικασίας σε επίπεδο Τμήματος, η οποία, στην τελευταία περίπτωση εποπτεύεται από ένα μέλος ΔΕΠ που ορίζεται με απόφαση της ΓΣ. Στο πλαίσιο των παραπάνω, το Π.Τ.Δ.Ε. ήταν το πρώτο στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης το οποίο εξέδωσε, κατά το ακαδημαϊκό έτος 1998-1999, Οδηγό Σπουδών βασισμένο στο Ευρωπαϊκό Σύστημα Ακαδημαϊκών Μονάδων Μεταφερόμενων στην Κοινότητα (ECTS, European Community Course Credit Transfer System).

Τις πρώτες διστακτικές προσπάθειες προς την κατεύθυνση επαφών και, στη συνέχεια, ανταλλαγών φοιτητών και μελών ΔΕΠ με Πανεπιστήμια του εξωτερικού διαδέχτηκε τα τελευταία 4 χρόνια μια αξιοσημείωτη εντατικοποίηση ανταλλαγών και συνεργασιών με Ευρωπαϊκά Πανεπιστήμια.

Συγκεκριμένα, το ΠΤΔΕ συμμετέχει στο Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Erasmus και έχει αναπτύξει συνεργασία με 9 Ευρωπαϊκά Πανεπιστήμια, τα οποία έχουν επισκεφτεί τόσο μέλη του διδακτικού προσωπικού (εβδομαδιαίες επισκέψεις, κυρίως διδακτικού χαρακτήρα) όσο και προπτυχιακοί φοιτητές (εξαμηνιαίες επισκέψεις - 6 φοιτητές τα τελευταία 4 χρόνια). Η εμπειρία τους ήταν σημαντική και, πέρα από τις γνώσεις που αποκόμισαν, διαπίστωσαν ότι το ΠΠΣ του ΠΤΔΕ δεν υπολείπεται έναντι αυτών των αντίστοιχων Τμημάτων Ευρωπαϊκών Πανεπιστημίων. Επίσης, 5 φοιτητές από ισπανικό Πανεπιστήμιο και 1 φοιτήτρια από το Πανεπιστήμιο Κύπρου, με τα οποία συνεργάζεται το ΠΤΔΕ, παρακολούθησαν για ένα εξάμηνο μαθήματα του ΠΠΣ του, ενώ 5 διδάσκοντες από τα συνεργαζόμενα Τμήματα δίδαξαν στο πλαίσιο μαθημάτων τόσο του προπτυχιακού όσο και του μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών. Η εμπειρία των διδασκόντων του Τμήματος που δίδαξαν στα συνεργαζόμενα τμήματα συνηγορεί στο ότι, αναφορικά με τα ΠΠΣ, υπάρχει ικανοποιητική σύγκλιση.

Αναφορικά με την αντιστοίχιση των μαθημάτων με το σύστημα μεταφοράς διδακτικών μονάδων (ECTS), αν και έχει συνταχτεί σχετικός κατάλογος, δεν έχει τεθεί σε εφαρμογή λόγω της επικείμενης αναθεώρησης του ΠΠΣ του Τμήματος προς την κατεύθυνση που περιγράφεται στην ενότητα 3.1.2.

3.2. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ)⁶ «Επιστήμες της Αγωγής» είναι το πρώτο ΠΜΣ που λειτούργησε ποτέ στο Τμήμα. Τα στοιχεία που παρατίθενται στη συνέχεια βασίζονται στις αντίστοιχες αποφάσεις των ΓΣΕΣ, στα Πρακτικά της Συντονιστικής Επιτροπής Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΣΕΜΣ), σε άτυπες συνεντεύξεις με διδάσκοντες του ΠΜΣ και στις δύο εκθέσεις αξιολόγησης που κατατέθηκαν στο πλαίσιο υλοποίησης του ΠΜΣ.

3.2.1. Ίδρυση, λειτουργία και στόχοι /σκοποί

Το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ) «Επιστήμες της Αγωγής» εγκρίθηκε με την Υπουργική Απόφαση αριθ. 50540/Β7/9-7-2003 (ΦΕΚ 1014/24-7-03) και ξεκίνησε την λειτουργία του κατά το ακαδημαϊκό έτος 2003 – 2004 στις εγκαταστάσεις του ΠΤΔΕ στη Νέα Χηλή Αλεξανδρούπολης.

Στόχος του ΠΜΣ είναι η παροχή υψηλού επιπέδου μεταπτυχιακών σπουδών, με σκοπό την προετοιμασία επιστημόνων που είναι σε θέση να συμβάλλουν στην προαγωγή της έρευνας αλλά και της πράξης στο πεδίο των Επιστημών της Αγωγής. Ειδικότερα, το ΠΜΣ επιδιώκει την όσο το δυνατόν αρτιότερη εκπαίδευση των μετεκπαιδευόμενων, ώστε να καταστούν ικανοί να αναπτύξουν εκπαιδευτική δράση συμβατή με τα σύγχρονα δεδομένα και αξιόπιστη και, κυρίως, έγκυρη ερευνητική δράση.

Στο πλαίσιο του ΠΜΣ λειτουργούν τρεις κατευθύνσεις σπουδών:

- *Κατεύθυνση Α: Σχολική Παιδαγωγική & Διαφορετικότητα στην Εκπαίδευση*
- *Κατεύθυνση Β: Διδακτική Θετικών Επιστημών, Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, Νέες Τεχνολογίες*
- *Κατεύθυνση Γ: Γλώσσα & Πολιτισμός: θεωρητικές και διδακτικές προσεγγίσεις*

---

⁶ Πρόκειται για το ΠΜΣ που οδηγεί στη χορήγηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης.

3.2.2. Το Πρόγραμμα Σπουδών

Το Πρόγραμμα Σπουδών του ΠΜΣ αναπτύσσεται σε τέσσερα εξάμηνα και οργανώνεται σε δύο κύκλους σπουδών (βλέπε Παράρτημα II). Ο **πρώτος κύκλος** υλοποιείται στη διάρκεια των τριών πρώτων εξαμήνων και περιλαμβάνει την παρακολούθηση 6 υποχρεωτικών μαθημάτων (2 ανά εξάμηνο: $6 \times 2 \times 3 = 36$ διδακτικές μονάδες) και 3 κατ' επιλογήν υποχρεωτικών μαθημάτων (1 ανά εξάμηνο: $3 \times 1 \times 3 = 9$ διδακτικές μονάδες). Ο **δεύτερος κύκλος σπουδών** αναπτύσσεται στο τέταρτο εξάμηνο και αφορά αποκλειστικά στην εκπόνηση της Μεταπτυχιακής Εργασίας Ειδίκευσης (MEE) [$1 \times 9 = 9$ διδακτικές μονάδες]. Έτσι, για να ολοκληρώσει ένα φοιτητής τις μεταπτυχιακές του σπουδές, θα πρέπει να έχει συμπληρώσει 54 διδακτικές μονάδες.

Τα υποχρεωτικά μαθήματα του πρώτου κύκλου σπουδών στοχεύουν στη σε βάθος μελέτη των θεωρητικών πλαισίων και των ερευνητικών προσεγγίσεων που κυριαρχούν στο επιστημονικό πεδίο της κάθε κατεύθυνσης σπουδών, ενώ τα μαθήματα επιλογής επιδιώκουν να προσφέρουν στους μεταπτυχιακούς φοιτητές την ευκαιρία είτε να διαμορφώσουν μια ευρύτερη αντίληψη αυτής της περιοχής είτε να εξοικειωθούν με θέματα μεθοδολογίας των Επιστημών της Αγωγής. Το αντικείμενο του δεύτερου κύκλου σπουδών, η εκπόνηση MEE, έχει ως στόχο τη μύηση των μεταπτυχιακών φοιτητών στο σχεδιασμό, την υλοποίηση και τη συγγραφή μιας επιστημονικής μελέτης συμβατής με τις διεθνώς καθιερωμένες αρχές εκπόνησης μιας τέτοιας διαδικασίας στο συγκεκριμένα πεδίο γνώσης. Η MEE είναι ατομική εργασία, η ανάθεση της εκπόνησής της προϋποθέτει την επιτυχή ολοκλήρωση του πρώτου κύκλου σπουδών και η εξέτασή της πραγματοποιείται ενώπιον τριμελούς επιτροπής, η οποία αποτελείται από το επιβλέπον και άλλα δύο μέλη ΔΕΠ, τα οποία ορίζονται από τη Συντονιστική Επιτροπή Μεταπτυχιακών Σπουδών, μετά από σχετική πρόταση του επιβλέποντα.

Η εξυπηρέτηση της στόχευσης των δύο κύκλων σπουδών που περιγράφηκε παραπάνω επέβαλε την προσφορά μαθημάτων κοινών για δύο κατευθύνσεις. Ο Πίνακας 3.2 παρουσιάζει τα κοινά αυτά μαθήματα κατά τα ακαδημαϊκά έτη 2004 – 08.

Πίνακας 3.2. Κοινά μαθήματα των κατευθύνσεων ανά εξάμηνο

Κατεύθυνση	Εξάμηνα	Προσφορά από άλλη κατεύθυνση
Κατεύθυνση Α	Α'	1Y/B*
	Β'	2E/B, 1E/A
	Γ'	-
Κατεύθυνση Β	Α'	3E/A
	Β'	1E/Γ

	Γ'	-
Κατεύθυνση Γ	Α'	2Ε/Α
	Β'	1Ε/Α
	Γ'	-

* Ο αριθμός υποδηλώνει το πλήθος των μαθημάτων που προσφέρει άλλη κατεύθυνση, το γράμμα που ακολουθεί δείχνει αν το/α μάθημα/ μαθήματα είναι Υποχρεωτικό/ά (Υ) ή Επιλογής (Ε) και το τελευταίο γράμμα υποδεικνύει την κατεύθυνση προέλευσης του μαθήματος.

3.2.3. Ιστορική αναδρομή

Το ΠΜΣ «Επιστήμες της Αγωγής» λειτούργησε, συνολικά, για μια πενταετία. Οι κατευθύνσεις «Σχολική Παιδαγωγική & Διαφορετικότητα στην Εκπαίδευση» και «Διδακτική Θετικών Επιστημών, Περιβαλλοντική Εκπαίδευση & Νέες Τεχνολογίες» λειτούργησαν σε όλη τη διάρκεια υλοποίησης του ΠΜΣ, ενώ η κατεύθυνση «Γλώσσα και Πολιτισμός» για μια τετραετία (από το ακαδημαϊκό έτος 2004-05).

3.2.3.1. Η εξέλιξη του αριθμού των μεταπτυχιακών φοιτητών

Ο Πίνακας 3.3. παρουσιάζει τους αριθμούς των μεταπτυχιακών φοιτητών που εγγράφηκαν, μετά από σχετικές εξετάσεις, στο ΠΜΣ κατά τα πέντε ακαδημαϊκά έτη λειτουργίας του.

Πίνακας 3.3. Εγγεγραμμένοι φοιτητές στο ΠΜΣ ανά ακαδημαϊκό έτος

Κατεύθυνση	Ακαδημαϊκά έτη λειτουργίας					
	2007-2008	2006-2007	2005-2006	2004-2005	2003-2004	Σύνολο
Σχολική Παιδαγωγική & Διαφορετικότητα στην Εκπαίδευση (Κατεύθυνση Α)	9	11	7	7	10	44
Διδακτική Θετικών Επιστημών, Περιβαλλοντική Εκπαίδευση & Νέες Τεχνολογίες (Κατεύθυνση Β)	9	2	4	5	8	28
Γλώσσα & Πολιτισμός: θεωρητικές και διδακτικές προσεγγίσεις (Κατεύθυνση Γ)	5	4	9	6	-	24
Διακοπή	3	4	1	-	-	8
ΣΥΝΟΛΟ	26	21	21	18	18	104

Από τον Πίνακα αυτό αλλά και σχετικά στοιχεία που προέρχονται από άλλες πηγές, γίνεται φανερό ότι:

- Η κατεύθυνση Α (Σχολική Παιδαγωγική & Διαφορετικότητα στην Εκπαίδευση) συγκέντρωσε υψηλότερα ποσοστά ενδιαφέροντος / αιτήσεων και είχε, τελικά,

περισσότερους μεταπτυχιακούς φοιτητές σε όλη τη διάρκεια του ΠΜΣ, ακολουθούμενη από την κατεύθυνση Β (Διδακτική Θετικών Επιστημών, Περιβαλλοντική Εκπαίδευση & Νέες Τεχνολογίες) και, στη συνέχεια, την κατεύθυνση Γ (Γλώσσα & Πολιτισμός)

- Δεν παρατηρούνται σημαντικές αυξομειώσεις στον αριθμό των μεταπτυχιακών φοιτητών που εισήχθησαν στις διάφορες κατευθύνσεις του ΠΜΣ κατά το συγκεκριμένο διάστημα. Συγκεκριμένα, οι μεταπτυχιακοί φοιτητές της κατεύθυνσης Α κυμάνθηκαν μεταξύ των 7 και των 11, της κατεύθυνσης Β μεταξύ των 4 και των 11 και της κατεύθυνσης Γ μεταξύ των 5 και των 10.
- Κατά τα τελευταία δύο έτη λειτουργίας του ΠΜΣ ο αριθμός των μεταπτυχιακών φοιτητών που διέκοψαν παρουσιάζει μικρή τάση ανόδου.

3.2.3.2. Το ακαδημαϊκό προσωπικό

Το σύνολο των μαθημάτων του Προγράμματος Σπουδών του ΠΜΣ εποπτευόταν και σε μεγάλο βαθμό διδασκόταν από μέλη ΔΕΠ του Τμήματος όλων των βαθμίδων, το εκπαιδευτικό έργο των οποίων ενισχυόταν ενίοτε από μέλη ΔΕΠ άλλων Τμημάτων, καθώς και από επιστήμονες με αξιόλογη εκπαιδευτική και, κυρίως, ερευνητική εμπειρία.

Ο Πίνακας 3.4. που ακολουθεί παρουσιάζει την κατανομή του αριθμού των διδασκόντων ανά κατεύθυνση και εξάμηνο.

Πίνακας 3.4. Διδάσκοντες κατά ακαδημαϊκό έτος, κατεύθυνση και εξάμηνο*

Κατεύθυνση / Ακαδ. έτος	Σχολική Παιδαγωγική & διαφορετικότητα στην εκπαίδευση			Διδακτική Θετικών Επιστημών, Περιβαλ- λοντική εκπαίδευση & Νέες Τεχνολογίες			Γλώσσα & Πολιτισμός		
	Α΄	Β΄	Γ΄	Α΄	Β΄	Γ΄	Α΄	Β΄	Γ΄
Εξάμηνο									
2003 - 2004	6	5	6	7	7	6	0	0	0
2004 – 2005	8	6	6	9	7	6	8	6	4
2005 - 2006	8	6	6	9	7	6	8	6	4
2006 – 2007	8	6	6	9	7	6	8	6	4
2007 - 2008	8	6	6	9	7	6	8	6	4

* Οι διδάσκοντες, που είναι μέλη ΔΕΠ του Τμήματος, δεν διαφοροποιούνται ιδιαίτερα από έτος σε έτος και συχνά προσφέρουν περισσότερα από ένα μαθήματα και σε περισσότερες από μία κατευθύνσεις του Π.Μ.Σ. Διδάσκοντες από άλλα Τμήματα του ΔΠΘ ή άλλων ΑΕΙ δίδαν μόνο ως επισκέπτες καθηγητές στο πλαίσιο ορισμένων μαθημάτων.

Ορισμένα σημεία που κρίνεται σκόπιμο να επισημανθούν σε σχέση με το ακαδημαϊκό προσωπικό και την εκπαιδευτική του δράση στο πλαίσιο του ΠΜΣ έχουν ως εξής:

- Ο λόγος διδασκόντων προς μεταπτυχιακούς φοιτητές δεν ξεπέρασε ποτέ το 1:10, παραμένοντας τις περισσότερες φορές κοντά στο 1:5, γεγονός που παρείχε τη δυνατότητα υψηλού επιπέδου συνεργασίας με τους φοιτητές και ουσιαστικής εποπτείας των εργασιών τους από τους διδάσκοντες
- Περισσότερο από το 80% περίπου των διδακτικών αναγκών του ΠΜΣ καλύφθηκε από μέλη ΔΕΠ του Τμήματος, τα οποία κλήθηκαν να ανταποκριθούν στις διδακτικές απαιτήσεις ενός ευρέως φάσματος γνωστικών αντικειμένων
- Οι επιστήμονες από άλλα ελληνικά ΑΕΙ και από Ευρωπαϊκά Πανεπιστήμια που προσκλήθηκαν να συμβάλλουν στο διδακτικό έργο του ΠΜΣ ήταν λίγοι αλλά η συνεισφορά τους υπήρξε καίρια, καθώς ανέπτυξαν ζητήματα αιχμής του αντικειμένου που θεραπεύουν και στα οποία εξειδικεύονται
- Οι διδάσκοντες ανέλαβαν ή συνέβαλαν στη διδασκαλία μαθημάτων που συνδέονται αποκλειστικά με το γνωστικό αντικείμενο στο οποίο αναπτύσσουν επιστημονική δράση και στο οποίο έχουν εκλεγεί
- Η προσφορά μαθημάτων από μια κατεύθυνση σε άλλη παρείχε ευκαιρίες συνεργασίας τόσο μεταξύ των διδασκόντων όσο και των μεταπτυχιακών φοιτητών, ενθαρρύνοντας έτσι τις διεπιστημονικές αναγνώσεις των αντικειμένων μελέτης. Προς την ίδια κατεύθυνση λειτούργησε και η διδασκαλία ενός μαθήματος από περισσότερα του ενός μέλη ΔΕΠ, πρακτική που υιοθετήθηκε σε αρκετά μαθήματα.

3.2.4. Διοίκηση

Η οργάνωση και η λειτουργία του ΠΜΣ διέπεται από τη σχετική Υπουργική Απόφαση, το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο και τον Εσωτερικό Κανονισμό Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος, ενώ για κάθε ζήτημα που δεν προβλέπεται ρητώς από τα παραπάνω αποφασίζει η Γενική Συνέλευση Ειδικής Σύθεσης του Τμήματος. Την ευθύνη εποπτείας της εύρυθμης λειτουργίας του ΠΜΣ έχουν:

- Η Γενική Συνέλευση Ειδικής Σύθεσης του Τμήματος /ΓΣΕΣ (απαρτίζεται από τα μέλη της Γενικής Συνέλευσης του Τμήματος και 2 μεταπτυχιακούς φοιτητές)

- Η Συντονιστική Επιτροπή Μεταπτυχιακών Σπουδών / ΣΕΜΣ (αποτελείται από το Διευθυντή του ΠΜΣ, τον Αναπληρωτή Διευθυντή, τους Διευθυντές Τομέων, τους Υπεύθυνους κατευθύνσεων και 1 μεταπτυχιακό φοιτητή και επιλαμβάνεται όλων των θεμάτων που συνδέονται με την εύρυθμη λειτουργία του ΠΜΣ)
- Ο Διευθυντής του ΠΜΣ (ορίζεται από τη Γενική Συνέλευση και προεδρεύει των εργασιών της ΣΕΜΣ)
- Οι Υπεύθυνοι Κατεύθυνσης /ΥΚ (ορίζονται από τη ΓΣΕΣ, μετά από πρόταση του οικείου Τομέα και εποπτεύουν τη λειτουργία της κατεύθυνσης σπουδών του ΠΜΣ για την οποία έχουν οριστεί ως υπεύθυνοι)

Γραμματέας του ΠΜΣ, η οποία ορίστηκε με απόφαση της ΓΣΕΣ, είναι η γραμματέας του Τομέα Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Σπουδών.

Κατά τη διάρκεια λειτουργίας του ΠΜΣ, τα όργανα διοίκησης και, ειδικότερα, η ΣΕΜΣ συνεδριάζαν τακτικά (κατά μέσο όρο μία φορά το μήνα).

3.2.5. Μαθήματα και μέθοδοι διδασκαλίας

Τα μαθήματα του ΠΜΣ διδάσκονται κατά την απογευματινή ζώνη λειτουργίας (15.00 – 21.30), ώστε να είναι δυνατή η παρακολούθησή τους από όσους εργάζονται αλλά και από όσους χρειάζεται να μετακινηθούν από τον τόπο διαμονής τους.

Όπως προκύπτει από τον Οδηγό Σπουδών του ΠΜΣ αλλά και τις πληροφορίες που αντλήθηκαν από διδάσκοντες και μεταπτυχιακούς φοιτητές, στο πλαίσιο της υλοποίησης των μαθημάτων:

- Αξιοποιήθηκαν διάφορες μέθοδοι διδασκαλίας, συνήθως συνδυαστικά, όπως η διάλεξη, η πειραματική προσέγγιση και η μέθοδος project, ενώ συχνά μέρος του μαθήματος αφιερωνόταν σε εργαστηριακές ή φροντιστηριακές ασκήσεις με στόχο τη σύνδεση της θεωρίας με την πράξη
- Σε αρκετά από τα προσφερόμενα μαθήματα πραγματοποιήθηκε μια σειρά από καινοτόμες δράσεις, όπως η εργασία πεδίου, η κατασκευή και αξιολόγηση ερευνητικών εργαλείων ή εκπαιδευτικού υλικού, η πειραματική εφαρμογή διδακτικών προσεγγίσεων, κ.ά. Μάλιστα, οι δράσεις αυτές εντάχθηκαν σταθερά στο πρόγραμμα υλοποίησης αρκετών μαθημάτων κατά την περίοδο επέκτασης της λειτουργίας του ΠΜΣ (2006 - 08,) όπως φαίνεται από τον πίνακα που ακολουθεί.

Πίνακας 3.5. Καινοτόμες δράσεις ανά κατεύθυνση σπουδών/ 2006-08

Κατεύθυνση / ακαδ. έτος	2006-07	2007-08
Κατεύθυνση Α	3	3
Κατεύθυνση Β	4	4
Κατεύθυνση Γ	2	2

3.2.6. Αξιολόγηση των Μεταπτυχιακών Φοιτητών

Για την αξιολόγηση της εργασίας των φοιτητών στο πλαίσιο του ΠΜΣ και, κατά συνέπεια, της επίδοσής τους, χρησιμοποιήθηκαν πολλαπλοί τρόποι, συχνά συνδυαστικά, όπως η εκπόνηση γραπτών εργασιών μικρής (essays) ή μεγάλης κλίμακας που βασίζονται σε εργασία στο εργαστήριο, στο πεδίο ή σε βιβλιογραφική ανασκόπηση, η προφορική παρουσίαση κάποιου ζητήματος, όπως ενός ερευνητικού προγράμματος ή της κριτικής θεώρησης μιας ερευνητικής προσέγγισης, η γραπτές τελικές εξετάσεις (σπανιότερα), κ. ά.

Γενικά, τόσο στο πλαίσιο των μαθημάτων όσο και κατά την αξιολόγηση, δόθηκε ιδιαίτερη βαρύτητα σε ζητήματα που συνδέονται άμεσα με την ερευνητική διαδικασία στα πεδία εστίασης των τριών κατευθύνσεων, με αποκορύφωμα τη Μεταπτυχιακή Εργασία Ειδίκευσης (MEE), η εκπόνηση της οποίας προϋποθέτει ανασκόπηση της σχετικής βιβλιογραφίας και, στην πλειοψηφία των περιπτώσεων, περιλαμβάνει εμπειρική έρευνα.

Συγκεκριμένα, οι MEE που έχουν ολοκληρωθεί ως σήμερα είναι όλες ερευνητικές, οι θεματικές τους αφορούν σε σύγχρονα ζητήματα από τα πεδία εστίασης των τριών κατευθύνσεων και οι ερευνητικές μέθοδοι που έχουν υιοθετηθεί εντάσσονται τόσο στην ποσοτική (π.χ., περιγραφικές, πειραματικές, επισκόπησης) όσο και στην ποιοτική (π.χ., μελέτες περίπτωσης, έρευνες πεδίου) παράδοση της ερευνητικής μεθοδολογίας στις Επιστήμες της Αγωγής. Ο πίνακας 3.6 παρακάτω παρουσιάζει τον αριθμό των MEE που έχουν εκπονηθεί ως σήμερα (μέσος όρος εκπόνησης 3 – 4 εξάμηνα).

Πίνακας 3.6. Αριθμός Μεταπτυχιακών Εργασιών Ειδίκευσης ανά κατεύθυνση

Κατεύθυνση	Αριθμός μεταπτυχιακών εργασιών
Σχολική Παιδαγωγική και Διαφορετικότητα στην εκπαίδευση (Διαπολιτισμική Αγωγή, Ειδική Αγωγή) (Κατεύθυνση Α)	42
Διδακτική Θετικών Επιστημών, Περιβαλλοντική	26

Εκπαίδευση, Νέες Τεχνολογίες (Κατεύθυνση Β)	
Γλώσσα και Πολιτισμός: Θεωρητικές και διδακτικές προσεγγίσεις (Κατεύθυνση Γ)	21
ΣΥΝΟΛΟ	89

Για τη διάχυση των πορισμάτων των μεταπτυχιακών εργασιών που έχουν εκπονήσει οι φοιτητές διοργανώθηκαν δύο ημερίδες, στις οποίες συμμετείχαν και επιστήμονες άλλων πανεπιστημίων της χώρας μας.

3.2.7. Αξιολόγηση του ΠΜΣ από τους μεταπτυχιακούς φοιτητές

Στο πλαίσιο υλοποίησης του ΠΜΣ πραγματοποιήθηκαν δύο αξιολογήσεις: μία στο τέλος της πρώτης τριετίας (2003–06) και μία στο τέλος της τελευταίας διετίας λειτουργίας του (2007-08). Στόχος αυτών των αξιολογήσεων ήταν η διερεύνηση της αποτελεσματικότητας των βασικών συνιστωσών του ΠΜΣ, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις των μεταπτυχιακών φοιτητών και των διδασκόντων. Συγκεκριμένα, τα ερωτήματα τα οποία επιχειρήθηκε να απαντηθούν στο πλαίσιο των δύο αξιολογήσεων αφορούσαν:

- τον τρόπο που οι μεταπτυχιακοί φοιτητές και οι διδάσκοντες αξιολογούσαν το ακαδημαϊκό περιεχόμενο και την οργάνωση του Προγράμματος Σπουδών του ΠΜΣ, καθώς και τη διδακτική πράξη και τη διοικητική υποστήριξη που παρέχονταν στο πλαίσιο του ΠΜΣ και
- τις προσδοκίες των μελών των δύο ομάδων σχετικά με το Πρόγραμμα Σπουδών του ΠΜΣ και την ενδεχόμενη συμβολή του στη μελλοντική εκπαιδευτική και ερευνητική τους δράση, καθώς και το βαθμό ικανοποίησής αυτών των προσδοκιών.

Στην πρώτη από τις δύο αξιολογήσεις συμμετείχαν 41 φοιτητές (10 άνδρες και 31 γυναίκες) και 3 μέλη ΔΕΠ (1 άνδρας και 2 γυναίκες), ενώ στη δεύτερη 29 φοιτητές (9 άνδρες και 20 γυναίκες).

Για την καταγραφή των εκτιμήσεων των μεταπτυχιακών φοιτητών κατασκευάστηκε και αξιοποιήθηκε ένα ερωτηματολόγιο 24 ερωτήσεων, ενώ για την αποτύπωση των απόψεων των διδασκόντων χρησιμοποιήθηκε μία ημι-δομημένη συνέντευξη.

Η επεξεργασία των ποσοτικών στοιχείων έγινε με τη βοήθεια του στατιστικού πακέτου SPSS, ενώ για τα ποιοτικά δεδομένα χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της ανάλυσης περιεχομένου. Επιπλέον, για την ερμηνεία των αποτελεσμάτων της ανάλυσης αξιοποιήθηκαν πληροφορίες, στην πλειοψηφία τους άτυπες, όπως δείγματα

εργασιών των μεταπτυχιακών φοιτητών, οι οποίες εκπονήθηκαν στο πλαίσιο της αξιολόγησής τους σε κάποιο μάθημα, μεταπτυχιακές εργασίες, σημειώσεις πεδίου των διδασκόντων και των υπευθύνων της αξιολόγησης, διάφορα κείμενα που συγκροτήθηκαν στο πλαίσιο υλοποίησης του Π.Μ.Σ. για λόγους ενημέρωσης και διάχυσης των αποτελεσμάτων του, κ.ά.

Τα βασικά συμπεράσματα των δύο αξιολογήσεων έχουν ως εξής:

- Οι μεταπτυχιακοί φοιτητές που δείχνουν ενδιαφέρον για το συγκεκριμένο ΠΜΣ εμφανίστηκε να επιδιώκουν, κατά κύριο λόγο, την επαγγελματική τους ανάπτυξη μέσα από την επικέντρωση σε συγκεκριμένα πεδία εξειδίκευσης, όπως είναι η Ειδική Αγωγή, η Διαπολιτισμική Εκπαίδευση και η Διδακτική γνωστικών αντικειμένων. Το ΠΜΣ φάνηκε να ανταποκρίνεται στην παραπάνω επιδίωξη μόνο έως ένα βαθμό, καθώς οι συμμετέχοντες θεώρησαν ότι ο αριθμός αντίστοιχων μαθημάτων στις τρεις κατευθύνσεις είναι μάλλον περιορισμένος, γεγονός που αποδίδουν στην πολυ-θεματικότητα του ΠΜΣ και την ένταξη στο Πρόγραμμα Σπουδών μαθημάτων που κρίνονται ως μη απαραίτητα.
- Οι συμμετέχοντες δήλωσαν, γενικά, αρκετά υψηλό βαθμό ικανοποίησης από το συμμετοχή τους στο ΠΜΣ, παρά τη δυσκολία την οποία ισχυρίστηκαν ότι παρουσιάζει. Ειδικότερα, δήλωσαν ικανοποίηση από την εμπλοκή τους σε πτυχές της ερευνητικής διαδικασίας, τη συνεργασία με τους διδάσκοντες, καθώς και το περιεχόμενο πολλών μαθημάτων. Έτσι, μολονότι αρκετοί δήλωσαν ότι δεν ικανοποιήθηκε η αρχική τους προσδοκία, εν τούτοις, στη συνέχεια, δήλωσαν υψηλό βαθμό ικανοποίησης από τη συμμετοχή τους στο ΠΜΣ, θεωρώντας ότι αυτό απέτέλεσε μια πολύ καλή μορφωτική και διδακτική εμπειρία, κυρίως σε ζητήματα εκπαιδευτικής και ερευνητικής πρακτικής. Όπως επισήμανε ένας φοιτητής «... Πριν παρακολουθήσω το ΜΠΣ έκανα το μάθημά μου ... κυρίως με τρόπο συμπεριφοριστικό (Καθηγητής λέει το μάθημα-μαθητές παθητικοί δέκτες). Μετά το ΠΜΣ απόκτησα νέες γνώσεις και νέα διδακτικά εργαλεία, ώστε να ξεφύγω από αυτόν τον τρόπο και έτσι να έχω καλύτερα αποτελέσματα στις επιδόσεις των μαθητών και σε γνωστικό και σε επίπεδο συνεργασίας / επικοινωνίας μαθητή-καθηγητή και μαθητή-μαθητή »..
- Τα μέλη της ομάδας των διδασκόντων εμφανίστηκαν, σε γενικές γραμμές, ικανοποιημένα από το ΠΜΣ. Οι απόψεις που διατυπώθηκαν αναδεικνύουν

ως ισχυρές συνιστώσες του το δυναμικό χαρακτήρα της λειτουργίας του, γεγονός που επέτρεπε την άμεση παρέμβαση, σε περίπτωση που εντοπιζόταν κάποιο πρόβλημα. Ωστόσο, αυτό το χαρακτηριστικό φαίνεται να αποτελεί και το αδύνατο σημείο του ΠΜΣ. Αυτό οφείλεται, σύμφωνα με αρκετούς από τους διδάσκοντες, στην αδυναμία, για οικονομικούς, κυρίως, λόγους, εμπλοκής μελών ΔΕΠ από άλλα Τμήματα του ΔΠΘ ή από άλλα ΑΕΙ, χάρις στην οποία θα εξασφαλιζόταν μεγαλύτερη ευρύτητα και εξειδίκευση στα πεδία μελέτης, καθώς και εμπειρίες για τους μεταπτυχιακούς φοιτητές που θα αντανakλούσαν ένα ευρύτερο φάσμα εκπαιδευτικών προσεγγίσεων.

- Αναφορικά με τις προσδοκίες των μεταπτυχιακών φοιτητών και των διδασκόντων, παρατηρούνται αξιοσημείωτες αποκλίσεις. Έτσι, για τους μεταπτυχιακούς φοιτητές αυτές φάνηκε να εστιάζονται, κυρίως, στην επιδίωξη τόσο μιας ασαφώς οριοθετημένης βελτίωσης του τρόπου άσκησης του εκπαιδευτικού τους έργου όσο και της διασφάλισης της επαγγελματικής τους πορείας σε ένα αβέβαιο εκπαιδευτικό μέλλον. Για τους διδάσκοντες, από την άλλη, οι προσδοκίες τους συνδέονταν με την ενίσχυση αφενός του ακαδημαϊκού χαρακτήρα του Τμήματος και αφετέρου της προσωπικής ερευνητικής τους ατζέντας.

3.2.8. Συνολική αποτίμηση

Από όσα έχουν προηγηθεί καθίσταται φανερό ότι, στα πέντε χρόνια λειτουργίας του, το ΠΜΣ κατάφερε να ανταποκριθεί ικανοποιητικά στις προκλήσεις που θέτει ένα πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών, ενεργοποιώντας σημαντικές δυνάμεις της εκπαιδευτικής κοινότητας τόσο του Τμήματος όσο και της ευρύτερης περιοχής. Ανάμεσα στις παραμέτρους με θετική συμβολή στην πορεία αυτή αξιοσημείωτη θέση καταλαμβάνουν:

- Ο πλουραλιστικός αλλά και, ταυτόχρονα, συνεκτικός χαρακτήρας του Προγράμματος Σπουδών του ΠΜΣ, το οποίο, παρά το εύρος των κατευθύνσεων του, μοιάζει να παρέχει τη δυνατότητα στους μεταπτυχιακούς φοιτητές να αναπτύξουν σε ικανοποιητικό επίπεδο μια αρχικά ευρύτερη κατανόηση του γνωστικού πεδίου εστίασης και προοδευτικά μια εξειδικευμένη γνώση σε τομείς αυτού του πεδίου της επιλογής τους

- Η ενεργοποίηση ικανού αριθμού μελών ΔΕΠ σε όλα τα επίπεδα σχεδιασμού και υλοποίησης του ΠΜΣ, καθώς και η διαθεσιμότητά τους για παροχή εκπαιδευτικού έργου υψηλού επιπέδου, που συχνά εμφανίζεται να καλύπτει (ή και να υποβαθμίζει) ενδεχόμενες οργανωτικές και άλλες αδυναμίες
- Η ποικιλία προελεύσεων και προσανατολισμών στην ομάδα των μεταπτυχιακών φοιτητών, (ανάμεσα στους οποίους εμφανίζονται εκπαιδευτικοί όλων των βαθμίδων της εκπαίδευσης αλλά και επιστήμονες άλλων αντικειμένων, με περιορισμένη ή ικανή επαγγελματική εμπειρία, με σαφείς ή μη φιλοδοξίες επαγγελματικής ανάπτυξης είτε στο χώρο της εκπαίδευσης είτε σε αυτόν της έρευνας,) η οποία προσδίδει δυναμική στην εκπαιδευτική διαδικασία σε μεταπτυχιακό επίπεδο και συμβάλλει στην προσπάθεια συνεχούς βελτίωσής της
- Η έμφαση του Προγράμματος Σπουδών του ΠΜΣ σε ζητήματα κριτικής ανάγνωσης / θεώρησης, σχεδιασμού και υλοποίησης της ερευνητικής διαδικασίας, η οποία είναι συμβατή με τους στόχους και τους σκοπούς του ΠΜΣ και η οποία φάνηκε να ενεργοποιεί αποτελεσματικά την πλειοψηφία των μεταπτυχιακών φοιτητών.

Ωστόσο, οι παραπάνω παράμετροι εμφανίζεται να διαθέτουν και ‘άλλη όψη’ η οποία αναδεικνύει, σε αντίθεση, τα ευάλωτα / αδύνατα στοιχεία του ΠΜΣ. Πιο συγκεκριμένα:

- Ο πλουραλιστικός χαρακτήρας του ΠΜΣ είναι πιθανόν να δημιουργεί καταστάσεις (ή εντυπώσεις) απουσίας (ή και αδυναμίας) εστίασης και, κατά συνέπεια, εξειδίκευσης, που συνιστά βασικό χαρακτηριστικό του προσανατολισμού ενός ΠΜΣ
- Η ενεργοποίηση μέρους μόνο των μελών ΔΕΠ είναι δυνατό να οδηγήσει αφενός σε προβλήματα αποκλεισμού ή αδιαφορίας και αφετέρου στην απουσία πλουραλιστικής θεώρησης των πολύπλοκων και πολύ-παραγοντικών φαινομένων μάθησης και διδασκαλίας που αποτελούν την κυρίαρχη εστίαση ενός ΠΜΣ στο χώρο της εκπαίδευσης
- Το γεγονός ότι το σύνολο των αποφοίτων του Τμήματος εισέρχεται στην αγορά εργασίας άμεσα, μετά την αποφοίτηση, συνεπάγεται τη μειωμένη

παρουσία αποφοίτων του Τμήματος στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών του Π.Τ.Δ.Ε. του Δ.Π.Θ.

- Το μεγάλο εύρος προελεύσεων και προσανατολισμών των μεταπτυχιακών φοιτητών του ΠΜΣ προϋποθέτει ένα Πρόγραμμα Σπουδών με ‘ανοιχτή’ δομή που λαμβάνει υπόψη του και αξιοποιεί τις αποκλίνουσες πορείες και ενδιαφέροντα και, κατά συνέπεια, έχει υψηλές απαιτήσεις σε διδάσκοντες και υποδομές.
- Ένα ΠΜΣ στο χώρο της εκπαίδευσης είναι επιθυμητό να στοχεύει τόσο στην αναβάθμιση της εκπαιδευτικής πράξης όσο και στην ενίσχυση του αντίστοιχου ερευνητικού δυναμικού. Κατά συνέπεια, το αντίστοιχο Πρόγραμμα Σπουδών είναι αναγκαίο να παρέχει εξειδικευμένες γνώσεις σχετικές με την εκπαιδευτική πράξη και τις διαδικασίες διερεύνησής της, αλλά και ευκαιρίες συστηματικής μελέτης της σύνδεσης μεταξύ θεωρίας και πράξης.

Είναι φανερό ότι η επιτυχής πορεία των μεταπτυχιακών σπουδών στο Τμήμα θα εξαρτηθεί από το βαθμό στον οποίο αυτό θα τολμήσει να προχωρήσει σε τομές που θα διασφαλίσουν από τη μία μεριά υψηλό επίπεδο σπουδών, δυναμική ομάδα διδασκόντων, με επιστημονικά εχέγγυα και ουσιαστικά κίνητρα παροχής εκπαιδευτικού και ερευνητικού έργου στο πλαίσιο ενός μεταπτυχιακού προγράμματος και από την άλλη μεταπτυχιακούς φοιτητές που επιλέγονται και αποφοιτούν από αυτό με σαφή και αξιοκρατικά κριτήρια και διαδικασίες. Είναι βέβαιο πως ο προσανατολισμός αυτός βρίσκει σύμφωνη την πλειοψηφία των μελών ΔΕΠ και των μεταπτυχιακών φοιτητών, με δεδομένες τις προκλήσεις, τις εντάσεις και το ιδιαίτερα ανταγωνιστικό περιβάλλον που θα κληθεί να διαχειριστεί η ελληνική ανώτατη εκπαίδευση και, ειδικά, τα Παιδαγωγικά Τμήματα στις επόμενες δεκαετίες.

3.3. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Ο δεύτερος κύκλος μεταπτυχιακών σπουδών στο Τμήμα υλοποιείται σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία.

Ο πρώτος διδάκτορας αναγορεύτηκε από το Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης το 1995. Έκτοτε, ακολούθησαν 18 ακόμη αναγορεύσεις, ενώ οι υποψήφιοι διδάκτορες ανέρχονται σήμερα στους 11 (Πίνακας 3.7).

Πίνακας 3.7. Αριθμός διδασκόντων και υποψηφίων διδασκόντων ανά Τομέα

Τομέας	Διδάκτορες	Υποψήφιοι Διδάκτορες
Τομέας Παιδαγωγικής & Ψυχολογίας	8	3
Τομέας Θετικών Επιστημών	9	5
Τομέας Ανθρωπιστικών Επιστημών	2	3
ΣΥΝΟΛΟ	19	11

Κατά την τελευταία τετραετία καταβλήθηκε ιδιαίτερη προσπάθεια βελτίωσης της επιστημονικής στήριξης του συγκεκριμένου κύκλου σπουδών και των αναγκών για αυτό το σκοπό υλικοτεχνικών υποδομών. Προς αυτήν την κατεύθυνση εξασφαλίστηκε και οργανώθηκε χώρος αυτόνομης στέγασής των μεταπτυχιακών φοιτητών, ο οποίος εξοπλίστηκε με οπτικοακουστικά μέσα και Η/Υ, δημιουργήθηκε ειδικός χώρος στη βιβλιοθήκη της Σχολής για βιβλία που αφορούν, κυρίως, τις μεταπτυχιακές σπουδές, ο οποίος απέκτησε κιόλας ένα σημαντικό αριθμό σχετικών πηγών και υποστηρίχτηκαν πρωτοβουλίες μελών ΔΕΠ που αφορούσαν επισκέψεις και διαλέξεις διακεκριμένων επιστημόνων από την Ελλάδα και το εξωτερικό σε ζητήματα θεωρητικών και ερευνητικών σε ζητήματα αιχμής στο χώρο της εκπαίδευσης.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΕΡΓΟ

4.1. Αποτελεσματικότητα του διδακτικού προσωπικού

Όπως φαίνεται στον Πίνακα 4.1, οι φοιτητές εμφανίζονται να θεωρούν τους διδάσκοντες «αρκετά» συνεπείς στις υποχρεώσεις τους σε ό,τι αφορά την πραγματοποίηση του μαθήματος και τις ώρες συνεργασίας με αυτούς. Επίσης, φαίνεται να θεωρούν ότι οι διδάσκοντες είναι γενικά προσιτοί και δεκτικοί σε νέες ιδέες και προτάσεις αλλά όχι ιδιαίτερα απαιτητικοί.

Αυτό ισχύει για όλα τα μαθήματα ή για τμήμα τους; Η εξέταση των μέσων όρων ανά μάθημα έδειξε ότι ιδιαίτερα απαιτητικά θεωρούνται τα μαθήματα Αναπτυξιακή Ψυχολογία ($MO=4.21 \cdot TA=1.002$), Διδακτική των Μαθηματικών ($MO=4.54 \cdot TA=.723$), Δυσκολίες προσαρμογής στο σχολείο ($MO=4.13 \cdot TA=.839$), Ιστορία της Παιδικής Ηλικίας ($MO=4.04 \cdot TA=.825$), Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας ($MO=4.46 \cdot TA=.856$) και Ποιοτική και Ποσοτική Ανάλυση ($MO=4.43 \cdot TA=.816$).

Φαίνεται επομένως, ότι ο συνολικός όγκος των μαθημάτων θεωρείται μάλλον μετρίως απαιτητικός. Πως νοηματοδοτούν, ωστόσο, οι φοιτητές τον χαρακτηρισμό «απαιτητικός» διδασκων; Σύμφωνα με το Δείκτη Συσχέτισης Pearson φαίνεται ότι οι φοιτητές συνδέουν αυτό το χαρακτηριστικό με τη δυσκολία και τις απαιτήσεις του μαθήματος αυτού καθ'αυτού ($r=.426 \cdot p<.0001$ και $r=.525 \cdot p<.0001$ αντιστοίχως).

Πίνακας 4.1. Απόψεις των φοιτητών /-τριών για την αποτελεσματικότητα του διδακτικού προσωπικού

	N ¹	MO ²	TA ³	TA ⁴	Ελάχιστη ⁵	Μέγιστη ⁵
43. Συνεπής στις υποχρεώσεις του/της σε ό,τι αφορά την πραγματοποίηση των μαθημάτων;	2452	4,19	1,138	,023	0	5
44. Συνεπής στις υποχρεώσεις του/της σε ό,τι αφορά τις ώρες συνεργασίας με τους/τις φοιτητές/-τριες;	2381	3,98	1,223	,025	0	5
45. Γενικά, προσιτός/-ή στους/στις φοιτητές/-τριες	2441	3,97	1,209	,024	0	5
46. Απαιτητικός/-ή;	2446	3,42	1,313	,027	0	5
47. Δεκτικός /-ή σε νέες ιδέες και προτάσεις;	2413	3,72	1,244	,025	0	5

¹=Συχνότητα

²=Μέσος Όρος

³=Τυπική Απόκλιση

⁴=Τυπικό Λάθος

⁵=Ελάχιστη τιμή κλίμακας

⁶=Μέγιστη τιμή κλίμακας

Μελετώντας τα Απογραφικά Δελτία Εξαμηνιαίου Μαθήματος (ΑΔΕΜ), που συμπληρώθηκαν από ένα σχετικά μικρό αριθμό μελών ΔΕΠ (7), αλλά και τις

αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης, καθώς και το Πρόγραμμα Σπουδών, μπορεί κανείς να συμπεράνει τα παρακάτω αναφορικά με την αποτελεσματικότητα του διδακτικού προσωπικού:

- Η πλειοψηφία των διδασκόντων διδάσκει από 4 – 6 μαθήματα, ανάμεσα στα οποία 1-3 είναι υποχρεωτικά και τα υπόλοιπα επιλογής (ΑΔΕΜ και Πρόγραμμα Σπουδών).
- Όλοι οι διδάσκοντες ανακοινώνουν ώρες συνεργασίας με τους φοιτητές, οι οποίες κατανέμονται σε 1-3 ημέρες της εβδομάδας, κυμαίνονται από 2 έως 8 ώρες ανά διδάσκοντα και σπάνια τοποθετούνται μετά από τις 14.30 (ερώτηση Π.3.1 και σχετική απόφαση της ΓΣ).
- Πολλοί από τους διδάσκοντες επιχειρούν να ενεργοποιήσουν τους φοιτητές κατά τη διάρκεια των μαθημάτων, με δραστηριότητες που στοχεύουν στην περαιτέρω επεξεργασία ζητημάτων που αναπτύσσονται σε αυτά. Το εύρος αυτών των δραστηριοτήτων είναι αρκετά μεγάλο και περιλαμβάνει: μελέτη βιβλιογραφικού υλικού, ασκήσεις φροντιστηριακού τύπου, ανάλυση εκπαιδευτικών δεδομένων, κριτική ανάγνωση αρχειακού ή άλλου υλικού από το πεδίο, συνθετικές εργασίες/ projects μικρής κλίμακας, κ.ά. (ερώτηση Π.3.2).
- Η συμμετοχή των φοιτητών τείνει να κυμαίνεται μεταξύ 40% - 60% στα υποχρεωτικά μαθήματα και μεταξύ 60% - 80% στα επιλογής. Ορισμένοι από τους διδάσκοντες δηλώνουν πως δεν γνωρίζουν το επίπεδο συμμετοχής των φοιτητών στα μαθήματά τους, ενώ κάποιοι επισημαίνουν μια ενδιαφέρουσα πτυχή αυτού του ζητήματος, δηλαδή, ότι, η συμμετοχή των φοιτητών είναι υψηλότερη στην αρχή και στο τέλος του εξαμήνου (πλησιάζει το 80%) και χαμηλότερη στο ενδιάμεσο χρονικό διάστημα (πλησιάζει το 40%) (ερώτηση Π.4). Τα παραπάνω είναι σε συμφωνία με τα δεδομένα που προέκυψαν από τα ερωτηματολόγια των φοιτητών, οι οποίοι δήλωσαν ότι είναι «αρκετά» συνεπείς στην παρακολούθηση των μαθημάτων ($MO=3,75 \cdot TA= 1,378$) και ότι παρακολουθούν τακτικά τις διαλέξεις ($MO=3.80 \cdot TA=1.397$).
- Ένα επιπλέον χαρακτηριστικό της δράσης του διδακτικού προσωπικού, που συνδέεται με την αποτελεσματικότητά του, αποτελεί το φαινόμενο της συνεργασίας μεταξύ μελών ΔΕΠ στη διδασκαλία ενός μαθήματος. Οι συνεργασίες αυτές (αφορούν σε τουλάχιστον 7 μαθήματα) φαίνεται σε κάποιες περιπτώσεις να προσφέρουν μια διεπιστημονική θεώρηση του αντικειμένου

μελέτης του μαθήματος, καθώς τα συνεργαζόμενα μέλη ΔΕΠ προέρχονται από διακριτά επιστημονικά πεδία, και σε άλλες να συνιστούν μια συνένωση δυνάμεων για τη συστηματικότερη προσέγγιση της γνώσης που πραγματεύεται το μάθημα (ερώτηση Ι και Πρόγραμμα Σπουδών του Τμήματος).

Με βάση τα στοιχεία που παρατέθηκαν παραπάνω, γίνεται φανερό ότι, σχετικά με το θέμα της αποτελεσματικότητας του διδακτικού προσωπικού:

- Κυριότερα θετικά σημεία: οι φοιτητές εκτιμούν ότι οι διδάσκοντες είναι αρκούντως συνεπείς και προσιτοί. Οι θετικές αυτές συνιστώσες αντανακλώνται και σε όσα σχετικά κατέθεσαν οι διδάσκοντες, οι οποίοι εμφανίζονται να επωμίζονται μεγάλο όγκο διδακτικού έργου, να παρέχουν τη δυνατότητα στους φοιτητές να συνεργάζονται μαζί τους εκτός του μαθήματος, να καταβάλουν προσπάθεια να τους ενεργοποιήσουν κατά τη διάρκεια των μαθημάτων, να κατορθώνουν να προσελκύουν σημαντικά ποσοστά διδασκομένων σε αυτά και να συνεργάζονται ενίοτε σε μια προσπάθεια να προσφέρουν στους φοιτητές πολλαπλές αναγνώσεις της πολύπλοκης εκπαιδευτικής πραγματικότητας που καλούνται, αρχικώς να κατανοήσουν και, στη συνέχεια να διαχειριστούν αποτελεσματικά προς όφελος των μελλοντικών μαθητών τους. Θα μπορούσε η Γενική Συνέλευση του Τμήματος να ενισχύσει τις παραπάνω θετικές συνιστώσες, εντάσσοντάς τις σε ένα πλαίσιο ‘καλής πρακτικής’ του διδακτικού προσωπικού που θα ενσωματωνόταν σε έναν εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας του Τμήματος.
- Κυριότερες αδυναμίες: οι φοιτητές κρίνουν τους διδάσκοντες ως μετρίως απαιτητικούς, με ορισμένες εξαιρέσεις. Πρόκειται για ένα ζήτημα που θα πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο περαιτέρω μελέτης. Προς την κατεύθυνση αυτή θα είχε νόημα η συζήτηση και η διαμόρφωση κάποιων επιθυμητών πολιτικών από το Τμήμα αναφορικά με το εύρος και την ποικιλία των απαιτήσεων ανά μάθημα και ανά εξάμηνο, ώστε να μην εμφανίζεται αυτή η προς το παρόν ‘ακραίων τιμών’ πραγματικότητα σε αυτό το ζήτημα.
Μια άλλη αδυναμία που εντοπίζεται αφορά στην ανακοίνωση μόνο πρωινών ωρών συνεργασίας με τους φοιτητές, καθώς ορισμένοι από αυτούς εργάζονται και θα εξυπηρετούσε μικρό, τουλάχιστον, μέρος αυτών των ωρών να εντάσσεται στο χρονικό διάστημα από 15.00 – 20.00. Τέλος, το ζήτημα της συμμετοχής των φοιτητών, κυρίως στα υποχρεωτικά μαθήματα, θα πρέπει να απασχολήσει

το Τμήμα. Αν και η συμμετοχή βρίσκεται σε σχετικά ‘αξιοπρεπή’ επίπεδα, απέχει πολύ από το να θεωρηθεί επαρκής, με δεδομένη την άμεση, πλέον, επαγγελματική αποκατάσταση των αποφοίτων μας. Το θέμα αυτό σε συνδυασμό με το ζήτημα των απαιτήσεων ανά μάθημα οδηγεί αναπόφευκτα σε μια συζήτηση περί προϋποθέσεων για την επιτυχή εξέταση σε ένα μάθημα που θα καταλήξει στην υιοθέτηση ενός σχετικού πλαισίου.

4.2. Ποιότητα και Αποτελεσματικότητα της διδακτικής διαδικασίας

Όπως φαίνεται στον Πίνακα 4.2, οι φοιτητές δηλώνουν ότι είναι μάλλον ικανοποιημένοι από μια σειρά από παράγοντες που φαίνεται να συμβάλουν στην κατανόηση του μαθήματος και αφορούν στη *διαδικασία παροχής γνώσεων*. Πιο συγκεκριμένα, δήλωσαν ότι στην κατανόηση του μαθήματος συμβάλουν «αρκετά» οι εξηγήσεις του διδάσκοντα για το σκοπό, το περιεχόμενο και τις απαιτήσεις του μαθήματος (πλαίσιο του μαθήματος), η ανταπόκρισή του στις ερωτήσεις των φοιτητών κατά τη διάρκεια και μετά το μάθημα, η οργάνωση και η προετοιμασία του διδάσκοντα και ο ρυθμός διδασκαλίας.

Επίσης, φαίνονται αρκετά ικανοποιημένοι από εκείνους τους παράγοντες που έχουν σχέση με την *ενθάρρυνση* των φοιτητών από το διδάσκοντα για αυτενέργεια και συμμετοχή, καθώς και το *ενδιαφέρον του για τους φοιτητές*. Πιο συγκεκριμένα, δήλωσαν ότι στην κατανόηση του μαθήματος συνέβαλαν «αρκετά» παράγοντες, όπως η ενθάρρυνση που παρείχε ο διδάσκων στους φοιτητές να διατυπώνουν απορίες και ερωτήσεις, η ενθάρρυνση που παρείχε στους φοιτητές να αναπτύξουν την κρίση τους, το ενδιαφέρον του για το αν οι φοιτητές κατανόησαν τα ζητήματα που μελετήθηκαν και ο διάλογος και η συζήτηση που αναπτυσσόταν κατά τη διάρκεια του μαθήματος.

Πίνακας 4.2. Απόψεις των φοιτητών/-τριών για την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα της διδακτικής διαδικασίας

	N	MO	TA	TA	Min	Max
24. Οι εξηγήσεις του/της διδάσκοντα/-ουσας για το σκοπό, το περιεχόμενο και τις απαιτήσεις του μαθήματος (πλαίσιο του μαθήματος)	2465	3,74	1,255	,025	0	5
25. Η ανταπόκρισή του/της στις ερωτήσεις των φοιτητών/-τριών κατά τη διάρκεια του μαθήματος	2461	3,88	1,204	,024	0	5
26. Η ανταπόκριση του/της στις ερωτήσεις των φοιτητών/-τριών εκτός μαθήματος (στο τέλος ή σε ώρες γραφείου)	2377	3,70	1,311	,034	0	5
27. Η οργάνωση και η προετοιμασία του/της διδάσκοντα/-ουσας	2447	3,92	1,172	,024	0	5
28. Ο τρόπος με τον οποίο παρουσίαζε και ανέλυε τα διάφορα ζητήματα	2452	3,80	1,228	,030	0	5
42. Ο ρυθμός της διδασκαλίας	2422	3,52	1,243	,025	0	5
29. Ο βαθμός του ενδιαφέροντος που προκαλούσε ο διδάσκων/-ουσα	2445	3,58	1,317	,027	0	5
30. Η ενθάρρυνση που παρείχε στους/στις φοιτητές/-τριες να διατυπώνουν απορίες και ερωτήσεις	2457	3,74	1,180	,024	0	5
31. Η ενθάρρυνση που παρείχε στους/στις φοιτητές/-τριες να αναπτύξουν την κρίση τους	2456	3,69	1,225	,025	0	5
32. Το ενδιαφέρον του/της για το αν οι φοιτητές / -τριες κατανόησαν τα ζητήματα που μελετήθηκαν	2443	3,65	1,230	,025	0	5
33. Ο διάλογος και η συζήτηση που αναπτυσσόταν κατά τη διάρκεια του μαθήματος	2451	3,63	1,269	,035	0	5
34. Οι ασκήσεις, το διδακτικό υλικό και τα παραδείγματα που αξιοποιούνταν κατά τη διάρκεια του μαθήματος	2429	3,54	1,244	,025	0	5
35. Η σύνδεση του μαθήματος με την καθημερινή ζωή	2459	3,35	1,443	,033	0	5
36. Η σύνδεση του μαθήματος με την εκπαιδευτική πράξη	2452	3,51	1,369	,028	0	5
40. Οι διαλέξεις από προσκεκλημένους ομιλητές	1793	2,01	1,845	,044	0	5

Ωστόσο, στα λιγότερο θετικά σημεία της διδακτικής διαδικασίας συμπεριλαμβάνονται τόσο παράγοντες που αφορούν στο *βαθμό ενδιαφέροντος του μαθήματος* όσο και στο *βαθμό σύνδεσης του μαθήματος με το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον*. Πιο συγκεκριμένα, οι φοιτητές δήλωσαν συγκριτικά «μέτρια»

ικανοποιημένοι με το βαθμό ενδιαφέροντος που προκαλούσε ο διδάσκων για το μάθημα, καθώς και τις ασκήσεις, το διδακτικό υλικό και τα παραδείγματα που αξιοποιούνταν κατά τη διάρκεια του μαθήματος (υποστηρικτικό υλικό). Επίσης, δήλωσαν «μέτρια» ικανοποιημένοι από το βαθμό σύνδεσης του μαθήματος με την καθημερινή ζωή και την εκπαιδευτική πράξη, καθώς και «ελάχιστα» ικανοποιημένοι από την παρουσία προσκεκλημένων ομιλητών στο μάθημα.

Κατά συνέπεια, οι φοιτητές φαίνεται να αξιολογούν θετικά εκείνες τις διαστάσεις της διδακτικής διαδικασίας που έχουν σχέση με την παροχή γνώσεων και την ενθάρρυνση των φοιτητών για αυτενέργεια και συμμετοχή και να αξιολογούν λιγότερα θετικά το βαθμό σύνδεσης των μαθημάτων με την καθημερινή ζωή ή και την εκπαιδευτική διαδικασία καθώς και το βαθμό ενδιαφέροντος των μαθημάτων. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι επισημαίνουν, μέσω των απαντήσεών τους, την έλλειψη προσκεκλημένων ομιλητών, δεδομένο που παραπέμπει στην κατακόρυφη μείωση των σχετικών κονδυλίων και την αυξημένη γραφειοκρατία κατά τα τελευταία έτη.

Η μελέτη των ΑΔΕΜ και του Προγράμματος Σπουδών υποδεικνύει, επίσης, ορισμένα ενδιαφέροντα στοιχεία σχετικά με την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα του διδακτικού έργου και συγκεκριμένα:

- Το σύνολο του διδακτικού έργου επιτελείται εντός των αιθουσών διδασκαλίας και των εργαστηρίων του Τμήματος, με ελάχιστες εξαιρέσεις, όπου οι φοιτητές καλούνται να δράσουν σε πραγματικές εκπαιδευτικές συνθήκες (ερωτήσεις II.3.4 και περί αξιολόγησης II.5). Εξάιρεση αποτελεί το εξάμηνο Πρακτικής Άσκησης, το οποίο υλοποιείται κατά το τελευταίο έτος των σπουδών τους (Η; εξάμηνο), όπου δίνεται στους φοιτητές η ευκαιρία να εργαστούν σε συνθήκες καθημερινής σχολικής τάξης για ικανό χρονικό διάστημα.

Τα νέα δεδομένα, ωστόσο, του Τμήματος (διπλασιασμός του αριθμού των φοιτητών) κατά τα δύο τελευταία έτη (2008-2009 και 2009-2010), χωρίς αντίστοιχη αύξηση του αριθμού των αποσπασμένων εκπαιδευτικών ή των μελών ΔΕΠ και σε συνδυασμό με την ελλιπή υποδομή, θα δημιουργήσουν σοβαρά προβλήματα στην υλοποίηση της πρακτικής άσκησης και, κατά συνέπεια, θα περιορίσουν ακόμα περισσότερο τη δυνατότητα δραστηριοποίησης των φοιτητών σε πραγματικές εκπαιδευτικές συνθήκες.

- Η επικοινωνία και η αλληλεπίδραση μεταξύ των διδασκόντων και των διδασκομένων κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας εμφανίζονται σε

ικανοποιητικά επίπεδα, καθώς η εκτός των μαθημάτων δυνατότητα επικοινωνίας με το διδάσκοντα και η εμπλοκή των φοιτητών σε δραστηριότητες εντός του μαθήματος προσδίδει στη διδασκαλία έναν σχετικά μη κομπορμιστικό χαρακτήρα που ενισχύεται από την ακόμη μικρού μεγέθους κοινότητα φοιτητών και διδασκόντων που δρα και κινείται καθημερινά σε ένα επίσης μικρής κλίμακας φυσικό και κτιριακό περιβάλλον. Αυτό επιβεβαιώνεται από όσα σχετικά καταθέτουν οι φοιτητές (Π.3).

- Σε πολλά μαθήματα, μέρος της διδασκαλίας αναλώνεται στη διεκπεραίωση σειράς δραστηριοτήτων μικρής κλίμακας από τους φοιτητές, που μοιάζει να μην αποτιμώνται ιδιαίτερα θετικά από αυτούς. Η πλειοψηφία αυτών των δραστηριοτήτων έχουν περισσότερο ακαδημαϊκό προσανατολισμό, στοχεύοντας κυρίως στη βιβλιογραφική ενημέρωση των φοιτητών (π.χ., μελέτη και παρουσίαση άρθρων), λιγότερο στην ανάπτυξη ακαδημαϊκών ικανοτήτων και δεξιοτήτων (π.χ. συγκρότηση και αξιολόγηση ερευνητικών εργαλείων) και σπάνια στο μετασχηματισμό της ακαδημαϊκής σε λειτουργική / πρακτική γνώση και την ανάπτυξη επαγγελματικών ικανοτήτων και δεξιοτήτων (π.χ., διδακτικές πρακτικές διαχείρισης του λάθους στην τάξη). Αυτό ίσως να εξηγεί, τουλάχιστον μερικώς, το σχετικά περιορισμένο ενδιαφέρον των φοιτητών για τα μαθήματα, καθώς και το μικρό βαθμό σύνδεσής τους ειδικότερα, με την εκπαιδευτική πράξη που εντοπίζουν (ερωτήσεις ΑΔΕΜ: Ι.1, Ι.2, Π.3.2, Π.3.3, Π.3.4).

Επιπλέον, ο ακαδημαϊκός αυτός προσανατολισμός σχετίζεται ενδεχομένως και με το χαμηλό βαθμό σύνδεσης των μαθημάτων με την καθημερινή ζωή που, επίσης, εντοπίζουν οι φοιτητές. Φαίνεται, κατά συνέπεια, ότι, επίσης, δε δίνεται η ευκαιρία στους φοιτητές, μέσω των μαθημάτων ή / και άλλων ακαδημαϊκών δραστηριοτήτων ή εκδηλώσεων (πχ. Ημερίδες, σεμινάρια, εργαστήρια ή εργαστηριακού τύπου μαθήματα κ.ο.κ.), να συνδέσουν την ακαδημαϊκή γνώση με την ισχύουσα κοινωνική πραγματικότητα.

- Η αξιοποίηση εκπαιδευτικού λογισμικού και ακόμη περισσότερο των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) βρίσκεται σε χαμηλά επίπεδα. Συμβαίνει μόνο σποραδικά και περιστασιακά, με ελάχιστες εξαιρέσεις. Το μόνο λογισμικό που χρησιμοποιείται συχνά είναι το PowerPoint και αφορά, σχεδόν αποκλειστικά, την παρουσίαση των βασικών σημείων του μαθήματος σε διαφάνειες και, σε ορισμένες περιπτώσεις, στην παρουσίαση κάποιου

βιντεοσκοπημένου γεγονότος (μαθήματος, συνέντευξης, κ.ά.) ή την προβολή ταινιών που μπορούν να υποστηρίξουν κάποιο μάθημα.

Με βάση τα παραπάνω, θα μπορούσε να υποστηρίξει κανείς ότι:

- Θετικά σημεία του διδακτικού έργου: η προσβασιμότητα στην ακαδημαϊκή γνώση και η ενθάρρυνση εμπλοκής των φοιτητών σε αυτήν αποτελούν ισχυρά χαρακτηριστικά του διδακτικού έργου που προσφέρεται στο Τμήμα. Αυτό μπορεί να αποδοθεί στο διακριτό ακαδημαϊκό προσανατολισμό του Προγράμματος Σπουδών (και στην αντίστοιχη στελέχωση του Τμήματος), ο οποίος θα πρέπει μεν να διατηρηθεί αλλά όχι, πλέον, σε βάρος της επαγγελματικής γνώσης που θα πρέπει να αναπτύξουν οι μελλοντικοί εκπαιδευτικοί.
- Αδύναμα σημεία του διδακτικού έργου: η περιορισμένη διαπραγμάτευση της γνώσης που ενθαρρύνεται στο πλαίσιο των μαθημάτων, ο κυρίαρχα ακαδημαϊκός προσανατολισμός της διδασκαλίας και η απουσία από το Πρόγραμμα Σπουδών μαθημάτων που συνδέονται άμεσα και ρητά με την εκπαιδευτική πράξη, όπως Πρώτη Ανάγνωση και Γραφή, Διδακτικές μαθημάτων, όπως της Ιστορίας, κ.ά., καθώς και μαθημάτων που συνδέονται με ζητήματα αιχμής της σύγχρονης σχολικής τάξης, όπως η διαχείριση της πολυπολιτισμικότητας, η διαχείριση του φύλου ή της ετερότητας γενικότερα, η αξιοποίηση των ΤΠΕ, ζητήματα επικοινωνίας σε διαπροσωπικό επίπεδο ή επίπεδο ΜΜΕ, διαχείριση κρίσεων, κ.ά. Είναι φανερό ότι θα πρέπει να καταβληθεί προσπάθεια εμπλουτισμού του προγράμματος προς αυτήν την κατεύθυνση, ώστε προοδευτικά να υπάρξει μια σχετική ισορροπία μεταξύ της ακαδημαϊκής και της επαγγελματικής ανάπτυξης των μελλοντικών εκπαιδευτικών αλλά και της προσωπικής – κοινωνικής τους ενδυνάμωσης.

4.3. Οργάνωση και εφαρμογή του διδακτικού έργου

Όπως φαίνεται στον Πίνακα 4.3, οι φοιτητές δηλώνουν ότι είναι «αρκετά» ικανοποιημένοι με τον *προσανατολισμό* του μαθήματος σε ότι αφορά τη διατύπωση και τη σαφήνεια των στόχων του, καθώς και το βαθμό που αυτοί επιτεύχθηκαν.

Ωστόσο, δεν ισχύει το ίδιο σε ό,τι αφορά τη σαφήνεια των κριτηρίων βαθμολόγησης, την προσβασιμότητα στο μάθημα, τη χρησιμότητα του μαθήματος και την υλοποίηση εργασιών και φροντιστηρίων. Πιο συγκεκριμένα, οι φοιτητές δήλωσαν ότι τα κριτήρια βαθμολόγησης ήταν λιγότερο ξεκάθαρα από τους στόχους του μαθήματος. Επιπλέον, δήλωσαν «μέτρια» ικανοποιημένοι από την προσβασιμότητα του μαθήματος, από το βαθμό, δηλαδή, κατανόησης του μαθήματος και το βαθμό ενδιαφέροντος που παρουσιάζει. Παρόμοια, δήλωσαν «μέτρια» ικανοποιημένοι από τη χρησιμότητα του μαθήματος αναφέροντας ότι σε «μέτριο» βαθμό θεωρούν ότι κέρδισαν από το συγκεκριμένο μάθημα περισσότερα από όσα περίμεναν, ότι το μάθημα είχε τότε σχέση με την εκπαιδευτική πράξη όση προσδοκούσαν, ότι θα μιλούσαν με θετικό τρόπο σε συναδέλφους τους για το συγκεκριμένο μάθημα και ότι θα το κατέτασσαν στα πλέον σημαντικά του ισχύοντος προγράμματος σπουδών.

Σε συμφωνία με τα παραπάνω, οι φοιτητές δήλωσαν «μέτρια» και «λίγο» ικανοποιημένοι με τη διαδικασία υλοποίησης των εργασιών και των φροντιστηρίων (εφόσον συνοδεύουν το μάθημα) αντιστοίχως. Πιο συγκεκριμένα, δήλωσαν σε «μέτριο» βαθμό ότι στις περιπτώσεις που απαιτούνταν εργασίες: το θέμα δόθηκε εγκαίρως, παρέχονταν επαρκείς οδηγίες από το διδάσκοντα, τα σχόλιά του ήταν εποικοδομητικά και η συγκεκριμένη εργασία τους βοήθησε σε εμβάθυνση σε ένα θέμα. Παράλληλα, δήλωσαν ότι τα φροντιστήρια ήταν ελάχιστα χρήσιμα, όταν συνόδευαν το μάθημα και «μέτριας» ποιότητας. Στο σημείο αυτό, ωστόσο, θα πρέπει να αναφερθεί ότι, με δεδομένο το μικρό αριθμό φροντιστηρίων που συνοδεύουν τα διάφορα μαθήματα (βλέπε ΑΔΕΜ), οι παραπάνω απαντήσεις των φοιτητών φαίνεται να δηλώνουν περισσότερο την ανυπαρξία φροντιστηρίων παρά το βαθμό χρησιμότητας ή το επίπεδο της ποιότητάς τους.

Πίνακας 4.3. Απόψεις των φοιτητών /-τριών για την οργάνωση και την εφαρμογή του διδακτικού έργου

	N	MO	TA	TA	Min	Max
1. Διατυπώθηκαν οι στόχοι του μαθήματος;	1785	1,9092	,28734	,00680	1	2
2. Σε ποιο βαθμό ήταν σαφείς οι στόχοι του μαθήματος;	2478	3,68	1,251	,025	0	5
3. Σε ποιο βαθμό επιτεύχθηκαν οι στόχοι του μαθήματος;	2474	3,64	1,206	,036	0	5
4. Πόσο κατανοητό ήταν το μάθημα;	2483	3,59	1,262	,030	0	5
7. Σε ποιο βαθμό το μάθημα αυτό αύξησε το	2470	3,17	1,392	,034	0	5

ενδιαφέρον σας για τη συγκεκριμένη θεματική περιοχή;						
8. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι κερδίσατε από το συγκεκριμένο μάθημα περισσότερο απ' όσα περιμένατε;	2473	3,20	1,351	,027	0	5
9. Σε ποιο βαθμό το συγκεκριμένο μάθημα νομίζετε ότι έχει σχέση με την εκπαιδευτική πράξη;	2467	3,49	1,394	,028	0	5
16. Σε ποιο βαθμό ήταν ξεκάθαρα τα κριτήρια βαθμολόγησης;	2194	3,27	1,454	,031	0	5
17. Θα μιλούσατε θετικά σε άλλους/-ες συναδέλφους σας για το συγκεκριμένο μάθημα;	2368	3,38	1,396	,029	0	5
19. Γενικά, θα κατατάσσατε το συγκεκριμένο μάθημα στα πλέον σημαντικά του ισχύοντος προγράμματος σπουδών;	2384	3,28	1,436	,037	0	5
5. Πόσο δύσκολο ήταν το μάθημα;	2469	3,06	1,438	,031	0	5
6. Πόσο απαιτητικό θεωρείτε ότι είναι το μάθημα;	2450	3,38	1,311	,026	0	5
14. Πόσο χρήσιμα ήταν τα φροντιστήρια; (εφόσον συνοδεύουν το μάθημα)	1347	2,00	1,890	,051	0	5
15. Πως θα κρίνατε την ποιότητα των φροντιστηρίων (εφόσον συνοδεύουν το μάθημα)	1329	2,04	1,880	,052	0	5
20. Σε ποιο βαθμό το θέμα δόθηκε εγκαίρως;	1551	3,16	1,744	,044	0	5
21. Σε ποιο βαθμό παρέχονταν επαρκείς οδηγίες από τον διδάσκοντα κατά την εκπόνηση της εργασίας;	1510	3,20	1,722	,044	0	5
22. Σε ποιο βαθμό τα σχόλια του διδάσκοντος ήταν εποικοδομητικά;	1531	3,22	1,686	,043	0	5
23. Σε ποιο βαθμό η συγκεκριμένη εργασία σας βοήθησε να εμβαθύνετε στο συγκεκριμένο θέμα;	1492	3,10	1,735	,045	0	5

Τέλος, αξίζει να αναφερθεί ότι, σε συμφωνία με προηγούμενες δηλώσεις τους (βλ. 4.1.), δηλώνουν και σε αυτό το τμήμα του ερωτηματολογίου ότι ο βαθμός δυσκολίας και ο βαθμός απαιτήσεων των μαθημάτων είναι «μέτριος». Για μια ακόμα φορά, λοιπόν, φαίνεται ότι οι φοιτητές θεωρούν ότι η πλειονότητα των διδασκόντων και των μαθημάτων είναι μετρίως απαιτητικοί/-ά με ορισμένες εξαιρέσεις.

Επίσης, αξίζει να αναφερθεί ότι οι φοιτητές συνδέουν τη δυσκολία του μαθήματος με τις απαιτήσεις που θέτει είτε ο διδάσκων ($r=.426 \cdot p<.0001$) είτε το ίδιο το μάθημα ($r=.600 \cdot p<.0001$).

Η ανάγνωση των ΑΔΕΜ με αναφορά στο ζήτημα της οργάνωσης και εφαρμογής του διδακτικού έργου οδηγεί σε ορισμένες διαπιστώσεις, οι οποίες δεν αποκλίνουν ιδιαίτερα, όπως και στις προηγούμενες περιπτώσεις, από τις αντίστοιχες των φοιτητών και συγκεκριμένα:

- Οι στόχοι μάθησης των μαθημάτων περιγράφονται στον Οδηγό Σπουδών του Τμήματος, αν και συχνά με πολύ γενικόλογους όρους, με αποτέλεσμα να μην είναι εύκολος ο έλεγχος της ποιότητας ούτε και του βαθμού επίτευξής τους. Ωστόσο, οι φοιτητές δηλώνουν ικανοποίηση σε αυτήν την κατεύθυνση, ίσως ακριβώς εξαιτίας αυτής της δυσκολίας (Ι.2)
- Αναφορικά με την αξιολόγηση, στα υποχρεωτικά μαθήματα παρατηρείται κυριαρχία της γραπτής τελικής εξέτασης, η πρόοδος μοιάζει να αρχίζει δειλά να κερδίζει έδαφος, ενώ άλλες μορφές αξιολόγησης, όπως η παρουσίαση εργασίας ή η πρακτική άσκηση είναι σπανιότερες. Η διαφαινόμενη προοπτική υιοθέτησης συνδυασμού μορφών αξιολόγησης, παρά το γεγονός ότι μπορεί να αποτυπώνει πληρέστερα το τι είναι σε θέση να κάνει ο φοιτητής, ταυτόχρονα είναι δυνατό να δημιουργεί σύγχυση στους φοιτητές σχετικά με τα ακριβή κριτήρια αξιολόγησης που υιοθετούνται (εξ ου και η σχετική θέση τους σε αυτό το θέμα). Αυτό ενισχύεται από τη δεδομένη, πλέον, αδυναμία παρακολούθησης και σχολιασμού της αξιολογούμενης δράσης όλων των φοιτητών, εξαιτίας του μεγάλου αριθμού τους και της έλλειψης επικουρικού προσωπικού, καθώς και των περιορισμένων έως φτωχών τρόπων διασφάλισης της διαφάνειας της αξιολογικής διαδικασίας.

Στα μαθήματα επιλογής η εικόνα είναι λίγο διαφορετική, καθώς εκεί η αξιολογική διαδικασία έχει πιο ανοικτό χαρακτήρα, ο οποίος μοιάζει να επιτρέπει την πληρέστερη διαπραγμάτευση και, γενικότερα, συζήτηση των αξιολογικών κριτηρίων (βλέπε ΙΙ.5).

- Παρά την έμφαση στην ακαδημαϊκή γνώση, την καλή, γενικά, σχέση των φοιτητών με τους διδάσκοντες και τις σοβαρές προσπάθειες των διδασκόντων για ενεργοποίηση των φοιτητών στο πλαίσιο των μαθημάτων, οι φοιτητές σημειώνουν «μέτρια» προσβασιμότητα στα μαθήματα και υψηλές έως εξαιρετικά υψηλές βαθμολογίες (και πάλι με εξαίρεση κάποια μαθήματα). Η εξήγηση αυτής της αντίφασης θα πρέπει ενδεχομένως να αναζητηθεί τόσο στο περιεχόμενο και στη στοχοθεσία των μαθημάτων όσο και στην ασάφεια των

κριτηρίων αξιολόγησης, καθώς και στον τρόπο χρήσης της βαθμολογικής κλίμακας 0-10 από τους διδάσκοντες (Ερώτηση IV.2).

- Ο χαμηλός βαθμός σύνδεσης των μαθημάτων με την εκπαιδευτική και την ευρύτερη κοινωνική πραγματικότητα και η ασάφεια στόχων και κριτηρίων αξιολόγησης φαίνεται να συμβάλλει ώστε η πλειοψηφία των φοιτητών να κρίνουν όλα τα μαθήματα ως «αρκετά» χρήσιμα, δηλαδή, να επιλέγουν της ασφαλή ‘μέση’ οδό (ερωτήσεις ενότητας II).
- Οι διδάσκοντες τείνουν να υποστηρίζουν την εργασία των φοιτητών και να τους ανατροφοδοτούν με σχόλια. Εντούτοις, αυτή η στήριξη χαρακτηρίζεται ως «μέτρια» από τους φοιτητές, ίσως γιατί τα σχόλια δεν γίνονται αντικείμενο επεξεργασίας σε βάθος από καμία από τις δύο πλευρές (περιορισμός χρόνου, έλλειψη επικουρικού προσωπικού κ.ά.,) ή γιατί οι εργασίες αποκτούν ‘καταναγκαστικό’ χαρακτήρα, καθώς συνδέονται άμεσα με την αξιολόγηση, είτε, τέλος, γιατί είναι επίπονες και για πολλούς φοιτητές ανοίκειες (II.3 και II.5.1).

Με βάση τα παραπάνω, μπορεί να υποστηρίξει κανείς ότι ζητήματα αιχμής στο θέμα της οργάνωσης και εφαρμογής του διδακτικού έργου που επιτελείται στο Τμήμα αποτελούν η στοχοθεσία των μαθημάτων, τα κριτήρια αξιολόγησής του, η προσβασιμότητα της γνώσης που πραγματεύεται και το έργο που καλούνται να επιτελέσουν οι φοιτητές. Συγκεκριμένα, στα θετικά σημεία αυτής της πτυχής του διδακτικού έργου συγκαταλέγονται η σαφήνεια των στόχων και η υλοποίησή τους, ενώ στα λιγότερο θετικά η ασάφεια των κριτηρίων αξιολόγησης, η μέτρια προσβασιμότητα στο αντικείμενο και η μέτρια ικανοποίηση με την εμπλοκή των φοιτητών σε αυτό. Η μεγαλύτερη συγκεκριμενοποίηση των στόχων των μαθημάτων και ο σαφής επιμερισμός τους ανά διδασκαλία θα καθιστούσε ευκολότερη την οργάνωση της διδασκαλίας αλλά και την παρακολούθηση/ αξιολόγηση της υλοποίησής της. Προς την ίδια κατεύθυνση, θα βοηθούσε ιδιαίτερα η ρητή διατύπωση των κριτηρίων αξιολόγησης στην αρχή του εξαμήνου και η συζήτησή τους με τους φοιτητές, η τόνωση του ενδιαφέροντός τους για το μάθημα με την αξιοποίηση, για παράδειγμα, των ΤΠΕ, τον πειραματισμό με εναλλακτικές δραστηριότητες στην τάξη και την εμπλοκή των φοιτητών με έργα που έχουν νόημα για αυτούς και συνδέουν το εκάστοτε επιστημονικό πεδίο με το πεδίο της μελλοντικής τους δράσης.

4.4. Εκπαιδευτικά βοηθήματα

Μια γενική διαπίστωση σε ό,τι αφορά τις απόψεις των φοιτητών για τα εκπαιδευτικά βοηθήματα είναι ότι αυτοί εκφράζουν συγκριτικά χαμηλή ικανοποίηση γι' αυτά (Πίνακας 4.4). Πιο συγκεκριμένα, θεωρούν ότι τα συγγράμματα είναι «μετρίως» κατάλληλα, «μετρίως» κατανοητά, «μετρίως» σύγχρονα ή «μέτριας» ποιότητας και «μετρίως» κατάλληλα ή επαρκή. Επιπλέον, σε συμφωνία με προηγούμενες απαντήσεις τους (βλ. ενότητες 4.2. και 4.3) φαίνεται να θεωρούν ότι τα συγγράμματα είναι «μετρίως» δύσκολα.

Πίνακας 4.4. Απόψεις των φοιτητών /-τριών για τα εκπαιδευτικά βοηθήματα

	N	ΜΟ	ΤΑ	ΤΑ	Ελάχιστη	Μέγιστη
10. Σε ποιο βαθμό το/τα σύγγραμμα/-τα ήταν κατάλληλο/-α;	2383	3,13	1,500	,032	0	5
11. Πόσο κατανοητό ήταν το/τα κύριο/-α σύγγραμμα/-τα του/της διδάσκοντα-ουσας;	2351	3,14	1,476	,030	0	5
12. Πόσο δύσκολο ήταν το/τα κύριο/-α σύγγραμμα/-τα του/της διδάσκοντα-ουσας;	2349	2,83	1,471	,030	0	5
13. Σε ποιο βαθμό το/τα σύγγραμμα/-τα ήταν σύγχρονο/-α και καλής ποιότητας;	2339	3,20	1,428	,030	0	5
41. Το/τα σύγγραμμα/-τα (καταλληλότητα, επάρκεια)	2299	3,10	1,481	,038	0	5

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να επισημάνουμε ότι, σύμφωνα με την αξιολόγηση των φοιτητών, ο βαθμός δυσκολίας των συγγραμμάτων δε συσχετίζεται ούτε με το βαθμό κατανόησης ούτε με καμία άλλη από τις δηλώσεις που αναφέρονται στα συγγράμματα ($r < .20$, $p > .05$ για όλες τις περιπτώσεις).

Από τα ΑΔΕΜ των μελών ΔΕΠ αλλά και τον έλεγχο των συγγραμμάτων που διανέμονται στους φοιτητές διαπιστώνονται τα ακόλουθα (ΑΔΕΜ, ΙΙ.2):

- Υπάρχουν μαθήματα στα οποία οι φοιτητές λαμβάνουν μόνο σημειώσεις του διδάσκοντα, άλλα για τα οποία διανέμεται ένα σύγγραμμα και άλλα όπου, πέραν του ενός συγγράμματος, διατίθεται στους φοιτητές και άλλο εκπαιδευτικό υλικό

/ βοηθήματα (άρθρα, άλλα βιβλία που μελετώνται και παρουσιάζονται από τους φοιτητές στη διάρκεια των μαθημάτων)

- Υπάρχουν συγγράμματα που επικαιροποιούνται σε τακτά χρονικά διαστήματα, ανάλογα με τη διαθεσιμότητα που υφίσταται στην ελληνική βιβλιογραφία, και άλλα που έχουν εκδοθεί πριν από μία δεκαετία.
- Το ποσοστό της ύλης που καλύπτεται από τα συγγράμματα είναι πολύ υψηλό για ορισμένα μαθήματα (πλησιάζει το 100%), ενώ σε κάποια κατεβαίνει περίπου στο 70%.

Από τα παραπάνω καθίσταται σαφές ότι τα συγγράμματα που διανέμονται στο Τμήμα θεωρούνται «μέτρια» σχεδόν από κάθε άποψη από τους φοιτητές, ενώ στην περίπτωση των διδασκόντων παρατηρείται ένα ευρύ φάσμα πρακτικών επιλογής και επικαιροποίησης των συγγραμμάτων, στη μια άκρη του οποίου βρίσκεται η προσκόλληση σε ένα σύγγραμμα ή σε σημειώσεις και στο άλλο η τακτική αλλαγή του συγγράμματος συνοδευμένη με ποικίλο, συμπληρωματικό υλικό. Είναι προφανές ότι είναι αναγκαία η διαμόρφωση ρητών κριτηρίων επιλογής συγγραμμάτων και η ενθάρρυνση πλαισίωσης του ενός συγγράμματος με έντυπο ή / και ηλεκτρονικό βιβλιογραφικό υλικό που θα διασφαλίζει την ευρεία και όχι μονομερή προσέγγιση του αντικειμένου από το φοιτητή.

4.5. Διαθέσιμα μέσα και υποδομές

Σε συμφωνία με τα παραπάνω, οι φοιτητές εκφράζουν ακόμα λιγότερη ικανοποίηση, όταν αξιολογούν τα διαθέσιμα μέσα και τις υποδομές. Όπως φαίνεται στον Πίνακα 4.5, δηλώνουν «μετρίως» ικανοποιημένοι σε ό,τι έχει σχέση με την έγκαιρη χορήγηση των εκπαιδευτικών βοηθημάτων (συγγράμματα, πρόσθετη βιβλιογραφία) και το βαθμό πρόσβασης στη βιβλιογραφία μέσω της βιβλιοθήκης. Επίσης, δηλώνουν ελάχιστα ικανοποιημένοι από το βαθμό διαθεσιμότητας στη βιβλιοθήκη του σχετικού βιβλιογραφικού υλικού.

Ελάχιστα ικανοποιημένοι δηλώνουν και σε ό,τι αφορά την ύπαρξη επικουρικού προσωπικού για την υλοποίηση του μαθήματος ή σε ό,τι αφορά τον εξοπλισμό των εργαστηρίων. Θα πρέπει να αναφερθεί, ωστόσο, ότι, με δεδομένη την έλλειψη επικουρικού προσωπικού και την έλλειψη εργαστηρίων που να συνοδεύουν τα μαθήματα (βλέπε ΑΔΕΜ), οι απαντήσεις των φοιτητών φαίνεται να δηλώνουν περισσότερο την ανυπαρξία επικουρικού προσωπικού και την έλλειψη εργαστηρίων

που να συνοδεύουν τα μαθήματα, παρά το βαθμό συμβολής του επικουρικού προσωπικού ή την επάρκεια του εξοπλισμού παρόμοιων εργαστηρίων.

Πίνακας 4.5. Απόψεις των φοιτητών /-τριών για τα διαθέσιμα μέσα και υποδομές

	N	ΜΟ	ΤΑ	ΤΛ	Ελάχιστη	Μέγιστη
53. Σε ποιο βαθμό χορηγήθηκαν έγκαιρα τα εκπαιδευτικά βοηθήματα (σύγγραμμα, πρόσθετη βιβλιογραφία);	2232	2,74	1,622	,034	0	5
54. Υπήρχε σχετικό βιβλιογραφικό υλικό στη βιβλιοθήκη;	2012	2,57	1,514	,034	0	5
55. Πόσο εύκολα προσβάσιμη ήταν η βιβλιογραφία στη βιβλιοθήκη;	1991	2,67	1,508	,034	0	5
56. Πόσο απαραίτητη κρίνετε την ύπαρξη επικουρικού προσωπικού για την υλοποίηση του μαθήματος;	1927	2,57	1,639	,046	0	5
57. Στην περίπτωση που υπήρχε επικουρικό προσωπικό, πώς κρίνετε τη συμβολή του;	1356	2,32	1,794	,049	0	5
58. Πόσο επαρκής ήταν ο εξοπλισμός του εργαστηρίου (εφόσον το μάθημα περιελάμβανε εργαστήρια);	1305	2,33	1,887	,052	0	5

Τα ΑΔΕΜ και η θεώρηση των υποδομών που διαθέτει το Τμήμα οδηγούν στις παρακάτω διαπιστώσεις:

- Υπάρχει σαφής στενότητα ή και έλλειψη χώρου τόσο σε αίθουσες διδασκαλίας όσο και σε εργαστήρια, γεγονός που δυσχεραίνει σημαντικά τη διεξαγωγή της εκπαιδευτικής διαδικασίας στις διάφορες εκφάνσεις της (π.χ., διεξαγωγή εξετάσεων).
- Το Τμήμα διαθέτει ένα μόνο Σπουδαστήριο (του Τομέα Θετικών Επιστημών, περίπου 9 τ.μ.) και έξι Εργαστήρια (4 του Τομέα Θετικών Επιστημών και 2 του Τομέα Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας), καθένα από τα οποία καταλαμβάνει επιφάνεια μικρότερη των 20 τ.μ. Ειδικότερα, το Εργαστήριο Μαθηματικών και Πληροφορικής, με περίπου 25 μονάδες Η/Υ ανεκτά σύγχρονων προδιαγραφών, φιλοξενεί καθημερινά μεγάλο αριθμό φοιτητών, τόσο στο πλαίσιο συναφών μαθημάτων όσο και κατά τη διάρκεια των ανοιχτών εργαστηρίων (κατά μέσο όρο 60 – 80 φοιτητές ημερησίως). Η επικουρική μικρή αίθουσα Η/Υ στο κτίριο

Προκάτ ουσιαστικά δε λειτουργεί, καθώς ελάχιστες από τις μονάδες μπορούν να ‘τρέξουν’ τα υψηλών απαιτήσεων σύγχρονα λογισμικά. Κατά συνέπεια, είναι εμφανής η μικρή διαθεσιμότητα σε Εργαστήρια και κατάλληλη υλικοτεχνική υποδομή στο Τμήμα.

- Η πλειοψηφία των μελών ΔΕΠ καταγράφει σοβαρά προβλήματα σε ό,τι αφορά τη λειτουργία της Βιβλιοθήκης σχετικά με τη διαθεσιμότητα βιβλιογραφικών πηγών και, κυρίως, την έλλειψη προσωπικού, αδυναμίες που ακυρώνουν τον εξαιρετικά σοβαρό ρόλο που καλείται να διαδραματίσει σήμερα.
- Οι παραπάνω επισημάνσεις σχετικά με τις εκπαιδευτικές υποδομές του Τμήματος, οι οποίες συνδέονται πρωτίστως με έλλειψη σε χώρο και προσωπικό και δευτερευόντως με έλλειψη πόρων, φαίνεται να ακυρώνουν τις προσπάθειες των διδασκόντων να απομακρυνθούν από τη λογική του ενός συγγράμματος και να δώσουν έμφαση στη διερεύνηση αντί για την αναπαραγωγή της γνώσης.

Είναι, λοιπόν, εμφανές ότι η έλλειψη επαρκών υποδομών σε κτίρια και τεχνολογικό εξοπλισμό αλλά και η μηδαμινή παρουσία επικουρικού προσωπικού για τη στήριξη των αυξανόμενων απαιτήσεων της διδακτικής πράξης δυσκολεύουν και συχνά ακυρώνουν τις όποιες προσπάθειες αναβάθμισής της. Προς την κατεύθυνση μιας προσωρινής επίλυσης του προβλήματος θα μπορούσε να επιδιωχθεί η συνεργασία με το ΤΕΕΠΗ, ενώ μια μεσοπρόθεσμη λύση θα μπορούσε να αναζητηθεί στην ανέγερση περισσότερων αιθουσών στο χώρο της Σχολής. Είναι σαφές ωστόσο ότι για την οριστική λύση του προβλήματος θα πρέπει να ασκηθούν πιέσεις στην Πρυτανεία για την επίσπευση της ανέγερσης των νέων κτιρίων στην τοποθεσία Δραγάνα, που έχει εξαγγελθεί πριν από αρκετά χρόνια. Επιπλέον, αναφορικά με τη Βιβλιοθήκη, επείγει η ενίσχυση του προσωπικού της έστω και με αποσπασμένους εκπαιδευτικούς αλλά και η καλύτερη εποπτεία του μόνιμου προσωπικού της, ώστε να λειτουργήσει αποτελεσματικότερα. Τέλος, λαμβάνοντας υπόψη και το διπλασιασμό των φοιτητών κατά τα δύο τελευταία έτη, είναι επιτακτική η ανάγκη για τη στελέχωση του τμήματος με επικουρικό προσωπικό, ώστε να διευκολυνθεί η διδακτική διαδικασία, με ή χωρίς τη χρήση (ανάλογα με την περίπτωση) των Νέων Τεχνολογιών (π.χ., χ άτομα ανά Τομέα ή ανά 3-4 διδάσκοντες).

4.6. Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Από τη μελέτη των απαντήσεων των μελών ΔΕΠ στις ερωτήσεις III.2 του ΑΔΕΜ αλλά και τη σχετική επικοινωνία με αρκετούς από αυτούς σχετικά με το βαθμό και το περιεχόμενο της χρήσης των ΤΠΕ στο διδακτικό τους έργο προέκυψαν τα ακόλουθα:

- Η αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διδασκαλία αφορά, καταρχήν, στη φάση της προετοιμασίας της, κυρίως για την αναζήτηση βιβλιογραφικού και άλλου υλικού και, στη συνέχεια, κατά την πραγματοποίηση της διδασκαλίας. Στην τελευταία περίπτωση η χρήση περιορίζεται στο πρόγραμμα PowerPoint για την παρουσίαση των κεντρικών σημείων του μαθήματος και ενίοτε στην προβολή βίντεο ή την επίδειξη κάποιου εκπαιδευτικού λογισμικού.
- Ως βοηθήματα βασισμένα σε ΤΠΕ χρησιμοποιούνται, σε περιορισμένη κλίμακα, εκπαιδευτικά CD και ταινίες, βιντεοσκοπημένα πειράματα κ. ά. Επίσης, συστήνεται στους φοιτητές η χρήση προτεινόμενων ιστότοπων τόσο για την αναζήτηση βιβλιογραφικού και εποπτικού υλικού όσο και για την εξοικείωσή τους με τις Νέες Τεχνολογίες.
- Ακόμη πιο περιορισμένη είναι η χρήση ΤΠΕ βοηθημάτων στα εργαστηριακά μαθήματα, όπου επικρατεί η αξιοποίηση λογισμικού προσομοίωσης πειραματικών διαδικασιών.
- Οι ΤΠΕ χρησιμοποιούνται σε ικανοποιητικό βαθμό στην επικοινωνία με τους φοιτητές (ηλεκτρονικό ταχυδρομείο) και σε ορισμένες περιπτώσεις μέσω ιστοτόπων αλλά όχι στην αξιολόγηση των φοιτητών.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, οι ΤΠΕ φαίνεται να υπεισέρχονται προοδευτικά στην εκπαιδευτική διαδικασία του Τμήματος. Ωστόσο, αυτό συμβαίνει με σχετικά αργούς ρυθμούς. Λόγοι που αναφέρονται από τα μέλη ΔΕΠ ως υπεύθυνοι αυτής της εξέλιξης συνδέονται με την ακόμη περιορισμένη κυκλοφορία ελληνόφωνου εκπαιδευτικού και άλλου λογισμικού, την ανησυχία για αυξημένο φόρτο εργασίας που θα δημιουργήσει μια ενδεχόμενη επικοινωνία διδάσκοντος – διδασκομένων μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, κ.ά. Κατά συνέπεια, θα ήταν σημαντικό να διατεθούν πόροι για την προμήθεια ελληνικών τίτλων λογισμικών που αφορούν σε διάφορα αντικείμενα του Προγράμματος Σπουδών, να βελτιωθούν οι σχετικές υποδομές (οπτικές ίνες, ασύρματη σύνδεση, μόνιμος τεχνολογικός εξοπλισμός υψηλών προδιαγραφών σε όλες τις αίθουσες διδασκαλίας, κ.ά) ώστε να είναι δυνατή η απρόσκοπτη πρόσβαση και

αξιοποίηση διαδικτυακών πηγών. Τέλος, είναι σημαντικό τα μέλη ΔΕΠ να ενθαρρυνθούν για τη μεγαλύτερη αξιοποίηση των ΤΠΕ, γεγονός που προϋποθέτει την ενίσχυση του Τμήματος με εξειδικευμένο τεχνικό προσωπικό.

4.7. Αναλογία διδασκόντων και διδασκομένων και η μεταξύ τους συνεργασία

Από τον Πίνακα 4.7.1. γίνεται φανερό ότι σε μια πενταετία ο αριθμός των μελών ΔΕΠ του Τμήματος αυξήθηκε μόλις κατά 2 διδάσκοντες (ποσοστό μικρότερο του 20%), ενώ ο φοιτητικός πληθυσμός αυξήθηκε κατά 228 φοιτητές (ποσοστό περίπου 40%).

Πίνακας 4.7.1. Εξέλιξη του αριθμού των μελών ΔΕΠ και του συνόλου των φοιτητών του Τμήματος ανά έτος

Έτος	Μέλη ΔΕΠ	Εγγεγραμμένοι φοιτητές σε όλα τα έτη σπουδών
2008-2009	25	811
2007-2008	24	667
2006-2007	24	626
2005-2006	23	627
2004-2005	23	583

Όσον αφορά το ακαδημαϊκό έτος 2007 - 2008, κατά το οποίο ο αριθμός των εισαγόμενων φοιτητών αυξήθηκε κατακόρυφα (διπλασιασμός), οι ανάγκες σε διδάσκοντες, χώρους και υποδομές στο Α΄ εξάμηνο υπερδιπλασιάστηκαν. Συγκεκριμένα, για την αντιμετώπιση του προβλήματος που δημιουργήθηκε χρειάστηκε να προστεθούν επιπλέον μαθήματα επιλογής, ώστε να μην ανατραπεί η φιλοσοφία των μαθημάτων αυτής της κατηγορίας, που προϋποθέτει μικρούς αριθμούς φοιτητών. Επιπλέον, στα υποχρεωτικά μαθήματα, χρειάστηκε να χωριστούν οι φοιτητές σε δύο τμήματα, ώστε ο αριθμός τους σε καθένα από αυτά να μην ξεπερνάει τον απαγορευτικό (για κάθε έννοια πανεπιστημιακού μαθήματος) αριθμό των 150 φοιτητών (που και αυτός, ωστόσο, είναι διπλάσιος από το όριο του 80 που ορίζει ο νέος σχετικός νόμος). Η κατάσταση αυτή οδήγησε στην ανάγκη πρόσληψης διδασκόντων με το ΠΔ 407, για την κάλυψη των αυξημένων διδακτικών αναγκών, που, ωστόσο, αποτελεί προσωρινή λύση.

Πίνακας 4.7.2. Εξέλιξη του αριθμού των μελών ΔΕΠ και των πρωτοετών φοιτητών του Τμήματος (μετά τις μετεγγραφές) ανά ακαδημαϊκό έτος.

Έτος	Μέλη ΔΕΠ	Πρωτοετείς φοιτητές μετά τις μετεγγραφές
2008-2009	25	282
2007-2008	24	165
2006-2007	24	169
2005-2006	23	166
2004-2005	23	154
2003-2004	23	141

Είναι προφανές ότι η αναλογία διδασκόντων – διδασκόμενων που επιβάλει η αριθμητική πραγματικότητα του Τμήματος τα τελευταία χρόνια οδηγεί βαθμιαία στην υποβάθμιση των σπουδών, καθώς σταδιακά οδηγεί στην κατάργηση σημαντικών ποιοτικών χαρακτηριστικών, όπως η εκπόνηση πτυχιακής εργασίας αλλά και στην αδυναμία της διεκπεραίωσης βασικών / θεμελιωδών συστατικών στοιχείων του Προγράμματος Σπουδών, όπως είναι η Πρακτική Άσκηση.

Είναι προφανές ότι τα παραπάνω, σε συνδυασμό με τη σχετικά περιορισμένη υλικοτεχνική υποδομή και την έλλειψη χώρων, διαμορφώνουν τις συνθήκες για την εμφάνιση σοβαρών προβλημάτων λειτουργίας και την πλήρη υποβάθμιση των σπουδών σε χρονικό διάστημα μικρότερο των δύο ετών. Επιβάλλεται, λοιπόν, η άμεση λήψη μέτρων σε όλα τα επίπεδα, δηλαδή, η σταδιακή μείωση του αριθμού των εισαγόμενων φοιτητών, η αναλογική αύξηση των θέσεων μελών ΔΕΠ, η επέκταση των κτιριακών εγκαταστάσεων, η αναβάθμιση της υλικοτεχνικής υποδομής και η πρόσληψη επικουρικού προσωπικού (μέλη ΕΤΕΠ και ΕΕΙΠ).

4.8. Σύνδεση της διδασκαλίας με την έρευνα

Από τις ερωτήσεις Π.2.1, Π.3.2, Π.3. του ΑΔΕΜ και τις συζητήσεις με μέλη ΔΕΠ προκύπτουν ορισμένα στοιχεία σχετικά με τον τρόπο που συνδέονται η διδασκαλία με την έρευνα και συγκεκριμένα:

- Σε ορισμένα εισαγωγικά μαθήματα, ο διδάσκων εντάσσει στη διδασκαλία την παρουσίαση των μεθόδων έρευνας και συλλογής δεδομένων του γνωστικού πεδίου στο οποίο ανήκει το μάθημα, σε μια προσπάθεια αρχικής μύησης των φοιτητών στην ερευνητική διαδικασία ή / και στην περιγραφή σημαντικών ερευνών στο πεδίο.

- Ορισμένοι από τους διδάσκοντες ζητούν από τους φοιτητές να εργαστούν με επιστημονικά άρθρα στο πλαίσιο της άσκησής τους σε θέματα που αναπτύσσονται κατά τη διάρκεια του μαθήματος, δίνοντάς τους έτσι πρόσβαση στην αντίστοιχη επιστημονική αρθρογραφία
- Επιδιώκοντας, ενδεχομένως, την ανάπτυξη ερευνητικών δεξιοτήτων από τους φοιτητές, κάποιοι διδάσκοντες τους ζητούν να εργαστούν όχι μόνο με επιστημονικά άρθρα αλλά και ερευνητικό υλικό / δεδομένα
- Οι παραπάνω πρακτικές σύνδεσης διδασκαλίας και έρευνας συγκροτούν το υπόβαθρο εκπόνησης της πτυχιακής εργασίας που κυριαρχεί στο τελευταίο εξάμηνο και περιλαμβάνει το σχεδιασμό, την υλοποίηση και τη συγγραφή ερευνητικής μελέτης με την εποπτεία μέλους ΔΕΠ.

Είναι φανερό από τα παραπάνω η ιδιαίτερη σημασία που αποδίδεται στη σύνδεση της διδασκαλίας με την έρευνα. Ωστόσο, τα αριθμητικά δεδομένα που περιγράφηκαν σε προηγούμενη ενότητα (βλέπε ενότητα 4.7) θα καταστήσουν αδύνατη τη συνέχιση αυτής της εξαιρετικής σημασίας πτυχής του διδακτικού έργου που προσφέρεται στο Τμήμα εδώ και 12 χρόνια.

4.9 & 4.10. Συνεργασία με εκπαιδευτικά κέντρα εσωτερικού και εξωτερικού και με το κοινωνικό σύνολο – κινητικότητα διδακτικού προσωπικού και φοιτητών

Με βάση τις συζητήσεις με μέλη ΔΕΠ του Τμήματος, διαπιστώνονται τα παρακάτω σε σχέση με το αντικείμενο αυτής της ενότητας:

- Υπάρχουν αρκετοί συνάδελφοι που συνεργάζονται με διδάσκοντες σε Σχολές και Τμήματα τόσο του εσωτερικού όσο και του εξωτερικού, σε ερευνητικά προγράμματα, κυρίως, αλλά και σε επίπεδο συμμετοχής σε σεμινάρια, ημερίδες και επιμορφωτικές συναντήσεις, στην παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού, στη συμβολή στη διδασκαλία μαθημάτων του προγράμματος προπτυχιακών αλλά και μεταπτυχιακών σπουδών στα αντίστοιχα Ιδρύματα. Αυτό επιβεβαιώνεται από το πρόγραμμα των αντίστοιχων εκδηλώσεων στο Τμήμα
- Μεγάλος αριθμός διδασκόντων του Τμήματος ανταποκρίνεται με προθυμία στις προσκλήσεις σχολικών συμβούλων, σχολείων και επιστημονικών φορέων που ασχολούνται με θέματα εκπαίδευσης (όπως, για παράδειγμα, η ΟΜΕΡ).
- Συχνά προπτυχιακοί αλλά και μεταπτυχιακοί φοιτητές εντάσσονται στις οργανωτικές επιτροπές συνεδρίων και ημερίδων (που πραγματοποιούνται στην

Αλεξανδρούπολη αλλά και σε άλλα Πανεπιστήμια), εμπειρία που τους δίνει την ευκαιρία να παρακολουθήσουν μέρος, τουλάχιστον, των εργασιών αυτών των συνεδρίων, να αλληλεπιδράσουν με συμφοιτητές τους από άλλα Πανεπιστήμια, του εσωτερικού ή του εξωτερικού και να αναπτύξουν συνεργασίες και ακόμη και φιλικές σχέσεις μαζί τους (παράδειγμα η συμμετοχή περίπου δέκα προπτυχιακών μας φοιτητών στην ομάδα των helpers στο 33^ο Παγκόσμιο συνέδριο της Κοινότητας για την Ψυχολογία της Μαθηματικής Εκπαίδευσης που πραγματοποιήθηκε στη Θεσσαλονίκη από 19 – 24 Ιουλίου 2009)

- Οργανώνονται ορισμένες φορές καλοκαιρινά σχολεία στο Τμήμα, τα οποία καλούνται να παρακολουθήσουν φοιτητές που το επιθυμούν (παράδειγμα κάποιες παλαιότερες συναντήσεις νέων επιστημόνων το χειμώνα του 1993 και το καλοκαιρινό σχολείο του μεταπτυχιακού προγράμματος «Διδακτική των Μαθηματικών» του ΕΚΠΑ το καλοκαίρι του 2009)
- Το Τμήμα συμμετέχει από το 1998 στο Κοινοτικό Πρόγραμμα για την κινητικότητα των φοιτητών και διδασκόντων ERASMUS, ενώ ήταν το πρώτο στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο που εξέδωσε Οδηγό Σπουδών βασισμένο στο Ευρωπαϊκό Σύστημα Μεταφοράς Ακαδημαϊκών Μονάδων (European Credit Transfer System-ECTS). Παρόλο, ωστόσο, τη συνεχή ενθάρρυνση και τη με κάθε δυνατό τρόπο διευκόλυνση των φοιτητών για συμμετοχή σ' αυτό, ο αριθμός των μετακινούμενων φοιτητών από το Τμήμα προς άλλα Ευρωπαϊκά Τμήματα παρέμεινε σε χαμηλά επίπεδα (6 φοιτητές τα τελευταία 4 χρόνια), επειδή, ενδεχομένως, επείγονται για την ολοκλήρωση των σπουδών τους εντός 4 ετών, προκειμένου να διεκδικήσουν μια θέση στην αγορά εργασίας.
- Σχετικά χαμηλός παραμένει και ο αριθμός των μελών ΔΕΠ που επισκέπτεται τα ευρωπαϊκά Πανεπιστήμια στο πλαίσιο του Προγράμματος. Εντούτοις, είναι ενθαρρυντικό το γεγονός ότι αυτή τη στιγμή το Τμήμα έχει συνάψει συνεργασία με 9 Ευρωπαϊκά Πανεπιστήμια. Τέλος, κατά τα τελευταία 4 έτη επισκέφτηκαν το Τμήμα και παρακολούθησαν μαθήματα για ένα εξάμηνο 5 φοιτητές από συνεργαζόμενο ισπανικό Πανεπιστήμιο και 1 φοιτήτρια από το Πανεπιστήμιο της Κύπρου. Ταυτόχρονα, επισκέφτηκαν το Τμήμα 5 μέλη ΔΕΠ από συνεργαζόμενα Πανεπιστήμια και δίδαξαν στο πλαίσιο τόσο του προπτυχιακού όσο και του μεταπτυχιακού προγράμματος σπουδών.

Τα παραπάνω δηλώνουν ένα αρκετά δραστήριο πεδίο δράσης σε ζητήματα συνεργασίας με εκπαιδευτικά κέντρα του εσωτερικού και του εξωτερικού, καθώς και μια ενδιαφέρουσα κινητικότητα τόσο των διδασκόντων όσο και των φοιτητών που είναι εξαιρετικά σημαντικό όχι απλώς να διατηρηθεί αλλά να ενισχυθεί.

---

5. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΕΡΓΟ

5.1. Προαγωγή της έρευνας στο πλαίσιο του Τμήματος

Από τα ατομικά δελτία των μελών ΔΕΠ που κατατέθηκαν (16 τον αριθμό), φαίνεται ότι το ερευνητικό έργο που παράγεται στο Τμήμα έχει σαφή προσανατολισμό στην εκπαίδευση. Η συντριπτική πλειοψηφία των ερευνών σχετίζεται με τις διαδικασίες μάθησης/ διδασκαλίας και των παραγόντων που την επηρεάζουν, τόσο από την πλευρά των μαθητών, όσο και από την πλευρά των εκπαιδευτικών. Μικρό μέρος των ερευνών που κινείται κυρίως στο πλαίσιο καθαρών επιστημών (π.χ. μαθηματικά, βιολογία, κ.λ.π.) έχει και αυτό προεκτάσεις στην εκπαίδευση. Αν και τα πεδία των δραστηριοτήτων των μελών ΔΕΠ είναι διακριτά (το ΠΤΔΕ είναι πολυσυλλεκτικό Τμήμα), παράλληλα είναι σε σημαντικό βαθμό και συμπληρωματικά, ώστε να εξυπηρετείται ο απώτερος στόχος όλων αυτών των ερευνών, που είναι η βελτίωση της παρεχόμενης εκπαίδευσης. Έτσι, ενώ υπάρχουν έρευνες που εξυπηρετούν συγκεκριμένα γνωστικά πεδία, ως θετικό κρίνεται το γεγονός, ότι παρουσιάζεται ένας αξιοσημείωτος αριθμός από ερευνητικές συνεργασίες μεταξύ μελών ΔΕΠ, των οποίων τα αντικείμενα δεν φαίνεται από μια πρώτη ματιά να είναι ιδιαίτερα σχετιζόμενα.

5.2. Ερευνητικά προγράμματα και έργα

Το μεγαλύτερο μέρος των ερευνών που πραγματοποιούνται στο Τμήμα δεν είναι χρηματοδοτούμενα. Λόγω της ιδιαιτερότητας των αντικειμένων που υπηρετούνται στο Τμήμα και που σχετίζονται με την εκπαίδευση (και όχι με την παραγωγή συγκεκριμένων υλικών προϊόντων), δεν υπάρχουν συνήθως εξωτερικοί φορείς (βιομηχανίες, εταιρείες, κ.λ.π.) που να φαίνεται να ενδιαφέρονται να χρηματοδοτήσουν κάποια συγκεκριμένη δράση. Έτσι, τα περισσότερα μέλη ΔΕΠ εργάζονται στην έρευνα χωρίς να προσβλέπουν σε επιπλέον χρηματοδοτήσεις. Ένας αριθμός ερευνητικών προγραμμάτων που χρηματοδοτήθηκε στο Τμήμα την τελευταία πενταετία (28 προγράμματα), στα οποία είχαν συμμετοχή 12 μέλη ΔΕΠ (με βάση τα κατατεθέντα δελτία), χρηματοδοτήθηκε κυρίως από την Ευρωπαϊκή Ένωση, -στα πλαίσια των ΕΠΕΑΕΚ-, από το ΥΠΕΠΘ, το ΔΠΘ ή άλλα ΑΕΙ. Στα προγράμματα αυτά, το Τμήμα συνέβαλλε στο πλαίσιο συγκεκριμένων ερευνητικών πεδίων/δράσεων, ενώ συνήθως την κεντρική Επιστημονική ευθύνη των προγραμμάτων αυτών είχε κάποιο άλλο

Τμήμα/φορέας. Έτσι, από το σύνολο των έργων που προαναφέρθηκαν μόνο σε 6 Προγράμματα, 5 μέλη ΔΕΠ του Τμήματος (σύμφωνα με τα δελτία που κατατέθηκαν) είχαν την Επιστημονική Υπευθυνότητα του έργου. Γενικότερα, αν και είναι αρκετά δύσκολο για τα δεδομένα και τα χαρακτηριστικά του Τμήματος να υπάρξουν περισσότερες συμμετοχές σε αντίστοιχα προγράμματα με Επιστημονική Υπευθυνότητα του Τμήματος, θα μπορούσε να γίνει αυτό αν η πολιτεία χρηματοδοτούσε αντίστοιχα περισσότερο την έρευνα στο χώρο της εκπαίδευσης.

5.3. Ερευνητικές υποδομές

Λόγω της ιδιαιτερότητας των χαρακτηριστικών του Τμήματος (πολύ-συλλεκτικότητα, συνύπαρξη ανθρωπιστικών/ παιδαγωγικών/ θετικών επιστημών, προσανατολισμός στην εκπαίδευση, κ.λ.π.), οι χώροι και οι εξοπλισμοί των εργαστηρίων ποικίλουν ως προς τις ανάγκες τους. Ωστόσο, από τα 5 μέλη ΔΕΠ, σε σύνολο 6 που κατέθεσαν στα δελτία τους τη χρήση εργαστηρίων, επισημαίνονται οι σοβαρές ελλείψεις σε χώρους και υποδομή. Η μεγάλη αύξηση των φοιτητών τα τελευταία χρόνια έχει δημιουργήσει μεγάλο πρόβλημα λειτουργίας των εργαστηρίων, κάτι που έχει αντίκτυπο και στην έρευνα. Το πρόβλημα φαίνεται να είναι ιδιαίτερα σοβαρό στα εργαστήρια που σχετίζονται με τις Θετικές επιστήμες, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν ισχύει σε σημαντικό βαθμό και στις υπόλοιπες περιπτώσεις εργαστηρίων. Η έρευνα διεξάγεται αναγκαστικά στους ίδιους χώρους που ασκούνται οι φοιτητές, ενώ τα αναλώσιμα (π.χ. τα αντιδραστήρια ή τα σκεύη για τις θετικές επιστήμες) είναι ανεπαρκή και μειώνουν τους ρυθμούς παραγωγής της σχετικής έρευνας. Επιπλέον, σε όλες τις περιπτώσεις μελών ΔΕΠ που έχουν αναφερθεί στη χρήση εργαστηρίων (6 μέλη ΔΕΠ) επισημαίνεται το τεράστιο πρόβλημα που υπάρχει από την έλλειψη επικουρικού προσωπικού. Τα ίδια τα μέλη ΔΕΠ φαίνεται να έχουν πολλαπλούς ρόλους στα εργαστήρια που εργάζονται.

Δυστυχώς, αν και το πρόβλημα είναι ήδη τεράστιο, αυτό επιτείνεται με τους αυξανόμενους ρυθμούς εισαγωγής φοιτητών στα Παιδαγωγικά Τμήματα. Λύση μπορούν να δώσουν μόνο νέες εργαστηριακές αίθουσες που να είναι επαρκείς για όλα τα αντικείμενα που θεραπεύονται στο Τμήμα, η επαρκής χρηματοδότηση για τις αντίστοιχες υποδομές, ενώ θα πρέπει να προβλεφθεί και αντίστοιχο επικουρικό προσωπικό για να μπορούν να καλύπτονται, τόσο οι ανάγκες των εργαστηριακών μαθημάτων των φοιτητών, όσο και αυτές των ερευνών των μελών ΔΕΠ.

5.4. Ερευνητικές δημοσιεύσεις

Με βάση σχετική απόφαση της Γενικής Συνέλευσης του Τμήματος και λαμβάνοντας υπόψη τα χαρακτηριστικά σε σχέση με την πραγματοποιούμενη στο Τμήμα έρευνα, ο πίνακας 11-9 του πρότυπου σχήματος της Έκθεσης Εσωτερικής Αξιολόγησης της Α.ΔΙ.Π. τροποποιήθηκε στην μορφή του πίνακα 5.1 που ακολουθεί.

Πίνακας 5.1. Επιστημονικές δημοσιεύσεις

	Σε Εκδοτικούς οίκους εξωτερικού		Σε Εκδοτικούς οίκους εσωτερικού		Επιστημονικά περιοδικά με κριτές		Επιστημονικά περιοδικά χωρίς κριτές		Πρακτικά συνεδρίων με κριτές			Πρακτικά συνεδρίων χωρίς κριτές			Κεφάλαια/άρθρα σε βιβλία/συλλογικούς τόμους		Ανακοινώσεις σε επιστημονικά συνέδρια (με κριτές) χωρίς πρακτικά			Ανακοινώσεις σε επιστημονικά συνέδρια (χωρίς κριτές) χωρίς πρακτικά			Εκπαιδευτικό υλικό		Άλλα
	Διεθνή	Εθνικά	Διεθνή	Εθνικά	Διεθνή	Εθνικά	Διεθνή	Εθνικά	Εθνικά με διεθνή Συμμετογή	Διεθνή	Εθνικά	Εθνικά με διεθνή Συμμετογή	Σε Εκδοτικούς οίκους εξωτερικού	Σε Εκδοτικούς οίκους εσωτερικού	Διεθνή	Εθνικά	Εθνικά με διεθνή Συμμετογή	Διεθνή	Εθνικά	Εθνικά με διεθνή Συμμετογή					
2008	1	4	13	10	1		2	9	2				5	1	15	8	1				1	13			
2007	1	3	8	7	1		13	10	2		1		2	5	8	6	1				3	13			
2006	1	4	11	7			7	14					1	5	9	5					2	5			
2005	2	3	14	10			6	10	3		1			2	8	5					1				
2004		1	12	3			4	13	2			1	3	1	13	3					3	5			
Σύν.	5	15	58	37	2		32	56	9		2	1	11	14	53	27	2				10	36			

Όπως φαίνεται και στον παραπάνω πίνακα, η διάχυση των αποτελεσμάτων των ερευνών που πραγματοποιούνται στο Τμήμα γίνεται με διάφορους τρόπους. Επειδή στο χώρο της εκπαίδευσης, αλλά και των όμορων χώρων που σχετίζονται με αυτήν, τα διεθνή επιστημονικά περιοδικά είναι αρκετά περιορισμένα ως προς τον αριθμό (αλλά και όσα κυκλοφορούν παρουσιάζουν γενικότερα περιορισμένο δείκτη αναγνωσιμότητας), ο αριθμός των δημοσιεύσεων σε τέτοια περιοδικά είναι επίσης περιορισμένος. Ας σημειωθεί ότι ο χώρος αυτός έχει αναπτυχθεί ως προς τη διάχυση ερευνητικών αποτελεσμάτων (με όρους αναγνωρίσιμων εν γένει χαρακτηριστικών των αντίστοιχων δημοσιεύσεων) μόλις τα τελευταία χρόνια (για τα περισσότερα επιμέρους πεδία μετράει 30-35 χρόνια) και δεν έχει την παράδοση, την ιστορία, αλλά και την

οργάνωση άλλων ερευνητικών χώρων. Ωστόσο, υπάρχει σημαντική διάχυση αποτελεσμάτων μέσω Συνεδρίων και Ημερίδων που πραγματοποιούνται και διεθνώς, κυρίως όμως στον Ελλαδικό χώρο, ενώ σημαντικό μέρος των αποτελεσμάτων αποτυπώνεται σε βιβλία, μονογραφίες και άλλα δημοσιεύματα. Αν και συνολικά το έργο των μελών ΔΕΠ του Τμήματος (που κατέθεσαν δελτία) δεν φαίνεται από μια πρώτη ανάγνωση να έχει τον όγκο άλλων ενδεχομένως ερευνητικών περιοχών (Θετικές επιστήμες, Ιατρική, κ.λ.π.), τέτοιου είδους συγκρίσεις δεν θα ήταν εύστοχο να γίνουν, εξαιτίας των ιδιομορφιών του χώρου της εκπαίδευσης που ήδη αναφέρθηκαν.

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι ο τρόπος διάχυσης των αποτελεσμάτων μέσω ημερίδων και συνεδρίων είναι σημαντικός όταν πρόκειται για θέματα εκπαίδευσης, αφού βοηθάει στην πληροφόρηση και εμπλοκή των μαχόμενων εκπαιδευτικών. Από την άλλη, η δυναμική που αναπτύσσεται τα τελευταία χρόνια στο χώρο της έρευνας στην εκπαίδευση είναι πολύ πιθανό να οδηγήσει σε μεγαλύτερους αριθμούς διεθνών δημοσιεύσεων στο μέλλον.

5.5. Αναγνώριση της έρευνας από τρίτους

Άμεση συνέπεια των όσων ήδη αναφέρθηκαν για τις ιδιομορφίες του χώρου της εκπαίδευσης ως προς την παραγωγή έρευνας, είναι και ο περιορισμένος αριθμός ετεροαναφορών που έχουν τα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος. Στον παρακάτω πίνακα, ο οποίος έχει επίσης τροποποιηθεί με βάση σχετική απόφαση της Γενικής συνέλευσης του Τμήματος, παρουσιάζονται συγκεντρωτικά αποτελέσματα σχετικά με την αναγνώριση του έργου των μελών ΔΕΠ.

Πίνακας 5.2. Αναγνώριση του ερευνητικού έργου

	Ετεροαναφορές				Κριτής εργασιών σε επιστημονικά περιοδικά		Κριτής εργασιών σε επιστημονικά συνέδρια			συντακτικές επιτροπές επιστημονικών		Βιβλιοκρισίες	Συμμετοχές σε επιστημονικές επιτροπές επιστημονικών συνεδρίων			Προσκλήσεις για διαλέξεις σε συνέδρια			Διπλώματα ευρεσιτεχνίας	Βραβεία	Τιμητικοί τίτλοι	Άλλο
	Σε άρθρα σε διεθνή περιοδικά	Σε άρθρα σε εθνικά περιοδικά	Σε εκδόσεις οίκων εξωτερικού	Σε εκδόσεις οίκων εσωτερικού	Σε διδακτορικά	Διεθνή περιοδικά	Εθνικά περιοδικά	Διεθνή συνέδρια	Εθνικά συνέδρια	Εθνικά συνέδρια με διεθνή συμμετοχή	Εθνικά περιοδικά	Διεθνή περιοδικά	Εθνικά συνέδρια	Διεθνή συνέδρια	Εθνικά συνέδρια με διεθνή συμμετοχή	Εθνικά	Διεθνή	Εθνικά με διεθνή συμμετοχή				
2008	43	5	8	16	14	11	12	3	4	2	7	2		5	1	3	2					5
2007	23	17	7	21	30	9	10	4	2	2	6	1		4		2	1	4			1	7
2006	126	10	12	27	10	30	9	3	3		6	9	1	3	1		1	1				5
2005	21	5	3	22	21	9	10	3	3		6			6		1		1				15
2004	28	8	1	18	9	9	8	3	3	1	5			4	3	2	3	1				4
Σύν.	241	45	31	104	84	68	49	16	15	5	30	12	1	22	5	8	7	7			1	36

Ο περιορισμένος αριθμός δημοσιεύσεων σε διεθνή περιοδικά, επηρεάζει αντίστοιχα και τον αριθμό των ετεροαναφορών. Ωστόσο, φαίνεται να υπάρχουν αρκετές ετεροαναφορές στον Ελληνικό χώρο (με βάση τα χαρακτηριστικά που προαναφέρθηκαν). Η αναγνώριση του ερευνητικού έργου όμως ενισχύεται από τον αριθμό των περιοδικών ή Συνεδρίων -ελληνικά και διεθνή- στα οποία τα μέλη ΔΕΠ παρουσιάζονται ως κριτές ή μέλη της επιστημονικής ή συντακτικής επιτροπής. Έτσι, αν λάβουμε υπόψη τον σχετικά μικρό αριθμό των επιστημονικών περιοδικών που κυκλοφορούν στο διεθνή χώρο, ο αριθμός των διεθνών περιοδικών στα οποία εμφανίζονται με αυτές τις ιδιότητες τα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος είναι σημαντικός.

5.6. Ερευνητικές συνεργασίες του Τμήματος

Από τα στοιχεία που κατατέθηκαν φαίνεται ότι τα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος διατηρούν συνεργασίες σε αξιόλογο βαθμό, τόσο με συναφή Τμήματος του εσωτερικού, όσο και του εξωτερικού. Αν και πολλά μέλη ΔΕΠ δεν αναφέρονται διεξοδικά στις συνεργασίες αυτές, από το σύνολο των δημοσιεύσεών τους φαίνεται να υπάρχουν συνεργασίες με πανεπιστήμια της Αγγλίας, της Γερμανίας, της Γαλλίας και της Κύπρου.

5.7. Συμμετοχή των φοιτητών στην έρευνα

Η συμμετοχή των προπτυχιακών και μεταπτυχιακών (για τη λήψη μεταπτυχιακού διπλώματος) φοιτητών στη διαδικασία της έρευνας είναι περιορισμένη. Αναφέρονται στο σύνολο των δελτίων και για το σύνολο των πέντε ετών, 25 προπτυχιακοί και 24 μεταπτυχιακοί φοιτητές. Οι φοιτητές εμπλέκονται συνήθως μέσω την πτυχιακών τους εργασιών (προπτυχιακοί φοιτητές) ή των διπλωματικών τους εργασιών (μεταπτυχιακοί φοιτητές). Λίγες είναι οι περιπτώσεις που φοιτητές είχαν εμπλοκή σε έρευνα μέσω ερευνητικού προγράμματος. Αν και είναι δύσκολο να προσδιοριστεί ο αριθμός των πτυχιακών ή διπλωματικών εργασιών που συνέβαλλαν σε μια δημοσίευση, μέλη ΔΕΠ (σε προφορικές συζητήσεις) αναφέρουν τέτοιες περιπτώσεις, οι οποίες όμως αφορούν κυρίως δημοσιεύσεις σε πρακτικά ημερίδων ή συνεδρίων και λιγότερο σε επιστημονικά περιοδικά (κυρίως ελληνικά).

Μεγαλύτερη συμμετοχή στην έρευνα (σε σχέση με τους προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς φοιτητές) φαίνεται να έχουν οι υποψήφιοι διδάκτορες. Στο σύνολο των δελτίων που κατατέθηκαν, αναφέρονται 11 υποψήφιοι διδάκτορες να έχουν συμμετοχή στην παραγωγή έρευνας μέσω των διατριβών τους. Ο αριθμός αυτός κρίνεται και πάλι περιορισμένος, αλλά θα πρέπει να υπογραμμιστεί από την άλλη μεριά η διάχυση των αντίστοιχων αποτελεσμάτων με δημοσιεύσεις, τόσο σε Ελληνικά όσο και σε Διεθνή περιοδικά, όπως αναφέρουν, σε προφορικές συζητήσεις, αρκετά μέλη ΔΕΠ.

---

6. ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥΣ / ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥΣ / ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΥΣ (ΚΠΠ) ΦΟΡΕΙΣ

Η σύνδεση του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης με την Κοινωνία (την τοπική κοινωνία της Θράκης αλλά και την ευρύτερη ελλαδική κοινωνία) πραγματοποιείται μέσω:

- των θεσμικών οργάνων του Τμήματος που αφορούν την επικαιροποίηση των γνώσεων των εν ενεργεία εκπαιδευτικών
- των δραστηριοτήτων του Τμήματος που απευθύνονται στην εκπαιδευτική κοινότητα
- των εκδηλώσεων του Τμήματος που απευθύνονται σε ευρύ κοινό
- της συμμετοχής των μελών Δ.Ε.Π. του Τμήματος σε εκδηλώσεις της ευρύτερης κοινωνίας ως εισηγητών σε πολιτιστικές εκδηλώσεις, ως αρθρογράφων σε τοπικής και εθνικής εμβέλειας έντυπα, ως επιστημονικών συμβούλων σε κοινωνικούς φορείς, έντυπα, ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές εκπομπές κ.α.
- του ερευνητικού και ευρύτερα του επιστημονικού έργου των μελών Δ.Ε.Π. που εστιάζει σε θέματα των επιστημών αγωγής και των κοινωνικών επιστημών, τα οποία σχετίζονται με την πορεία των κοινωνικών ομάδων στο χώρο και στο χρόνο

Α. Θεσμικά όργανα του Τμήματος που αφορούν την επικαιροποίηση των γνώσεων των εν ενεργεία εκπαιδευτικών

Από το ακαδημαϊκό έτος 2008-2009 λειτουργεί στην Αλεξανδρούπολη, υπό την αιγίδα του Τμήματος, το Διδασκαλείο «Θεόδωρος Κάστανος», το οποίο παρέχει διετή μετεκπαίδευση σε εν ενεργεία εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Η συντριπτική πλειονότητα των μετεκπαιδευομένων είναι εκπαιδευτικοί των περιοχών Μακεδονίας και Θράκης. Το Συνέδριο που πραγματοποιήθηκε το 2009 με θέμα «Διδασκαλεία: Παρελθόν, Παρόν και Μέλλον», έφερε σε επαφή εκπαιδευτικούς και πανεπιστημιακούς από όλη τη χώρα. Στις θεματικές που παρουσιάστηκαν περιλαμβάνονται και θέματα που αφορούν τη σύνδεση σχολείου-οικογένειας-κοινωνίας, θέματα που αφορούν τις συνέπειες της μετανάστευσης (εσωτερικής και εξωτερικής), τη διαπολιτισμική εκπαίδευση κ.α.

Β. Δραστηριότητες του Τμήματος που απευθύνονται στην εκπαιδευτική κοινότητα

Β.1. Έκδοση του περιοδικού ***Κίνητρο***, από το Εργαστήριο Διδακτικής Μεθοδολογίας. Από το 1999 μέχρι σήμερα έχουν εκδοθεί οκτώ τεύχη.

Β.2. Ενδεικτικά αναφέρονται οι ακόλουθες εκδηλώσεις:

«Η Γνωστική Ψυχολογία Σήμερα: Γέφυρες για τη Μελέτη της Νόησης», Πανελλήνιο Συνέδριο Γνωστικής Ψυχολογίας, Σχολή Ανθρωπιστικών Σπουδών και Ελληνική Ψυχολογική Εταιρεία-Κλάδος Γνωστικής Ψυχολογίας, Αλεξανδρούπολη, 2004.

«Ελληνική Παιδαγωγική και Εκπαιδευτική Έρευνα», Πανελλήνιο Συνέδριο, Σχολή Επιστημών Αγωγής και Παιδαγωγική Εταιρεία Ελλάδος, 2004.

«Πρακτική Άσκηση: Σύγχρονες Δράσεις στο Δημοτικό Σχολείο», Ημερίδα, Π.Τ.Δ.Ε., Αλεξανδρούπολη, 2004.

«Αναλυτικά Προγράμματα και Σχολικά Εγχειρίδια Φυσικών Επιστημών στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση», Ημερίδα, Π.Τ.Δ.Ε.-Τομέας Θετικών Επιστημών, Αλεξανδρούπολη, 2006.

«Παιδαγωγικά Τμήματα: Παρελθόν, Παρόν και Μέλλον», Πανελλήνιο Συνέδριο, Π.Τ.Δ.Ε., Αλεξανδρούπολη, 2006.

«Ο Αποτελεσματικός Δάσκαλος», Ημερίδα, Π.Τ.Δ.Ε. και Παιδαγωγική Εταιρεία Ελλάδος, 2006.

«Διαχείριση της πολιτισμικής ετερότητας στην εκπαίδευση», Ημερίδα με Διεθνή Συμμετοχή, Αλεξανδρούπολη, 2008.

«Κοινωνική Ψυχολογία και Εκπαίδευση», Ημερίδα, Σχολή Επιστημών Αγωγής του Δ.Π.Θ., Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας, και Νομαρχιακό Διαμέρισμα Έβρου, Αλεξανδρούπολη, 2008.

Γ. Εκδηλώσεις του Τμήματος που απευθύνονται σε ευρύ κοινό

Ενδεικτικά αναφέρονται οι ακόλουθες εκδηλώσεις:

«Προσωπικότητες της Παιδείας στο χώρο της Θράκης: Η ζωή και το έργο του Γεωργίου Θ. Κανδηλάπτου-Κάνεως, Ημερίδα, Π.Τ.Δ.Ε. και Παιδαγωγική Εταιρεία Ελλάδος-Παράρτημα Θράκης, Αλεξανδρούπολη, 2005.

«Εκπαίδευση και Πολυγλωσσία στην Ενοποιημένη Ευρώπη», Στρογγυλό Τραπέζι, Π.Τ.Δ.Ε., Γενικό Προξενείο της Γερμανίας και Ιταλικό Μορφωτικό Ινστιτούτο Θεσσαλονίκης, Αλεξανδρούπολη, 2006.

«Σχέση σχολείου-οικογένειας», Ημερίδα, Π.Τ.Δ.Ε. και Παιδαγωγική Εταιρεία Ελλάδος-Παράρτημα Θράκης, Αλεξανδρούπολη, 2007.

Δ. Συμμετοχή των μελών Δ.Ε.Π. του Τμήματος σε εκδηλώσεις της ευρύτερης κοινωνίας ως εισηγητές σε πολιτιστικές εκδηλώσεις, ως αρθρογράφοι σε τοπικής και εθνικής εμβέλειας έντυπα, ως επιστημονικοί σύμβουλοι σε κοινωνικούς φορείς, έντυπα, ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές εκπομπές κ.α.

Η ενεργή παρέμβαση σε εκδηλώσεις της περιβάλλουσας κοινωνίας χαρακτηρίζει πολλά μέλη Δ.Ε.Π. του τμήματος. Είναι χαρακτηριστικό ότι η τοπική αυτοδιοίκηση (Νομαρχία, Δήμοι) κοινωνικοί φορείς και ιδιώτες είναι χορηγοί σε πολλές εκδηλώσεις (συνέδρια, ημερίδες) του Τμήματος. Μέλη Δ.Ε.Π. του Τμήματος μετέχουν ως εισηγητές σε πολιτιστικές εκδηλώσεις, ως αρθρογράφοι σε τοπικής και εθνικής εμβέλειας έντυπα, ως επιστημονικοί σύμβουλοι σε κοινωνικούς φορείς, έντυπα, ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές εκπομπές κ.α. Ενδεικτικά αναφέρονται δραστηριότητες του τομέα Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών όπως εισηγήσεις με ιστορικά θέματα στο Εθνογραφικό Μουσείο Θράκης (Αν. Καθηγήτρια Βασιλική Θεοδώρου), συμμετοχή σε εκδηλώσεις για λογοτεχνία και ποίηση (Επ. Καθηγητής Ιωάννης Βασιλαράκης), εισηγήσεις με θέματα σχετικά με την αποδημία και παλιννόστηση ελληνικών πληθυσμών σε διάφορες πόλεις της Ελλάδας και σε κέντρα του απόδημου ελληνισμού και επιστημονική παρουσία σε τηλεοπτικές εκπομπές εθνικής εμβέλειας (ΕΡΤ3, «Διασπορά», Επ. Καθηγήτρια Μαρία Βεργέτη).

Επιπλέον, στη διεύθυνση <http://alex.eled.duth.gr> συντηρείται από το Τμήμα σελίδα, η οποία περιέχει, εκτός των άλλων, περίπου 350-400 πλήρη βιβλία σχετικά με θέματα ιστορικά, πολιτιστικά, πληροφοριακά, ερευνητικά κ.ά. της Θράκης. Η ιστοσελίδα αποτελεί κατεξοχήν πηγή πληροφόρησης των χρηστών του Διαδικτύου για την ευρύτερη περιοχή.

Ακόμη, στο Εργαστήριο Μαθηματικών και Πληροφορικής δημιουργήθηκε στοιχειώδης υποδομή Ασύγχρονης από Απόστασης Εκπαίδευσης, με βάση τα αποτελέσματα σχετικής έρευνας, σε επίπεδο που είναι δυνατό να υποστηριχθούν οργανωμένα μαθήματα, σεμινάρια, μεταπτυχιακών μαθημάτων, κτλ με τη μέθοδο αυτή.

Ε. Ερευνητικό και ευρύτερα επιστημονικό έργο των μελών Δ.Ε.Π. που εστιάζει σε θέματα των επιστημών αγωγής και των κοινωνικών επιστημών, τα οποία σχετίζονται με την πορεία των κοινωνικών ομάδων στο χώρο και στο χρόνο

Η σύνδεση του Τμήματος με την Κοινωνία μέσω του έργου των μελών Δ.Ε.Π. είναι εξαιρετικά σημαντική, τόσο σε θεωρητικό όσο και σε πρακτικό επίπεδο. Η Θράκη είναι πολυπολιτισμική κοινωνία, την οποία το Τμήμα εφοδιάζει με εκπαιδευτικούς οι οποίοι έχουν επιστημονικές γνώσεις σε θέματα κοινωνικής αλληλεπίδρασης των ευδιάκριτα διαφορετικών εθνοπολιτισμικών ομάδων, σε θέματα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και σε θέματα συνεργασίας του σχολείου με κοινωνικούς φορείς.

Στο Τμήμα λειτούργησε μέχρι και το ακαδημαϊκό έτος 2007-2008 μεταπτυχιακό πρόγραμμα, το οποίο μέσω κάποιων υποχρεωτικών και πολλών μαθημάτων επιλογής παρείχε γνώση της ιστορικής πορείας και των πολιτισμικών ιδιαιτεροτήτων των κοινωνικών ομάδων του ελλαδικού χώρου. Οι φοιτητές/φοιτήτριες που επέλεξαν μεταπτυχιακές εργασίες με θέματα που αφορούσαν την εκπαίδευση και τη συλλογική ταυτότητα λειτουργούν ως πυρήνες ευαισθητοποίησης με πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα. Ενδεικτικά αναφέρονται μεταπτυχιακές εργασίες της Παιδαγωγικής Κατεύθυνσης, με επιβλέπουσα την Καθηγήτρια Ελένη Ταρατόρη, με θέματα που αφορούν τους Πομάκους της Θράκης, μεταπτυχιακές εργασίες της Κατεύθυνσης Γλώσσας και Πολιτισμού, με επιβλέπουσα την Επίκουρη Καθηγήτρια Μαρία Βεργέτη, με θεματική τη μουσουλμάνα γυναίκα κ.α.

Πολλά μέλη Δ.Ε.Π. κατευθύνουν τους υποψήφιους διδάκτορές τους σε θέματα που αφορούν τη σύνδεση σχολείου και κοινωνίας μέσω της έρευνας για συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες. Ενδεικτικά αναφέρεται ο προσανατολισμός των υποψηφίων διδασκόντων του Τομέα Θετικής Κατεύθυνσης, με επιβλέποντα τον Καθηγητή Γεράσιμο Κέκκερη, που αφορά τους άξονες εκπαίδευση-ευαίσθητες ομάδες γυναικών Θράκης-νέες τεχνολογίες.

Το ερευνητικό έργο των μελών Δ.Ε.Π. είναι επίσης σημαντικό σε θεωρητικό και πρακτικό επίπεδο. Ενδεικτικά αναφέρονται οι έρευνες του τομέα Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών με θέματα τα παιδιά στον Εμφύλιο Πόλεμο και οι μέχρι τώρα επιπτώσεις (Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Βασιλική Θεοδώρου), εκπαίδευση τσιγγανοπαίδων (Επίκουρη Καθηγήτρια Τριανταφυλλιά Σαραφίδου), εκπαίδευση Πομάκων (Επίκουρη Καθηγήτρια Μαρία Βεργέτη).

---

7. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Το Τμήμα διαμορφώνει και παρακολουθεί το βραχυ-μεσοπρόθεσμο σχέδιο ανάπτυξης του κυρίως μέσω των συνεδριάσεων των συλλογικών οργάνων του (Γ.Σ. Τμήματος, Γ.Σ. Τομέων, Διοικητικό Συμβούλιο). Ως εκ τούτου, η στρατηγική ακαδημαϊκής ανάπτυξης συμπυκνώνει τις ανάγκες και απόψεις του εν γένει προσωπικού και ιδιαίτερα του ακαδημαϊκού προσωπικού του Τμήματος. Ειδικότερα, τα συλλογικά όργανα προσδιορίζουν τα στοιχεία που μπορεί να συμβάλλουν στη βελτίωση του εκπαιδευτικού και ερευνητικού έργου του και την αναβάθμιση του Προγράμματος Προπτυχιακών και Μεταπτυχιακών Σπουδών · επίσης προσδιορίζουν τις ανάγκες σε ακαδημαϊκό, τεχνικό και διοικητικό προσωπικό, τις ανάγκες σε εγκαταστάσεις και υλικοτεχνική υποδομή, καθώς και τον αριθμό των πρωτοετών φοιτητών που τεκμηριωμένα μπορεί το Τμήμα να υποδεχτεί και να εκπαιδεύσει αποτελεσματικά.

Τα στοιχεία αυτά κοινοποιούνται στη Διοίκηση του Ιδρύματος, ενώ ορισμένα από αυτά (π.χ. αριθμός εισακτέων φοιτητών) προωθούνται στο Υπουργείο Παιδείας, συνιστώντας πλαίσιο διεκδίκησης. Ωστόσο, οι περιορισμοί που προκύπτουν από εξωτερικούς παράγοντες, όπως η κατανομή, εντός του Ιδρύματος, των κατά κανόνα χαμηλών πιστώσεων πάσης φύσεως, καθώς και ο καθορισμός από το Υπουργείο Παιδείας πολύ μεγαλύτερου αριθμού εισακτέων φοιτητών από αυτόν που το Τμήμα τεκμηριωμένα θεωρεί ότι μπορεί να εκπαιδεύσει αποτελεσματικά (300 φοιτητές έναντι 100 φοιτητών), έχουν ως αποτέλεσμα μόνο τη μερική πραγματοποίηση του σχεδιασμού ανάπτυξης.

Το Τμήμα, μέσα στο περιορισμένων δυνατοτήτων αυτό πλαίσιο, πέραν της βελτίωσης των ποικίλων συνιστωσών της λειτουργίας του, καταβάλλει επιπλέον προσπάθειες προκειμένου να προσελκύσει ακαδημαϊκό προσωπικό και φοιτητές υψηλού επιπέδου. Προς την κατεύθυνση αυτή ακολουθεί διαφανείς διαδικασίες προκήρυξης και επιλογής διδακτικού προσωπικού και αναπτύσσει συνεργασίες με επιστήμονες υψηλού κύρους από το εσωτερικό και το εξωτερικό. Επίσης, υποστηρίζει και ενθαρρύνει τη συμμετοχή φοιτητών στην οργάνωση και υλοποίηση επιστημονικών συναντήσεων και ερευνητικών προγραμμάτων.

Λαμβάνοντας υπόψη τους περιορισμούς που περιγράφηκαν, η στρατηγική ακαδημαϊκής ανάπτυξης του Τμήματος μπορεί να κριθεί ως ικανοποιητική, γεγονός που αποτυπώνεται στην ανάπτυξη του Τμήματος κατά τα τελευταία έτη. Η διαδικασία διαμόρφωσης της στρατηγικής ακαδημαϊκής ανάπτυξης θα μπορούσε επίσης να

χαρακτηρισθεί ως ικανοποιητική. Η συστηματικότερη, όμως, καταγραφή της αποτελεσματικότητας του σχεδιασμού και η δημοσιοποίηση των αποτελεσμάτων του θα συνέβαλαν σε περαιτέρω βελτίωση της διαδικασίας αυτής.

---

8. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΑΙ ΥΠΟΔΟΜΕΣ

8.1. Η αποτελεσματικότητα των διοικητικών και τεχνικών υπηρεσιών

Στο Τμήμα λειτουργεί μία κεντρική Γραμματεία και τρεις Γραμματείες των αντίστοιχων Τομέων. Με βάση την επικοινωνία με μέλη ΔΕΠ, τους διοικητικούς υπαλλήλους και την καταγραφή των κατά καιρούς αιτημάτων των φοιτητών, τα οποία έχουν υποβληθεί στη Γενική Συνέλευση του Τμήματος, η αποτελεσματικότητα των υπηρεσιών που παρέχουν οι παραπάνω Γραμματείες κρίνεται ως αρκετά ικανοποιητική. Τα αιτήματα φοιτητών ή μελών ΔΕΠ που δεν στάθηκε δυνατό να ικανοποιηθούν οφειλόταν κυρίως σε δύο λόγους: στην έλλειψη προσωπικού και την έλλειψη συστηματικής μηχανοργάνωσης.

Για την πρώτη περίπτωση θα πρέπει να αναφερθεί ότι οι διοικητικοί υπάλληλοι του Τμήματος έχουν πολλές φορές αναλάβει πολλαπλούς ρόλους, ώστε να καλυφθεί, έστω στοιχειωδώς, το εύρος αλλά και η έκταση των αναγκών που προκύπτουν εξαιτίας:

- των νέων ρόλων που καλείται να διαδραματίσει το Τμήμα στο όλο και πιο ανταγωνιστικό περιβάλλον των ΑΕΙ σε εθνικό αλλά και διεθνές επίπεδο (Μεταπτυχιακά Προγράμματα, συμμετοχή σε ερευνητικά προγράμματα με άλλα ελληνικά και Ευρωπαϊκά ΑΕΙ, κ.ά.),
- των αυξημένων απαιτήσεων του αναθεωρημένου νομικού πλαισίου λειτουργίας των ελληνικών ΑΕΙ (νέες διαδικασίες συγκρότησης εκλεκτορικών σωμάτων, παραγγελίας και διανομής πανεπιστημιακών συγγραμμάτων, κ.ά.), και
- των υπέρμετρων εκπαιδευτικών αναγκών που προέκυψαν από το διπλασιασμό των εισαγόμενων φοιτητών από το ακαδημαϊκό έτος 2008-2009 (καθημερινή γραμματειακή εξυπηρέτηση περισσότερων από 1.000 φοιτητές, διαχωρισμός των φοιτούντων στα δύο πρώτα έτη σε δύο Τμήματα και, κατά συνέπεια, αύξηση των διδασκόντων με το ΠΔ 407, αναλογική αύξηση του αριθμού των φοιτητών που γίνονται δεκτοί στο Τμήμα μετά από κατατακτήριες εξετάσεις, κ.ά.).

Παράδειγμα της πολλαπλότητας των ρόλων που κλήθηκαν να ασκήσουν μέλη του διοικητικού προσωπικού του Τμήματος αποτελεί η περίπτωση διοικητικής υπαλλήλου, η οποία εξυπηρετούσε, ταυτόχρονα, την κεντρική Γραμματεία, την Γραμματεία του Τομέα Ανθρωπιστικών Επιστημών και τη Γραμματεία του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών. Οι αρνητικές συνέπειες της συγκεκριμένης πρακτικής λειτουργίας του διοικητικού μηχανισμού του Τμήματος επιβαρύνθηκαν

εξαιτίας του γεγονότος ότι τα τελευταία 2 χρόνια υπήρξε εναλλαγή τριών προσώπων στη θέση του Αναπληρωτή Γραμματέα (ας σημειωθεί ότι δεν υπάρχει Γραμματέας). Από τους Αναπληρωτές Γραμματείς, ένας είχε μικρή και οι άλλοι δύο μηδενική προϋπηρεσία σε αντίστοιχο ρόλο, ο οποίος απαιτεί εξειδικευμένη γνώση και ειδικές ικανότητες διαχείρισης εξαιρετικά κρίσιμων ζητημάτων. Η έλλειψη αυτή είχε σοβαρές συνέπειες στο συντονισμό και κατ' επέκταση στην αποτελεσματικότητα των διοικητικών υπηρεσιών του Τμήματος. Αν και αυτός ο τρόπος προσωρινής λειτουργίας της διοικητικής δομής του Τμήματος αποδείχτηκε σχετικά επιτυχής, καθώς έλυσε ορισμένα άμεσης προτεραιότητας προβλήματα (κυρίως διεκπεραιωτικού χαρακτήρα), δεν μπορεί να αποτελέσει μόνιμο καθεστώς, καθώς στηρίζεται στην ανοχή των διοικητικών υπαλλήλων, επιτρέπει οριακά την ικανοποιητική διεκπεραίωση ζητημάτων αιχμής και είναι βέβαιο ότι σύντομα θα δημιουργήσει εντάσεις εξαιτίας της πίεσης εργασίας και της συνεπαγόμενης κόπωσης που, αναπόφευκτα, θα επιφέρει στο διοικητικό προσωπικό.

Για τη δεύτερη περίπτωση, την έλλειψη συστηματικής μηχανοργάνωσης, αν και έχει γίνει η σχετική μελέτη και υπάρχει συγκεκριμένος σχεδιασμός από τη διοίκηση του Τμήματος, η έλλειψη αντίστοιχων κονδυλίων για το σκοπό αυτό καθυστερεί την υλοποίησή της. Ας σημειωθεί ότι στην προβλεπόμενη μηχανοργάνωση, οι φοιτητές και τα μέλη ΔΕΠ θα μπορούν, -κάνοντας χρήση προσωπικών κωδικών-, αφενός να έχουν πρόσβαση και αφετέρου να παρεμβαίνουν σε αρκετά συνιστώσες του Προγράμματος Σπουδών. Με τον τρόπο αυτό αναμένεται να διευκολυνθεί σημαντικά η διοικητική λειτουργία του Τμήματος, να ελαττωθεί ο όγκος εργασίας των Γραμματειών και να αντιμετωπιστεί το φλέγον ζήτημα της έλλειψης του προσωπικού.

Σχετικά με τις τεχνικές υπηρεσίες, τα όποια προβλήματα έχουν καταγραφεί κατά καιρούς σχετίζονται άμεσα με την έλλειψη κονδυλίων και δεν αφορούν στον τρόπο δράσης του προσωπικού. Γενικά, αν εξαιρέσει κανείς τη δυσκολία ανταπόκρισης του τεχνικού προσωπικού στην εμφανώς υψηλή ζήτηση των υπηρεσιών του, δε φαίνεται να υπάρχουν άλλα προβλήματα που σχετίζονται με την τεχνική υπηρεσία, η αποτελεσματικότητά της οποίας κρίνεται αρκετά ικανοποιητική.

8.2. Υπηρεσίες Φοιτητικής Μέριμνας

Η φοιτητική μέριμνα που σχολιάζεται στη συνέχεια αφορά τη σίτιση και τη στέγαση των φοιτητών. Από τα δεδομένα που τηρούνται στην υπηρεσία κατά την τελευταία πενταετία δεν φαίνεται να υφίστανται ιδιαίτερα προβλήματα στους δύο αυτούς τομείς.

Σχετικά με τη στέγαση, χαρακτηριστικό είναι ότι κατά το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα ικανοποιήθηκαν όλα τα σχετικά αιτήματα των φοιτητών. Η στέγαση αφορά κατά Μ.Ο. 150 κλίνες κάθε χρόνο (με ελάχιστες διακυμάνσεις) σε 75 δωμάτια που ενοικιάζονται είτε σε ξενοδοχεία της πόλης είτε σε αυτόνομες οικιστικές μονάδες (γκαρσονιέρες). Η μεγάλη ζήτηση δεν θα μπορούσε να ικανοποιηθεί χωρίς τη λύση του στεγαστικού επιδόματος (των 1000 ευρώ) που δίνεται ανά έτος σε κάθε φοιτητή με χαμηλό εισόδημα. Η διατήρηση αυτού του μέτρου θεωρείται προϋπόθεση για τη συνέχιση της καλής λειτουργίας της συγκεκριμένης υπηρεσίας.

Σε ικανοποιητικά επίπεδα φαίνεται να κινείται και η ικανοποίηση των φοιτητών που σιτίζονται από το Τμήμα. Όλες οι αιτήσεις για δωρεάν σίτιση ικανοποιούνται τα τελευταία χρόνια, αν και ο αριθμός τους διαρκώς αυξάνεται (έχει φτάσει τα 445 άτομα κατά το τελευταίο έτος). Από τα παράπονα που κατατίθενται στη διοίκηση του Τμήματος από τη μεριά των φοιτητών σχετικά με την ποιότητα του σιτηρεσίου, οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι η χαμηλή τιμή του (2,20 ευρώ για όλα τα γεύματα κάθε φοιτητή την ημέρα) οδηγεί πολύ συχνά στην υποβάθμιση της ποιότητάς του.

8.3. Υποδομές του Τμήματος

Τεράστιο είναι το πρόβλημα της έλλειψης υποδομών στο Τμήμα με το κτιριακό πρόβλημα να κυριαρχεί. Αν και, εδώ και πολλά χρόνια, υπάρχει σχεδιασμός για μεταφορά των εγκαταστάσεων του Τμήματος σε κτίρια που θα εξυπηρετούν τις ανάγκες του, η υλοποίησή του καθυστερεί μάλλον εξαιτίας της μη διαθεσιμότητας των σχετικών κονδυλίων. Το αποτέλεσμα είναι να έχει δημιουργηθεί μια εξαιρετικά εκρηκτική κτιριακή κατάσταση, λόγω και της μεγάλης αύξησης των εισαγομένων φοιτητών κατά τα τελευταία δύο χρόνια. Ορισμένα από τα χαρακτηριστικά της κρίσιμης αυτής κατάστασης που βιώνουν φοιτητές και μέλη ΔΕΠ είναι τα εξής:

- Δεν υπάρχουν επαρκείς αίθουσες διδασκαλίας, με αποτέλεσμα πολλοί φοιτητές να απογοητεύονται από τα πρώτα κιόλας μαθήματα και να διακόπτουν την

παρακολούθηση ακόμη και των γνωστικών αντικειμένων που επιθυμούν. Όπως αναφέρεται και στην αντίστοιχη ενότητα που αφορά στο διδακτικό έργο, το ποσοστό παρακολούθησης των μαθημάτων συχνά εμφανίζεται σε χαμηλά επίπεδα που ενίοτε κυμαίνονται γύρω στο 40%. Για να ικανοποιηθούν οι διδακτικές ανάγκες τους Τμήματος, δημιουργήθηκαν 5 κύκλοι διδασκαλίας μαθημάτων την ημέρα, κάτι που σημαίνει ότι σε κάθε αίθουσα εναλλάσσονται μαθήματα από νωρίς το πρωί μέχρι αργά το βράδυ (από τις 08.00 έως τις 21.30), χωρίς ενδιάμεσα διαλείμματα, κάτι που πολλές φορές δημιουργεί δυσλειτουργίες και κόπωση στους φοιτητές. Λόγω της αυξημένης χρήσης του, ο εξοπλισμός των αιθουσών, αν και είναι ικανοποιητικός, χρειάζεται συχνή συντήρηση και σε τακτά χρονικά διαστήματα ανανέωση.

- Αντίστοιχο πρόβλημα υπάρχει και στις εργαστηριακές αίθουσες, με διογκωμένο όμως το πρόβλημα του εξοπλισμού τους. Η έλλειψη χώρων και εξοπλισμού, σε συνδυασμό με την αντίστοιχη έλλειψη επικουρικού προσωπικού και τον αυξημένο αριθμό φοιτητών, οδηγεί στον περιορισμό των εμπειριών των φοιτητών στη διάρκεια των εργαστηριακών ασκήσεων και την γενικότερη υποβάθμιση της εκπαιδευτικής διαδικασίας.
- Η έλλειψη χώρων, επαρκών για τη στέγαση μελών ΔΕΠ και υπηρεσιών, έχει διογκωθεί την τελευταία πενταετία με αποτέλεσμα να υπάρχουν μέλη ΔΕΠ και άλλο ακαδημαϊκό προσωπικό (π.χ. διδάσκοντες με το ΠΔ 407/80) που δεν έχουν συγκεκριμένο χώρο στέγασης στις εγκαταστάσεις του Τμήματος. Ας σημειωθεί επίσης ότι όσοι έχουν χώρο, είναι ιδιαίτερα περιορισμένος, ενώ σε πολλές περιπτώσεις συστεγάζονται ανά δύο μέλη ΔΕΠ. στον ίδιο (ενιαίο μικρό) χώρο γραφείου

Τα προβλήματα έλλειψης χώρων εμφανίζονται και σε σχέση με τη βιβλιοθήκη της Σχολής Επιστημών Αγωγής. Σε ό,τι αφορά στο Τμήμα, τα προβλήματα αυτά σχετίζονται περισσότερο με την υπέρμετρη αύξηση του αριθμού των εισαγομένων φοιτητών τα τελευταία χρόνια, και την αντίστοιχη ανάγκη κάλυψης των βιβλιογραφικών τους αναγκών, και λιγότερο με τις (όντως αυξημένες) βιβλιογραφικές ανάγκες των μελών ΔΕΠ. Τα προβλήματα κορεσμού του ήδη μικρού χώρου για την αρχειοθέτηση των βιβλίων και των περιοδικών της βιβλιοθήκης έχουν αυξηθεί αντίστοιχα, λόγω κυρίως του αυξανόμενου αριθμού τίτλων βιβλίων, ενώ η κατάσταση θα ήταν πολύ χειρότερη αν δεν υπήρχε η δυνατότητα ηλεκτρονικής πρόσβασης σε

αρκετά μεγάλο αριθμό περιοδικών μέσω της HEAL-Link. Αυτό λύνει πολλά προβλήματα χώρων και υποδομών σε σχέση με τα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος που έχουν τη δυνατότητα ηλεκτρονικής πρόσβασης στα περιοδικά αυτά από εξωτερικούς της βιβλιοθήκης χώρους, αλλά δεν λύνει πλήρως τα προβλήματα που σχετίζονται με την πρόσβαση των φοιτητών. Για την πρόσβαση των τελευταίων, ο υπάρχων χώρος της Βιβλιοθήκης που διαθέτει την ανάλογη υποδομή (HY με δυνατότητα πρόσβασης στη HEAL-Link) δεν επαρκεί, λόγω πολλών περιπτώσεων φοιτητών που δεν διαθέτουν ακόμη προσωπικούς HY. Θεωρείται αυτονόητο ότι η πιθανότητα διακοπής των κονδυλίων για την πρόσβαση στη HEAL-Link θα οδηγούσε σε μια έκρηξη των προβλημάτων της βιβλιοθήκης.

8.4. Αξιοποίηση νέων τεχνολογιών από τις υπηρεσίες του Τμήματος

Ο τεχνολογικός εξοπλισμός σε υπολογιστικά συστήματα που υπάρχει στο Τμήμα αξιοποιούνται σε πολύ ικανοποιητικό βαθμό. Εξαίρεση αποτελεί η αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών για τη μηχανοργάνωση των υπηρεσιών του Τμήματος, η οποία, όπως ήδη αναφέρθηκε χρειάζεται κονδύλια, για να πραγματοποιηθεί.

Θα πρέπει, όμως, να αναφερθεί ότι υπάρχουν πολλά προβλήματα με τις υπηρεσίες που σχετίζονται με το διαδίκτυο. Αυτά οφείλονται τόσο στο γεγονός ότι δεν υπάρχει στο Τμήμα κάποιος υπάλληλος ειδικευμένος σε αυτόν τον τομέα όσο και σε σοβαρά προβλήματα υποδομής σε σχέση με την εξωτερική καλωδίωση, με αποτέλεσμα τις πολύ χαμηλές ταχύτητες πρόσβασης .

8.5.-8.6. Βαθμός διαφάνειας και αποτελεσματικότητα στη χρήση υποδομών και εξοπλισμού και στη διαχείριση οικονομικών πόρων

Δεν υπάρχουν συγκεκριμένα δεδομένα διαθέσιμα για την εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με τη χρήση υποδομών και εξοπλισμού. Γενικά, ο όποιος εξοπλισμός υπάρχει φαίνεται να χρησιμοποιείται αποτελεσματικά, σε αντίθεση με τις υποδομές που δεν είναι πάντοτε αποτελεσματικές εξαιτίας των προβλημάτων που έχουν διεξοδικά ήδη αναφερθεί.

Η διαχείριση των οικονομικών πόρων γίνεται μέσω των αποφάσεων των Γενικών Συνελεύσεων και του Δ.Σ. του Τμήματος. Λόγω, γενικότερα, των χαμηλών κονδυλίων που διατίθενται στο Τμήμα, διατυπώνονται κατά καιρούς παράπονα από

μέλη ΔΕΠ ως προς την κατανομή τους, με αποτέλεσμα να έχει αλλάξει πολλές φορές . ο τρόπος κατανομής τους. Ως παράδειγμα αναφέρεται η περίπτωση, όπου μέχρι πρόσφατα τα αρχικά κονδύλια κατανεμόταν στους τρεις Τομείς του Τμήματος και στη συνέχεια αυτοί καθόριζαν τον τρόπο εσωτερικής κατανομής σε εργαστήρια και μέλη ΔΕΠ. Λόγω παραπόνων από μέλη ΔΕΠ που δεν ανήκουν σε εργαστήρια, η κατανομή αυτή άλλαξε και γίνεται πλέον στα εργαστήρια και τα μέλη ΔΕΠ απευθείας από το Τμήμα. Στο παράδειγμα αυτό, η χρηματοδότηση των αναγκών των εργαστηρίων πέρα από τις διδακτικές και ερευνητικές ανάγκες του κάθε μέλους ΔΕΠ διατηρήθηκε, άλλαξε όμως ο τρόπος υπολογισμού τους.

---

9. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στην ενότητα αυτή επιχειρείται μια συνθετική αποτίμηση του έργου που επιτελείται στο Τμήμα, με βάση τη διεξοδική παρουσίαση που προηγήθηκε ανά κεφάλαιο.

Σε ό,τι αφορά τη *διαδικασία της αξιολόγησης* (Κεφ. 1), ορισμένες βασικές διαπιστώσεις που προέκυψαν έχουν ως εξής:

- Στην κατεύθυνση ανατροπής της απορριπτικής στάσης ικανού αριθμού μελών ΔΕΠ απέναντι σε μια διαδικασία αξιολόγησης που έχει ανατροφοδοτικό και ενισχυτικό ρόλο εκτιμάται ότι θα πρέπει να καταβληθεί προσπάθεια να αλλάξει η ισχύουσα νοοτροπία και να καλλιεργηθεί μια διαφορετική κουλτούρα που θα εκτιμά την αξιολόγηση ως ένα τρόπο καταγραφής των θετικών και αρνητικών σημείων της λειτουργίας ενός Τμήματος/Ιδρύματος ΑΕΙ στοχεύοντας στη διαρκή βελτίωση και στον εκσυγχρονισμό των παρεχόμενων υπηρεσιών. Απαραίτητη προϋπόθεση προς αυτήν την κατεύθυνση αποτελεί η εξασφάλιση της διαφάνειας της όλης διαδικασίας και η αποσύνδεσή της από το ζήτημα της χρηματοδότησης, τουλάχιστον με τη μορφή που υφίσταται σήμερα (π.χ. τιμωριστικού τύπου σύνδεση αξιολόγησης και χρηματοδότηση).
- Η βελτίωση της αξιοπιστίας και της εγκυρότητας της διαδικασίας συλλογής των δεδομένων υποδεικνύει την ανάγκη για υιοθέτηση *εργαλείων αξιολόγησης* που θα διακρίνονται από μεγαλύτερη ευελιξία, συνεκτικότητα και συνοπτικότητα και θα διευκολύνουν την πληρέστερη και συνεπέστερη συμπλήρωσή τους από όλους τους συμμετέχοντες.
- Οι μελλοντικές αξιολογήσεις, αν και θα πρέπει να αξιοποιήσουν τη σχετική εμπειρία και τεχνογνωσία των μελών ΔΕΠ και του επικουρικού προσωπικού που έχουν αντίστοιχη εμπειρία, οφείλουν, ταυτόχρονα, να εξασφαλίζουν επαρκείς υποστηρικτές υποδομές σε εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό και τεχνολογία και, κατά συνέπεια, ικανοποιητική χρηματοδότηση για το σκοπό αυτό. Είναι, λοιπόν, σημαντική η δημιουργία επαρκώς στελεχωμένου και χρηματοδοτημένου κεντρικού φορέα αξιολόγησης σε κάθε ΑΕΙ, έτσι ώστε τα μέλη ΔΕΠ να έχουν μεν την ευθύνη της όλης διαδικασίας όχι όμως και την ευθύνη υλοποίησής της.
- Τέλος, όπως έχει ήδη αναφερθεί, η αξιολόγηση έχει ουσιαστικό νόημα μόνον εφόσον εξασφαλίζονται οι βασικές προϋποθέσεις για την απρόσκοπτη

υλοποίηση του διδακτικού, ερευνητικού και διοικητικού έργου ενός Τμήματος. Κατά συνέπεια, προϋποθέτει σαφείς αναπτυξιακούς στόχους, σε επίπεδο υποδομών, προσωπικού και παρεχόμενων υπηρεσιών, και, φυσικά, επαρκή χρηματοδότηση για την υλοποίησή τους.

Τα βασικά χαρακτηριστικά της λειτουργίας του Τμήματος από το 1986 έως σήμερα (κεφ. 2) έχουν ως εξής:

- Στα 23 χρόνια λειτουργίας του, ο αριθμός των φοιτητών του ΠΤΔΕ παρουσιάζει μία σταδιακή αύξηση, ιδιαίτερα τα δύο τελευταία ακαδημαϊκά έτη οπότε σημειώθηκε μια αλματώδης άνοδος (300 εισακτέοι). Σήμερα στο τμήμα φοιτούν γύρω στους 1000 προπτυχιακοί φοιτητές.
- Από το ακαδημαϊκό έτος 2003-2004 άρχισε να λειτουργεί στο τμήμα κύκλος μεταπτυχιακών σπουδών στο πλαίσιο του ΕΠΕΑΚ με τίτλο : «Επιστήμες της Αγωγής». Τον Αύγουστο του 2010 ολοκληρώνεται ο κύκλος αυτός του ΠΜΣ, τον οποίο παρακολούθησαν συνολικά 102 φοιτητές, στην πλειοψηφία τους απόφοιτοι άλλων τμημάτων. Επίσης, από το τμήμα έχουν ανακηρυχθεί μέχρι τώρα συνολικά 19 διδάκτορες.
- Σε αντίθεση με την αυξητική τάση που παρουσιάζει το δυναμικό των φοιτητών, το ακαδημαϊκό και διοικητικό προσωπικό χαρακτηρίζονται από στασιμότητα, ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια. Έτσι, η συγκρότηση του ακαδημαϊκού προσωπικού του τμήματος ακολούθησε μια αργή πορεία. Το Τμήμα ξεκίνησε με 3 μέλη ΔΕΠ, ο αριθμός των οποίων σταδιακά αυξήθηκε, -κυρίως στη δεκαετία του 1990 και λιγότερο στην οκταετία 2000-2008. Σήμερα, το Τμήμα στελεχώνεται από 25 μέλη ΔΕΠ που αντιστοιχούν στις εξής βαθμίδες: 8 καθηγητές/τριες, 4 αναπληρωτές καθηγητές/τριες, 10 επίκουροι καθηγητές/τριες, 3 λέκτορες. Το διδακτικό προσωπικό είναι ενταγμένο σε τρεις τομείς, οι οποίοι αντιστοιχούν σε επιμέρους γνωστικά πεδία. Επίσης στο τμήμα λειτουργούν 11 επιτροπές.
- Αν και οι στόχοι που έχει θέσει το τμήμα σήμερα δεν απέχουν πολύ από εκείνους που είχαν προταχθεί στο ΦΕΚ ίδρυσης του ως προς τη γενικότερη φιλοσοφία τους -δηλαδή η καλλιέργεια και προαγωγή των Παιδαγωγικών Επιστημών με την ακαδημαϊκή και την εφαρμοσμένη διδασκαλία και έρευνα-, η ακαδημαϊκή κοινότητα του τμήματος θεωρεί ότι οφείλουν διαρκώς να εμπλουτίζονται και να επικαιροποιούνται στη βάση των σύγχρονων αναγκών

τόσο της εκπαιδευτικής κοινότητας όσο και της ελληνικής κοινωνίας.

- Σήμερα, το τμήμα βρίσκεται σε μία αποφασιστική καμπή της εξέλιξής του. Οφείλει να ανταποκριθεί με επιτυχία στις προκλήσεις που αντιμετωπίζει – εμπλουτισμός και επικαιροποίηση των γνωστικών αντικειμένων, έμφαση στην έρευνα σε συνδυασμό με την αλματώδη αύξηση του αριθμού των φοιτητών, λειτουργία ΠΜΣ και διδασκαλείου- σε μία περίοδο που χαρακτηρίζεται από στασιμότητα στη διεύρυνση του ακαδημαϊκού και διοικητικού προσωπικού καθώς και από στενότητα κτιριακών υποδομών.

Αναφορικά με το *Προπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών*, (Κεφ. 3) επισημαίνονται τα παρακάτω θετικά χαρακτηριστικά και αδυναμίες αντιστοίχως:

- Στα δυνατά σημεία του Προπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών του Τμήματος θα πρέπει να καταχωρηθούν : α) η ποικιλία των προσφερόμενων μαθημάτων, ιδιαίτερα των ακαδημαϊκά προσανατολισμένων, που επιτρέπει μια ευρεία θεώρηση της εκπαιδευτικής πραγματικότητας, β) η επιλογή κατεύθυνσης σπουδών στο Στ' εξάμηνο, η οποία δρομολογεί και ενθαρρύνει την εξειδίκευση σε μια γνωστική περιοχή του Αναλυτικού Προγράμματος του Δημοτικού Σχολείου, γ) η Πτυχιακή Εργασία, που παρέχει τη δυνατότητα μύησης στην ερευνητική διαδικασία για τη σε βάθος μελέτη ενός θέματος, δ) η Πρακτική Άσκηση, η οποία προσφέρει ευκαιρίες μελέτης, κατανόησης και υλοποίησης της εκπαιδευτικής πράξης και, τέλος, ε) οι δυνατότητες κινητικότητας στο ευρωπαϊκό εκπαιδευτικό «γίγνεσθαι» που επιτρέπουν μια πλουραλιστική θέαση του εκπαιδευτικού συστήματος,
- Στις βασικές αδυναμίες του Προπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών εντάσσονται, καταρχήν, η ανεπαρκής σύνδεση των ακαδημαϊκών γνώσεων με τις επαγγελματικές. Το ζήτημα αυτό απασχολεί και προβληματίζει τα δύο τελευταία δύο χρόνια το Τμήμα, το οποίο επιδιώκει την αναθεώρηση του ΠΠΣ, στοχεύοντας στον εμπλουτισμό του με μαθήματα που καθιστούν εμφανέστερη τη σύνδεση μεταξύ της θεωρίας και της εκπαιδευτικής πράξης, ιδιαίτερα σχετικά με θέματα αιχμής για το σημερινό Δημοτικό Σχολείο. Επιπλέον, στα αδύναμα σημεία του ΠΠΣ θα πρέπει να περιληφθούν ορισμένα σημαντικά προβλήματα υποδομών καθώς και οι βραδείς ρυθμοί ενίσχυσης και ανανέωσης του ανθρώπινου δυναμικού του Τμήματος σε τομείς που προτάσσουν τα σύγχρονα επιστημονικά δεδομένα.

Σε ό,τι αφορά το *Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος* (Κεφ. 3), αναγνωρίζονται τα ακόλουθα θετικά και αδύναμα στοιχεία αντιστοίχως:

- Είναι φανερό ότι στα πέντε χρόνια λειτουργίας του το ΠΜΣ κατάφερε να ανταποκριθεί ικανοποιητικά στους στόχους και στους σκοπούς που έθεσε. Μεταξύ των στοιχείων που λειτούργησαν θετικά προς την κατεύθυνση αυτή συγκαταλέγονται: α) η προοδευτική εστίαση του Προγράμματος Σπουδών κάθε κατεύθυνσης σε συναφή αντικείμενα, επιλογή που παρείχε τους φοιτητές τη δυνατότητα ανάπτυξης τόσο ευρέων όσο και εξειδικευμένων αναγνώσεων της εκπαιδευτικής πραγματικότητας, β) η δυναμική ομάδα διδασκόντων, η οποία εργάστηκε μεθοδικά για την υλοποίηση του ΠΜΣ, γ) η ανομοιογενής σύνθεση της ομάδας των διδασκομένων, που διαμόρφωσε ένα δυναμικό πλαίσιο δράσης για τους εταίρους της όλης διαδικασίας και, τέλος, δ) η έμφαση του Προγράμματος Σπουδών σε ζητήματα κριτικής θεώρησης της ερευνητικής διαδικασίας, η οποία έλκυσε και ενεργοποίησε ουσιαστικά την πλειοψηφία των μεταπτυχιακών φοιτητών.
- Στα αδύναμα στοιχεία του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών εντάσσονται, κατ' αντιστοιχία: α) ο υπέρμετρα, σε ορισμένες περιπτώσεις, πλουραλιστικός χαρακτήρας του Προγράμματος Σπουδών, που είναι δυνατόν να δρα εναντίον της αναμενόμενης εξειδίκευσης, β) η ενεργοποίηση σχετικά μικρού αριθμού μελών ΔΕΠ, γεγονός που μπορεί να συμβάλλει σε αποκλεισμούς και περιοριστικές αναγνώσεις του επιστημονικού αντικειμένου, γ) η ανομοιογένεια της ομάδας των μεταπτυχιακών φοιτητών, η οποία, ενδεχομένως, καθιστά δυσχερή τη διαμόρφωση ενός λειτουργικού και ενδιαφέροντος προγράμματος εργασίας για τον καθένα και, τέλος, δ) η εξαιρετικά περιορισμένη εστίαση του Προγράμματος Σπουδών στη σχέση θεωρίας και πράξης κάτι που αποδυναμώνει την (αναγκαία) σύνδεση της επαγγελματικής ανάπτυξης με την επιστημονική δράση.

Από την αξιολόγηση του *διδακτικού έργου* των μελών ΔΕΠ (Κεφ. 4) προκύπτουν οι εξής διαπιστώσεις:

- Σε ό,τι αφορά την **αποτελεσματικότητα του διδακτικού προσωπικού**, αναδεικνύεται επιτακτική η ανάγκη (α) διατήρησης και συστηματοποίησης ορισμένων θετικών πρακτικών που έχουν υιοθετηθεί από μέλη ΔΕΠ του Τμήματος (π.χ., η συστηματική συνεργασία με φοιτητές για διάφορες πτυχές

του εκπαιδευτικού έργου, η ενεργοποίηση των τελευταίων πριν, κατά ή και μετά από την εκπαιδευτική διαδικασία, η προσφορά πολλαπλών αναγνώσεων της πολύπλοκης εκπαιδευτικής πραγματικότητας κ.ο.κ.), (β) συζήτησης, διαμόρφωσης και ενεργοποίησης ενός πλαισίου σχετικού με ‘καλές πρακτικές’ στήριξης, καθώς και πρακτικές αλληλεπίδρασης και επικοινωνίας με τους διδασκόμενους, ώστε οι μεγάλες αποκλίσεις που παρατηρούνται σήμερα στα ζητήματα αυτά να αντικατασταθούν προοδευτικά από προσεγγίσεις. Συγκλίνουσες και ενισχυτικές της ποιότητας του εκπαιδευτικού έργου που παρέχεται στο Τμήμα.

- Ως προς την **ποιότητα και αποτελεσματικότητα της εκπαιδευτικής διαδικασίας**, είναι φανερό ότι (α) η προσβασιμότητα στην ακαδημαϊκή γνώση και η ενθάρρυνση εμπλοκής των φοιτητών σε αυτήν αποτελούν ισχυρά χαρακτηριστικά του διδακτικού έργου που προσφέρεται στο Τμήμα. Ωστόσο, (β) θα πρέπει να καταβληθεί προσπάθεια εμπλουτισμού του προγράμματος σπουδών με μαθήματα /γνωστικά αντικείμενα αιχμής (δηλαδή, μαθήματα /γνωστικά αντικείμενα που συνδέονται με τις σύγχρονες απαιτήσεις της σχολικής τάξης, π.χ. διαχείριση της ετερότητας, η αξιοποίηση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική πράξη, ζητήματα επικοινωνίας και ΜΜΕ, διαχείρισης ανθρώπινου δυναμικού, δια βίου εκπαίδευσης, διδακτικές μαθημάτων, κ.ο.κ.), ώστε προοδευτικά να υπάρξει μια σχετική ισορροπία μεταξύ της ακαδημαϊκής και της επαγγελματικής ανάπτυξης των μελλοντικών εκπαιδευτικών αλλά και της προσωπικής – κοινωνικής τους ενδυνάμωσης.
- Σε ό,τι αφορά την **οργάνωση και την υλοποίηση του διδακτικού έργου** που επιτελείται στο Τμήμα, η μεγαλύτερη συγκεκριμενοποίηση των στόχων των μαθημάτων και ο σαφής επιμερισμός τους ανά διδασκαλία θα καθιστούσε ευκολότερη την αποτελεσματική οργάνωση της διδασκαλίας αλλά και τη συστηματική παρακολούθηση/ αξιολόγηση της υλοποίησής της. Προς την ίδια κατεύθυνση, θα βοηθούσε ιδιαίτερα η ρητή διατύπωση των κριτηρίων αξιολόγησης στην αρχή του εξαμήνου και η συζήτησή τους με τους φοιτητές, η τόνωση του ενδιαφέροντός τους για το μάθημα με την αξιοποίηση, για παράδειγμα, των ΤΠΕ, τον πειραματισμό με εναλλακτικές δραστηριότητες στην τάξη και την εμπλοκή τους σε έργα που να έχουν νόημα για αυτούς και να συνδέουν το εκάστοτε επιστημονικό πεδίο με το πεδίο της μελλοντικής τους δράσης.

- Σε ό,τι αφορά τα **εκπαιδευτικά βοηθήματα**, είναι εμφανής η ανάγκη διαμόρφωσης ρητών κριτηρίων επιλογής συγγραμμάτων και ενθάρρυνσης της πλαισίωσης του ενός συγγράμματος με έντυπο ή / και ηλεκτρονικό βιβλιογραφικό υλικό που θα διασφαλίζει την ευρεία και πλουραλιστική προσέγγιση του αντικειμένου από το φοιτητή.
- Η έλλειψη **επαρκών υποδομών** σε κτίρια και τεχνολογικό εξοπλισμό αλλά και η μηδαμινή παρουσία **επικουρικού προσωπικού** για τη στήριξη των αυξανόμενων απαιτήσεων της διδακτικής πράξης, δυσκολεύουν και συχνά ακυρώνουν τις όποιες προσπάθειες αναβάθμισής της. Προς την κατεύθυνση μιας προσωρινής επίλυσης του προβλήματος θα μπορούσε α) να επιδιωχθεί η συνεργασία με το TEΑΠΗ, β) μια μεσοπρόθεσμη λύση θα μπορούσε να αναζητηθεί στην ανέγερση περισσότερων αιθουσών στο χώρο της Σχολής, ενώ γ) επείγει να ασκηθούν πιέσεις προς όλες τις κατευθύνσεις για την επίσπευση της ανέγερσης των νέων κτιρίων στην τοποθεσία Δραγάνα. Επιπλέον, αναφορικά με τη Βιβλιοθήκη, επείγει η ενίσχυση του προσωπικού της έστω και με αποσπασμένους εκπαιδευτικούς, αλλά και η καλύτερη οργάνωση και εποπτεία της εργασίας του μόνιμου προσωπικού της, ώστε να λειτουργήσει αποτελεσματικότερα. Τέλος, λαμβάνοντας υπόψη και το διπλασιασμό των φοιτητών κατά τα δύο τελευταία έτη, καθίσταται επιτακτική η ανάγκη για τη στελέχωση του Τμήματος με επικουρικό προσωπικό ώστε να διευκολυνθεί η διδακτική διαδικασία, με ή χωρίς τη χρήση (ανάλογα με την περίπτωση) των Νέων Τεχνολογιών (π.χ., 2 άτομα ανά Τομέα ή 1 άτομο ανά 3-4 διδάσκοντες).
- Αναφορικά με την αξιοποίηση των **ΤΠΕ**, επείγει η διάθεση πόρων για τη βελτίωση των σχετικών υποδομών σε κάθε επίπεδο (π.χ., τοποθέτηση οπτικών ινών, ασύρματη σύνδεση, προμήθεια κατάλληλου εκπαιδευτικού και άλλου λογισμικού, κ.ά), ώστε να είναι δυνατή η απρόσκοπτη πρόσβαση σε πηγές σύγχρονης και ασύγχρονης ηλεκτρονικής επικοινωνίας και η αξιοποίηση των πολλαπλών δυνατοτήτων που αυτές προσφέρουν σε επίπεδο εκπαίδευσης, έρευνας και διοίκησης. Το τελευταίο θα εξαρτηθεί από τις δράσεις που θα αναπτυχθούν εντός του Τμήματος για να πεισθούν και να υποστηριχθούν τα μέλη ΔΕΠ να ενεργοποιηθούν προς αυτήν την κατεύθυνση. Τέτοιες δράσεις θα ήταν η δημιουργία ιστότοπου για την ανάρτηση ηλεκτρονικού υλικού (e-yliko) και η ενθάρρυνση αξιοποίησης του από όλους τους διδάσκοντες, η πρόσληψη σχετικού, εξειδικευμένου τεχνικού προσωπικού, η συνεχής βελτίωση του

ηλεκτρονικού συστήματος πρόσβασης και ανάκτησης βιβλιογραφικών πηγών, κ.ά.

- Ο εξαιρετικά μεγάλος αριθμός διδασκομένων που αναλογεί σε κάθε διδάσκοντα (1 προς περισσότερους από 300 φοιτητές για τα υποχρεωτικά μαθήματα), σε συνδυασμό με τη σχετικά περιορισμένη υλικοτεχνική υποδομή και την έλλειψη χώρων, ιδιαίτερα τα δύο τελευταία έτη, διαμορφώνουν συνθήκες εμφάνισης σοβαρών προβλημάτων λειτουργίας και συμβάλλουν στη σημαντική υποβάθμιση των σπουδών που προσφέρει το Τμήμα. Επιβάλλεται, επομένως, η άμεση λήψη μέτρων σε όλα τα επίπεδα, όπως είναι η σταδιακή μείωση του αριθμού των εισαγόμενων φοιτητών, η αναλογική αύξηση των θέσεων μελών ΔΕΠ, η επέκταση των κτιριακών εγκαταστάσεων, η αναβάθμιση της υλικοτεχνικής υποδομής και η πρόσληψη επικουρικού προσωπικού (μέλη ΕΤΕΠ και ΕΕΙΠ).
- Τα νέα αριθμητικά δεδομένα σε ό,τι αφορά τη σχέση διδασκόντων - διδασκομένων θα καταστήσουν αδύνατη τη συνέχιση μιας εξαιρετικής σημασίας πτυχής του εκπαιδευτικού έργου, αυτής της **σύνδεσης της διδασκαλίας με την έρευνα**, που προσφέρεται εδώ και 12 χρόνια στο Τμήμα μέσω της (υποχρεωτικής) διαδικασίας εκπόνησης πτυχιακής (διπλωματικής) εργασίας. Επιβάλλεται, επομένως, η κάλυψη του κενού που θα δημιουργηθεί στο Πρόγραμμα Σπουδών με την ένταξη σε αυτό μαθημάτων ή δραστηριοτήτων που καλλιεργούν τη συγκεκριμένη σύνδεση.
- Τέλος, είναι εξαιρετικά σημαντικό να ενισχυθεί ένα πρωτοποριακό πεδίο δράσης των μελών ΔΕΠ, αυτό της συνεργασίας του Τμήματος με εκπαιδευτικά κέντρα του εσωτερικού και του εξωτερικού, καθώς και η κινητικότητα τόσο των διδασκόντων όσο και των φοιτητών.

Το ερευνητικό έργο των μελών ΔΕΠ (Κεφ. 5) παρουσιάζει αδυναμίες ως προς την διεθνή παρουσίαση των ερευνητικών αποτελεσμάτων και την αντίστοιχη αναγνώρισή του από άλλους ερευνητές. Ωστόσο, η όποια αποτίμηση του ερευνητικού έργου στο συγκεκριμένο Τμήμα, θα πρέπει να λάβει υπόψη της ότι α) η διάχυση ερευνητικών αποτελεσμάτων από ένα Παιδαγωγικό Τμήμα στον Ελλαδικό χώρο μέσω συνεδρίων, ημερίδων, περιοδικών κ.λ.π., η οποία επιτυγχάνεται σε αξιόλογο βαθμό,, έχει ιδιαίτερη σημασία για την επαφή της ελληνικής εκπαιδευτικής κοινότητας με την έρευνα, β) τα διεθνή περιοδικά που μόλις τα τελευταία χρόνια άρχισαν να

δραστηριοποιούνται στο εκπαιδευτικό χώρο είναι ακόμη ολιγάριθμα και με ιδιαίτερα χαμηλούς συντελεστές αναγνωσιμότητας, κάτι που στο μέλλον αναμένεται να αλλάξει, γ) η μεγάλη έλλειψη προσωπικού που υπάρχει στο Τμήμα έχει σαν αποτέλεσμα τα μέλη ΔΕΠ να απασχολούνται σε πολλούς άλλους τομείς, πέρα από τα ερευνητικά και τα διδακτικά τους καθήκοντα, και ο πολλαπλός αυτός ρόλος τους, τους αποπροσανατολίζει σε μεγάλο βαθμό από το κύριο έργο τους, δ) οι ελλείψεις σε εργαστηριακή υποδομή δυσχεραίνουν ακόμη περισσότερο το έργο τους. Σημειώνεται ότι το ερευνητικό έργο των μελών ΔΕΠ λίγες φορές μόνο στηρίζεται σε χρηματοδότηση ερευνητικών προγραμμάτων, καθώς αυτά είναι γενικότερα ολιγάριθμα στο χώρο της εκπαιδευτικής έρευνας, κάτι που στο μέλλον θα πρέπει να τύχει μεγαλύτερης στήριξης.

Η σύνδεση του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης με την Κοινωνία (Κεφ. 6) πραγματοποιείται μέσω:

- των θεσμικών οργάνων του Τμήματος που αφορούν την επικαιροποίηση των γνώσεων των εν ενεργεία εκπαιδευτικών
- των δραστηριοτήτων του Τμήματος που απευθύνονται στην εκπαιδευτική κοινότητα
- των εκδηλώσεων του Τμήματος που απευθύνονται σε ευρύ κοινό
- της συμμετοχής των μελών Δ.Ε.Π. του Τμήματος σε εκδηλώσεις της ευρύτερης κοινωνίας ως εισηγητών σε πολιτιστικές εκδηλώσεις, ως αρθρογράφων σε τοπικής και εθνικής εμβέλειας έντυπα, ως επιστημονικών συμβούλων σε κοινωνικούς φορείς, έντυπα, ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές εκπομπές κ.α.
- του ερευνητικού και ευρύτερα του επιστημονικού έργου των μελών Δ.Ε.Π. που εστιάζει σε θέματα των επιστημών αγωγής και των κοινωνικών επιστημών, τα οποία σχετίζονται με την πορεία των κοινωνικών ομάδων στο χώρο και στο χρόνο

Η στρατηγική ακαδημαϊκής ανάπτυξης του Τμήματος μπορεί να κριθεί ως ικανοποιητική, όπως και η διαδικασία διαμόρφωσής της (Κεφ. 7). Στη βελτίωση της διαδικασίας αυτής θα μπορούσε να συμβάλει η συστηματικότερη καταγραφή της αποτελεσματικότητας του σχεδιασμού και η δημοσιοποίηση των αποτελεσμάτων του. Ωστόσο, το γεγονός ότι προκύπτουν περιορισμοί από την κατανομή εντός του Ιδρύματος των κατά κανόνα χαμηλών πάσης φύσεως πιστώσεων, καθώς και το γεγονός

ότι το Υπουργείο Παιδείας καθορίζει πολύ μεγαλύτερο αριθμό φοιτητών από ό,τι το Τμήμα τεκμηριωμένα θεωρεί ότι μπορεί να εκπαιδεύσει αποτελεσματικά (300 φοιτητές έναντι 100 φοιτητών) έχουν ως αποτέλεσμα μόνο τη μερική πραγματοποίηση του σχεδιασμού ανάπτυξης.

Η έλλειψη κτιριακών εγκαταστάσεων σε συνδυασμό με την έλλειψη προσωπικού (Κεφ. 8) είναι το μεγάλο πρόβλημα που απασχολεί το Τμήμα αυτή τη στιγμή. Η αλματώδης αύξηση του αριθμού των φοιτητών που εισάγονται στο Τμήμα, η παράλληλη λειτουργία Μεταπτυχιακών Προγραμμάτων Σπουδών σε συνδυασμό με τις αυξημένες ανάγκες που δημιουργεί το νέο πλαίσιο λειτουργίας των ΑΕΙ (συγκροτήσεις εκλεκτορικών σωμάτων κ.λ.π.), έχουν φέρει τις διοικητικές υπηρεσίες του Τμήματος σε οριακή κατάσταση λειτουργίας. Μια μερική εκτόνωση της κατάστασης αυτής αναμένεται στο μέλλον να επιφέρει η σχεδιαζόμενη μηχανοργάνωση των διοικητικών υπηρεσιών του Τμήματος, χωρίς όμως αυτό να μπορεί να λύσει το πρόβλημα. Μόνο η κτιριακή υποδομή που θα παρέχει επαρκώς εξοπλισμένες αίθουσες διδασκαλίας, εργαστηρίων, γραφείων κ.λ.π. αντίστοιχων των πραγματικών αναγκών του Τμήματος και η ανάλογη με τις ανάγκες πρόσληψη προσωπικού, θα μπορούσε να συνεισφέρει αποτελεσματικά στη λύση του προβλήματος. Τα λιγότερα προβλήματα παρουσιάζονται σήμερα σε θέματα φοιτητικής μέριμνας -με εξαίρεση το σιτηρέσιο- και στη λειτουργία της βιβλιοθήκης σχετικά με την πρόσβαση στα διεθνή περιοδικά μέσω της HEAL-Link. Η συνεχιζόμενη όμως αύξηση των εισαγομένων φοιτητών και η εμφανιζόμενη πλέον αδυναμία των δικτύων του Πανεπιστημίου να στηρίζουν τον διαρκώς αυξανόμενο όγκο διακίνησης πληροφοριών στο διαδίκτυο, δημιουργούν προβληματισμό για το μέλλον. Επισημαίνεται ότι η διακοπή πρόσβασης στα περιοδικά της HEAL-Link θα δημιουργούσε μια έκρηξη προβλημάτων στο χώρο της βιβλιοθήκης.

---

10. ΣΧΕΔΙΑ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ

Τα βασικότερα στοιχεία του βραχυ–μεσοπρόθεσμου σχεδιασμού του Τμήματος για περαιτέρω βελτίωση είναι τα παρακάτω:

1. *Αναθεώρηση του Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών (ΠΠΣ):* Η διαδικασία αναθεώρησης του ΠΠΣ προγραμματίζεται να υλοποιηθεί κατά τη διάρκεια του χειμερινού και εαρινού εξαμήνου του τρέχοντος ακαδημαϊκού έτους. Η αναθεώρηση θα αποσκοπεί στη διατήρηση και, στο βαθμό που είναι δυνατό, στην ενίσχυση των ισχυρών σημείων (πλουραλισμός γνωστικών αντικειμένων, πτυχιακή εργασία, πρακτική άσκηση, κινητικότητα φοιτητών) και τη βελτίωση των αδυναμιών (εμπλουτισμός με μαθήματα που συνδέουν τις ακαδημαϊκές γνώσεις με την εκπαιδευτική πράξη). Η αναθεώρηση του ΠΠΣ θα πλαισιωθεί από τη διαδικασία **βελτίωσης της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας του διδακτικού έργου**, η οποία θα επιδιωχθεί μέσα από τον ορισμό και την υιοθέτηση ‘καλών’ πρακτικών της εκπαιδευτικής πράξης, όπως είναι η ενθάρρυνση συνεργασιών σε επίπεδο διδασκαλίας, η σύνδεση των μαθημάτων μεταξύ τους, η αξιοποίηση εναλλακτικών τρόπων αξιολόγησης, κ.ά.
2. *Λειτουργία αναμορφωμένου Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών:* Έχει διαμορφωθεί ήδη το πλαίσιο λειτουργίας (Σχέδιο Υπουργικής Απόφασης, Εσωτερικός Κανονισμός) του αναμορφωμένου ΠΜΣ με τίτλο: «Έρευνα και Εκπαιδευτική Πράξη», ενώ βρίσκονται σε εξέλιξη οι διαδικασίες έγκρισης της λειτουργίας του. Αναμένεται ότι η διαδικασία επιλογής των πρώτων μεταπτυχιακών φοιτητών του συγκεκριμένου ΠΜΣ θα υλοποιηθεί κατά το εαρινό εξάμηνο του τρέχοντος ακαδημαϊκού έτους και η έναρξη των μαθημάτων κατά το ακαδημαϊκό έτος 2010–2011. Επιπλέον, έχει κατατεθεί πρόταση για τη λειτουργία και δεύτερου ΠΜΣ με τίτλο: «Εκπαίδευση Στελεχών Εκπαίδευσης» η οποία θα εξετασθεί κατά το αμέσως επόμενο διάστημα. Ακόμη, θα ακολουθήσει η διαδικασία **επικαιροποίησης του Προγράμματος Διδακτορικών Σπουδών**.
3. *Διάθεση ακαδημαϊκού και άλλου προσωπικού:* Το Τμήμα έχει ζητήσει από τη Διοίκηση του Ιδρύματος τη διάθεση προσωπικού για το τρέχον έτος (2009) και, συγκεκριμένα, ενός μέλους ΕΤΕΠ, ενός μέλους ΕΕΔΙΠ ΙΙ (εργαστηριακό προσωπικό) και ενός μέλους ΕΕΔΙΠ Ι (διδασκαλία Αγγλικής γλώσσας). Το Τμήμα προτίθεται να ζητήσει κατά τα επόμενα έτη επιπλέον προσωπικό όλων των

κατηγοριών (ΔΕΠ, ΕΕΔΙΠ, ΕΤΕΠ, Διοικητικοί Υπάλληλοι, Διδάσκοντες 407) στο πλαίσιο της προγραμματικής συμφωνίας μεταξύ του Υπουργείου Παιδείας και του Ιδρύματος.

4. *Κατασκευή κτηριακών εγκαταστάσεων:* Το Τμήμα έχει ζητήσει από τη Διοίκηση του Ιδρύματος να προβεί στην άμεση κατασκευή αίθουσας μεγάλων διαστάσεων στο χώρο των εγκαταστάσεων του στη Νέα Χηλή, για τη διεξαγωγή υποχρεωτικών μαθημάτων, στα οποία ο αριθμός των φοιτητών ξεπερνά συχνά τους 300. Επιπλέον, προτίθεται να ζητήσει εγγράφως την επίσπευση των διαδικασιών κατασκευής των νέων κτηριακών εγκαταστάσεων στην Πανεπιστημιούπολη της Αλεξανδρούπολης (Περιοχή Δραγάνα).
5. *Βελτίωση υλικοτεχνικής υποδομής:* Το Τμήμα έχει υποβάλει στη Διοίκηση του Ιδρύματος προτάσεις για την αγορά εκπαιδευτικού και ερευνητικού εξοπλισμού και αναμένει την έγκριση και υλοποίησή τους. Άμεση προτεραιότητα αποτελεί η αγορά και λειτουργία συστήματος μηχανοργάνωσης υπηρεσιών του Τμήματος.

Γενικά, το Τμήμα ζητά από τη Διοίκηση του Ιδρύματος να μεριμνήσει, κυρίως, για τα παρακάτω θέματα:

- (α) Ενίσχυση του προσωπικού όλων των κατηγοριών (ΔΕΠ, ΕΕΔΙΠ, ΕΤΕΠ, Διοικητικοί Υπάλληλοι, Διδάσκοντες 407) έτσι ώστε να καταστεί δυνατή η ικανοποίηση των εξαιρετικά αυξημένων εκπαιδευτικών αναγκών του Τμήματος.
- (β) Επέκταση και βελτίωση των υπαρχουσών κτηριακών εγκαταστάσεων.
- (γ) Επίσπευση των διαδικασιών κατασκευής των νέων κτηριακών εγκαταστάσεων του Τμήματος στην Πανεπιστημιούπολη της Αλεξανδρούπολης, και
- (δ) Χρηματοδότηση από την Επιτροπή Ερευνών του Ιδρύματος ερευνητικών προγραμμάτων στο χώρο της εκπαίδευσης.

Το Τμήμα απευθυνόμενο στο Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Διά Βίου Μάθησης ζητά αύξηση των πάσης φύσεως πιστώσεων για τα ΑΕΙ και διάθεση προσωπικού όλων των κατηγοριών που να ικανοποιεί τις ανάγκες των Ιδρυμάτων. Ιδιαίτερως, ζητά από το Υπουργείο να κάνει σεβαστή την πρότασή του για τον αριθμό φοιτητών που είναι σε θέση να υποδεχθεί και να εκπαιδεύσει αποτελεσματικά, καθώς, όπως έχει αποδειχθεί, διαφορετικές επιλογές οδηγούν νομοτελειακά σε βαθμιαία υποβάθμιση των παρεχομένων σπουδών.

---

11. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών για το ακαδημαϊκό έτος 2008-09

Α΄ Εξάμηνο

Υποχρεωτικά

1. Εισαγωγή στην Ψυχολογία : Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Δέσποινα Σακκά και Διδάσκων 407/80
2. Αναπτυξιακή Ψυχολογία : Επίκουρος Καθηγητής Νίκος Μακρής
3. Εισαγωγή στην Παιδαγωγική : Λέκτορας Πελαγία Στραβάκου
4. Άλγεβρα : Καθηγητής Θωμάς Βουγιουκλής και Επίκουρος Καθηγητής Αχιλλέας Δραμαλίδης (ΤΕΕΠΗ) (2 τμήματα φοιτητών)
5. Δομή, Σύνταξη και Λόγος της Νέας Ελληνικής Γλώσσας: Επίκουρος Καθηγήτρια Τριανταφυλλιά Σαραφίδου/Διδάσκων 407-80/Λέκτορας Αγγελική Ευθυμίου

Κατ'Επιλογήν Υποχρεωτικά (2)

1. Φυσική Αγωγή Ι : Μέλος ΕΕΔΙΠ Γιώργος Τεκτονίδης
2. Αισθητική Αγωγή Ι (Εικαστικά): Μέλος ΕΕΔΙΠ Μαριάννα Παυλίδου
3. Θεατρική Παιδεία Ι : Διδάσκων 407-80
4. Μουσική Παιδεία Ι : Μέλος ΕΕΔΙΠ Ευαγγελία Κοψαλίδου
5. Θρησκευολογία : Δεν διδάσκεται
6. Αντισταθμιστική Αγωγή: Επίκουρος Καθηγητής Παναγιώτης Γιαγκουνίδης
7. Εκπαίδευση Ενηλίκων: Καθηγήτρια Ελένη Ταρατόρη, Λέκτορας Πελαγία Στραβάκου, Λέκτορας Μαρίνα Κουγιουρούκη
8. Οργάνωση Μουσικών Συνόλων: Μέλος ΕΕΔΙΠ Ευαγγελία Κοψαλίδου

Ξένη Γλώσσα

Αγγλικά : Διδάσκουσα Μαρία Αμμάρη

Γαλλικά : Διδάσκουσα Αικατερίνη Μαυρομαρά

Γερμανικά: Διδάσκουσα Ελένη Πανίδου

Β' Εξάμηνο

Υποχρεωτικά

1. Γνωστική Ψυχολογία : Επίκουρος Καθηγητής Νικόλαος Μακρής
2. Κοινωνιολογία : Επίκουρος Καθηγήτρια Μαρία Βεργέτη
3. Αρχές Χημείας : Καθηγητής Γιώργος Παπαγεωργίου
4. Γεωμετρία : Καθηγητής Θωμάς Βουγιουκλής (2 τμήματα φοιτητών)
5. Αρχαία Ελληνική Φιλολογία : Διδάσκων από άλλο Τμήμα του Δ.Π.Θ. (Αναπληρωτής Καθηγητής Ιωάννης Πετρόπουλος)

Κατ'Επιλογήν Υποχρεωτικά (2)

1. Φυσική Αγωγή II (Πρώτες Βοήθειες) : Μέλος ΕΕΔΙΠ Γιώργος Τεκτονίδης
2. Αισθητική Αγωγή II (Εικαστικά) : Μέλος ΕΕΔΙΠ Μαριάννα Παυλίδου
3. Θεατρική Παιδεία II
4. Μουσική Παιδεία II : Μέλος ΕΕΔΙΠ Ευαγγελία Κοψαλίδου
5. Συγκριτική Παιδαγωγική I : Επίκουρος Καθηγητής Παναγιώτης Γιαγκουνίδης
6. Διδακτική θρησκευτικού μαθήματος : *Δεν διδάσκεται*
7. Ιστορία της Τέχνης : Διδάσκων από άλλο Τμήμα του Δ.Π.Θ.
8. Αγωγή Υγείας : Διδάσκων από άλλο Τμήμα του Δ.Π.Θ.
9. Εισαγωγή στη Φιλοσοφία : Καθηγητής Παναγιώτης Καρακατσάνης- Διδάσκων από άλλο Τμήμα του Δ.Π.Θ.
10. Αναλυτικά Προγράμματα : Λέκτορας Πελαγία Στραβάκου
11. Γλώσσα, Κοινωνία και Εκπαίδευση : Λέκτορας Αγγελική Ευθυμίου

Ξένη Γλώσσα

Αγγλικά : Διδάσκουσα Μαρία Αμμάρη
Γαλλικά : Διδάσκουσα Αικατερίνη Μαυρομαρά
Γερμανικά : Διδάσκουσα Ελένη Πανίδου

Γ' Εξάμηνο

Υποχρεωτικά

1. Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης : Επίκουρη Καθηγήτρια Μαρία Βεργέτη

2. Αρχές Φυσικής : Αναπληρωτής Καθηγητής Παύλος Μίχας
3. Εκπαιδευτική Ψυχολογία : Επίκουρος Καθηγητής Κωνσταντίνος Κόκκινος
4. Παιδική Λογοτεχνία : Επίκουρος Καθηγητής Ιωάννης Βασιλαράκης
5. Εισαγωγή στην Πληροφορική : Καθηγητής Γεράσιμος Κέκκερης (2 Τμήματα)

Κατ'Επιλογήν Υποχρεωτικά (2)

1. Εξέλιξη των Παιδαγωγικών Θεωριών : Επίκουρος Καθηγητής Αθανάσιος Καραφύλλης
2. Γραμμική Άλγεβρα : Καθηγητής Θωμάς Βουγιουκλής-Διδάσκων 407/80
3. Πειραματική Διδασκαλία Χημείας : Καθηγητής Γεώργιος Παπαγεωργίου
4. Πατερικά Παιδαγωγικά Κείμενα : *Δεν διδάσκεται*
5. **Πειράματα Φυσικής : Αναπληρωτής Καθηγητής Παύλος Μίχας**
6. Μέσα Διδασκαλίας : Λέκτορας Μαρίνα Κουγιουρούκη

Ξένη Γλώσσα

Αγγλικά : Διδάσκουσα Μαρία Αμμάρη
 Γαλλικά : Διδάσκουσα Αικατερίνη Μαυρομαρά
 Γερμανικά : Διδάσκουσα Ελένη Πανίδου

Δ' Εξάμηνο

Υποχρεωτικά

1. Διδακτική Μεθοδολογία – Μικροδιδασκαλίες : Καθηγήτρια Ελένη Ταρατόρη, Λέκτορας Μαρίνα Κουγιουρούκη
2. Μέθοδοι Εκπαιδευτικής Έρευνας : Αναπληρωτής Καθηγητής Χαράλαμπος Σακονίδης
3. Κοινωνική Ψυχολογία : Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Δέσποινα Σακκά
4. Εισαγωγή στη Βιολογία : Καθηγητής Θεόδωρος Κεβρεκίδης
5. Νεοελληνική Λογοτεχνία : Επίκουρος Καθηγητής Ιωάννης Βασιλαράκης

Κατ'Επιλογήν Υποχρεωτικά (2)

1. Εργαστηριακές Ασκήσεις Βιολογίας : Καθηγητής Θεόδωρος Κεβρεκίδης
2. Νεότερη και Σύγχρονη Ευρωπαϊκή Ιστορία : Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Βασιλική Θεοδώρου

3. Ιστορία και Φιλοσοφία των Μαθηματικών : Καθηγητής Θωμάς Βουγιουκλής,
Διδάσκων 407/80
4. Γλωσσολογία και Διδασκαλία της Γλώσσας : Επίκουρος Καθηγήτρια
Τριανταφυλλιά Σαραφίδου
5. Συγκριτική Παιδαγωγή II : Επίκουρος Καθηγητής Παναγ.Γιαγκουνίδης
6. Αρχαιοελληνική Ηθικοδιδασκτική Ποίηση : *Δεν διδάσκεται*
7. Πειράματα Ηλεκτρομαγνητισμού : Αναπληρωτής Καθηγητής Παύλος Μίχας
8. Εκπαιδευτικό Λογισμικό : Καθηγητής Γεράσιμος Κέκκερης
9. Οι Έλληνες Παιδαγωγοί – Η ζωή και το έργο τους : Επίκουρος Καθηγητής
Αθανάσιος Καραφύλλης
10. Ειδικά Θέματα Κοσμογραφίας : Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Αγγελική Ρόκκα
11. Η επίλυση προβλήματος στη μαθηματική σκέψη : *Δεν διδάσκεται*
12. Ειδικά Θέματα Ψυχοπαιδαγωγικής : Επίκουρος Καθηγητής Κων/νος Κόκκινος
13. Ιστορία της Φυσικής με εφαρμογές στη διδακτική της : Αναπληρωτής Καθηγητής
Παύλος Μίχας
14. Σύγχρονες Προσεγγίσεις στη Διδακτική της Ιστορίας : Αναπληρώτρια Καθηγήτρια
Βασιλική Θεοδώρου-Διδάσκων 407/80

Ξένη Γλώσσα

Αγγλικά : Διδάσκουσα Μαρία Αμμάρη

Γαλλικά : Διδάσκουσα Αικατερίνη Μαυρομαρά

Γερμανικά : Διδάσκουσα Ελένη Πανίδου

Ε΄ Εξάμηνο

Υποχρεωτικά

1. Διδακτική Μεθοδολογία II – Μέθοδος Project : Καθηγήτρια Ελένη Ταρατόρη,
Λέκτορας Μαρίνα Κουγιουρούκη
2. Διδακτική της Νέας Ελληνικής Γλώσσας : Λέκτορας Αγγελική Ευθυμίου
3. Ειδική Παιδαγωγική : Καθηγήτρια Αγγελική Δαβάζογλου-Διδάσκων 407-80
4. Διδακτική των Μαθηματικών : Αναπληρωτής Καθηγητής Χαράλαμπος Σακονίδης
5. Δυσκολίες Προσαρμογής στο Σχολείο : Επίκουρος Καθηγητής Κων/νος Κόκκινος

Κατ'Επιλογήν Υποχρεωτικά (2)

1. Διδακτική Φυσικών Επιστημών : Καθηγητής Γεώργιος Παπαγεωργίου και Αναπληρωτής Καθηγητής Παύλος Μίχας-Διδάσκων 407/80
2. Πληροφορική - Γλώσσα Logo : Μέλος ΕΕΔΙΠ Γεώργιος Φαχρίδης
3. Θεωρία Ομάδων : Καθηγητής Θωμάς Βουγιουκλής-Διδάσκων 407/80
4. Διδακτική της Γεωγραφίας : Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Αγγελική Ρόκκα
5. Ευρωπαϊκή Διάσταση στην Εκπαίδευση : Επίκουρος Καθηγητής Παναγ.Γιαγκουνίδης
6. Θέματα Βιολογίας : Καθηγητής Θεόδωρος Κεβρεκίδης-Διδάσκων 407/80
7. Φιλοσοφία της Νεωτερικότητας : Καθηγητής Παναγ.Καρακατσάνης-Διδάσκων από άλλο Τμήμα του Δ.Π.Θ.
8. Λαογραφία: Διδάσκων από άλλο Τμήμα του Δ.Π.Θ. (κ. Δαμιανού ΤΕΕΠΗ)
9. Μουσειακή Αγωγή : Διδάσκων από άλλο Τμήμα του Δ.Π.Θ.
10. Ιστορία της Παιδικής Ηλικίας : Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Βασιλική Θεοδώρου
11. Παιδί και Πόλεμος : Διεπιστημονικές προσεγγίσεις : Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Δέσποινα Σακκά, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Βασιλική Θεοδώρου
12. Κοινωνική Ψυχολογία II : Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Δέσποινα Σακκά

Στ' Εξάμηνο

Υποχρεωτικά

1. Ιστορία Ελληνικής Εκπαίδευσης κατά την αρχαιότητα : Επίκουρος Καθηγητής Αθανάσιος Καραφύλλης
2. Εκπαιδευτική Αξιολόγηση : Καθηγήτρια Ελένη Ταρατόρη
3. Θεωρία και Πράξη της Διδασκαλίας: Λέκτορας Μαρίνα Κουγιουρούκη
4. Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία: Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Βασιλική Θεοδώρου
5. Στοιχεία Γεωγραφίας : Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Αγγελική Ρόκκα

Κατ'Επιλογήν Υποχρεωτικά (2)

(δύο από την ίδια ειδίκευση)

Α) Ειδίκευση : Ελληνικά

1. Σύγχρονες Προσεγγίσεις της Παιδικής Λογοτεχνίας : Επίκ. Καθηγητής Ι. Βασιλαράκης
2. Στοιχεία Δημοσίου Δικαίου : Διδάσκων από άλλο Τμήμα του Δ.Π.Θ. (Χ.Δετσαρίδης /Νομική)

3. Γλώσσα : μορφή, σημασία και γλωσσική διδασκαλία : Λέκτορας Αγγ. Ευθυμίου
4. Διδακτική των Κειμένων και Γραμματισμός: Δεν θα διδαχθεί
5. Κοινωνιολογία της Θρησκείας : Επικ. Καθηγήτρια Μ.Βεργέτη

Β) Ειδίκευση : Παιδαγωγική και Ψυχολογία

1. Μαθησιακές Δυσκολίες : Καθηγήτρια Α. Δαβάζογλου
2. Θέματα ένταξης παιδιών με ειδικές ανάγκες στο σχολείο γενικής εκπαίδευσης:
Καθηγήτρια Α. Δαβάζογλου
3. Εθνοπολιτισμικές Ομάδες, Διομαδικές Σχέσεις και Επικοινωνία : Αναπληρώτρια
Καθηγήτρια Δ. Σακκά
4. Μάθηση και Εκπαιδευτική Πράξη : Λέκτορας Β. Μπάρος
5. Ειδικά Θέματα Ιστορίας της Ελληνικής Εκπαίδευσης : Επικ. Καθηγητής
Α.Καραφύλλης
6. Σκέψη και Γλώσσα/Κίνητρα στην Εκπαίδευση : Επικ.Καθηγητής Ν. Μακρής
7. Εκπαίδευση και Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών : Λέκτορας Π. Στραβάκου
8. Το φιλοσοφικό πλαίσιο παιδαγωγικών θεωριών : Καθηγητής Παν.Καρακατσάνης-
Διδάσκων από άλλο Τμήμα του Δ.Π.Θ
9. Ψυχοπαιδαγωγικές παρεμβάσεις για τη διαχείριση δυσκολιών προσαρμογής στο
σχολείο: Επικ. Καθηγητής Κ. Κόκκινος
10. Διαχείριση συγκρούσεων και παιδαγωγική της ειρήνης : Λέκτορας Β. Μπάρος
11. Οργάνωση και Διαχείριση πολυπολιτισμικής τάξης : Λέκτορας Β. Μπάρος

Γ) Ειδίκευση : Φυσικομαθηματικά

1. Μαθηματική Ανάλυση : Καθηγητής Θ. Βουγιουκλής-Διδάσκων 407/80
2. Πειραματική Διδασκαλία Φυσικής : Αναπλ.Καθηγητής Π. Μίχας
3. Πληροφορική - Προγραμματισμός : Μέλος ΕΕΔΙΠ Γ. Φαχρίδης
4. Πειράματα Χημείας : Καθηγητής Γ. Παπαγεωργίου
5. Εισαγωγή στα Πολυμέσα : Καθηγητής Γερ. Κέκκερης
6. Στοιχεία Γεωλογίας : Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Α. Ρόκκα
7. Διδασκαλία ειδικών θεμάτων αριθμητικής και γεωμετρίας στο δημοτικό σχολείο :
Αναπλ. Καθηγητής Χ. Σακονίδης
8. Οικολογία : Καθηγητής Θ. Κεβρεκίδης-Διδάσκων 407/80.

Z' Εξάμηνο

Υποχρεωτικά

1. Ποσοτική και Ποιοτική ανάλυση ερευνητικών δεδομένων : Αναπλ.Καθηγητής Χαρ. Σακονίδης, Επίκουρος, μέλος ΕΕΔΙΠ Γ.Φαχρίδης
2. Διδακτική Μεθοδολογία ΙΙΙ : κατ' οίκον εργασίες : Καθηγήτρια Ε. Ταρατόρη και Διδάσκων 407/80
3. Ιστορία της Νεοελληνικής Εκπαίδευσης : Επικ. Καθηγητής Α.Καραφύλλης
4. Φιλοσοφία της Παιδείας : Καθηγητής Παναγ.Καρακατσάνης-Διδάσκων από άλλο Τμήμα του Δ.Π.Θ.
5. Περιβαλλοντική Αγωγή : Καθηγητής Θ. Κεβρεκίδης- Διδάσκων 407/80

Πρακτική Άσκηση: Σεμινάρια / Πρώτη Φάση: Λέκτορας Δ. Θεοδώρου

Κατ'Επιλογήν Υποχρεωτικά (2)

(δύο από την ίδια ειδίκευση)

A) Ειδίκευση : Ελληνικά

1. Θέματα Διδακτικής της Παιδικής Λογοτεχνίας : Επίκ. Καθηγητής Ι. Βασιλαράκης
2. Θέματα Σύγχρονης Ελληνικής Ιστορίας : Αναπλ. Καθηγήτρια Β.Θεοδώρου
3. Ανάλυση Λόγου: Το κείμενο και η επικοινωνία στην Εκπαίδευση : Επίκ. Καθηγήτρια Τρ.Σαραφίδου-Δεν θα διδαχθεί
4. Θέματα Κοινωνικής Πολιτικής (Πολιτική Μετανάστευσης και Πρακτικές Ένταξης) : Επίκ. Καθηγήτρια Μ. Βεργέτη
5. Δίκαιο της Εκπαίδευσης : Διδάσκων από άλλο Τμήμα του Δ.Π.Θ.
6. Διδακτική του Λεξιλογίου : Λέκτορας Αγγ. Ευθυμίου
7. Σύγχρονη Ελληνική Κοινωνία : Επίκ. Καθηγήτρια Μ. Βεργέτη
8. Οι Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών στις Επιστήμες Αγωγής: Διδάσκων 407/80

B) Ειδίκευση : Παιδαγωγική και Ψυχολογία

1. Παιδιά με ιδιαίτερες νοητικές ικανότητες και ταλέντα στα σύγχρονα εκπαιδευτικά συστήματα : Καθηγήτρια Αγγ. Δαβάζογλου
2. Διαπολιτισμική Αγωγή : Λέκτορας Β. Μπάρος
3. Διαπολιτισμική Διδακτική: Λέκτορας Β. Μπάρος

4. Εφαρμογές στην Κοινωνική Ψυχολογία – Φύλο και Εκπαίδευση: Αν. Καθηγήτρια Δ. Σακκά
5. Αποτελεσματική Σχολική Μονάδα : Λέκτορας Πελ. Στραβάκου
6. Εφαρμογές Γνωστικής Ψυχολογίας στην Εκπαίδευση : Επίκ. Καθηγητής Ν. Μακρής
7. Οι Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών στις Επιστήμες Αγωγής: Διδάσκων 407/80

Γ) Ειδίκευση : Φυσικομαθηματικά

1. Χημεία Περιβάλλοντος : Καθηγητής Γ. Παπαγεωργίου
2. Γεωγραφία στις πρώτες τάξεις του Δημοτικού Σχολείου : Αναπλ. Καθηγήτρια **Αγγ. Ρόκκα**
3. Κοινωνικές και Πολιτισμικές Διαστάσεις της Μαθηματικής Εκπαίδευσης : Αναπλ. Καθηγητής Χ. Σακονίδης
4. Θέματα Οικολογίας – Εκπαιδευτικές εφαρμογές : Καθηγητής Θ. Κεβρεκίδης
5. Μαθηματικά Μοντέλα : Καθηγητής Θ. Βουγιουκλής-Διδάσκων 407/80
6. Μαθηματική σκέψη και εφαρμογές στην εκπαίδευση : Καθηγ. Θ. Βουγιουκλής - Διδάσκων 407/80
7. Σχεδιαστικά Προγράμματα και οι εφαρμογές τους στην Α/θμια Εκπαίδευση: Διδάσκων 407/80

Η' Εξάμηνο

1.Πτυχιακή εργασία

(ισοδυναμεί με 4 μαθήματα και 12 διδακτικές μονάδες)

2.Πρακτική Άσκηση: Λέκτορας Δημήτριος Θεοδώρου

(ισοδυναμεί με 3 μαθήματα και 9 διδακτικές μονάδες)

- Όλα τα μαθήματα, υποχρεωτικά και κατ' επιλογήν υποχρεωτικά, ισοδυναμούν με 3 διδακτικές μονάδες.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών για το ακαδημαϊκό έτος 2007-08

Α΄ Εξάμηνο

Τομέας Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας

*Κατεύθυνση: Σχολική Παιδαγωγική & Διαφορετικότητα στην Εκπαίδευση
(Διαπολιτισμική Αγωγή, Ειδική Αγωγή)*

Υποχρεωτικά

1. Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής έρευνας (Αναπληρωτής Καθηγητής Χ. Σακονίδης & Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Δ. Σακκά)
2. Γνωσιακή επιστήμη, εκπαίδευση και πολιτισμός (Επίκουρος Καθηγητής Ν. Μακρής)

Κατ' επιλογήν

1. Συγκριτική θεώρηση των εκπαιδευτικών τάσεων (Επίκουρος Καθηγητής Π. Γιαγκουνίδης)
2. Διαχείριση σχολικής τάξης (Καθηγήτρια Ε. Ταρατόρη, Επίκουρη Καθηγήτρια Π. Στραβάκου & Επίκουρη Καθηγήτρια Μ. Κουγιουρούκη)

Τομέας Θετικών Επιστημών

*Κατεύθυνση: Διδακτική Θετικών Επιστημών, Περιβαλλοντική Εκπαίδευση - Νέες
Τεχνολογίες*

Υποχρεωτικά

1. Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας (Αναπληρωτής καθηγητής Χ. Σακονίδης & Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Δ. Σακκά)
2. Μαθηματικά (Καθηγητής Θ. Βουγιουκλής)

Κατ' επιλογήν

1. Γνωσιακή επιστήμη, εκπαίδευση και πολιτισμός (Επίκουρος Καθηγητής Ν. Μακρής)
2. Διαχείριση σχολικής τάξης (Καθηγήτρια Ε. Ταρατόρη, Επίκουρη Καθηγήτρια Π. Στραβάκου & Επίκουρη Καθηγήτρια Μ. Κουγιουρούκη)
3. Συγκριτική θεώρηση των εκπαιδευτικών τάσεων (Επίκουρος Καθηγητής Π. Γιαγκουνίδης)

Τομέας Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών

Κατεύθυνση: Γλώσσα και Πολιτισμός : Θεωρητικές και διδακτικές προσεγγίσεις

Υποχρεωτικά

1. Προβληματική της λογοτεχνίας για παιδιά (Επίκουρος Καθηγητής Ι. Βασιλαράκης)
2. Μεθοδολογία των κοινωνικών επιστημών (Επίκουρη Καθηγήτρια Μ. Βεργέτη)

Κατ' επιλογήν

1. Γνωσιακή επιστήμη, εκπαίδευση και πολιτισμός (Επίκουρος Καθηγητής Ν. Μακρής)
2. Διαχείριση σχολικής τάξης (Καθηγήτρια Ε. Ταρατόρη, Επίκουρη Καθηγήτρια Π. Στραβάκου & Επίκουρη Καθηγήτρια Μ. Κουγιουρούκη)

Β' Εξάμηνο

Τομέας Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας

*Κατεύθυνση: Σχολική Παιδαγωγική & Διαφορετικότητα στην Εκπαίδευση
(Διαπολιτισμική Αγωγή, Ειδική Αγωγή)*

Υποχρεωτικά

1. Η μέθοδος PROJECT στην εκπαίδευση ενηλίκων (Καθηγήτρια Ε. Ταρατόρη)
2. Διαφορετικότητα και σχολική – κοινωνική ένταξη (Καθηγήτρια Α. Δαβάζογλου)

Κατ' επιλογήν

1. Νέες τεχνολογίες στην Εκπαίδευση (Καθηγητής Γ. Κέκκερης)
2. Μέθοδοι ανάλυσης δεδομένων (Αναπληρωτής Καθηγητής Χ. Σακονίδης & Επίκουρος Καθηγητής Α. Δραμαλίδης)

Τομέας Θετικών Επιστημών

*Κατεύθυνση: Διδακτική Θετικών Επιστημών, Περιβαλλοντική Εκπαίδευση - Νέες
Τεχνολογίες*

Υποχρεωτικά

1. Νέες τεχνολογίες στην εκπαίδευση (Καθηγητής Γ. Κέκκερης)
2. Φυσικές επιστήμες στην εκπαίδευση (Καθηγητής Γ. Παπαγεωργίου & Καθηγητής Π. Μίχας)

Κατ' επιλογήν

1. Θεωρία Αλγεβρικών Δομών (Καθηγητής Θ. Βουγιουκλής)
2. Μέθοδοι ανάλυσης δεδομένων (Αναπληρωτής Καθηγητής Χ. Σακονίδης & Επίκουρος Καθηγητής Α. Δραμαλίδης)

Τομέας Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών

Κατεύθυνση: Γλώσσα και Πολιτισμός : Θεωρητικές και διδακτικές προσεγγίσεις

Υποχρεωτικά

1. Ειδικά θέματα ελληνικής γλώσσας και ανάλυσης του λόγου (Επίκουρη Καθηγήτρια Τ. Σαραφίδου)
2. Λογοτεχνία και κοινωνία της Αρχαίας Ελλάδας (Επίκουρος Καθηγητής Ι. Βασιλαράκης & Επίκουρη Καθηγήτρια Τ. Σαραφίδου)

Κατ' επιλογήν

1. Ιστορία κοινωνιολογικών θεωριών (Επίκουρη Καθηγήτρια Μ. Βεργέτη)
2. Μέθοδοι ανάλυσης δεδομένων (Αναπληρωτής Καθηγητής Χ. Σακονίδης & Επίκουρος Καθηγητής Α. Δραμαλίδης)
3. Ιστορία της παιδικής ηλικίας (Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Β. Θεοδώρου)
4. Διασταυρώσεις λογοτεχνίας και τεχνών (Μουσικής – Εικαστικών – Θεάτρου) (Επίκουρος Καθηγητής Ι. Βασιλαράκης)

Γ' Εξάμηνο

Τομέας Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας

*Κατεύθυνση: Σχολική Παιδαγωγική & Διαφορετικότητα στην Εκπαίδευση
(Διαπολιτισμική Αγωγή, Ειδική Αγωγή)*

Υποχρεωτικά

1. Ειδικά θέματα Ιστορίας της Νεοελληνικής εκπαίδευσης (Επίκουρος Καθηγητής Α. Καραφύλλης)
2. Διαπολιτισμική μάθηση σε πολύ-πολιτισμικό περιβάλλον (Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Δ. Σακκά & Λέκτορας Β. Μπάρος)

Κατ' επιλογήν

1. Συνεχιζόμενη εκπαίδευση (Καθηγήτρια Ε. Ταρατόρη)
2. Μετανάστες, πρόσφυγες και εθνότητα: Δι- ομαδικές σχέσεις και εκπαίδευση (Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Δ. Σακκά)
3. Ειδικά θέματα σχολικής προσαρμογής (Επίκουρος Καθηγητής Κ. Κόκκινος)

Τομέας Θετικών Επιστημών

Κατεύθυνση: Διδακτική Θετικών Επιστημών, Περιβαλλοντική Εκπαίδευση - Νέες Τεχνολογίες

Υποχρεωτικά

1. Διδακτική Θετικών Επιστημών (Καθηγητής Γ. Παπαγεωργίου, Καθηγητής Π. Μίχας & Αναπληρωτής Καθηγητής Χ. Σακονίδης)
2. Οικολογία και Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (Καθηγητής Θ. Κεβρεκίδης)

Κατ' επιλογήν

1. Ιστορία και Φιλοσοφία της Φυσικής (Καθηγητής Π. Μίχας)
2. Η σχολική τάξη ως πεδίο κατασκευής του μαθηματικού νοήματος (Αναπληρωτής Καθηγητής Χ. Σακονίδης)

Τομέας Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών

Κατεύθυνση: Γλώσσα και Πολιτισμός : Θεωρητικές και διδακτικές προσεγγίσεις

Υποχρεωτικά

1. Διδακτική της Ν/Ε γλώσσας (Επίκουρη Καθηγήτρια Τ. Σαραφίδου)
2. Ειδικά θέματα κοινωνικής ιστορίας (Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Β. Θεοδώρου)

Κατ' επιλογήν

1. Παιδαγωγικά Κείμενα (Επίκουρος Καθηγητής Ι. Βασιλαράκης & Επίκουρη Καθηγήτρια Τ. Σαραφίδου)
2. Μετανάστες, πρόσφυγες και εθνότητα: Δι- ομαδικές σχέσεις και εκπαίδευση (Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Δ. Σακκά)
3. Θέματα διδακτικής του λεξιλογίου (Επίκουρη Καθηγήτρια Α. Ευθυμίου)

Δ' Εξάμηνο

Εκπόνηση και συγγραφή μεταπτυχιακής εργασίας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

Εσωτερικός Κανονισμός Μεταπτυχιακών Σπουδών

ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Η οργάνωση και λειτουργία του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών (Π.Μ.Σ.) του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης εγκρίθηκε με την Υπουργική Απόφαση αριθ. 50540/Β7/9-7-2003 και διέπεται από τα άρθρα 10-13 του Ν. 2083/1992. Οι διατάξεις του παρόντος Εσωτερικού Κανονισμού όπως αναλύονται παρακάτω εξειδικεύουν και συμπληρώνουν το Νομοθετικό Πλαίσιο. Για όλες τις περιπτώσεις που δεν προβλέπονται ρητώς από τον παρόντα Κανονισμό και για τα ανακύπτοντα προβλήματα αποφασίζει η Γενική Συνέλευση Ειδικής Σύγκλησης του Τμήματος.

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ Π.Μ.Σ.

Αντικείμενο του Π.Μ.Σ. είναι η χορήγηση: Α) Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης (Μ.Δ.Ε.) σε τρεις κατευθύνσεις, Β) Διδακτορικού Διπλώματος (Δ.Δ.) σε αντικείμενα των τριών κατευθύνσεων.

Το Π.Μ.Σ. του Π.Τ.Δ.Ε. απονέμει :

Α. Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης (Μ.Δ.Ε.) στις «Επιστήμες της Αγωγής» και συγκεκριμένα στις εξής κατευθύνσεις:

1. Σχολική Παιδαγωγική και διαφορετικότητα στην Εκπαίδευση (Διαπολιτισμική Αγωγή, Ειδική Αγωγή).
2. Διδακτική Θετικών Επιστημών, Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, Νέες Τεχνολογίες.
3. Γλώσσα και Πολιτισμός: θεωρητικές και διδακτικές προσεγγίσεις

Β. Διδακτορικό Δίπλωμα (Δ.Δ.) σε αντικείμενα των πιο πάνω κλάδων.

ΟΡΓΑΝΑ ΤΟΥ Π.Μ.Σ.

Αρμόδια όργανα για την οργάνωση και τη λειτουργία του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών είναι τα εξής:

1. Η Γενική Συνέλευση Ειδικής Σύνοψης (Γ.Σ.Ε.Σ.) του Τμήματος.

Η Γ.Σ.Ε.Σ. απαρτίζεται από τον Πρόεδρο του Τμήματος, τα μέλη Δ.Ε.Π. της Γενικής Συνέλευσης του Τμήματος και δύο (2) μεταπτυχιακούς φοιτητές του Τμήματος.

2. Η Συντονιστική Επιτροπή Μεταπτυχιακών Σπουδών (Σ.Ε.Μ.Σ.)

- α. Η Σ.Ε.Μ.Σ. είναι αρμόδια για την παρακολούθηση και το συντονισμό της λειτουργίας του Π.Μ.Σ.
- β. Η Σ.Ε.Μ.Σ. απαρτίζεται από τον διευθυντή του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών, τον αναπληρωτή διευθυντή του Π.Μ.Σ, τους εκάστοτε διευθυντές των Τομέων του Τμήματος και τους υπευθύνους των κατευθύνσεων. Στη Σ.Ε.Μ.Σ. μετέχει και ένας μεταπτυχιακός φοιτητής. Ο διευθυντής του Π.Μ.Σ. είναι και πρόεδρος της Σ.Ε.Μ.Σ. Σε περίπτωση απουσίας ή κωλύματος του διευθυντή, αυτός αναπληρώνεται από τον αναπληρωτή διευθυντή του Π.Μ.Σ., ο οποίος είναι και αναπληρωτής πρόεδρος του Σ.Ε.Μ.Σ.

3. Ο Διευθυντής του Π.Μ.Σ.

- α. Ο διευθυντής του Π.Μ.Σ. προεδρεύει και συντονίζει τις εργασίες της Σ.Ε.Μ.Σ. Παρακολουθεί την οργάνωση και τη λειτουργία του Π.Μ.Σ. κάθε κατεύθυνσης και εισηγείται στη Γ.Σ.Ε.Σ. του Τμήματος κάθε θέμα που αφορά τη λειτουργία των μεταπτυχιακών σπουδών.
- β. Ο Διευθυντής και ο αναπληρωτής Διευθυντής του Π.Μ.Σ. ορίζονται από τη Γ.Σ.Ε.Σ. του Τμήματος.

4. Οι υπεύθυνοι των κατευθύνσεων

- α. Ο υπεύθυνος της κατεύθυνσης ασκεί εποπτεία για την οργάνωση και την καλή λειτουργία του Π.Μ.Σ. στην κατεύθυνση για την οποία έχει οριστεί υπεύθυνος. Παρακολουθεί τις εργασίες λειτουργίας του Π.Μ.Σ. στην κατεύθυνση και σε συνεργασία με το διευθυντή του τομέα στον οποίο υπάγεται η κατεύθυνση εισηγούνται στη Σ.Ε.Μ.Σ. κάθε θέμα που προκύπτει.
- β. Ο υπεύθυνος κατεύθυνσης ανήκει στον τομέα στον οποίο υπάγεται η κατεύθυνση. Ορίζεται με τον αναπληρωτή του από τη Γ.Σ.Ε.Σ., μετά από πρόταση της Γενικής Συνέλευσης του τομέα στον οποίον ανήκει η κατεύθυνση.

ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΟ Π.Μ.Σ.

1. Η διάρκεια σπουδών στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών ορίζεται σε τέσσερα τουλάχιστον διδακτικά εξάμηνα για το Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης και σε έξι τουλάχιστον διδακτικά εξάμηνα για το Διδακτορικό Δίπλωμα.
2. Η χρονική διάρκεια για την απόκτηση του Μ.Δ.Ε. και του ΔΔ δεν μπορεί να υπερβαίνει, για κάθε περίπτωση, το προβλεπόμενο από το Π.Μ.Σ. διάστημα, προσαυξανόμενο κατά 4 ακόμη διδακτικά εξάμηνα για το Μ.Δ.Ε. και 6 ακόμα διδακτικά εξάμηνα για το Δ.Δ. Για ειδικούς λόγους η Γ.Σ.Ε.Σ. μπορεί να παρατείνει για ορισμένο χρονικό διάστημα τη χρονική διάρκεια φοίτησης του μεταπτυχιακού φοιτητή.

ΚΥΚΛΟΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΥ ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΣ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ (Μ.Δ.Ε.)

---

1. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΩΝ

Στην αρχή του εαρινού εξαμήνου κάθε έτους η ΓΣΕΣ ύστερα από εισήγηση της ΣΕΜΣ αποφασίζει για τις κατευθύνσεις του ΠΜΣ που θα λειτουργήσουν κατά το επόμενο ακαδημαϊκό έτος.

2. ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ

α. Τα υποχρεωτικά μαθήματα κατά κατεύθυνση είναι τα παρακάτω:

***Κατεύθυνση: Σχολική Παιδαγωγική και Διαφορετικότητα στην Εκπαίδευση
(Διαπολιτισμική Αγωγή, Ειδική Αγωγή)***

1. Γνωσιακή επιστήμη, εκπαίδευση και πολιτισμός
2. Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας
3. Η μέθοδος Project στην εκπαίδευση ενηλίκων
4. Διαφορετικότητα και σχολική - κοινωνική ένταξη
5. Ειδικά θέματα Ιστορίας της Νεοελληνικής εκπαίδευσης
6. Η φιλοσοφία της διαπολιτισμικής μάθησης σε πολύ-πολιτισμικές συνθήκες.

Κατεύθυνση: Διδακτική Θετικών Επιστημών, Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και Νέες Τεχνολογίες.

1. Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας
2. Μαθηματικά
3. Φυσικές Επιστήμες στην Εκπαίδευση
4. Οικολογία και Περιβαλλοντική Εκπαίδευση
5. Διδακτική Θετικών Επιστημών
6. Νέες Τεχνολογίες στην Εκπαίδευση

Κατεύθυνση: Γλώσσα και Πολιτισμός : Θεωρητικές και Διδακτικές Προσεγγίσεις

1. Ειδικά θέματα ελληνικής γλώσσας και ανάλυσης του λόγου
2. Διδακτική της Ν/Ε γλώσσας
3. Προβληματική της λογοτεχνίας για παιδιά
4. Μεθοδολογία των κοινωνικών επιστημών
5. Ειδικά θέματα κοινωνικής ιστορίας
6. Λογοτεχνία και κοινωνία της Αρχαίας Ελλάδας

β. Τα επιλεγόμενα μαθήματα αποφασίζονται από τη Γ.Σ.Ε.Σ. ύστερα από πρόταση της Σ.Ε.Μ.Σ. πριν την έναρξη κάθε κύκλου σπουδών. Η πρόταση της Σ.Ε.Μ.Σ. διαμορφώνεται με βάση τις σχετικές εισηγήσεις των υπευθύνων των κατευθύνσεων. Για κάθε εξάμηνο προτείνονται τουλάχιστον δύο επιλεγόμενα μαθήματα ανά κατεύθυνση.

γ. Το περιεχόμενο, ο τρόπος διδασκαλίας και αξιολόγησης καθώς και οι προαπαιτούμενες γνώσεις για κάθε μάθημα αναγράφονται σε Οδηγό Σπουδών.

3. ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ

- α. Η διδασκαλία των μαθημάτων και των σεμιναρίων γίνεται, από μέλη Δ.Ε.Π. του οικείου Τομέα ή Τμήματος ή από μέλη Δ.Ε.Π. άλλων Τμημάτων του Δ.Π.Θ. ή άλλου Α.Ε.Ι. ή από επισκέπτες ή προσκεκλημένους Καθηγητές ή Ερευνητές Έλληνες ή Αλλοδαπούς με αναγνωρισμένο ερευνητικό και διδακτικό έργο.
- β. Η επίβλεψη Μεταπτυχιακών Εργασιών Ειδίκευσης ανατίθεται αποκλειστικά σε μέλη του οικείου Τμήματος στα οποία έχει ανατεθεί η διδασκαλία μαθήματος ή μέρους μαθήματος.

- γ. Στις περιπτώσεις μαθημάτων, που περιλαμβάνουν εργαστήρια, πρακτικές ασκήσεις, η εκτέλεση το πολύ του ενός τρίτου (1/3) των ωρών διδασκαλίας του μαθήματος μπορεί να ανατεθεί σε διδάκτορες της συγκεκριμένης ειδικότητας υπό την εποπτεία του μέλους Δ.Ε.Π., που έχει αναλάβει τη διδασκαλία του συγκεκριμένου μαθήματος.
- δ. Η ανάθεση διδασκαλίας μαθημάτων, σεμιναρίων, εργαστηρίων, πρακτικών ασκήσεων και κάθε είδους εκπαιδευτικό έργο για το ΠΜΣ γίνεται από τη ΓΣΕΣ ύστερα από πρόταση της ΣΕΜΣ.

4. ΕΠΙΛΟΓΗ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Προκήρυξη θέσεων, προϋποθέσεις συμμετοχής

α. Κατά τη διάρκεια του εαρινού εξαμήνου κάθε έτους η Σ.Ε.Μ.Σ. εισηγείται στη Γ.Σ.Ε.Σ. για τον αριθμό μεταπτυχιακών φοιτητών που μπορούν να εγγραφούν στο Π.Μ.Σ. ανά κατεύθυνση κατά το επόμενο ακαδ.έτος. Ο αριθμός αυτός δεν μπορεί να υπερβαίνει τους 15 φοιτητές ανά κατεύθυνση.

β. Η προκήρυξη των θέσεων για την εισαγωγή των πτυχιούχων στον κύκλο του Π.Μ.Σ. για την απόκτηση Μ.Δ.Ε. γίνεται από το Τμήμα κατά το δεύτερο δεκαπενθήμερο του Απριλίου. Αιτήσεις των υποψηφίων γίνονται δεκτές μέχρι την 20^η Μαΐου.

.

γ. Υποψήφιοι Μεταπτυχιακοί Φοιτητές του Π.Μ.Σ. μπορεί να είναι όσοι:

1. Έχουν πτυχίο Παιδαγωγικών ή άλλων Τμημάτων Α.Ε.Ι. της ημεδαπής ή ισότιμων της αλλοδαπής. Το πτυχίο αυτό θα πρέπει να αναφέρεται σε σπουδές που έχουν σχέση με τα γνωστικά αντικείμενα του προγράμματος και ο γενικός βαθμός να είναι τουλάχιστον «λίαν καλώς» (ή προκειμένου για πτυχία της αλλοδαπής ο αντίστοιχός τους).
2. Έχουν επαρκή γνώση μίας από τις γλώσσες: Αγγλικά, Γαλλικά, ή Γερμανικά αν είναι Έλληνες και επιπλέον της Ελληνικής αν είναι αλλοδαποί.
3. Δεν παρακολουθούν άλλο Π.Μ.Σ.

δ. Η επαρκής γνώση της Ελληνικής γλώσσας πιστοποιείται με διαδικασίες που ορίζει η Γ.Σ.Ε.Σ. Η επαρκής γνώση της ξένης γλώσσας για τους Έλληνες πτυχιούχους πιστοποιείται από την κατάθεση σχετικών τίτλων ως εξής :

- Για την πιστοποίηση της Αγγλικής Γλώσσας απαιτείται Proficiency των Πανεπιστημίων Cambridge ή Michigan.
- Για την πιστοποίηση της Γερμανικής Γλώσσας απαιτείται πτυχίο Mittelstufe του Ινστιτούτου Γκαίτε,
- Για την πιστοποίηση της Γαλλικής Γλώσσας απαιτείται πτυχίο D.A.L.F. του Γαλλικού Ινστιτούτου.

Υποψήφιοι οι οποίοι δεν είναι κάτοχοι των ανωτέρω τίτλων υποβάλλονται σε εξετάσεις για την πιστοποίηση της ξένης γλώσσας.

ε. Απαραίτητα δικαιολογητικά κάθε υποψηφίου είναι το αντίγραφο πτυχίου, η αναλυτική βαθμολογία, σύντομο βιογραφικό σημείωμα και δύο εμπιστευτικές συστατικές επιστολές. Οι υποψήφιοι μπορούν να υποβάλλουν και όποια πιστοποιητικά και αποδεικτικά στοιχεία θεωρούν ότι ενισχύουν την αίτησή τους.

στ. Στις διαδικασίες επιλογής του Π.Μ.Σ. έχουν δυνατότητα συμμετοχής και τελειόφοιτοι, που έχουν εκπληρώσει όλες τις υποχρεώσεις τους σε μαθήματα και πτυχιακή εργασία και υπολείπεται η ορκωμοσία τους, με την προσκόμιση της σχετικής βεβαίωσης, σε ημερομηνία που θα ορίσει η Σ.Ε.Μ.Σ. πριν την έναρξη των εξετάσεων επιλογής.

Κριτήρια Επιλογής

α. Εξετάσεις

- Για την επιλογή των φοιτητών που πρόκειται να εγγραφούν στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Ειδίκευσης του Π.Τ.Δ.Ε διενεργούνται γραπτές εξετάσεις σε δύο μαθήματα για κάθε κατεύθυνση.
- Τα μαθήματα και η εξεταστέα ύλη των μαθημάτων στα οποία θα εξεταστούν οι υποψήφιοι για κάθε κατεύθυνση καθορίζονται από τη Γ.Σ.Ε.Σ. ύστερα από πρόταση των αρμόδιων τομέων. Ο καθορισμός των μαθημάτων και της εξεταστέας ύλης γίνεται κατά το μήνα Φεβρουάριο. Τα μαθήματα και η εξεταστέα ύλη περιλαμβάνονται στην προκήρυξη των θέσεων των μ.φ. που γίνεται από το Τμήμα.
- Τη γενική εποπτεία και την ευθύνη της οργάνωσης και διεξαγωγής των εξετάσεων έχει η Σ.Ε.Μ.Σ.

- Η Γ.Σ.Ε.Σ. ύστερα από εισήγηση της Σ.Ε.Μ.Σ. ορίζει τις Επιτροπές Εξετάσεων, μια για κάθε κατεύθυνση, οι οποίες έχουν την ευθύνη της διενέργειας των εξετάσεων στη συγκεκριμένη κατεύθυνση.
- Οι Επιτροπές των Εξετάσεων για κάθε κατεύθυνση αποτελούνται από το Διευθυντή του Τομέα στον οποίο υπάγεται η κατεύθυνση και τον υπεύθυνο της κατεύθυνσης.
- Η Επιτροπή Εξετάσεων ορίζει ως εξεταστές για κάθε εξεταζόμενο μάθημα δύο από τα μέλη της κατεύθυνσης του Τομέα, τα οποία είναι του ίδιου ή συγγενούς γνωστικού αντικειμένου με το εξεταζόμενο μάθημα. Οι εξεταστές καθορίζουν τα θέματα των εξετάσεων και βαθμολογούν τα γραπτά δοκίμια των υποψηφίων.
- Τα γραπτά δοκίμια στα οποία είναι καλυμμένο το όνομα του εξεταζομένου, βαθμολογούνται και από τους δύο εξεταστές. Τελικός βαθμός του γραπτού δοκιμίου είναι ο μέσος όρος των βαθμών των δύο εξεταστών. Η κλίμακα βαθμολόγησης είναι 0 - 10. Σε περίπτωση που μεταξύ των βαθμών των δύο βαθμολογητών υπάρχει διαφορά βαθμολογίας ίση ή μεγαλύτερη των 3 μονάδων, η Επιτροπή Εξετάσεων ορίζει και τρίτο βαθμολογητή. Ο βαθμός του τρίτου βαθμολογητή είναι ο τελικός βαθμός του γραπτού δοκιμίου.
- Ο ελάχιστος προβιβάσιμος βαθμός είναι το 6.
- Οι εξετάσεις διενεργούνται το δεύτερο δεκαήμερο του μηνός Ιουνίου κάθε ακαδημαϊκού έτους.

β. Άλλα κριτήρια

Για την επιλογή των υποψηφίων στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Ειδίκευσης συνεκτιμώνται τα εξής:

- Ο γενικός βαθμός του πτυχίου και ο βαθμός των τριών συγγενέστερων μαθημάτων προς το γνωστικό αντικείμενο του μεταπτυχιακού προγράμματος.
- Η επίδοση σε τυχόν προπτυχιακή διπλωματική εργασία.
- Τυχόν ερευνητική δραστηριότητα και δημοσιεύσεις σε επιστημονικά περιοδικά.
- Συνέντευξη των υποψηφίων. Οι συνεντεύξεις των υποψηφίων και η διαδικασία εκτίμησης των προσόντων τους πρέπει να έχουν ολοκληρωθεί μέχρι τις 20 Ιουνίου κάθε έτους.
- Τυχόν άλλα κριτήρια που θα ορίσει η Γ.Σ.Ε.Σ. ή θα προτείνει η Σ.Ε.Μ.Σ.

Διαδικασίες Επιλογής

- Η Γραμματεία του Τμήματος παραλαμβάνει τις αιτήσεις και τα απαραίτητα δικαιολογητικά που υποβάλλουν οι υποψήφιοι μεταπτυχιακοί φοιτητές, ελέγχει την εγκυρότητα και την πληρότητα των δικαιολογητικών κάθε υποψηφίου, συντάσσει πίνακα υποψηφίων μ. φ. ανα κατεύθυνση και τον διαβιβάζει στην Σ.Ε.Μ.Σ. .
- Η Σ.Ε.Μ.Σ. ελέγχει τα δικαιολογητικά που έχουν υποβληθεί και συντάσσει τον τελικό πίνακα υποψηφίων για κάθε κατεύθυνση. Το άθροισμα της βαθμολογίας των υποψηφίων, οι οποίοι πληρούν τις προϋποθέσεις της παραγράφου 4(δ) του παρόντος κανονισμού και έχουν εξετασθεί επιτυχώς και στα δύο μαθήματα, αποτελεί το σύνολο των αξιολογικών μονάδων τους.
- Η συνεκτίμηση των λοιπών κριτηρίων γίνεται από το Διευθυντή του Τομέα, τον υπεύθυνο κατεύθυνσης και τους δύο βαθμολογητές των γραπτών εξετάσεων. Οι παραπάνω διαμορφώνουν πίνακα κατάταξης των υποψηφίων της κατεύθυνσης που τον υποβάλουν στη Σ.Ε.Μ.Σ.
- Η Σ.Ε.Μ.Σ. διαμορφώνει και υποβάλλει στη Γ.Σ.Ε.Σ. για επικύρωση τον πίνακα επιτυχόντων. Οι πίνακες επιτυχόντων επικυρωμένοι από τη Γ.Σ.Ε.Σ. ανακοινώνονται από το Τμήμα το αργότερο μέχρι 10 Ιουλίου κάθε έτους. Οι εγγραφές γίνονται το Σεπτέμβριο κάθε έτους.
- Ένσταση κατά των πινάκων επιτυχίας μπορεί να γίνει μέσα σε 5 ημέρες από την ημερομηνία ανακοίνωσης των πινάκων. Η ένσταση, που πρέπει να είναι συγκεκριμένη, κρίνεται τελεσίδικα από τη Γ.Σ.Ε.Σ. του Τμήματος

5. ΦΟΙΤΗΣΗ - ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ - ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ

1. Ο κύκλος Μεταπτυχιακού Προγράμματος Ειδίκευσης αποτελείται από δύο φάσεις. Η πρώτη φάση αντιστοιχεί στα τρία πρώτα εξάμηνα και η δεύτερη στο Δ΄ εξάμηνο. Κατά τη διάρκεια της πρώτης φάσης οι Μεταπτυχιακοί Φοιτητές παρακολουθούν ανά εξάμηνο:
  - Υποχρεωτικά Μαθήματα με αντίστοιχες εργαστηριακές, πρακτικές ασκήσεις (2 μαθήματα).
  - Μαθήματα Επιλογής με τις αντίστοιχες εργαστηριακές, πρακτικές ασκήσεις (1 μάθημα).
2. Η βαθμολογική κλίμακα αξιολόγησης ορίζεται από 0 μέχρι 10. Προβιβάσιμος βαθμός θεωρείται ο βαθμός 5.

3. Κάθε μάθημα αντιστοιχεί σε 3 Διδακτικές Μονάδες. Για την ολοκλήρωση της πρώτης φάσης του κύκλου Ειδίκευσης, ο Μεταπτυχιακός Φοιτητής πρέπει να έχει παρακολουθήσει και να έχει εξετασθεί επιτυχώς σε όλα τα υποχρεωτικά και επιλογής μαθήματα, ώστε να συμπληρώσει 27 Δ.Μ. (9 σε κάθε ένα από τα τρία εξάμηνα). Με την προϋπόθεση αυτή ο Μεταπτυχιακός Φοιτητής μπορεί να εγγραφεί στο Δ' εξάμηνο, κατά τη διάρκεια του οποίου εκπονεί τη Μεταπτυχιακή Εργασία Ειδίκευσης, που έχει σαφώς ερευνητικό χαρακτήρα.
4. Για την απονομή του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης στο Μεταπτυχιακό Φοιτητή θα πρέπει να έχει κριθεί επιτυχής η Μεταπτυχιακή του Εργασία Ειδίκευσης στην οποία αντιστοιχούν 9 Δ.Μ. Δηλαδή, ο Μεταπτυχιακός Φοιτητής θα πρέπει να έχει συμπληρώσει συνολικά 36 Δ.Μ.
5. Ο τελικός βαθμός του Μ.Δ.Ε. προκύπτει από το άθροισμα του βαθμού των εννέα μαθημάτων και του τριπλάσιου του βαθμού της Μεταπτυχιακής Εργασίας Ειδίκευσης δια του δώδεκα (12).
6. Τα μαθήματα στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Ειδίκευσης αρχίζουν στις 10 Οκτωβρίου για το χειμερινό εξάμηνο και την 1^η Μαρτίου για το εαρινό εξάμηνο· τελειώνουν στις 31 Ιανουαρίου και στις 31 Μαΐου, αντίστοιχα.
7. Μια εβδομάδα πριν την έναρξη των μαθημάτων κάθε εξαμήνου, οι Μεταπτυχιακοί Φοιτητές δηλώνουν το επιλεγόμενο μάθημα που επιθυμούν να παρακολουθήσουν. Για να διδαχθεί ένα επιλεγόμενο μάθημα θα πρέπει να έχει δηλωθεί τουλάχιστον από το ένα τρίτο των Μεταπτυχιακών Φοιτητών.
8. Κάθε μάθημα διδάσκεται τρεις ώρες εβδομαδιαίως. Μέρος του μαθήματος μπορεί να είναι υπό μορφή εργαστηριακών, πρακτικών ασκήσεων. Αν η διδασκαλία κάποιου μαθήματος διαρκέσει λιγότερο από 30 συνολικά διδακτικές ώρες, το μάθημα θεωρείται ότι δεν διδάχθηκε επαρκώς και οι φοιτητές είναι υποχρεωμένοι να το παρακολουθήσουν σε επόμενο εξάμηνο.
9. Η παρακολούθηση όλων των μαθημάτων του προγράμματος είναι υποχρεωτική για τους Μεταπτυχιακούς Φοιτητές όλων των κατευθύνσεων. Φοιτητής, που παρακολούθησε κάποιο μάθημα λιγότερο από το 80% των προβλεπόμενων ωρών διδασκαλίας, θεωρείται αποτυχών στο μάθημα αυτό.
10. Η εξέταση κάθε μαθήματος μπορεί να γίνει προφορικά, γραπτά, με εκπόνηση εργασιών ή με άλλο τρόπο που θα καθορίσει ο διδάσκων. Οι εξετάσεις πραγματοποιούνται στο τέλος κάθε εξαμήνου: Από 1 μέχρι 20 Φεβρουαρίου για το Α' και Γ' εξάμηνο και 1 μέχρι 20 Ιουνίου για το Β' εξάμηνο. Επαναληπτικές

εξετάσεις πραγματοποιούνται από 10 μέχρι 25 Σεπτεμβρίου για το Α΄ και το Β΄ εξάμηνο και από 20 μέχρι 28 Φεβρουαρίου για το Γ΄ εξάμηνο του τρέχοντος κύκλου σπουδών.

- 11.** Κάθε μεταπτυχιακός φοιτητής μπορεί να εξεταστεί σε κάθε μάθημα το πολύ δύο φορές. Αν απορριφθεί και τη δεύτερη φορά ο Μεταπτυχιακός Φοιτητής παραπέμπεται στη Γενική Συνέλευση του αρμόδιου τομέα. Ο τομέας, αφού εξετάσει τη γενική απόδοση του Μεταπτυχιακού Φοιτητή, εισηγείται στη Γ.Σ.Ε.Σ. του Τμήματος τη διαγραφή του από το Π.Μ.Σ. ή τη δυνατότητα μιας επιπλέον εξέτασης, εφόσον συντρέχουν εξαιρετικοί λόγοι.

6. ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ

α. Η Γενική Συνέλευση Ειδικής Σύνθεσης ύστερα από πρόταση της Σ.Ε.Μ.Σ. ανακοινώνει μέχρι τις 31 Μαΐου τα θέματα για Μεταπτυχιακή Εργασία Ειδίκευσης.

β. Απαραίτητη προϋπόθεση για την ανάθεση θέματος Μεταπτυχιακής Εργασίας Ειδίκευσης σε Μεταπτυχιακό Φοιτητή είναι η προσκόμιση βεβαίωσης επιτυχούς αποπεράτωσης των μαθημάτων της πρώτης φάσης.

γ. Πριν την έναρξη του Δ΄ Εξαμήνου ορίζεται από τη Γ.Σ.Ε.Σ., για κάθε φοιτητή, ένα μέλος Δ.Ε.Π. υπό την επίβλεψη του οποίου θα πραγματοποιηθεί η εργασία. Το μέλος Δ.Ε.Π. προτείνεται από τη Σ.Ε.Μ.Σ. μετά από σχετική συνεννόηση με το προτεινόμενο μέλος και το φοιτητή. Δηλώνεται επίσης και το θέμα της Μεταπτυχιακής Εργασίας Ειδίκευσης που θα πρέπει να εμπίπτει στο ευρύτερο αντικείμενο της ειδίκευσης που ακολουθεί ο φοιτητής.

δ. Την κύρια ευθύνη για την πρωτοτυπία του θέματος και την πορεία της έρευνας έχει ο επιβλέπων. Υποχρέωση του επιβλέποντα είναι επίσης να εξασφαλίζει τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την ομαλή διεξαγωγή της εργασίας.

ε. Κάθε μέλος Δ.Ε.Π. σε ένα ακαδημαϊκό έτος επιτρέπεται να επιβλέπει το πολύ μέχρι τρεις Μεταπτυχιακές Εργασίες Ειδίκευσης.

στ. Η Μεταπτυχιακή Εργασία Ειδίκευσης κατατίθεται στο τέλος του Δ΄ Εξαμήνου. Με αίτηση του επιβλέποντα ορίζονται από την Γ.Σ.Ε.Σ. άλλα δύο μέλη Δ.Ε.Π. του πλησιέστερου γνωστικού αντικείμενου για να αποτελέσουν μαζί με τον επιβλέποντα την τριμελή εξεταστική επιτροπή. Ο Μεταπτυχιακός Φοιτητής υποστηρίζει δημόσια την εργασία ενώπιον της εξεταστικής επιτροπής και ακροατηρίου. Τα μέλη της εξεταστικής επιτροπής κρίνουν την εργασία και υποβάλλουν ερωτήσεις στο φοιτητή. Ερωτήσεις μπορούν να υποβληθούν και από άλλα μέλη Δ.Ε.Π. μέσω της εξεταστικής επιτροπής.

ζ. Η βαθμολογική κλίμακα αξιολόγησης της Μεταπτυχιακής Εργασίας Ειδίκευσης ορίζεται από 0 μέχρι 10. Ελάχιστος προβιβάσιμος βαθμός θεωρείται το 6.

η. Η εξέταση της Μεταπτυχιακής Εργασίας Ειδίκευσης πρέπει να γίνει το αργότερο μέχρι τις 15 Ιουνίου του εκάστοτε ακαδημαϊκού έτους. Αν η Μεταπτυχιακή Εργασία Ειδίκευσης βαθμολογηθεί κάτω της βάσης 6, τότε η επιτροπή μπορεί να ζητήσει από το Μεταπτυχιακό Φοιτητή τη βελτίωσή της, μερική τροποποίησή της ή ριζική αναμόρφωσή της. Στην τελευταία περίπτωση η επιτροπή προσδιορίζει χρονικό διάστημα μέσα στο οποίο πρέπει να επανυποβληθεί η Μεταπτυχιακή Εργασία Ειδίκευσης.

θ. Η Μεταπτυχιακή Εργασία Ειδίκευσης δακτυλογραφείται σε πέντε αντίτυπα, ένα από τα οποία κατατίθεται στη βιβλιοθήκη του τμήματος.

7. ΚΑΘΟΜΟΛΟΓΗΣΗ

Στους Μεταπτυχιακούς Φοιτητές που ολοκλήρωσαν με επιτυχία τις φοιτητικές τους υποχρεώσεις στο Π.Μ.Σ. απονέμεται Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης (Μ.Δ.Ε.). Η καθομολόγηση των διπλωματούχων γίνεται ενώπιον της Γ.Σ.Ε.Σ. του Τμήματος

ΚΥΚΛΟΣ ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΟΥ ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΣ

Οι καθ' ύλην αρμόδιοι Τομείς, εφόσον κρίνουν απαραίτητο, προβαίνουν σε πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος για ανάλογο αριθμό θέσεων υποψηφίων διδακτόρων με στόχο την εκπόνηση διδακτορικής διατριβής σε θέματα του γνωστικού τους αντικειμένου.

Απαραίτητη προϋπόθεση για την εκπόνηση διδακτορικής διατριβής αποτελεί η προηγούμενη λήψη αντίστοιχου Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης.

Για κάθε εγγραφή Μεταπτυχιακού Φοιτητή στον κύκλο Διδακτορικού Διπλώματος ακολουθούνται οι διαδικασίες που προβλέπονται από το άρθρο 12, παρ. 5, εδ. α έως και δ και άρθρο 13, παρ. 1 έως και 3 του Ν. 2083/92, όπως και τα ισχύοντα Προεδρικά Διατάγματα οι ισχύουσες Υπουργικές Αποφάσεις και ο κανονισμός ανάθεσης και εκπόνησης διδακτορικών διατριβών του Τμήματος.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV

Πρόγραμμα Πρακτικής Άσκησης

1. Γενικές πληροφορίες

Η πρακτική άσκηση αποτελεί υποχρεωτικό μάθημα του προγράμματος σπουδών. Η παρακολούθησή του προβλέπεται, σύμφωνα με το ενδεικτικό πρόγραμμα σπουδών, στο 8ο εξάμηνο. Προϋπόθεση για τη συμμετοχή του φοιτητή στο πρόγραμμα της πρακτικής άσκησης είναι η επιτυχής παρακολούθηση τριών υποχρεωτικών μαθημάτων: α) Δομή της ελληνικής γλώσσας, β) Διδακτική μεθοδολογία I (Μικροδιδασκαλίες) και Διδακτική των Μαθηματικών. Η παρακολούθηση του προγράμματος είναι υποχρεωτική. Με την επιτυχή ολοκλήρωση των υποχρεώσεων του στο πρόγραμμα της πρακτικής άσκησης ο φοιτητής πιστώνεται εννέα (9) διδακτικές μονάδες.

2. Ο ιδιαίτερος ρόλος και ο σκοπός της πρακτικής άσκησης

Ο ιδιαίτερος ρόλος της πρακτικής άσκησης στην εκπαίδευση του φοιτητή-υποψήφιου δασκάλου συνίσταται στη σύνδεση της θεωρίας με την πράξη, της παιδαγωγικής σκέψης και γνώσης με την παιδαγωγική δράση, των θεωρητικών σπουδών με το εκπαιδευτικό επάγγελμα.

Στο πλαίσιο του σκοπού του συνολικού προγράμματος σπουδών, ο οποίος ανάγεται στην αποστολή των Παιδαγωγικών Τμημάτων (άρθρο 2 του Π.Δ. 320/1983), η πρακτική άσκηση οφείλει να παρέχει στο φοιτητή, κατά το μέρος που της αναλογεί, εκείνα τα απαραίτητα εφόδια που θα του εξασφαλίζουν την άρτια κατάρτισή του για την επιστημονική και την επαγγελματική του σταδιοδρομία.

Ειδικότερα, η πρακτική άσκηση, φέρνοντας το φοιτητή σε άμεση επαφή με τη σχολική πραγματικότητα, προσφέροντας επομένως άμεσες εμπειρίες από τη διδακτική και παιδαγωγική πράξη, έχει ως σκοπό:

- α) την εξοικείωση του φοιτητή με το σχολείο, το μελλοντικό του επαγγελματικό πεδίο, από την οπτική γωνία του υποψήφιου δασκάλου πλέον και όχι του μαθητή,
- β) την ανάπτυξη ικανοτήτων κατανόησης, ερμηνείας και κριτικής ανάλυσης των πραγματικών συνθηκών και των προϋποθέσεων του εκπαιδευτικού έργου,
- γ) την βαθμιαία και συστηματική εισαγωγή του φοιτητή στην άσκηση των βασικών τομέων της καθημερινής επαγγελματικής δραστηριότητας: την ανάλυση, το σχεδιασμό, τη διεξαγωγή και την αξιολόγηση της διδακτικής-μαθησιακής διαδικασίας,

δ) την καλλιέργεια της παιδαγωγικής στάσης του φοιτητή: ερευνητικής, κριτικής και υπεύθυνης.

3. Διάρθρωση και περιεχόμενα του προγράμματος πρακτικής άσκησης

Το πρόγραμμα της πρακτικής άσκησης είναι διαρθρωμένο σε δύο φάσεις. Η πρώτη περιλαμβάνει προετοιμασία, διεξαγωγή και ανάλυση μεμονωμένων διδασκαλιών σε επιμέρους μαθήματα του δημοτικού σχολείου, ενώ η δεύτερη περιλαμβάνει προετοιμασία, διεξαγωγή και ανάλυση πολυήμερης διδασκαλίας όλων των μαθημάτων του ημερήσιου προγράμματος μιας τάξης.

3.1 Α' φάση πρακτικής άσκησης: Προετοιμασία, διεξαγωγή και ανάλυση μεμονωμένων διδασκαλιών σε επιμέρους μαθήματα του δημοτικού σχολείου

Τα μαθήματα του δημοτικού σχολείου είναι ομαδοποιημένα σε τρεις κύκλους. Στον πρώτο ανήκουν η Γλώσσα, η Ιστορία, τα Θρησκευτικά και η Πολιτική και Κοινωνική Αγωγή. Στο δεύτερο κύκλο ανήκουν τα Μαθηματικά, τα Φυσικά, η Μελέτη του περιβάλλοντος και η Γεωγραφία και στον τρίτο κύκλο η Φυσική Αγωγή και η Αισθητική Αγωγή (Εικαστική, Μουσική και Θεατρική Αγωγή).

Για κάθε κύκλο μαθημάτων προβλέπεται η εξής διαδικασία: Καταρχάς πραγματοποιούνται μαθήματα στο Τμήμα για τη θεωρητική ενημέρωση των φοιτητών σε θέματα διδασκαλίας των συγκεκριμένων μαθημάτων. Στη συνέχεια πραγματοποιείται άσκηση των φοιτητών στο σχεδιασμό διδασκαλίας. Ακολουθεί ολόημερη παρακολούθηση στο σχολείο πρακτικής άσκησης με σκοπό τη γνωριμία του φοιτητή με την τάξη και την εξοικείωσή του με το σχολικό χώρο. Κάθε φοιτητής προετοιμάζεται για μία τουλάχιστον διδασκαλία σε κάθε μάθημα του συγκεκριμένου κύκλου, συζητά το προσχέδιο του μαθήματος με τον υπεύθυνο αποσπασμένο εκπαιδευτικό της ομάδας του και πραγματοποιεί τη διδασκαλία του στο σχολείο. Πριν από τη διδασκαλία του καταθέτει το τελικό σχέδιο μαθήματος. Μετά από κάθε διδασκαλία του συμπληρώνει φύλλο αυτό-αξιολόγησης. Με την ολοκλήρωση των διδασκαλιών ενός κύκλου μαθημάτων πραγματοποιούνται συναντήσεις στο Τμήμα (σε μικρές ομάδες) με σκοπό την ανάλυση των διδασκαλιών. Περιγράφονται, εξηγούνται και ερμηνεύονται προβλήματα που αφορούν το σχεδιασμό, τη διεξαγωγή και την αξιολόγηση των πρώτων, δοκιμαστικών, διδασκαλιών και αναζητούνται τρόποι αντιμετώπισης αυτών των προβλημάτων.

3.2 Β' φάση πρακτικής άσκησης: Προετοιμασία, διεξαγωγή και ανάλυση_πολύμηνης διδασκαλίας όλων των μαθημάτων του ημερήσιου προγράμματος μιας τάξης

Η δεύτερη φάση προβλέπει καταρχάς μαθήματα στο Τμήμα με σκοπό τη θεωρητική ενημέρωση των φοιτητών για τον προγραμματισμό του εκπαιδευτικού έργου, για θέματα λειτουργίας του σχολείου, για καινοτόμα προγράμματα (Περιβαλλοντικής Αγωγής, Αγωγής Υγείας, Ευέλικτη ζώνη κτλ.) που υλοποιούνται και αντισταθμιστικούς θεσμούς (ενισχυτική διδασκαλία, ολοήμερο σχολείο κτλ.) που λειτουργούν στο δημοτικό σχολείο.

Ακολουθεί ολόημερη παρακολούθηση του φοιτητή στο σχολείο πρακτικής άσκησης με σκοπό τη γνωριμία του με την τάξη και την εξοικείωσή του με το σχολικό χώρο (εφόσον η τάξη αυτή είναι διαφορετική από αυτήν της πρώτης φάσης). Στη συνέχεια κάθε φοιτητής συντάσσει τον εβδομαδιαίο προγραμματισμό των μαθημάτων που θα διδάξει και προετοιμάζει, πραγματοποιεί και αξιολογεί τη διδασκαλία όλων των μαθημάτων της ημέρας σε μία τάξη επί μία εβδομάδα. Τα απογεύματα έχει τη δυνατότητα να συνεργάζεται και να συμβουλευέται τον υπεύθυνο αποσπασμένο δάσκαλο της ομάδας του.

Μετά την εβδομαδιαία διδακτική άσκηση στο σχολείο πραγματοποιούνται συναντήσεις στο Τμήμα (σε μικρές ομάδες), με σκοπό την επεξεργασία των εμπειριών των φοιτητών από την πράξη και την ανάλυση προβλημάτων και δυσκολιών που αντιμετώπισαν κατά το σχεδιασμό, τη διεξαγωγή και την αυτό-αξιολόγηση του καθημερινού εκπαιδευτικού έργου στο σχολείο.

Η ίδια διαδικασία ακολουθείται και για την πρακτική άσκηση σε ένα άλλο σχολείο και σε μία διαφορετική τάξη.

Η πρακτική άσκηση, σύμφωνα με το ενδεικτικό πρόγραμμα σπουδών, προβλέπεται στο 8ο εξάμηνο σπουδών. Σύμφωνα ωστόσο με απόφαση της Γ.Σ. του Τμήματος ένα μέρος του προγράμματος (μαθήματα θεωρητικής προετοιμασίας) μεταφέρεται στο χειμερινό εξάμηνο, επειδή η χρονική διάρκεια του εαρινού εξαμήνου δεν επαρκεί για την υλοποίηση ολόκληρου του προγράμματος.

4. Αξιολόγηση του φοιτητή

Για την αξιολόγηση του φοιτητή εκτιμώνται:

- α) η ικανότητά του να σχεδιάζει μια διδασκαλία,
- β) η ικανότητά του να την πραγματοποιεί στην τάξη,
- γ) η ικανότητά του να αναλύει και να (αυτό)αξιολογεί τη διδασκαλία του,

δ) η ικανότητά του να επεξεργάζεται τις εμπειρίες από την πράξη, να τις συστηματοποιεί και να τις παρουσιάζει γραπτώς.

Σε όλες τις παραπάνω δραστηριότητες θα πρέπει να φαίνεται η ικανότητα του φοιτητή να συνδέει με την πράξη τις θεωρητικές του γνώσεις από τα υπόλοιπα μαθήματα του προγράμματος σπουδών.

Η εκτίμηση των παραπάνω ικανοτήτων του φοιτητή στηρίζεται:

- α) στα γραπτά σχέδια μαθήματος και στα φύλλα αυτό-αξιολόγησης που συμπληρώνει,
- β) στο Ημερολόγιο πρακτικής άσκησης που τηρεί,
- γ) στις παρατηρήσεις των υπευθύνων της πρακτικής άσκησης από την παρακολούθηση των διδασκαλιών με τη βοήθεια ενός Φύλλου αξιολόγησης διδασκαλίας,
- δ) στην τελική γραπτή έκθεση πρακτικής άσκησης που εκπονεί μετά το πέρας της πρακτικής άσκησης στο σχολείο.

Για την αξιολόγηση του φοιτητή συνεκτιμώνται επίσης:

- α) ο βαθμός υπευθυνότητάς του,
- β) η συνέπεια ως προς τις υποχρεώσεις του,
- γ) το ενδιαφέρον και η ενεργός συμμετοχή του στα μαθήματα που γίνονται στο Τμήμα.

Προτεινόμενα διδακτικά συγγράμματα

- 1) Ματσαγγούρας, Ηλίας (2006). Η σχολική τάξη: Χώρος, Ομάδα, Πειθαρχία, Μέθοδος. Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρης.
- 2) Κοσσυβάκη, Φωτεινή (2002). Κριτική Επικοινωνιακή Διδασκαλία. Κριτική προσέγγιση της διδακτικής πράξης. Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.

Ομάδα υπευθύνων πρακτικής άσκησης

Υπεύθυνο μέλος ΔΕΠ: Δημήτρης Θεοδώρου, λέκτορας.

Αποσπασμένοι εκπαιδευτικοί

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ V

Κανονισμός Εκπόνησης Πτυχιακής Εργασίας

1. Καθορισμός θεμάτων

Ο καθορισμός των θεμάτων γίνεται κατά τομέα. Στο τέλος του 6ου εξαμήνου κάθε τομέας ανακοινώνει τα θέματα και τη σχετική βιβλιογραφία που προτείνονται από κάθε μέλος ΔΕΠ.

Κάθε μέλος ΔΕΠ προτείνει 10 θέματα, από τα οποία αναλαμβάνει την εποπτεία μέχρι 5 θεμάτων.

Κάθε θέμα επιλέγεται από 3 φοιτητές το μέγιστο. Σε ιδιαίτερες περιπτώσεις υπάρχει η δυνατότητα συνεργασίας περισσότερων των τριών φοιτητών, κατά την κρίση του επιβλέποντος καθηγητή.

Η επιλογή του θέματος από το φοιτητή γίνεται σε συνεργασία με τον επιβλέποντα καθηγητή, μέχρι τις διακοπές των Χριστουγέννων κάθε έτους.

Η πτυχιακή εργασία γίνεται στο πλαίσιο της Κατεύθυνσης Σπουδών που έχει επιλέξει ο φοιτητής στην έναρξη του 6^{ου} εξαμήνου.

2. Χρονική διάρκεια εκπόνησης και έκταση της Πτυχιακής

Η πτυχιακή εκπονείται κατά τη διάρκεια ολόκληρου του 8ου Εξαμήνου και παραδίδεται γραπτή μέχρι τις 20 Μαΐου. Στην περίπτωση που ο επιβλέπων καθηγητής κρίνει ότι η επεξεργασία του θέματος δεν έχει ολοκληρωθεί μέχρι την ημερομηνία αυτή, η κατάθεση και η υποστήριξη της πτυχιακής αναβάλλεται για της εξεταστική περίοδο του Σεπτεμβρίου

Η έκταση της πτυχιακής εργασίας πρέπει να είναι τουλάχιστον 8.000 λέξεις.

3. Πλαίσιο συνεργασίας φοιτητή και επιβλέποντος καθηγητή

Ο επιβλέπων καθηγητής είναι υποχρεωμένος να συνεργάζεται με το φοιτητή σε τακτά χρονικά διαστήματα. Ελέγχει έγκαιρα το υλικό που έχει επεξεργαστεί ο φοιτητής. Επεμβαίνει και πιθανώς αλλάζει την πορεία της εργασίας στα σημεία που κρίνει ότι είναι αναγκαίο. Καθοδηγεί τον φοιτητή για την περαιτέρω πορεία της εργασίας. Αποφαινεται για την πορεία και την ολοκλήρωση της εργασίας.

Ο φοιτητής είναι υποχρεωμένος να ολοκληρώνει εμπρόθεσμα τις επιμέρους εργασίες, που έχουν συμφωνηθεί με τον επιβλέποντα.

Αλλαγή επιβλέποντος γίνεται μόνο με απόφαση του Τομέα. Στην περίπτωση αυτή, η πτυχιακή μπορεί να εκπονηθεί και να εξεταστεί σε χειμερινό εξάμηνο.

4. Δομή συγγραφής

Η πτυχιακή περιλαμβάνει:

Τίτλο, όνομα συγγραφέα και εποπτεύοντος - Περιεχόμενα - Περίληψη (στα ελληνικά και σε μία ξένη γλώσσα) - Εισαγωγή - Μέθοδο ή Μεθοδολογία - Δεδομένα - Επεξεργασία δεδομένων - Αποτελέσματα - Συζήτηση - Συμπεράσματα - Προτάσεις - Βιβλιογραφία - Παραρτήματα (προαιρετικά).

Η πτυχιακή κατατίθεται δακτυλογραφημένη σε χαρτί A4, με 65 - 70 χαρακτήρες ανά γραμμή, διάστημα γραμμών 1,5 και περιθώρια 2,5 cm (επάνω, κάτω, δεξιά, αριστερά).

5. Αξιολόγηση

Μετά την παράδοση της πτυχιακής εργασίας από τον φοιτητή, ο Τομέας ορίζει τριμελή εξεταστική επιτροπή, η οποία περιλαμβάνει τον επιβλέποντα Καθηγητή, ως Πρόεδρο, και δύο μέλη ΔΕΠ συναφούς αντικειμένου. Η συγκρότηση της τριμελούς επιτροπής γίνεται σε διάστημα όχι μεγαλύτερο των 10 ημερών από την παράδοση της πτυχιακής.

Ο φοιτητής είναι υποχρεωμένος να αναπτύξει, δημόσια, τα βασικά σημεία της εργασίας του, ενώπιον της τριμελούς εξεταστικής επιτροπής, σε τόπο και χρόνο που καθορίζει αυτή έγκαιρα.

Η αξιολόγηση γίνεται με βάση:

- α. Τον βαθμό ανταπόκρισης του φοιτητή στις υποχρεώσεις του κατά τη διάρκεια της συνεργασίας του με τον εποπτεύοντα (20% της τελικής βαθμολογίας). Υπεύθυνος για τη βαθμολόγηση αυτή είναι ο εποπτεύων Καθηγητής.
- β. Την γραπτή εργασία που καταθέτει ο φοιτητής (60% της τελικής βαθμολογίας). Υπεύθυνη για τη βαθμολόγηση αυτή είναι η τριμελής εξεταστική επιτροπή.
- γ. Την προφορική παρουσίαση της εργασίας (20% της τελικής βαθμολογίας). Υπεύθυνη για τη βαθμολόγηση αυτή είναι η τριμελής εξεταστική επιτροπή.

6. Κριτήρια αξιολόγησης της γραπτής εργασίας

Τα κριτήρια αξιολόγησης της πτυχιακής εργασίας αφορούν τέσσερις περιοχές:

- την ποιότητα του γραπτού λόγου
- την ποιότητα χρήσης της σχετικής βιβλιογραφίας
- την ποιότητα της πρακτικής που σχετίζεται με το θέμα που αναπτύσσεται (εφόσον υπάρχει)
- την ποιότητα και το επίπεδο προσωπικού συλλογισμού

Η πτυχιακή εργασία αξιολογείται συνήθως στις παρακάτω τέσσερις κατηγορίες: στο περιεχόμενο, στη δομή, στις βιβλιογραφικές αναφορές και στη γραπτή παρουσίαση.

Περιεχόμενο

- Πραγματεύεται η εργασία το **θέμα** που δηλώνεται στον τίτλο;
- Υπάρχει εξήγηση της γενικής **σπουδαιότητας του θέματος**;
- Περιέχει η εργασία **σαφή ανάλυση των εννοιών** οι οποίες εξηγούνται προσεκτικά;
- Υπάρχει **σαφής περιγραφή των βασικών υποθέσεων** ή εικασιών;
- Υπάρχει **επαρκής τεκμηρίωση** του θεωρητικού ή/και εμπειρικού μέρους της εργασίας;
- Υπάρχει **εστίαση** της εργασίας στο θέμα που πραγματεύεται;
- Εξηγούνται οι γενικές θεωρίες και θέσεις με **καλά επιλεγμένα παραδείγματα**;
- Αποφεύγονται **υπερβολικές γενικεύσεις** και αβάσιμοι ισχυρισμοί;
- Υπάρχουν **πρωτότυπες** απόψεις και ιδέες;
- Υπάρχει **επαρκής κάλυψη της βιβλιογραφίας** (σε ποιο βαθμό έχει καλυφθεί το σημερινό βιβλιογραφικό εύρος);
- Υπάρχει **κατάλληλη τεκμηρίωση των ερευνητικών μεθόδων** που χρησιμοποιούνται;

Δομή

- Είναι η εργασία **καλά δομημένη**, χωρισμένη σε μέρη, καθένα από τα οποία πραγματεύεται κάποια ειδική, καλά εστιασμένη οπτική του θέματος;
- Δείχνει η **Εισαγωγή** τι πρόκειται να ακολουθήσει;
- Γίνεται στα Συμπεράσματα **σύνθεση των όσων προηγήθηκαν** και αναπτύσσεται προβληματισμός για τις επιπτώσεις της συνολικής εργασίας;
- Υπάρχει στα Συμπεράσματα **«αυτό - κριτική» και απολογισμός** του τρόπου διαπραγμάτευσης του θέματος;

- Υπάρχει σαφής και **καλά δομημένη επιχειρηματολογία** υποστήριξης των ισχυρισμών που γίνονται;
- Αναγνωρίζεται η **αδυναμία γενικεύσεων**, οι οποίες στηρίζονται σε ανεπαρκή δεδομένα (θεωρητικά ή εμπειρικά);

Βιβλιογραφική Ανασκόπηση

- Γίνεται συνετή και κατάλληλη χρήση **αποσπασμάτων** κειμένων για την αποσαφήνιση ή υποστήριξη ισχυρισμών;
- Αναγνωρίζονται και τεκμηριώνονται επαρκώς οι **προσωπικές απόψεις** του συγγραφέα της εργασίας;
- Γίνεται αναφορά σε **ευρεία, αντιπροσωπευτική** βιβλιογραφία, συμπεριλαμβανομένης και της **πρόσφατης**;
- Καλύπτει η βιβλιογραφική αναφορά **σημαντικό** κομμάτι της συνολικής βιβλιογραφίας του θέματος που πραγματεύεται;
- Γίνεται **τεκμηρίωση της ερευνητικής μεθοδολογίας** που χρησιμοποιείται με αναφορά σε σχετική βιβλιογραφία;
- Αναφέρονται τα **όρια εφαρμογής ή αξιοπιστίας** των αποτελεσμάτων της έρευνας που τυχόν πραγματοποιείται;
- Είναι το σύστημα βιβλιογραφικής αναφοράς σύμφωνο με τα **διεθνώς αναγνωρισμένα** συστήματα;
- Εφαρμόστηκαν ή μεταφέρθηκαν ιδέες από τη **βιβλιογραφία συγγενών χώρων** με κατάλληλο τρόπο, όπου αυτό ήταν δυνατό;

Παρουσίαση

Έχει **ετοιμαστεί και βιβλιοδετηθεί** η εργασία σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Τμήματος;

Είναι **προσεκτική η παρουσίαση** της εργασίας και μπορεί να αναγνωριστεί εύκολα;

Έχει γίνει **κατάλληλη χρήση διαγραμμάτων, σχημάτων και πινάκων**;

Υπάρχει **καλή χρήση της γραπτής Ελληνικής γλώσσας**;

Είναι η **έκταση της εργασίας** μέσα στα όρια που έχουν καθοριστεί;

Είναι η **παρουσίαση της εργασίας** σύμφωνη με τις απαιτήσεις του Τμήματος;

ΠΑΡΑΤΗΜΑ VI

Κανονισμός Διεξαγωγής Γραπτών Εξετάσεων

Επιτροπή εξετάσεων (ΕΕ)

Η Επιτροπή Εξετάσεων είναι τριμελής (δύο μέλη ΔΕΠ και ένας εκπρόσωπος των φοιτητών) και ορίζεται από τη Γενική Συνέλευση του Τμήματος, με διετή θητεία.

Έργο της Επιτροπής είναι η σύνταξη του προγράμματος εξετάσεων και επιτηρήσεων, η τήρηση του Κανονισμού Εξετάσεων και η γενικότερη εποπτεία υλοποίησής τους.

Το πρόγραμμα των εξετάσεων εγκρίνεται από τη Γενική Συνέλευση του Τμήματος και ανακοινώνεται έναν τουλάχιστον μήνα πριν την έναρξη της εξεταστικής περιόδου. Ειδικά για την εξεταστική περίοδο Σεπτεμβρίου, το πρόγραμμα ανακοινώνεται τον Ιούνιο.

Στο πρόγραμμα επιτηρήσεων, η κατάρτιση του οποίου είναι ευθύνη της ΕΕ, εμφανίζονται οι επιτηρητές ανά αίθουσα, μεταξύ των οποίων ορίζεται ένας / μία υπεύθυνος /η, για να παραλαμβάνει τα κλειδιά και τις σφραγισμένες κόλλες. Το πρόγραμμα ανακοινώνεται στα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος μια εβδομάδα πριν την έναρξη της εξεταστικής περιόδου.

Καθήκοντα Γραμματείας

Η Γραμματεία του Τμήματος υποστηρίζει την Επιτροπή Εξετάσεων σε όλες τις διαδικασίες που σχετίζονται με την κατάρτιση του προγράμματος εξετάσεων και επιτηρήσεων.

Η Γραμματεία ετοιμάζει έγκαιρα την κατάσταση των φοιτητών κάθε έτους που έχουν δικαίωμα να λάβουν μέρος στις εξετάσεις και την κοινοποιεί στους διδάσκοντες. Επίσης, φροντίζει να υπάρχουν σε επάρκεια κόλλες με έντυπη επικεφαλίδα.

Υποχρεώσεις διδασκόντων

Ο διδάσκων το μάθημα έχει την ευθύνη της εξέτασης σύμφωνα με τον νόμο.

Παραλαμβάνει έγκαιρα από τη Γραμματεία ονομαστική κατάσταση των φοιτητών που δικαιούνται να συμμετάσχουν στην εξέταση. **Αντίγραφα της κατάστασης αυτής διανέμονται σε κάθε αίθουσα εξετάσεων.**

Επιβλέπει πριν από την έναρξη της εξεταστικής διαδικασίας τις αίθουσες που έχουν οριστεί για την εξέταση του μαθήματός του, ώστε να είναι εξασφαλισμένος ο απαραίτητος αριθμός θρανίων και καθισμάτων.

Βεβαιώνεται ότι υπάρχουν έντυπες κόλλες σε περίσσεια σφραγισμένες με τη σφραγίδα του Τμήματος.

Ορίζει το χρόνο έναρξης και λήξης των εξετάσεων.

Δίνει τα θέματα και παρέχει τις κατά την κρίση του διευκρινίσεις αμέσως μετά την υπαγόρευση των θεμάτων. Καμία διευκρινιστική ερώτηση δεν επιτρέπεται μετά την αποχώρησή του.

Παραμένει κοντά στο χώρο των εξετάσεων για να αντιμετωπίσει, σε συνεργασία με τους επιτηρητές, τυχόν έκτακτα προβλήματα.

Στην περίπτωση που έχει επιλέξει να κάνει προφορικές εξετάσεις αναλαμβάνει τα σχετικά με τη διεξαγωγή τους. Στην περίπτωση που τα μαθήματα επιλογής που διδάσκει έχουν επιλεγεί από μικρό αριθμό φοιτητών – κατώτερο του 30- αναλαμβάνει ο ίδιος τη διεξαγωγή της εξέτασης.

Υποχρεώσεις των φοιτητών

Οι φοιτητές προσέρχονται έγκαιρα (τουλάχιστον 5 λεπτά πριν την έναρξη) στις αίθουσες.

Δεν επιτρέπεται είσοδος φοιτητή στην αίθουσα μετά την εκφώνηση των θεμάτων.

Οι φοιτητές έχουν μαζί τους:

- τη φοιτητική τους ταυτότητα, η οποία επιδεικνύεται κατά την παράδοση του γραπτού τους.
- τα αναγκαία για τη γραφή (στυλό, μολύβια, διορθωτικό, χάρακα κ.λ.π.)

Απαγορεύονται στην αίθουσα εξετάσεων:

- Βιβλία, σημειώσεις ή άλλα έντυπα, εκτός αν ο διδάσκων αποφασίσει
- διαφορετικά.
- Τα κινητά τηλέφωνα
- Το κάπνισμα
- Ποτά, τροφές, κ.ά.

Οι φοιτητές οφείλουν να τηρούν το χρόνο λήξης των εξετάσεων και να πειθαρχούν στις παρατηρήσεις των επιτηρητών.

Υπογράφουν κατά την παράδοση του γραπτού τους ειδική κατάσταση.

Καθήκοντα επιτηρητών

Χρέη επιτηρητή ασκούν οι αποσπασμένοι της Α/θμιας και Β/θμιας Εκπαίδευσης, τα μέλη του ΕΕΔΙΠ, τα μέλη του ΕΤΕΠ και οι μεταπτυχιακοί φοιτητές του Τμήματος.

Ευθύνη των επιτηρητών είναι η τήρηση ήπιου κλίματος απαραίτητου για τη διαφύλαξη του κύρους των εξετάσεων.

Οι επιτηρητές:

- Ενημερώνονται έγκαιρα για τον κανονισμό και το πρόγραμμα των επιτηρήσεων, το οποίο τηρείται χωρίς μεταβολές. Σε περίπτωση έκτακτου κωλύματος, η αντικατάστασή τους αποφασίζεται από τα μέλη της επιτροπής εξετάσεων.
- Ενημερώνονται για το πλαίσιο διεξαγωγής των εξετάσεων από τα μέλη της επιτροπής **σε συνάντηση που πραγματοποιείται λίγες μέρες πριν την έναρξη της εξεταστικής περιόδου**
- Ανοίγουν τις αίθουσες 10 λεπτά πριν την έναρξη των εξετάσεων.
- Φροντίζουν για την τοποθέτηση των φοιτητών σε επαρκώς απομακρυσμένες θέσεις
- Παραλαμβάνουν από τον διδάσκοντα / τη διδάσουςα ονομαστική κατάσταση των φοιτητών που δικαιούνται να πάρουν μέρος στις εξετάσεις.
- Διανέμουν τις σφραγισμένες κόλλες και τα έντυπα θέματα, αν υπάρχουν.
- Ελέγχουν αν υπάρχουν βιβλία ή σημειώσεις στα καθίσματα και τα θρανία.
- Υπενθυμίζουν ότι η χρήση των κινητών στην αίθουσα απαγορεύεται
- φροντίζουν για τη συμπλήρωση του πλάνου των καθισμάτων της αίθουσας, στην περίπτωση που ο διδάσκων το ζητήσει.
- Αναγράφουν στον πίνακα την ώρα έναρξης και λήξης της εξέτασης.
- Παραδίδουν στον διδάσκοντα τα γραπτά, την κατάσταση παραλαβής στην οποία υπογράφουν οι φοιτητές και τις κενές κόλλες.

Μέσα για τη σωστή άσκηση των καθηκόντων τους είναι:

- Η προφορική και με ευγένεια διατυπωμένη παρατήρηση σε φοιτητές που συμπεριφέρονται ανάρμοστα
- Η μονογραφή της κόλλας του εξεταζόμενου χωρίς να διακοπεί η συνέχιση του γραπτού
- Η αφαίρεση της κόλλας του εξεταζόμενου μετά τη σύμφωνη γνώμη και του διδάσκοντα.

Κατά τη διάρκεια των εξετάσεων δεν επιτρέπεται η είσοδος σε άτομα που δεν έχουν σχέση με την εξεταστική διαδικασία

Για κάθε πρόβλημα που προκύπτει, οι επιτηρητές συνεννοούνται με τον διδάσκοντα και τα μέλη της Επιτροπής Εξετάσεων, ένα μέλος της οποίας είναι καθημερινά σε επιφυλακή.

ΠΑΡΑΤΗΜΑ VII

Εργαλεία συλλογής δεδομένων από τους φοιτητές

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ / ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΦΟΙΤΗΤΕΣ

Τα ερωτηματολόγια διανέμονται σε ώρα του μαθήματος μεταξύ της 8^{ης} και 10ης εβδομάδας διδασκαλίας του μαθήματος και συμπληρώνονται ανωνύμως από τους φοιτητές. Τα συμπληρωμένα ερωτηματολόγια συλλέγονται και επιστρέφονται στη γραμματεία του τμήματος σε σφραγισμένο φάκελο από φοιτητή(ές) που ορίζονται για το σκοπό αυτό. Η συμπλήρωση του εμπιστευτικού αυτού ερωτηματολογίου είναι πολύ σημαντική. Συγκεντρώνει χρήσιμες πληροφορίες που χρησιμοποιούνται αποκλειστικά από τους διδάσκοντες για το σχεδιασμό και την ανάπτυξη μελλοντικών μαθημάτων. Ιδιαίτερη αξία έχουν τα σχόλια που μπορείτε να συμπεριλάβετε στο τέλος του ερωτηματολογίου.

Όνομασία και κωδικός μαθήματος

Προπτυχιακό/Μεταπτυχιακό

ΦΥΛΟ

ΗΛΙΚΙΑ

ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΣ/-Η

ΕΙΔΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΟ/ ΕΠΙΛΟΓΗΣ)

Υπεύθυνος Διδάσκων/-ουσα (ονοματεπώνυμο):

Ημερομηνία:

Επικοινωνιακό Διδακτικό Προσωπικό: ΝΑΙ ΟΧΙ

ΑΝ ΝΑΙ, ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ

Βαθμολογική Κλίμακα (εκτός εάν απαιτείται άλλου είδους απάντηση)

Δεν ισχύει	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Αρκετά	Πολύ
0	1	2	3	4	5
Δεν ισχύει	Μη ικανοποιητική	Λίγο	Μέτρια	Αρκετά	Πολύ ικανοποιητική

Αξιολογήστε τις ακόλουθες προτάσεις σημειώνοντας X στο αντίστοιχο τετραγωνάκι :

A. Το μάθημα:

1. Διατυπώθηκαν οι στόχοι του μαθήματος; Όχι ☐ Ναι ☐

	0	1	2	3	4	5
2. Σε ποιο βαθμό ήταν σαφείς οι στόχοι του μαθήματος;						
3. Σε ποιο βαθμό επιτεύχθηκαν οι στόχοι του μαθήματος;						
4. Πόσο κατανοητό ήταν το μάθημα;						
5. Πόσο δύσκολο ήταν το μάθημα;						
6. Πόσο απαιτητικό θεωρείτε ότι είναι το μάθημα;						
7. Σε ποιο βαθμό το μάθημα αυτό αύξησε το ενδιαφέρον σας για τη συγκεκριμένη θεματική περιοχή;						
8. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι κερδίσατε από το συγκεκριμένο μάθημα περισσότερα απ' όσα περιμένατε;						
9. Σε ποιο βαθμό το συγκεκριμένο μάθημα νομίζετε ότι έχει σχέση με την εκπαιδευτική πράξη;						
10. Σε ποιο βαθμό το/τα σύγγραμμα/-τα ήταν κατάλληλο/-α;						
11. Πόσο κατανοητό ήταν το/τα κύριο/-α σύγγραμμα/-τα του/της διδάσκοντα-ουσας;						
12. Πόσο δύσκολο ήταν το/τα κύριο/-α σύγγραμμα/-τα του/της διδάσκοντα-ουσας;						
13. Σε ποιο βαθμό το/τα σύγγραμμα/-τα ήταν σύγχρονο/-α και καλής ποιότητας;						
14. Πόσο χρήσιμα ήταν τα φροντιστήρια; (εφόσον συνοδεύουν το μάθημα)						
15. Πως θα κρίνατε την ποιότητα των φροντιστηρίων (εφόσον συνοδεύουν το μάθημα)						
16. Σε ποιο βαθμό ήταν ξεκάθαρα τα κριτήρια βαθμολόγησης;						
17. Θα μιλούσατε θετικά σε άλλους/-ες συναδέλφους σας για το συγκεκριμένο μάθημα;						
18. Ποια σημεία του μαθήματος θα χρειάζονταν μεγαλύτερη εμβάθυνση;						
19. Γενικά, θα κατατάσσατε το συγκεκριμένο μάθημα στα πλέον σημαντικά του ισχύοντος προγράμματος σπουδών;						

Στις περιπτώσεις όπου υπήρχαν γραπτές ή/και προφορικές εργασίες:

20. Σε ποιο βαθμό το θέμα δόθηκε εγκαίρως;						
21. Σε ποιο βαθμό παρέχονταν επαρκείς οδηγίες από τον διδάσκοντα κατά την εκπόνηση της εργασίας;						
22. Σε ποιο βαθμό τα σχόλια του διδάσκοντος ήταν εποικοδομητικά;						
23. Σε ποιο βαθμό η συγκεκριμένη εργασία σας βοήθησε να εμβαθύνετε στο συγκεκριμένο θέμα;						

Β. Η διδασκαλία

Πόσο συνέβαλαν στην κατανόηση του μαθήματος:

	0	1	2	3	4	5
24. Οι εξηγήσεις του/της διδάσκοντα/-ουσας για το σκοπό, το περιεχόμενο και τις απαιτήσεις του μαθήματος (πλαίσιο του μαθήματος)						
25. Η ανταπόκρισή του/της στις ερωτήσεις των φοιτητών/-τριών κατά τη διάρκεια του μαθήματος						
26. Η ανταπόκριση του/της στις ερωτήσεις των φοιτητών/-τριών εκτός μαθήματος (στο τέλος ή σε ώρες γραφείου)						
27. Η οργάνωση και η προετοιμασία του/της διδάσκοντα/-ουσας						
28. Ο τρόπος με τον οποίο παρουσίαζε και ανέλυε τα διάφορα ζητήματα						
29. Ο βαθμός του ενδιαφέροντος που προκαλούσε διδάσκοντα/-ουσας						
30. Η ενθάρρυνση που παρείχε στους/στις φοιτητές/-τριες να διατυπώνουν απορίες και ερωτήσεις						
31. Η ενθάρρυνση που παρείχε στους/στις φοιτητές/-τριες να αναπτύξουν την κρίση τους						
32. Το ενδιαφέρον του/της για το αν οι φοιτητές / -τριες κατανόησαν τα ζητήματα που μελετήθηκαν						
33. Ο διάλογος και η συζήτηση που αναπτυσσόταν κατά τη διάρκεια του μαθήματος						
34. Οι ασκήσεις, το διδακτικό υλικό και τα παραδείγματα που αξιοποιούνταν κατά τη διάρκεια του μαθήματος						
35. Η σύνδεση του μαθήματος με την καθημερινή ζωή						
36. Η σύνδεση του μαθήματος με την εκπαιδευτική πράξη						
37. Η προσωπική σας προσπάθεια και μελέτη						
38. Η συμμετοχή σας σε ομαδικές ή ατομικές εργασίες						
39. Η συνέπειά σας στην παρακολούθηση των μαθημάτων						
40. Οι διαλέξεις από προσκεκλημένους ομιλητές						
41. Το/τα σύγγραμμα/-τα (καταλληλότητα, επάρκεια)						
42. Ο ρυθμός της διδασκαλίας						

Γ. Ο/η διδάσκων/-ουσα

Σε ποιο βαθμό ο/η διδάσκων/-ουσα ήταν:

	0	1	2	3	4	5
43. Συνεπής στις υποχρεώσεις του/της σε ό,τι αφορά την πραγματοποίηση των μαθημάτων;						
44. Συνεπής στις υποχρεώσεις του/της σε ό,τι αφορά τις ώρες συνεργασίες με τους/τις φοιτητές/-τριες;						
45. Γενικά, προσιτός/-ή στους/στις φοιτητές/-τριες						
46. Απαιτητικός/-ή;						
47. Δεκτικός /-ή σε νέες ιδέες και προτάσεις;						

Δ. Το Εργαστήριο (εφόσον λειτούργησε επικουρικά στο μάθημα):

48. Πόσο χρήσιμο ήταν									
49. Πως θα αξιολογούσατε την ποιότητά του;									
50. Σε ποιο βαθμό ήταν δύσκολο;									
51. Σε ποιο βαθμό ήταν ικανοποιητικές οι σημειώσεις ως προς τις εργαστηριακές ασκήσεις;									
52. Σε ποιο βαθμό δόθηκαν επαρκείς διευκρινήσεις σε ό,τι αφορά τις βασικές αρχές των ασκήσεων;									

Ε. Διαθέσιμη υποστήριξη – υποδομή από το Τμήμα:

53. Σε ποιο βαθμό χορηγήθηκαν έγκαιρα τα εκπαιδευτικά βοηθήματα (σύγγραμμα, πρόσθετη βιβλιογραφία);							
54. Υπήρχε σχετικό βιβλιογραφικό υλικό στη βιβλιοθήκη;							
55. Πόσο εύκολα προσβάσιμη ήταν η βιβλιογραφία στη βιβλιοθήκη;							
56. Πόσο απαραίτητη κρίνετε την ύπαρξη επικουρικού προσωπικού για την υλοποίηση του μαθήματος;							
57. Στην περίπτωση που υπήρχε επικουρικό προσωπικό, πώς κρίνετε τη συμβολή του;							
58. Πόσο επαρκής ήταν ο εξοπλισμός του εργαστηρίου (εφόσον το μάθημα περιελάμβανε εργαστήρια);							

ΣΤ. Εγώ ο/η φοιτητής/τρια:

59. Παρακολουθώ τακτικά τις διαλέξεις						
60. Παρακολουθώ τακτικά τα εργαστήρια						
61. Εκφράζω απορίες και διατυπώνω ερωτήσεις						
62. Συμμετέχω ενεργά στη συζήτηση κατά τη διάρκεια του μαθήματος						
63. Ανταποκρίνομαι συστηματικά στις γραπτές εργασίες / ασκήσεις						
64. Μελετώ συστηματικά την ύλη.						
65. Πόσο χρόνο αφιερώνω εβδομαδιαία για μελέτη του συγκεκριμένου μαθήματος:						

Παρατηρήσεις και σχόλια:

ΑΠΟΓΡΑΦΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ ΕΞΑΜΗΝΙΑΙΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Συμπληρώνεται με ευθύνη του κάθε διδάσκοντος

χωριστά για καθένα από τα εξαμηνιαία προ-ή και μετά-πτυχιακά μαθήματα

I. ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Πανεπιστήμιο	
Σχολή	
Τμήμα	
Τομέας	
Όνομα διδάσκοντος / Βαθμίδα	
Επιστημονική Ειδίκευση	

Κωδ. Αριθμός Μαθήματος Προπτυχιακό / Μεταπτυχιακό	Τίτλος Μαθήματος

I.1 Περιγραφή / Περιεχόμενο μαθήματος

I.2 Μαθησιακοί στόχοι

I.3 Είδος Μαθήματος

Εξάμηνο Διδασκαλίας	Υποχρεωτικό (Υ) Επιλογής (ΕΕ)	Υποβάθρου (ΥΠ), Επιστημονικής Περιοχής (ΕΠ), Γενικών Γνώσεων (ΓΓ), Ανάπτυξης Δεξιοτήτων (ΑΔ)	Μάθημα Κορμού (ΚΟ) Κατεύθυνσης (ΚΑ)
1 ^ο – 12 ^ο			

I.4 Διδασκαλία

Προβλεπόμενες Ώρες Διδασκαλίας ανά εξάμηνο				Σύνολο εβδομαδιαίων ωρών διδασκαλίας	Διδακτικές Μονάδες	Χρήση Πολλαπλής Βιβλιογραφίας (Ναι/Όχι)	Εργασία ή Πρόοδος (Ναι / Όχι) Υποχρεωτική / Προαιρετική
Διαλέξεις	Εργαστήρια	Μικρές ομάδες	Άλλη				

I.5 Ενημέρωση – Αξιολόγηση

Το μάθημα περιλαμβάνεται στον Οδηγό Σπουδών; (Ναι/Όχι) Σελίδα αναφοράς μαθήματος	Υπάρχει ιστοσελίδα μαθήματος; (Ναι/Όχι) Διεύθυνση URL	Έχει γίνει στο τρέχον εξάμηνο αξιολόγηση του μαθήματος από τους φοιτητές; (Ναι/Όχι)

II. ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

II.1 Διδακτέα Ύλη

- II.1.1 Πότε πραγματοποιήθηκε η τελευταία αναπροσαρμογή / επικαιροποίηση της ύλης του μαθήματος;

II.1.2 Υπάρχει επικάλυψη ύλης με άλλα μαθήματα και πώς το αντιμετωπίζετε;

II.2 Διδακτικά Βοηθήματα

II.2.1 Βοηθήματα που διανέμονται στους φοιτητές για το συγκεκριμένο μάθημα.

II.2.2 Γίνεται επικαιροποίηση των βοηθημάτων και με ποια διαδικασία;

II.2.3 Ποιο ποσοστό της διδασκόμενης ύλης καλύπτεται από τα βοηθήματα;

II.2.4 Παρέχετε πρόσθετη βιβλιογραφία πέραν των διανεμόμενων συγγραμμάτων;

II.2.5 Πώς γνωστοποιείτε στους φοιτητές την ύλη του μαθήματος, τους μαθησιακούς στόχους και τον τρόπο αξιολόγησης τους;

II.2.6 Χρησιμοποιείτε Εκπαιδευτικό Λογισμικό και ποιο; (περιγράψτε συνοπτικά)

II.3 Επικοινωνία & Καθοδήγηση Φοιτητών / Συνεργασίες

II.3.1 Έχετε ανακοινωμένες ώρες γραφείου για συνεργασία με τους φοιτητές;
Αναφέρετε τις ώρες αυτές.

II.3.2 Πώς μεθοδεύετε την άσκηση των φοιτητών στα θέματα που αναπτύσσονται στο πλαίσιο των μαθημάτων (π.χ. φροντιστηριακές ή άλλες ασκήσεις)

II.3.3 Πώς μεθοδεύετε την εκπαίδευση των φοιτητών στην ερευνητική διαδικασία (π.χ. αναζήτηση και χρήση βιβλιογραφίας);

- II.3.4 Οργανώνετε στο πλαίσιο του μαθήματος εκπαιδευτικές επισκέψεις φοιτητών / διαλέξεις επιστημόνων ή άλλες δραστηριότητες σε συνεργασία με τοπικούς, περιφερειακούς ή εθνικούς κοινωνικούς, πολιτιστικούς και παραγωγικούς φορείς;

II.4 Συμμετοχή των φοιτητών στο μάθημα

Κατά την εκτίμησή σας, τι ποσοστό φοιτητών κατά μέσο όρο παρακολουθεί το θεωρητικό μέρος του μαθήματος;

0-20%	

20-40%	

40-60%	

60-80%	

80-100%	

Δεν γνωρίζω	

II.5 Αξιολόγηση της επίδοσης των φοιτητών στο μάθημα

II.5.1 Τρόποι Αξιολόγησης;

Σημειώστε στον πίνακα που ακολουθεί τις μεθόδους που χρησιμοποιείτε για την αξιολόγηση της απόδοσης των φοιτητών στο συγκεκριμένο μάθημα.

Εξέταση γραπτή στο τέλος του εξαμήνου	
Εξέταση προφορική στο τέλος του εξαμήνου	
Πρόοδος (ενδιάμεση εξέταση):	
Κατ' οίκον εργασία:	
Προφορική παρουσίαση εργασίας:	
Εργαστήριο ή πρακτικές ασκήσεις:	
Άλλα * :	

* Περιγράψτε συνοπτικά τυχόν άλλους τρόπους αξιολόγησης.

Παρακολουθούνται όλοι οι φοιτητές κατά την εκτέλεση των εργαστηριακών ή πρακτικών ασκήσεων; (Ναι ή Όχι)	
Λαμβάνουν οι φοιτητές συστηματικά σχόλια (προφορικά ή γραπτά) στο μέσον του εξαμήνου; (Ναι ή Όχι).	

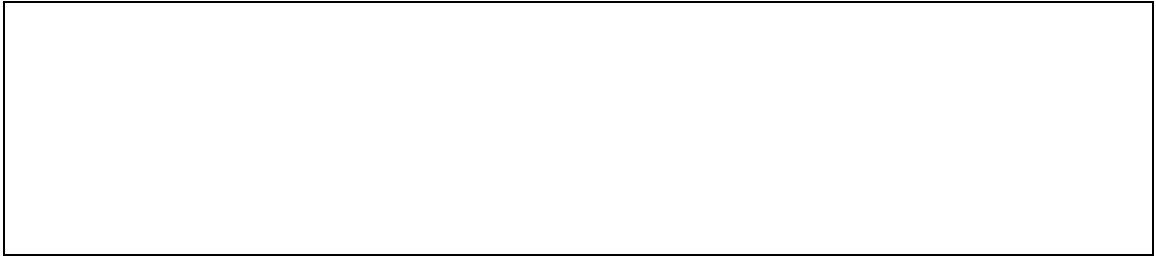
II.5.2 Πώς διασφαλίζετε τη διαφάνεια στην αξιολόγηση της επίδοσης των φοιτητών;

III. ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ

III.1 Διαθέσιμη εκπαιδευτική υποδομή του μαθήματος

III.1.1 Αίθουσες διδασκαλίας που χρησιμοποιούνται για το συγκεκριμένο μάθημα:
Αναφερθείτε στην επάρκεια, καταλληλότητα, ποιότητα των αιθουσών και του υποστηρικτικού εξοπλισμού και τη διαθεσιμότητά τους.

III.1.2 Εργαστήρια που χρησιμοποιούνται για το συγκεκριμένο μάθημα:
Αναφερθείτε στην επάρκεια, καταλληλότητα, ποιότητα των εργαστηριακών χώρων, του εργαστηριακού εξοπλισμού και της διαθεσιμότητάς τους.

III.1.3 Είναι διαθέσιμα τα εργαστήρια του μαθήματος για χρήση εκτός προγραμματισμένων ωρών;

III.1.4 Σπουδαστήρια
Αναφερθείτε στην επάρκεια, καταλληλότητα, ποιότητα των χώρων, του εξοπλισμού και της διαθεσιμότητάς τους.

III.1.5 Υπάρχει ικανοποιητική υποστήριξη του μαθήματος από τη βιβλιοθήκη (βιβλιογραφία και άλλοι μαθησιακοί πόροι);

III.1.6 Πώς κρίνετε συνολικά τη διαθέσιμη εκπαιδευτική υποδομή;
Σχολιάστε συνοπτικά τυχόν ελλείψεις και καταγράψτε τις αναγκαίες βελτιώσεις.

III.1.7 Πώς κρίνετε τη διαθέσιμη οικονομική υποστήριξη του μαθήματος (αναλώσιμα, γραφική ύλη κτλ);

III.1.8 Υπάρχει επαρκής υποστήριξη του μαθήματος από επικουρικό προσωπικό;

III.1.9 Πως κρίνετε τη διαθεσιμότητα αιθουσών για τη διεξαγωγή των εξετάσεων και την ποιότητα της επιτήρησης κατά τη διάρκειά τους ;

III.2 Αξιοποίηση Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ)

III.2.1 Χρησιμοποιούνται Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών στη διδασκαλία του μαθήματος και πώς;

III.2.2 Χρησιμοποιούνται μαθησιακά βοηθήματα βασισμένα σε ΤΠΕ; (Αναφέρατε παραδείγματα).

III.2.3 Χρησιμοποιούνται ΤΠΕ στην εργαστηριακή εκπαίδευση; Πώς;

III.2.4 Χρησιμοποιείτε ΤΠΕ στην αξιολόγηση των φοιτητών; Πώς;

III.2.5 Χρησιμοποιείτε ΤΠΕ στην επικοινωνία σας με τους φοιτητές; Πώς;

IV. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

IV.1 Σας κοινοποιείται κατάλογος των φοιτητών που είναι εγγεγραμμένοι στο μάθημα και πότε;

IV.2 Ποια είναι η κατανομή βαθμολογίας και ο μέσος βαθμός των φοιτητών του μαθήματος;

Ξεκινήστε από το τρέχον έτος. Στην περίπτωση που διδάσκατε το μάθημα και τα προηγούμενα έτη καταγράψτε και τα συγκριτικά στοιχεία των προηγούμενων ετών

Έτος	Κατανομή Βαθμών (% φοιτητών)						Μέσος όρος Βαθμολογίας (σύνολο φοιτητών)
	0 – 3,9	4 – 4,9	5 – 5,9	6.0-6.9	7.0-8.4	8.5-10.0	
2008-2007							
2007-2006							
2006-2005							
2005-2004							
2004-2003							

V. Η ΑΠΟΨΗ ΤΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ

V.1 Υπάρχει διαδικασία αξιολόγησης του μαθήματος και της διδασκαλίας από τους φοιτητές; Πώς εφαρμόζεται; Επισυνάψτε δείγμα του σχετικού ερωτηματολογίου.

V.2 Πώς αξιοποιούνται τα αποτελέσματα αυτών των αξιολογήσεων;

**ΑΤΟΜΙΚΟ ΑΠΟΓΡΑΦΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ
ΓΙΑ ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ**

Πανεπιστήμιο	
Σχολή	
Τμήμα:	
Τομέας:	
Όνομα και βαθμίδα διδάσκοντα:	
Επιστημονική ειδίκευση	
Τίτλοι και κωδικοί διδασκόμενων μαθημάτων	

I. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ / ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ή ΑΛΛΟ ΕΡΓΟ⁷

I.1 Αριθμός δημοσιεύσεων

	Βιβλία/μονογραφίες		Επιστημονικά περιοδικά με κριτές	Επιστημονικά περιοδικά χωρίς κριτές	Πρακτικά συνεδρίων με κριτές	Πρακτικά συνεδρίων χωρίς κριτές	Κεφάλαια/άρθρα σε βιβλία/ συλλογικούς τόμους	Ανακινώσεις σε επιστημονικά συνέδρια (με κριτές) χωρίς πρακτικά	Ανακινώσεις σε επιστημονικά συνέδρια (χωρίς κριτές) χωρίς πρακτικά	Εκπαιδευτικό υλικό	Άλλα
	Σε Εκδοτικούς οίκους εξωτερικού	Σε Εκδοτικούς οίκους εσωτερικού									
2008			Διεθνή	Εθνικά	Διεθνή	Εθνικά	Διεθνή με διεθνή Συμμετοχή	Διεθνή	Εθνικά	Εθνικά με διεθνή Συμμετοχή	
2007											
2006											
2005											
2004											
Σύνολο											

Επεξηγήσεις: Άλλα

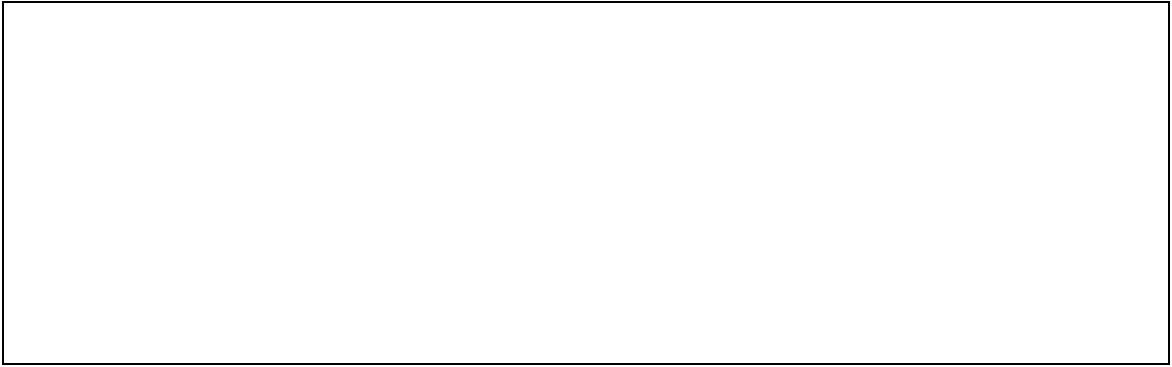
⁷ Αφορά γνωστικά αντικείμενα εξαιρετικής και αδιαμφισβήτητης ιδιαιτερότητας, όπως προσδιορίζονται από τα Π.Δ. 123/1984, 390/1995, και 187/1996.

Αναφέρετε με όλα τα απαραίτητα στοιχεία τις δημοσιεύσεις της τελευταίας πενταετίας ανά κατηγορία σύμφωνα με την παραπάνω κατηγοριοποίηση

	Σ	30	ΚΕΣ V			α	ά	

[illegible]

I.4 Ερευνητικά προγράμματα και έργα

- I.4.1 Ποια ερευνητικά προγράμματα ή/και έργα που υλοποιήθηκαν ή βρίσκονται σε εξέλιξη κατά την τελευταία πενταετία, είστε επιστημονικός υπεύθυνος; Ποια συντονίζετε και σε ποια είστε επιστημονικός συνεργάτης;

- I.4.2 Συμμετέχουν εξωτερικοί συνεργάτες ή/και μεταδιδακτορικοί ερευνητές στα ερευνητικά αυτά προγράμματα ή/και έργα;

- I.4.3 Πόσοι προπτυχιακοί φοιτητές συμμετέχουν στις ερευνητικές σας δραστηριότητες το τελευταίο έτος; Πόσοι μεταπτυχιακοί και πόσοι υποψήφιοι διδάκτορες;

II. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ (Συμπληρώνετε μόνον σε περίπτωση που έχουν εφαρμογή)

II.1 Αριθμός και χωρητικότητα ερευνητικών εργαστηρίων που χρησιμοποιείτε.

II.2 Επάρκεια, καταλληλότητα και ποιότητα των χώρων των ερευνητικών αυτών εργαστηρίων.

II.3 Επάρκεια, καταλληλότητα και ποιότητα του εργαστηριακού εξοπλισμού.

II.4 Επάρκεια και καταλληλότητα ανθρώπινου δυναμικού που υποστηρίζει το ερευνητικό έργο

II.5 Καλύπτουν οι διαθέσιμες υποδομές τις ανάγκες της ερευνητικής διαδικασίας;

II.6 Ποια από τα ερευνητικά σας αντικείμενα δεν καλύπτονται από τις διαθέσιμες υποδομές;

II.7 Πόσο εντατική χρήση κάνετε των συγκεκριμένων ερευνητικών υποδομών;

II.8 Πόσο συχνά ανανεώνονται οι ερευνητικές υποδομές; Είναι σύγχρονος ο υπάρχων εξοπλισμός και ποια η λειτουργική του κατάσταση ή ποιες οι τυχόν ανάγκες ανανέωσης/εκσυγχρονισμού του;

II.9 Με δεδομένη την περιορισμένη κρατική επιχορήγηση, πως επιδιώκετε την επιπλέον χρηματοδότηση για προμήθεια, συντήρηση και ανανέωση των ερευνητικών υποδομών;

II.10 Έχετε ερευνητικές συνεργασίες

(α) Με συναδέλφους του Τμήματος ή με άλλες ακαδημαϊκές μονάδες του ιδρύματος;

(β) Με φορείς και ιδρύματα του εσωτερικού;

(γ) Με φορείς και ιδρύματα του εξωτερικού;

II.11 Υπάρχει πρακτική αξιοποίηση των ερευνητικών σας αποτελεσμάτων (π.χ. εμπλουτισμός της σχετικής βιβλιογραφίας, παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού, κ.ά.); Αναφέρατε παραδείγματα.

III. ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Αναφέρατε άλλες δραστηριότητες που αποτελούν προσφορά υπηρεσιών στο κοινωνικό σύνολο.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VIII

Κατάλογος δημοσιεύσεων κατά μέλος ΔΕΠ του Π.Τ.Δ.Ε. κατά το διάστημα 2004-2008

Δημοσιεύσεις Μελών ΔΕΠ του Τμήματος (αλφαβητικά)

Βουγιουκλής Θωμάς

- T. Vougiouklis, S. Vougiouklis, *The helix hyperoperations*, Italian Journal of Pure and Applied Mathematics, N.18 (2005), 197-206.
- T. Vougiouklis, *A hyperoperation defined on a groupoid equipped with a map*, Ratio Mathematica on line, N.1, (2005), 25-36.
- T. Vougiouklis, *The ∂ hyperoperation*, Proceedings: Structure Elements of Hyperstructures, (2005), 53-64.
- Θ.Βουγιουκλή, *Παρέμβαση*, Πρακτικά: Η γλώσσα στη δεύτερη ευκαιρία και στη διαβίου μάθηση, Επ. Έκδοσης Π.Καμπάκη-Ν.Λυγερός, Σπανίδης (2005), 87-91.
- Θ.Βουγιουκλή, *Στο Μοντέλο της Εκχώρησης*, 22^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Μαθηματικής Παιδείας, ΕΜΕ, Λαμία, (2005), 180-187.
- T. Vougiouklis, *On a matrix hyperalgebra*, Journal of Basic Science V.3/N1 (2006), 43-47.
- N.Antampoufis, T.Vougiouklis, *Hyperoperations greater than the complex number operations*, Journal of Basic Science V.3/N1 (2006), 11-17.
- Θ.Βουγιουκλή, Σ. Βουγιουκλή, *Επί των Έλιξ-Υπερπράξεων*, «Αναγνώριση» Τιμητικό αφιέρωμα στον Θ.Εξαρχάκο, Εθνικό και Καποδιστριακό Παν. Αθηνών, (2006), 135-152.
- T. Vougiouklis, *H_v -fields and H_v -vector spaces with ∂ -operations*, Proceedings: 6th Panellenic Conf. Algebra and Number Theory, Thessaloniki, Greece, (2006), 95-102.
- B.Davvaz, T.Vougiouklis, *n-ary hypergroups*, Iranian Journal of Science and Technology. Transaction A.V. 30, N.A2 (2006), 165-174.

Σημειώσεις: (1) Αναφέρω μόνο εργασίες μου των ετών 2005 και 2006.

(2) Οι 6 εργασίες με αριθμό 2, 3, 4, 5, 6 και 9 είναι αυτοδύναμες.

Γιαγκουνίδης Παναγιώτης

Βιβλία/Μονογραφίες σε εκδοτικούς οίκους εσωτερικού

ΕΝΙΑΙΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΚΑΙ ΕΝΙΑΙΑ ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΗΝ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ: Μια τομή στην γερμανική εκπαίδευση (2005), Θεσσαλονίκη: Αφοί ΚΥΡΙΑΚΙΔΗ, σσ. 97.

Επιστημονικά περιοδικά με κριτές

Α. Διεθνή

Die Erzieherausbildung in Griechenland im Vergleich zur Bundesrepublik Deutschland
(Η εκπαίδευση των νηπιαγωγών στην Ελλάδα και στην Γερμανία – Μια συγκριτική προσέγγιση) Περιοδικό FILIA, τχ. 1, (2004), σς. 157-168

Multicultural Perspectives in Early Childhood Education: a study on Early Childhood Teacher's Views and Their Problems in Greece (Συνεργασία με Ε. Λαλούμη-Βιδάλη) Στο: Nikos Terzis (Ed.) „Intercultural Education in the Balkan Countries“, Thessaloniki 2004, Kyriakidis, σς. 221-238 και αναδημοσίευση στο Ρουμανικό Παιδαγωγικό Περιοδικό Invatamantul primar (Primary Education), τχ. 3-4 (2005) σς. 105-113

Die Ganztagschule in Hellas- „Fata Morgana in der Planungswüste“ – Ein Vergleich zur deutschen Ganztagschule (Το ολοήμερο σχολείο στην Ελλάδα-«Φάτα Μοργκάνα στον κενό σχεδιασμό» - Μια συγκριτική προσέγγιση στο γερμανικό ολοήμερο σχολείο).

Die Schülerbeurteilung in den griechischen muttersprachlichen Klassen im Vergleich zu den deutschen Klassen (1-6 Klasse) (Η αξιολόγηση των ελλήνων μαθητών που φοιτούν στις μητρικές τάξεις των ελληνικών σχολείων στη Γερμανία συγκριτικά με τις γερμανικές τάξεις (1^η-6^η τάξη)_Περιοδικό ΚΙΝΗΤΡΟ, τχ. 7 (2006), σς. 7-18.

Die griechische Offene (Gesamt) Sekundarschule (Enieo Lykio) und die griechischen Schüler in der Bundesrepublik Deutschland_(Το ελληνικό Ενιαίο Λυκείου και οι

έλληνες μαθητές στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας). Περιοδικό FILIA, τχ. 1, (2008), σς. 205-215.

B. Διεθνή

Η παιδαγωγική προσέγγιση του Reggio Emilia: Εκπαιδευτική πραγματικότητα και προοπτικές. Περιοδικό ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ, τχ. 1-3, (2005), σς. 119-140
Ο αποτελεσματικός εκπαιδευτικός και ο ρόλος του στις διαπροσωπικές σχέσεις με τους μαθητές. Περιοδικό ΚΙΝΗΤΡΟ, τχ. 8, (2007), σς. 109-117.

Πρακτικά συνεδρίων με κριτές

Εθνικά

Η γλωσσική διαφορετικότητα στην προσχολική εκπαίδευση: Απόψεις εκπαιδευτικών (παιδικών σταθμών/νηπιαγωγείων). (Συνεργασία με Ε. Λαλούμη-Βιδάλη). Πρακτικά 4^{ου} Πανελλήνιου Συνεδρίου της Παιδαγωγικής Εταιρείας Ελλάδος και της Σχολής Επιστημών Αγωγής Δ.Π.Θ., (2004), Αλεξανδρούπολη, σς. 537-545.

Διαπολιτισμικό νηπιαγωγείο: Μύθος ή πραγματικότητα; - Απόψεις εκπαιδευτικών (παιδικών σταθμών/νηπιαγωγείων) (Συνεργασία με Ε. Λαλούμη-Βιδάλη και κ. Δήμας). Πρακτικά ΙΑ' Διεθνούς Συνεδρίου της Παιδαγωγικής Εταιρείας Ελλάδος και τη Σχολής Ανθρωπιστικών Επιστημών Πανεπιστημίου Αιγαίου, (2005), Ρόδος, σς. 989-1001.

Διαπολιτισμικό νηπιαγωγείο: Προκαταλήψεις και στερεότυπα των εκπαιδευτικών παιδικών σταθμών και νηπιαγωγείων. (Συνεργασία με Ε. Λαλούμη-Βιδάλη) Πρακτικά Πανελληνίου Συνεδρίου του Π.Τ.Δ.Ε. του Δ.Π.Θ. Παιδαγωγικά Τμήματα: παρελθόν, παρόν και μέλλον, (2006), Αλεξανδρούπολη, σς. 263-270

Άρθρα σε συλλογικούς τόμους

Σύγχρονα κοινωνικά και εκπαιδευτικά προβλήματα των Παλιννοστούντων μαθητών στην Ελλάδα και στη Γερμανία Στο: Επετειακός Τόμος του Π.Τ.Δ.Ε του Δ.Π.Θ., 2006, Αλεξανδρούπολη, σς. 55-62

Ανακοινώσεις σε επιστημονικά συνέδρια (μεκριτές) χωρίς πρακτικά

A. Εθνικά

Einriching our views of cultural diversity in early childhood education (Συνεργασία με Ε. Λαλούμη-Βιδάλη και Θ. Καπουλίτσα). Quality curricula: the influence of

research, policy and praxis-Διεθνές Συνέδριο του European Early Childhood Education Research Association στη Γλασκώβη – Μ. Βρετανίας από 1-4/9/2004.

Οι εκπαιδευτικές έρευνες PISA και ο ρόλος του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού στο ελληνικό και στο φινλανδικό εκπαιδευτικό σύστημα – Μια συγκριτική προσέγγιση. (Συνεργασία με Γ. Τζιανάρη)

3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο της Εταιρείας Επιστημών Αγωγής Δράμας στη Δράμα, από 17-19/10/2008

Β. Εθνικά με διεθνή συμμετοχή

Η εκπαιδευτική πολιτική για τις μειονότητες στην Ο.Δ. της Γερμανίας και στις Η.Π.Α.

– Μια συγκριτική προσέγγιση Ημερίδα με Διεθνή Συμμετοχή με θέμα: Διαχείριση της πολιτισμικής ετερότητας στην εκπαίδευση, στην Αλεξανδρούπολη στις 3/12/2008

Δαβάζογλου Αγγελική

Διεθνή επιστημονικά περιοδικά με κριτές

Theodoridou, S. & Davazoglou, A.M. (2006). Teachers' evaluation of gifted children's characteristics. *Gifted and Talented International*, 21, 72 - 76.

Kokkinos, C. M., Panayiotou, G. & Davazoglou, A. M. (2005). Correlates of teachers' appraisals of students' behaviours. *Psychology in the Schools*, 42, 79 - 89. (2007 *Impact Factor: 0.54*)

Kokkinos, C. M., Panayiotou, G. & Davazoglou, A. M. (2004). Perceived seriousness of pupils' undesirable behaviours: The student teachers' perspectives. *Educational Psychology*, 24, 109-120.

Εθνικά επιστημονικά περιοδικά με κριτές

Δαβάζογλου, Α., Αλβανόπουλος, Γ., & Κόκκινος, Κ. (2008). Μεγαλώνοντας παιδιά με αυτισμό: Οι ανάγκες των γονέων. *Ελληνική Επιθεώρηση Ειδικής Αγωγής*, 1, 67-90.

Κόκκινος, Κ. Μ., Μαυροφρύδου, Ζ. & Δαβάζογλου, Α. (2005). Πώς νοηματοδοτείται η έννοια της χαρισματικότητας από υποψήφιους εκπαιδευτικούς προσχολικής εκπαίδευσης. *Κίνητρο*, 6, 117 - 134.

Πρακτικά Διεθνών Συνεδρίων με κριτές

Κόκκινος, Κ. Μ., Τσιτσίκου, Δ., & Δαβάζογλου, Α. (2007). Το παιδί με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στην προσχολική εκπαίδευση: Συγκριτική μελέτη των απόψεων εν ενεργεία και υποψήφιων εκπαιδευτικών για την ένταξη. *Η Ευρωπαϊκή Διάσταση της Ειδικής Αγωγής: Ανάδυση μιας άλλης φυσιογνωμίας. Πρακτικά Συνεδρίου*. (σ. 142 – 150). Θεσσαλονίκη: University Studio Press.

Κ. Μ. Κόκκινος, Αλβανόπουλος, Γ. & Δαβάζογλου, Α. (2007). Ανιχνεύοντας τις πηγές άγχους σε εκπαιδευτικούς ατόμων με ειδικές ανάγκες. *Η Ευρωπαϊκή Διάσταση της Ειδικής Αγωγής: Ανάδυση μιας άλλης φυσιογνωμίας. Πρακτικά Συνεδρίου*. (σ. 118 – 126). Θεσσαλονίκη: University Studio Press.

Πρακτικά Εθνικών Συνεδρίων με κριτές

Μανωλοπούλου, Χ., Δαβάζογλου, Α. & Κόκκινος, Κ. Μ. (2008). Προτάσεις πολιτών για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες. Στο Ε. Φτιάκα, Σ. Συμεωνίδου, & Μ. Σωκράτους (Επιμ.) *Ποιότητα στην Εκπαίδευση: Έρευνα και διδασκαλία. Πρακτικά 10ου Συνεδρίου Παιδαγωγικής Εταιρείας Κύπρου & Κυπριακού Ομίλου Ενιαίας Εκπαίδευσης (Κ.Ο.Ε.Ε.)* (σ. 491 – 507). Λευκωσία.

Χαμπίδης, Θ., Δαβάζογλου, Α. & Κόκκινος, Κ. Μ. (2007). Η αποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού: Κατασκευή και παραγοντική δομή μιας προτεινόμενης κλίμακας για τη μέτρηση της. Στο Ε. Ταρατόρη, Γ. Παπαγεωργίου, Ι. Πετρόπουλος, & Π. Στραβάκου, (Επιμ.) *Πρακτικά Πανελληνίου Συνεδρίου: Παιδαγωγικά Τμήματα: Παρελθόν, Παρόν και Μέλλον*. (σ. 123 – 130). Θεσσαλονίκη: Αφοι Κυριακίδη.

Κόκκινος, Κ. Μ. & Δαβάζογλου, Α. (2006). Επαγγελματική εξουθένωση σε εκπαιδευτικούς ειδικής και γενικής πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Στο Ε. Φτιάκα, Α. Γαγάτσης, Ι. Ηλία & Μ. Μοδέστου (Επιμ.) *Πρακτικά ΙΧ Παγκύπριου Συνεδρίου Παιδαγωγικής Εταιρείας Κύπρου & Κυπριακού Ομίλου Ενιαίας Εκπαίδευσης (Κ.Ο.Ε.Ε.). Η σύγχρονη εκπαιδευτική έρευνα στην Κύπρο*. (σ. 1065 – 1074). Λευκωσία.

Δαβάζογλου, Α. (2004). Μαθητές με ιδιαίτερες νοητικές ικανότητες και ταλέντα – μια αμφισβητούμενη πρόκληση για το σχολείο. Στο Δ. Χατζηδήμου, Ε. Ταρατόρη, Μ. Κουγιουρούκη, & Π. Στραβάκου (Επιμ.) *Πρακτικά του 4^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου της Παιδαγωγικής Εταιρείας Ελλάδας*. (σ. 643 – 650). Θεσσαλονίκη: Αφοι Κυριακίδη.

Ανακοινώσεις σε διεθνή επιστημονικά συνέδρια (με κριτές) χωρίς πρακτικά

Kokkinos, C. M., Charalambous, K., & Davazoglou, A. (2008). *The psychometric properties of the Greek Questionnaire on Teacher Interaction Primary (G – QTIP)*. XXIX International Congress of Psychology, Berlin, Germany, 20 – 25/7.

Kokkinos, C. M., Charalambous, K., Antoniadou, N., Panayiotou, G., & Davazoglou, A. (2008). *Greek J – EPQ: A reevaluation of its psychometric properties and factor structure 20 years after its standardization*. 14th European Conference on Personality, Tartu, Estonia, 16 – 20/7.

Kokkinos, C. M., & Davazoglou, A. (2008). *Burnout in special education teachers: The role of personality and work – related stressors*. Annual Meeting of the American Educational Research Association, New York, 22 – 29/3.

Kokkinos, C. M., Antoniadou, N., Alvanopoulos, G., & Davazoglou, A. (2007). *Bullying and victimization experiences among children nominated by their teachers as meeting the Learning Disabilities referral criteria*. 1st European Conference on Social, Emotional and Behavioral Competences and Difficulties, Malta, 13 – 15 /9.

Kokkinos, C. M., Tsitsirkou, D. & Davazoglou, A. (2006). *Coping strategies and burnout among special education teachers*. 20th European Health Psychology Conference, Warsaw, Poland, 30 /8 – 2 /9.

Kokkinos, C. M., Tsitsirkou, D. & Davazoglou, A. (2006). *Dimensionality of coping strategies and styles used by Greek special education teachers: Data from a national study*. 27th STAR Conference, Rethymnon, Crete, 13 – 15/7.

Δαβάζογλου, Α. & Κόκκινος, Κ. Μ. (2005). *Διαφορικές επιδράσεις πηγών εργασιακού άγχους και δημογραφικών – επαγγελματικών χαρακτηριστικών στην επαγγελματική εξουθένωση: Η περίπτωση των εκπαιδευτικών των ΣΜΕΑ*. Δημερίδα με διεθνή συμμετοχή, Φλώρινα, 13 – 14 / 10.

- Κουραντζή, Ε. & Δαβάζογλου, Α. (2004). *Γνώσεις και αντιλήψεις εκπαιδευτικών για τη Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής – Υπερκινητικότητα: Μια επισκόπηση της βιβλιογραφίας*. Διεθνές Επιστημονικό Συνέδριο, Πάτρα, 25 – 28 / 11.
- Kokkinos, C. M. & Davazoglou, A. (2004). *Personality traits and psychological distress as predictors of teacher appraisals of student behavior problems*. 28th International Congress of Psychology, Beijing, 8 – 13/8.
- Kokkinos, C. M., Panayiotou, G., & Davazoglou, A. (2004). *The effects of trainee teachers' personality characteristics on their appraisal of pupils' undesirable behaviours*. BPS Annual Conference, London, 15 - 17 / 4.
- Kokkinos, C. M., Panayiotou, G., & Davazoglou, A. (2004). *The effects of trainee teachers' personality characteristics on their appraisal of pupils' undesirable behaviours*. BPS Annual Conference, London, 15 - 17 / 4.

Ευθυμίου Αγγελική

- Ευθυμίου Αγγελική, Ηλίας Δήμος, Μαρία Μητσιάκη & Ιουλία Αντύπα (2007). *Εικονογραφημένο Λεξικό Α', Β', Γ', Δημοτικού. Το πρώτο μου λεξικό*. Αθήνα. Οργανισμός Εκδόσεως Σχολικών Βιβλίων.
- Αναστασιάδη-Συμεωνίδη Άννα & Αγγελική Ευθυμίου (2006) *Οι στερεότυπες εκφράσεις και η διδακτική της νέας ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας*. Αθήνα. Πατάκης.
- Ευθυμίου Αγγελική & Τριανταφυλλιά Σαραφίδου (2006) «Ο λεξικογραφικός χειρισμός των εθνικών κυρίων ονομάτων με μεταφορική σημασία.» *Γλωσσολογία* 17, σσ. 169-198.
- Ευθυμίου Αγγελική και Γραμματική Κάρλα (2005) «Οι περιπέτειες ενός Καζανόβα στα λεξικά της νεοελληνικής: ο λεξικογραφικός χειρισμός των κύριων ονομάτων με μεταφορική σημασία», *Λεξικογραφικόν Δελτίον Ακαδημίας Αθηνών*, τ. 25, Αθήνα, σσ. 5-34.
- Ευθυμίου Αγγελική (υπό έκδοση) «Το λεξικό στη διδασκαλία της γλώσσας. Αναφορά στο εικονογραφημένο λεξικό Α', Β', Γ' δημοτικού». Στα πρακτικά του 8^{ου} διεθνούς συνεδρίου Ελληνικής γλωσσολογίας, Γιάννενα, 30 Αυγούστου-2 Σεπτεμβρίου 2007

- Ευθυμίου Αγγελική & Μαρία Μητσιακή (2007) «Το πρώτο μου λεξικό ως εργαλείο διδασκαλίας της ελληνικής σε αλλόγλωσσους». Στο Κ. Ντίνας & Α. Χατζηπαναγιωτίδη (επιμ.), *Πρακτικά διεθνούς συνεδρίου: Η Ελληνική Γλώσσα ως δεύτερη/ξένη. Έρευνα, Διδασκαλία, Εκμάθηση*. Θεσσαλονίκη: University Studio Press, σσ. 237-260.
- Antypa Julia., Angeliki Efthymiou & Maria Mitsiaki (2006) “Mon premier dictionnaire illustré. La rédaction d’un dictionnaire scolaire grec”. In E. Corino, C. Marelllo & C. Onesti (eds), *Proceedings of the XIIIth Euralex International Congress*. Turin: Università di Torino, σσ. 383-393.
- Αναστασιάδη-Συμεωνίδη Άννα, Αγγελική Ευθυμίου & Ασημάκης Φλιάτουρας (2004) ‘Η μετατροπή ως διαδικασία σχηματισμού λέξεων στη ΝΕ’, *Πρακτικά 6^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου με θέμα: «Διαπολιτισμική Εκπαίδευση – Ελληνικά ως Δεύτερη ή Ξένη Γλώσσα»*, Πάτρα 20-22 Ιουνίου 2003, Κέντρο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Πατρών, σσ. 385-402.
- Efthymiou Angeliki (2008) “Negative Morphemes in Modern Greek: The Case of *a-* and *mi-*”, In B. Fradin (ed.), *La raison morphologique*. Amsterdam, John Benjamins, σσ. 55-68.
- Asimakis Fliatouras & Angeliki Efthymiou (2008) “ Selectional constraints in Modern Greek suffixation: the case of verb forming suffixes”. Ανακοίνωση στο 13th International Morphology Meeting, Vienna, 3-6 February 2008.

Θεοδώρα Βασιλική

1. Βιβλία-μονογραφίες σε εκδοτικούς οίκους του εσωτερικού

- Βασιλική Θεοδώρα-Δέσποινα Καρακατσάνη, ‘Υγιεινής παραγγέλματα’: υγεία και κοινωνική πρόνοια για παιδιά τις πρώτες δεκαετίες του 20ού αιώνα, Αθήνα, εκδ. Μεταίχμιο, 2008 (υπό έκδοση), σ. 386
- Β. Θεοδώρα, Μ. Μουμουλίδου, Α. Οικονομίδου, (επιμ.), «Πιάσε με αν μπορείς...» Η παιδική ηλικία και οι αναπαραστάσεις της στο σύγχρονο ελληνικό κινηματογράφο, Αθήνα, εκδ. Αιγόκερως, 2006, (πρόλογος σ.7-27).

2. Άρθρα σε επιστημονικά περιοδικά με κριτές

Διεθνή

Vassiliki Theodorou Despina Karakatsani «Ecoles de plein air et éducation nouvelle au début du XXe siècle en Grèce: influences et limites d'une tentative», *Carrefours de l'éducation*, No 23, Janvier- Juin 2007, σ. 187-204

Vassiliki Theodorou - Despina Karakatsani, "Health policies in Interwar Greece: the intervention by the League of Nations Health Organisation", *Dynamis, Acta Hispanica ad Medicinæ Scientiarumque Historiam Illustrandam*, Vol.28 (2008), σ. 53-75.

Despina Karakatsani- Vassiliki Theodorou, « Processus d'introduction de l'éducation nouvelle en Grèce au début du 20ème siècle: enjeux idéologiques et enjeux de savoir », *Paedagogica Historica*, σ. 1-14 (υπό έκδοση στο τεύχος του εαρινού εξαμήνου 2008).

3. Επιστημονικά περιοδικά χωρίς κριτές

Διεθνή

Vassiliki Vassiloudi & Vassiliki Theodorou, "Diversions of Childhood during the Greek Civil War (1946-1949): a research project", in *Newsletter Society of the History of Children and Youth*, 9, winter 2007, σ. 1-3

<http://history.vt.edu/Jones/SHCY/Newsletter9/CreekCivWar.html>

Vassiliki Theodorou, **Teaching the History of Childhood in Greece with Syllabus**, *Newsletter Society of the History of Children and Youth*, 11, winter 2008

4. Άρθρα σε πρακτικά συνεδρίων (με κριτές)

Διεθνή

Vassiliki Theodorou & Despina Karakatsani, «Les hygiénistes à l'école: soins et prophylaxie s'agissant de la santé des enfants d'âge scolaire en Grèce au début du 20ième siècle» in Anna Olvia Jacovides Andrieu (edit.), *Le corps dans la langue, la littérature, l'histoire, les arts et arts du spectacle*, Actes du XVIIIe Colloque International des Néo hellénistes des Universités francophones, Paris, Société Culturelle Néo-hellénique, 2005, σ. 41-55

Εθνικά

Δέσποινα Καρακατσάνη- Βασιλική Θεοδώρου, «Η φιλελεύθερη πολιτική για την υγεία των παιδιών την περίοδο 1928-1932», στο Πρακτικά Συνεδρίου *Η εκπαιδευτική πολιτική στα χρόνια του Ελευθέριου Βενιζέλου*, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών και Μελετών «Ελευθέριος Βενιζέλος» 2007, σ. 285-302.

Βασιλική Θεοδώρου, «Εξέλιξη και τάσεις του ευεργετισμού της διασποράς : επιρροές, διάρκειες και νεωτερικότητα των εκπαιδευτικών σχεδιασμών στην καμπή του 19^{ου} αιώνα», στο *Ελληνικός Ευεργετισμός και Κυθηραϊκά Κληροδοτήματα*, Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Π.Τ.Δ.Ε., 2008, σ. 1-18

Βασιλική Θεοδώρου, «Η διδασκαλία της ιστορίας στο παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης: προοπτικές και όρια», στο *Η διδασκαλία της ιστορίας στα παιδαγωγικά Τμήματα των Πανεπιστημίων της Ελλάδας {Προπτυχιακά και Μεταπτυχιακά Προγράμματα Σπουδών}*, ΠΤΔΕ Πανεπιστημίου Αθηνών και Εταιρεία Θεωρίας, Έρευνας και Διδακτικής της Γενικής και Τοπικής Ιστορίας, 2008, σ. 1-10 (υπό έκδοση)

Εθνικά με διεθνή συμμετοχή

Βασιλική Θεοδώρου- Δέσποινα Καρακατσάνη, «Η εφαρμογή των αρχών της Νέας Αγωγής στο κίνημα των υπαιθρίων σχολείων στην Ευρώπη τις πρώτες δεκαετίες του 20ού αι. Μια συγκριτική προσέγγιση», στο Πρακτικά 3^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου *Ιστορία της Εκπαίδευσης*, 1-3 Οκτωβρίου 2004 Πανεπιστήμιο Πατρών, Π.Τ.Δ.Ε., σ.1-27, <http://www.elemedu.upatras.gr/eriande/index.htm>, σ. 1-12.

Βασιλική Θεοδώρου, «Η προστασία της μητρότητας και της παιδικής ηλικίας στο Μεσοπόλεμο: εθνικές προτεραιότητες, κοινωνική πολιτική και διεκδικήσεις γύρω από την συγκρότηση της έννοιας του ‘φυσικού καθήκοντος’ των γυναικών», στο Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου, *Λόγος Γυναικών*, Τμήμα Φιλολογίας Δ.Π.Θ., 2007, σ. 639-656 .

5. Κεφάλαια ή άρθρα σε βιβλία/συλλογικούς τόμους

Σε εκδοτικούς οίκους του εξωτερικού

Vassiliki Theodorou, “Einstellung und Praktiken gegenüber der Bettelei in Athen und Piräus: Kontinuitäten und Brüche während des 19. Jahrhunderts”, στο Beate Althammer (Hrsg.), *Bettler in der europäischen Stadt der Moderne*, Peter Lang, Frankfurt am Main, 2007, σ. 113-133 (Μετάφραση από τα γαλλικά: Beate Althammer. Τίτλος στο πρωτότυπο: «Politiques et pratiques envers la mendicité à Athènes et au Pirée pendant le 19ième siècle : continuités et ruptures dans la gestion»)

Vassiliki Theodorou and Despoina Karakatsani, “Eugenics and ‘puericulture’ in the Interwar Greece: medical concerns regarding the amelioration of the biological capital”, in Sevasti Trubeta, Marius Turda, Christian Promitzer (edit.), *Hygiene-Health-Eugenics: Engineering society in twentieth-century Southeastern Europe* Central European University Press, Budapest and New York, υπό έκδοση 2008, σ. 1-13.

Σε εκδοτικούς οίκους του εσωτερικού

Βασιλική Θεοδώρου, «Πολιτικές και πρακτικές αντιμετώπισης της επαιτείας στην Αθήνα και τον Πειραιά τον 19^ο αιώνα: το παράδειγμα της Ελεήμονος Εταιρείας», στο Λυδία Δρακάκη (επιμ.), *Η ελληνική πόλη σε ιστορική προοπτική*, European Association for Urban History, Αθήνα, εκδ. Διονίκος, 2005, σ. 107-122

Βασιλική Θεοδώρου, «Η ιστορία σε δεύτερο πλάνο: συλλογικοί φόβοι και κοινωνικές αντιλήψεις γύρω από την αρρώστια του παιδιού στα ‘Δελφινάκια του Αμβρακικού’», στο Β. Θεοδώρου, Μ. Μουμουλίδου, Α. Οικονομίδου (επιμ.), «Πιάσε με αν μπορείς...» *Η παιδική ηλικία και οι αναπαραστάσεις της στο σύγχρονο ελληνικό κινηματογράφο*, Αθήνα, εκδ. Αιγόκερως, 2006, σ. 88-111.

Βάσω Θεοδώρου, «Εκσυγχρονιστικές απόπειρες των δωρητών της διασποράς. Επιρροές, πρακτικές και όρια των νεωτερικών τους παρεμβάσεων στα τέλη του 19^{ου} και τις αρχές του 20ού αιώνα», στο Δημήτρης Αρβανιτάκης (επιμ.), *Το φαινόμενο του ευεργετισμού στη Νεότερη Ελλάδα*, Αθήνα, Μουσείο Μπενάκη, 2006, σ. 61-88.

6. Ανακοινώσεις σε επιστημονικά συνέδρια με κριτές (χωρίς πρακτικά)

Διεθνή

- Vassiliki Theodorou, (2004) « Politiques et pratiques envers la mendicité à Athènes et au Pirée pendant le 19ième siècle : continuité et ruptures dans la gestion », στο *European City in Comparative Perspective*, Seventh International Conference on Urban History, European Association of Urban Historians, (Αθήνα 27-30 Οκτωβρίου 2004),
- Vassiliki Theodorou - Despoina Karakatsani (2005) « Enjeux et contraintes de l' éducation sanitaire du peuple au début du 20ième siècle » στο *Cultural History of health and beyond* Seventh International Conference of the European Association for the History of Medicine and health (EAHMH) and the Society for the Social History of Medicine (SSHM), (Παρίσι, 7-10 Σεπτεμβρίου 2005).
- Vassiliki Theodorou & Despina Karakatsani (2006) “Orientations of the health policy in Greece during the inter-war period: the first attempts to develop social hygiene for children”, sixth European Social History Conference of the Institute of the Social history ESSHC (Άμστερνταμ 22-25 Μαρτίου 2006).
- Vassiliki Theodorou & Despina Karakatsani (2007) “Eugenics and ‘puericulture’ in Greece in Interwar years: medical concerns about the amelioration of the biological capital” στο International conference : *Hygiene-Health-Eugenics: Engineering society in twentieth-century Southeastern Europe*, Freie Universität Berlin (Βερολίνο 31 Μαΐου-2 Ιουνίου 2007).
- Vassiliki Theodorou & Vassiliki Vassiloudi, (2007) «Childhood in displacement; different versions of experiencing separation from the family during the Greek Civil War (1946-1949)», στο Forth biennial International Conference of the Society of the history of childhood and youth SHCY: *‘In the name of the Child’ The social and cultural history of children and youth*, Norrköping Σουηδίας, 27-30 Ιουνίου 2007.
- Vassiliki Theodorou & Despina Karakatsani (2008) “Health Policy and Social Hygiene in Interwar Greece: The Intervention by the League of Nations Health Organisation” Symposium Medicine in the Balkans: evolution of ideas and practice 1900-1945, Wellcome Trust Center for the History of Medicine at UCL, 24-25 Ιανουαρίου 2008

Εθνικά

Βασιλική Θεοδώρου, (2005) «Η ιστορία σε δεύτερο πλάνο: συλλογικοί φόβοι και κοινωνικές αντιλήψεις γύρω από την αρρώστια του παιδιού στα ‘Δελφινάκια του Αμβρακικού’» στο Πανελλήνιο Συνέδριο: *Η παιδική ηλικία και οι αναπαραστάσεις της στο σύγχρονο ελληνικό κινηματογράφο*, Τ.Ε.Α.Π.Η. Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, (Αλεξανδρούπολη 21-23 Οκτωβρίου 2005)

Βασιλική Θεοδώρου, «Η εκλαΐκευση της υγιεινής και μολυσματικές ασθένειες: συλλογικοί φόβοι, δίκτυα και αντιστάσεις στις αρχές του 20^{ου} αιώνα», στο σεμινάριο : *Υγιεινή και πολιτικές υγείας ως μηχανισμός διαχείρισης του πληθυσμιακού ζητήματος στο σύγχρονο κράτος*, Σεμινάρια της Ερμούπολης, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών και Νομαρχία Κυκλάδων (Ερμούπολη, 3-4 Ιουλίου 2008

Βασιλική Θεοδώρου, « Η ιστορική εκπαίδευση στα παιδαγωγικά τμήματα: προοπτικές και ζητούμενα για μια υπέρβαση των αδρανειών», στο σεμινάριο *Ιστορία και Ιστορική εκπαίδευση*, Σεμινάρια της Ερμούπολης, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών και Νομαρχία Κυκλάδων (Ερμούπολη, 5-7 Ιουλίου 2008

Εθνικά με διεθνή συμμετοχή

Βασιλική Θεοδώρου, (2007) «Η οργάνωση των μαθητικών συσσιτίων από την κυβέρνηση Βενιζέλου 1928-1932: υποσιτισμός και φυματίωση στο πλαίσιο της κοινωνικής υγιεινής», στο επιστημονικό συνέδριο: *Δημόσια υγεία και κοινωνική πολιτική : Ο Ελευθέριος Βενιζέλος και η εποχή του*, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών και Μελετών ‘Ελευθέριος Βενιζέλος’ & Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης, (Αθήνα 8-10 Νοεμβρίου 2007).

Άλλα

7. Άλλες δημοσιεύσεις –επιμέλειες

Ελεύθερη Θράκη, λήμμα στην *Εγκυκλοπαίδεια του Ελληνικού Τύπου 1784-1974* Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών / Κέντρο Νεοελληνικών Ερευνών, Αθήνα 2008, σ. 245-247.

Ο Τύπος της Θράκης, λήμμα στην *Εγκυκλοπαίδεια του Ελληνικού Τύπου 1784-1974*, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών /Κέντρο Νεοελληνικών Ερευνών, Αθήνα

2008, σ.939-941.

Το Βήμα της Θράκης, λήμμα στην *Εγκυκλοπαίδεια του Ελληνικού Τύπου 1784-1974*, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών /Κέντρο Νεοελληνικών Ερευνών, Αθήνα 2008, σ.138-139

Αθανάσιος Αθανασιάδης, λήμμα στην *Εγκυκλοπαίδεια του Ελληνικού Τύπου 1784-1974*, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών /Κέντρο Νεοελληνικών Ερευνών, Αθήνα 2008, σ. 18-20

Πρωία, λήμμα στην *Εγκυκλοπαίδεια του Ελληνικού Τύπου 1784-1974*, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών /Κέντρο Νεοελληνικών Ερευνών, Αθήνα 2008

Κομοτηνή, λήμμα στην *Εγκυκλοπαίδεια του Ελληνικού Τύπου 1784-1974*, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών /Κέντρο Νεοελληνικών Ερευνών, Αθήνα 2008

Επιμέλεια και πρόλογος στο Β. Θεοδώρου, Μ. Μουμουλίδου, Α. Οικονομίδου, (επιμ.), «*Πιάσε με αν μπορείς...*» *Η παιδική ηλικία και οι αναπαραστάσεις της στο σύγχρονο ελληνικό κινηματογράφο*, Αθήνα, εκδ. Αιγόκερως, 2006, (πρόλογος σ.7-27).

Βασιλική Θεοδώρου, «Φυσιогνωμία και στάσεις των ευεργετών τον 19^ο αιώνα», εφημερίδα *Ημερησία*, αφιέρωμα: *Η Ελλάδα των ευεργετών*, 3/3/2004, σ. 7-64

8. Συμμετοχή σε ημερίδες-διημερίδες

Βάσω Θεοδώρου, «Εμπλοκές και όρια της πολλαπλής - συλλογικής μνήμης: Το παράδειγμα των παιδιών του εμφυλίου», διημερίδα με τίτλο: *Εκπαίδευση και ιστορική μνήμη*, Εθνολογικό Μουσείο Θράκης, Αλεξανδρούπολη, 22-23 Νοεμβρίου 2008

Βασιλική Θεοδώρου, «Φυσιогνωμία, πρότυπα και στάσεις των δωρητών της διασποράς τον 19^ο αιώνα. Το παράδειγμα του Ι. Βαρβάκη», Ημερίδα με τίτλο: *Ο Ιωάννης Βαρβάκης και το Βαρβάκειο*, Βαρβάκειο Πειραματικό Γυμνάσιο και Λύκειο, 19 Φεβρουαρίου 2009

9. Ομιλίες μετά από πρόσκληση

Νίκου Νικολαΐδη, Η Αδριανού μας, παρουσίαση βιβλίου, Σύλλογος Οι φίλοι της Αδριανούπολης, Αλεξανδρούπολη 10 Φεβρουαρίου 2008

Κεβρεκίδης Θεόδωρος

Άρθρα σε Διεθνή Επιστημονικά Περιοδικά με Κριτές

- Kevrekidis T. (2004). Seasonal variation of the macrozoobenthic community structure at low salinities in a Mediterranean lagoon (Monolimni Lagoon, Northern Aegean). *International Review of Hydrobiology*, 89: 407-425.
- Kevrekidis T. (2004). Population dynamics, growth and reproduction of *Corophium insidiosum* (Crustacea: Amphipoda) at low salinities in Monolimni Lagoon (Evros Delta, North Aegean Sea). *Hydrobiologia*, 522: 117-132.
- Malea P., T. Kevrekidis and A. Mogias (2004). Annual versus perennial growth cycle in *Ruppia maritima* L.: temporal variation in population characteristics in Mediterranean lagoons (Monolimni and Drana Lagoons, Northern Aegean Sea). *Botanica Marina*, 47: 357-366.
- Kevrekidis T., T. Wilke and A. Mogias (2005). When DNA puts ecological works back on the right track: genetic assessment and distribution patterns of mudsnail populations in the Evros Delta lagoons. *Archiv fur Hydrobiologie*, 162: 19-35.
- Kevrekidis T. (2005). Life history, aspects of reproductive biology and production of *Corophium orientale* (Crustacea: Amphipoda) in Monolimni Lagoon (Evros Delta, North Aegean Sea). *Hydrobiologia*, 537: 53-70.
- Kevrekidis T., T. Boubonari and V. Goutner (2005). Seasonal variation of abundance of *Corophium orientale* (Crustacea: Amphipoda) in Monolimni lagoon (Evros Delta, North Aegean Sea). *Belgian Journal of Zoology*, 135: 171-173.
- Kevrekidis T. (2005). Population dynamics, reproductive biology and productivity of *Streblospio shrubsolii* (Polychaeta: Spionidae) in different sediments at low salinities in a Mediterranean lagoon (Monolimni Lagoon, Northern Aegean). *International Review of Hydrobiology*, 90: 100-121.
- Mogias A. and T. Kevrekidis (2005). Macrozoobenthic community structure in a poikilohaline Mediterranean lagoon (Laki Lagoon, Northern Aegean). *Helgoland Marine Research*, 59: 167-176.
- Arvanitidis C., G. Chatzigeorgiou, D. Koutsoubas, T. Kevrekidis, C. Dounas, A. Eleftheriou, P. Koulouri and A. Mogias (2005). Estimating lagoonal biodiversity in Greece: a comparison of rapid assessment techniques. *Helgoland Marine Research*:59: 177-186.

- Kevrekidis T. and T. Wilke (2005). Life cycle, population dynamics and productivity of the larviparous mudsnail *Ventrosia maritima* in the Evros Delta (Northern Aegean Sea). *Journal of the Marine Biological Association of the United Kingdom* 85: 4789/1-8.
- Nicolaidou A., S. Reizopoulou, D. Koutsoubas, S. Orfanidis and T. Kevrekidis (2005). Biological components of Greek lagoonal ecosystems: an overview. *Mediterranean Marine Science*, 6/2: 31-50.
- Albrecht C., R. Schultheiss, T. Kevrekidis, B. Streit and T. Wilke (2007). Invaders or endemics? Molecular phylogenetics, biogeography and systematics of *Dreissena* in the Balkans. *Freshwater Biology*, 52:1525-1536.
- Faulwetter S., A. Gotsis, S. Reizopoulou, S. Orfanidis, T. Kevrekidis, A. Nikolaidou, N. Simboura, P. Malea, C. Dounas, A. Mogias, V. Valavanis and C. Arvanitidis (2008). ElNet: The Greek biodiversity transitional waters information system. An exemplar for the development of distributed information networks in Europe. *Aquatic Conservation: Marine and Freshwater Ecosystems*, 18: 135-142.
- Malea P., T. Boubonari and T. Kevrekidis (2008). Iron, Zinc, Copper, Lead and Cadmium contents in *Ruppia maritima* from a Mediterranean coastal lagoon: Monthly variation and distribution in different plant fractions. *Botanica Marina*, 51: 320-330.
- Boubonari T., P. Malea and T. Kevrekidis (2008). The green seaweed *Ulva rigida* as a bioindicator of metals (Zn, Cu, Pb and Cd) in a low salinity coastal environment. *Botanica Marina*, 51: 472-484.
- Boubonari T., P. Malea, H.W. Koyro and T. Kevrekidis (2008). The red macroalga *Gracilaria bursa-pastoris* as a bioindicator of metals (Fe, Zn, Cu, Pb, Cd) in oligohaline coastal environments. *Fresenius Environmental Bulletin*, 17 : 2207–2216.

Εργασίες σε Πρακτικά Διεθνών Συνεδρίων με Κριτές

- Malea P., T. Kevrekidis and A. Mogias (2004). Dynamics of the angiosperm *Ruppia maritima* L. in a temporary Mediterranean Lagoon (Drana Lagoon, Northern Aegean). Conference “Lagoons and coastal wetlands in the Global change context: impacts and management issues”, UNESCO–ROSTE, Venice 26–28 April 2004, pp. 95-96.

- Arvanitidis C., G. Chatzigeorgiou, D. Koutsoubas, S. Reizopoulou, T. Kevrekidis, C. Dounas, A. Eleftheriou and P. Koulouri (2004). Rapid biodiversity assessment in the Mediterranean lagoonal environment: a comparison of the results from different scales of observation. Conference “Lagoons and coastal wetlands in the Global change context: impacts and management issues”, UNESCO–ROSTE, Venice 26–28 April 2004, p. 125.
- Boubonari T., T. Kevrekidis, P. Malea and S. Haritonidis (2005). Concentrations of Zn, Cu and Pb in the green alga *Ulva rigida* C. Agardh in the Evros Delta (Northern Aegean Seas, 13th International Symposium on Environmental Pollution and its impact on life in the Mediterranean Region, Mediterranean Scientific Association of Environmental Protection (MESAEP), October 8-12, 2005, Thessaloniki.
- Μόγιας Α., Θ. Κεβρεκίδης και Θ. Μπουμπόναρη (2006). Η συγκρότηση του εκπαιδευτικού υλικού «Η Λιμνοθάλασσα». Πρακτικά ΙΑ’ Διεθνούς Συνεδρίου «Το σχολείο στην κοινωνία της πληροφορικής και της πολυπλοκότητας», Παιδαγωγική Εταιρία Ελλάδος, Ρόδος, 21-23 Οκτωβρίου 2005, σελ. 359-367.
- Arvanitidis C., G Chatzigeorgiou, K. Vasileiadou, S. Faulwetter, S. Reizopoulou, T. Kevrekidis and S. Orfanidis (2006). Linking environmental variables to ecosystem components interrelations: A mathematical experiment based on the taxonomic resolution data from the lagoon habitat. Workshop «Transitional states in transitional & coastal waters», National Agricultural Research Foundation, Fisheries Research Institute, Kavala, June 1-2 2006, p.41.
- Faulwetter S., A Gotsis, S. Reizopoulou, S. Orfanidis, T. Kevrekidis, A. Nikolaidou, N. Simboura, P. Malea, C. Dounas, A. Mogias, V. Valavanis and C. Arvanitidis (2008). El- NET: The Hellenic transitional waters information biodiversity information system. An exemplar for the development of distributed information networks in Europe. Workshop «Transitional states in transitional & coastal waters», National Agricultural Research Foundation, Fisheries Research Institute, Kavala, June 1-2 2006, p.41.
- Boubonari T., , P. Malea and T. Kevrekidis (2007). Iron, Zn, Cu, Pb, and Cd contamination in the coastal section of the Evros River Delta (Northern Aegean Sea). . 38th CIESM Congress Proceedings, Istanbul April 9-13 2007, Rapp. Comm.Int. Mer. Medit., 38, p.657.

Boubonari T., T. Kevrekidis and P. Malea (2007). Lead concentrations in water, sediments and biota from a Mediterranean coastal lagoon. 38th CIESM Congress Proceedings, Istanbul April 9-13 2007, Rapp. Comm. Int. Mer. Medit., 38, p.658.

Εργασίες σε Πρακτικά Εθνικών Συνεδρίων με Κριτές

Μόγιας Α. & Θ. Κεβρεκίδης (2004). Πρόταση εκπαιδευτικού υλικού για την κατανόηση από μαθητές των λειτουργιών, αξιών και ανθρωπογενών αλλοιώσεων των λιμνοθαλασσών. 2ο Πανελλήνιο Συνέδριο «Βιώσιμη Ανάπτυξη, Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, Τοπικές Κοινωνίες», Πανελλήνια Ένωση Εκπαιδευτικών για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε.), Ουρανούπολη Χαλκιδικής 15-17 Οκτωβρίου 1999, σελ.3.

Μόγιας Α. & Θ. Κεβρεκίδης (2006). 'Λιμνοθάλασσα': Σχεδιασμός και κατασκευή ηλεκτρονικού εκπαιδευτικού υλικού. Πανελλήνιο Συνέδριο «Ψηφιακό Εκπαιδευτικό Υλικό: Ζητήματα δημιουργίας, διδακτικής αξιοποίησης και αξιολόγησης», Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και Ελληνική Επιστημονική Ένωση Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση, Βόλος 6-7 Απριλίου 2006, σελ.100.

Καφετζή Ε. και Θ. Κεβρεκίδης (2006). Διδακτική αξιοποίηση και αξιολόγηση του εκπαιδευτικού υλικού « Η Λιμνοθάλασσα» από μαθητές ηλικίας 11 ετών. 5^ο Πανελλήνιο Συνέδριο «Ελληνική Παιδαγωγική και Εκπαιδευτική Έρευνα», Παιδαγωγική Εταιρεία Ελλάδος, Θεσσαλονίκη, 24-26 Νοεμβρίου 2006., Τόμος Α, σελ 279-285.

Κεβρεκίδης Θ. (2008). Βιοποικιλότητα: Εκπαίδευση για τη διατήρηση και την αειφόρο χρήση της. Διημερίδα «Περιβαλλοντική Εκπαίδευση για μια Ολοκληρωμένη ανάπτυξη», Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, 20-21 Νοεμβρίου 2008, σελ. 41-50.

Αποστολούμη Χ., Α. Μόγιας και Θ. Κεβρεκίδης (2008). Σχεδιασμός και ανάπτυξη του εκπαιδευτικού λογισμικού «Η ζωή στη Λιμνοθάλασσα»: Προκαταρκτική παρουσίαση. Διημερίδα «Περιβαλλοντική Εκπαίδευση για μια Ολοκληρωμένη ανάπτυξη», Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, 20-21 Νοεμβρίου 2008, σελ. 41-50.

Κεφάλαια σε Συλλογικούς Τόμους

Nicolaidou A., S. Reizopoulou, D. Koutsoubas, S. Orfanidis and T. Kevrekidis (2005). Lagoons pp. 3-11, VI. 1. In: State of the Hellenic Marine Environment. E. Papathanassiou and A. Zenetos (eds), Inst Oceanography, H.C.M.p., 2005, 358 p.

Κόκκινος Κωνσταντίνος

Διεθνή επιστημονικά περιοδικά με κριτές

- Loutsiou – Ladd, A., Panayiotou, G. & Kokkinos, C. M. (2008). A review of the factorial structure of the Brief Symptom Inventory (BSI): Greek Evidence. *International Journal of Testing*, 8, 90 – 110.
- Kokkinos, C. M. (2007). Elementary school children's involvement in bullying and victimization: The role of attachment style and internalizing and externalizing symptomatology. *Scientia Paedagogica Experimentalis*, XLIV, 1, 33 – 49.
- Kokkinos, C. M. & Panayiotou, G. (2007). Parental Discipline Practices and Locus of Control: Relationship to Bullying and Victimization Experiences of Elementary School Students. *Social Psychology of Education*, 10, 281 – 301.
- Kokkinos, C. M. (2007). Job stressors, personality and burnout in primary school teachers. *British Journal of Educational Psychology*, 77, 229 – 243. (2007 Impact Factor⁸: 1.024)
- Kokkinos, C. M. (2006). Factor structure and psychometric properties of the Maslach Burnout Inventory - Educators Survey among elementary and secondary school teachers in Cyprus. *Stress and Health*, 22, 25 – 33. (2007 Impact Factor: 0.72)
- Panayiotou, G. & Kokkinos, C. M. (2006). Self-consciousness and its role in psychological distress: A study using the Greek SCS. *Personality and Individual Differences*, 41, 83 – 93. (2007 Impact Factor: 1.400)

---

⁸ Δείκτης Επιρροής - Απήχησης

- Kokkinos, C. M., Panayiotou, G. & Davazoglou, A. M. (2005). Correlates of teachers' appraisals of students' behaviours. *Psychology in the Schools*, 42, 79 - 89. (2007 Impact Factor: 0.54)
- Kokkinos, C. M. & Panayiotou, G. (2004). Predicting bullying and victimization among early adolescents: Associations with disruptive behavior disorders. *Aggressive Behavior*, 30, 520 - 533. (2007 Impact Factor: 1.240)
- Panayiotou, G., Kokkinos, C. M. & Spanoudis, G. (2004). Searching for the "Big Five" in a Greek context: The NEO-FFI under the microscope. *Personality and Individual Differences*, 36, 1841 – 1854. (2007 Impact Factor: 1.400)
- Kokkinos, C. M., Panayiotou, G. & Davazoglou, A. M. (2004). Perceived seriousness of pupils' undesirable behaviours: The student teachers' perspectives. *Educational Psychology*, 24, 109-120.

Εθνικά επιστημονικά περιοδικά με κριτές

- Δαβάζογλου, Α., Αλβανόπουλος, Γ., & Κόκκινος, Κ. (2008). Μεγαλώνοντας παιδιά με αυτισμό: Οι ανάγκες των γονέων. *Ελληνική Επιθεώρηση Ειδικής Αγωγής*, 1, 67-90.
- Κόκκινος, Κ. Μ. (2005). Επαγγελματική εξουθένωση στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση: Μια συγκριτική μελέτη ανάμεσα σε εκπαιδευτικούς από την Ελλάδα και την Κύπρο. *Μακεδόν*, 14, 79 - 89.
- Κόκκινος, Κ. Μ., Μαυροφρύδου, Ζ. & Δαβάζογλου, Α. (2005). Πώς νοηματοδοτείται η έννοια της χαρισματικότητας από υποψήφιους εκπαιδευτικούς προσχολικής εκπαίδευσης. *Κίνητρο*, 6, 117 - 134.
- Κόκκινος, Κ. Μ. & Παναγιώτου, Γ. (2004). Η επίδραση των πεποιθήσεων των γονέων σχετικά με τον έλεγχο της παιδικής συμπεριφοράς στην εφαρμογή πρακτικών πειθαρχίας. *Ψυχολογία: Το περιοδικό της Ελληνικής Ψυχολογικής Εταιρείας*, 11, 571 - 584.
- Κόκκινος, Κ. Μ. (2004). Η σχέση ανάμεσα στην αυτοεκτίμηση και τις στάσεις μαθητών δημοτικού απέναντι στο σχολείο σε συνάρτηση με τα δημογραφικά χαρακτηριστικά και τη σχολική τους επίδοση. *Παιδαγωγική Επιθεώρηση*, 37, 156 – 169.

Πρακτικά Διεθνών Συνεδρίων με κριτές

- Κόκκινος, Κ. Μ., Τσιτσιρικού, Δ., & Δαβάζογλου, Α. (2007). Το παιδί με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στην προσχολική εκπαίδευση: Συγκριτική μελέτη των απόψεων εν ενεργεία και υποψήφιων εκπαιδευτικών για την ένταξη. *Η Ευρωπαϊκή Διάσταση της Ειδικής Αγωγής: Ανάδυση μιας άλλης φυσιογνωμίας. Πρακτικά Συνεδρίου*. (σ. 142 – 150). Θεσσαλονίκη: University Studio Press.
- Κ. Μ. Κόκκινος, Αλβανόπουλος, Γ. & Δαβάζογλου, Α. (2007). Ανιχνεύοντας τις πηγές άγχους σε εκπαιδευτικούς ατόμων με ειδικές ανάγκες. *Η Ευρωπαϊκή Διάσταση της Ειδικής Αγωγής: Ανάδυση μιας άλλης φυσιογνωμίας. Πρακτικά Συνεδρίου*. (σ. 118 – 126). Θεσσαλονίκη: University Studio Press.

Πρακτικά Εθνικών Συνεδρίων με κριτές

- Μανωλοπούλου, Χ., Δαβάζογλου, Α. & Κόκκινος, Κ. Μ. (2008). Προτάσεις πολιτών για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες. Στο Ε. Φτιάκα, Σ. Συμεωνίδου, & Μ. Σωκράτους (Επιμ.) *Ποιότητα στην Εκπαίδευση: Έρευνα και διδασκαλία. Πρακτικά 10ου Συνεδρίου Παιδαγωγικής Εταιρείας Κύπρου & Κυπριακού Ομίλου Ενιαίας Εκπαίδευσης (Κ.Ο.Ε.Ε.)* (σ. 491 – 507). Λευκωσία.
- Χαμπίδης, Θ., Δαβάζογλου, Α. & Κόκκινος, Κ. Μ. (2007). Η αποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού: Κατασκευή και παραγοντική δομή μιας προτεινόμενης κλίμακας για τη μέτρηση της. Στο Ε. Ταρατόρη, Γ. Παπαγεωργίου, Ι. Πετρόπουλος, & Π. Στραβάκου, (Επιμ.) *Πρακτικά Πανελληνίου Συνεδρίου: Παιδαγωγικά Τμήματα: Παρελθόν, Παρόν και Μέλλον*. (σ. 123 – 130). Θεσσαλονίκη: Αφοι Κυριακίδη.
- Κόκκινος, Κ. Μ. & Δαβάζογλου, Α. (2006). Επαγγελματική εξουθένωση σε εκπαιδευτικούς ειδικής και γενικής πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Στο Ε. Φτιάκα, Α. Γαγάτσης, Ι. Ηλία & Μ. Μοδέστου (Επιμ.) *Πρακτικά IX Παγκύπριου Συνεδρίου Παιδαγωγικής Εταιρείας Κύπρου & Κυπριακού Ομίλου Ενιαίας Εκπαίδευσης (Κ.Ο.Ε.Ε.). Η σύγχρονη εκπαιδευτική έρευνα στην Κύπρο*. (σ. 1065 – 1074). Λευκωσία.
- Κόκκινος, Κ. Μ. (2004). Πηγές διαμόρφωσης της αυτοεκτίμησης προεφήβων υπό το πρίσμα της συμβολικής αλληλεπίδρασης. Στο Δ. Χατζηδήμου, Ε. Ταρατόρη, Μ. Κουγιουρούκη, & Π. Στραβάκου (Επιμ.) *Πρακτικά του 4^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου της Παιδαγωγικής Εταιρείας Ελλάδος*. (σ. 679 – 685). Θεσσαλονίκη: Αφοι Κυριακίδη.

Κόκκινος, Κ. Μ. (2004). Πηγές επαγγελματικού άγχους στους εκπαιδευτικούς Μέσης εκπαίδευσης της Κύπρου. Στο Α. Γαγάτσης, Α. Ευαγγελίδου, Ε. Φτιάκα, Λ. Κυριακίδης, Ν. Τσαγγαρίδου, & Μ. Κουτσούλης (Επιμ.) *Σύγχρονες Τάσεις στην Εκπαιδευτική Έρευνα και Πρακτική. Πρακτικά 8^{ου} Παγκύπριου Συνεδρίου Παιδαγωγικής Εταιρείας Κύπρου*. (σ. 187 – 196).

Ανακοινώσεις σε διεθνή επιστημονικά συνέδρια (με κριτές) χωρίς πρακτικά

- Kokkinos, C. M., Charalambous, K., & Davazoglou, A. (2008). *The psychometric properties of the Greek Questionnaire on Teacher Interaction Primary (G – QTIP)*. XXIX International Congress of Psychology, Berlin, Germany, 20 – 25/7.
- Souroulla, A., Panayiotou, G., & Kokkinos, C. M. (2008). *Identifying Learning Disabilities: Psychometric Characteristics of the McCarney Learning Disability Evaluation Scale (LDES), Based on a Greek Sample*. XXIX International Congress of Psychology, Berlin, Germany, 20 – 25/7.
- Demetriou, A. G., Kapsou, M., Panayiotou, G., & Kokkinos, C. M. (2008). *Psychopathology in a sample of Greek-Cypriot students*. XXIX International Congress of Psychology, Berlin, Germany, 20 – 25/7.
- Demetriou, A. G., Kapsou, M., Panayiotou, G., & Kokkinos, C. M. (2008). *Factor Analysis of Brief COPE in a sample of Greek Cypriot adults*. XXIX International Congress of Psychology, Berlin, Germany, 20 – 25/7.
- Kokkinos, C. M., Charalambous, K., Antoniadou, N., Panayiotou, G., & Davazoglou, A. (2008). *Greek J – EPQ: A reevaluation of its psychometric properties and factor structure 20 years after its standardization*. 14th European Conference on Personality, Tartu, Estonia, 16 – 20/7.
- Kokkinos, C. M., & Davazoglou, A. (2008). *Burnout in special education teachers: The role of personality and work – related stressors*. Annual Meeting of the American Educational Research Association, New York, 22 – 29/3.
- Σουρουλλά, Α., Παναγιώτου, Γ. & Κόκκινος, Κ. Μ. (2008). *Περαιτέρω ενδείξεις για τη διακρίνουσα, την κατασκευαστική και την εγκυρότητα κριτηρίου του Ελληνικού WISC-III*. Διεθνές Συνέδριο Σχολικής Ψυχολογίας, Κρήτη, 23 – 24/5.
- Σουρουλλά, Α., Παναγιώτου, Γ. & Κόκκινος, Κ. Μ. (2008). *Προφίλ παιδιών με Μαθησιακές Δυσκολίες στο WISC – III*. Διεθνές Συνέδριο Σχολικής Ψυχολογίας, Κρήτη, 23 – 24/5.

- Παναγιώτου, Γ., Κόκκινος, Κ. Μ. & Λούτσιου – Ladd, A. (2008). *Γονεϊκό στρες και τρόποι αντιμετώπισής γονέων παιδιών που έχουν παραπεμφθεί για δυσκολίες μάθησης και συμπεριφοράς*. Διεθνές Συνέδριο Σχολικής Ψυχολογίας, Κρήτη, 23 – 24/5.
- Kapsou, M., Panayiotou, G., & Kokkinos, C. M. (2007). *Parent and self-reported psychopathology and intentions for referral among Cypriot students*. 41st Annual ABC Convention, Philadelphia, 15 – 18 /11.
- Kokkinos, C. M., Antoniadou, N., Alvanopoulos, G., & Davazoglou, A. (2007). *Bullying and victimization experiences among children nominated by their teachers as meeting the Learning Disabilities referral criteria*. 1st European Conference on Social, Emotional and Behavioral Competences and Difficulties, Malta, 13 – 15 /9.
- Panayiotou, G., Kokkinos, C. M., & Loutsiou – Ladd, A. (2007). *Children referred for learning, emotional and behavioural difficulties: Who are they in terms of intellectual and personality profiles*. 1st European Conference on Social, Emotional and Behavioral Competences and Difficulties, Malta, 13 – 15 /9.
- Kokkinos, C. M., Tsitsirkou, D. & Davazoglou, A. (2006). *Coping strategies and burnout among special education teachers*. 20th European Health Psychology Conference, Warsaw, Poland, 30 /8 – 2 /9.
- Loutsiou – Ladd, A., Panayiotou, G. & Kokkinos, C. M. (2006). *The utility and constraints of the Brief Symptom Inventory (BSI): Greek evidence*. 20th European Health Psychology Conference, Warsaw, Poland, 30 /8 – 2 /9.
- Kokkinos, C. M. & Hatzinikolaou, St. (2006). *Family and classroom environment: Associations with self-perceptions and self-esteem*. 26th ICAP, Athens, Greece, 16 – 21/7.
- Kokkinos, C. M., Tsitsirkou, D. & Davazoglou, A. (2006). *Dimensionality of coping strategies and styles used by Greek special education teachers: Data from a national study*. 27th STAR Conference, Rethymnon, Crete, 13 – 15/7.
- Kokkinos, C. M. & Logginidou, E. (2005). *Perceived parental rearing behaviors among elementary schoolchildren involved in bullying and victimization*. 27th International School Psychology Colloquium 2005, Athens, Greece, 13 – 17 / 7.
- Kokkinos, C. M. (2005). *Professional burnout, personality characteristics and sources of stress: Examining their relationship in primary school teachers from Cyprus*. Προσκεκλημένο Συμπόσιο: «Level and sources of stress in primary school

teachers: A study among Greek and Cypriot general and special education teachers» at the 1st International Conference of the Psychological Society of Northern Greece, Salonica, 3 – 5 / 12.

Κόκκινος, Κ. Μ., Τσιτσίκου, Δ. & Δαβάζογλου, Α. (2004). *Το παιδί με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στην προσχολική εκπαίδευση: Συγκριτική μελέτη των απόψεων εν ενεργεία και υποψήφιων εκπαιδευτικών για την ένταξη*. Ευρωπαϊκό Συνέδριο Ειδικής Αγωγής, Θεσσαλονίκη, 19 – 21 / 11.

Κόκκινος, Κ. Μ., Αλβανόπουλος, Γ. & Δαβάζογλου, Α. (2004). *Ανιχνεύοντας τις πηγές άγχους σε εκπαιδευτικούς ατόμων με ειδικές ανάγκες*. Ευρωπαϊκό Συνέδριο Ειδικής Αγωγής, Θεσσαλονίκη, 19 – 21 / 11.

Kokkinos, C. M. & Davazoglou, A. (2004). *Personality traits and psychological distress as predictors of teacher appraisals of student behavior problems*. 28th International Congress of Psychology, Beijing, 8 – 13/8.

Kokkinos, C. M. (2004). *Construct validity and psychometric properties of the Maslach Burnout Inventory - Educators Survey among Cypriot teachers*. 28th International Congress of Psychology, Beijing, 8 – 13/8.

Kokkinos, C. M., Panayiotou, G., & Davazoglou, A. (2004). *The effects of trainee teachers' personality characteristics on their appraisal of pupils' undesirable behaviours*. BPS Annual Conference, London, 15 - 17 / 4.

Kokkinos, C. M., Panayiotou, G. (2004). *Bullying and victimization experiences among primary school children: the role of parental discipline practices and parenting locus of control*. BPS Annual Conference, London, 15 - 17 / 4.

Ανακοινώσεις σε εθνικά επιστημονικά συνέδρια (με κριτές) χωρίς πρακτικά

Κόκκινος, Κ. Μ. (2008). *Στυλ προσκόλλησης, συμπτωματολογία ψυχοπαθολογίας, και εμπειρίες εκφοβισμού και θυματοποίησης σε παιδιά δημοτικού σχολείου. Προσκεκλημένο Συμπόσιο: Σχολική Επιθετικότητα: Ατομικές και κοινωνικές παράμετροι*. 1^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Εξελικτικής Ψυχολογίας, Αθήνα, 29 / 5 – 1/6.

Παναγιώτου, Γ., Κόκκινος, Κ. Μ. & Λούτσιου – Ladd, A. (2007). *Γονικό στρες και τρόποι αντιμετώπισης γονέων παιδιών που έχουν παραπεμφθεί για δυσκολίες μάθησης και συμπεριφοράς σε σχέση με γονείς ενός δείγματος ελέγχου*. 3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο του Κλάδου Κλινικής Ψυχολογίας της Ελληνικής Ψυχολογικής Εταιρείας, Θεσσαλονίκη, 9 – 11 / 11.

Επιστημονική Επιμέλεια Μετάφρασης

Slavin, R. E. (2007). *Εκπαιδευτική Ψυχολογία. Θεωρία και Πράξη*. Εκδόσεις: Μεταίχμιο
Τίτλος πρωτότυπου: *Educational Psychology. Theory and Practice*. (7th Edition).
Allyn & Bacon.

Κουγιουρούκη Μαρίνα

Μονογραφίες

Σε εκδοτικούς οίκους εσωτερικού

- Χατζηδήμου, Δ., Στραβάκου, Π., Κουγιουρούκη, Μ. (2007). *Οι κατ' οίκον εργασίες μέσα από την ανίχνευση της ελληνικής και διεθνούς εμπειρίας. Ένα πολυδιάστατο παιδαγωγικό ζήτημα*. Θεσσαλονίκη: Εκδοτικός Οίκος Αδελφών Κυριακίδη.
- Ταρατόρη, Ε., Κουγιουρούκη, Μ., Στραβάκου, Π., Αλβανόπουλος, Γ, Καλπακίδου, Χ., ΠΕγιάδου, Κ., Τοπουζέλη, Φ., Φράγκου, Τρ., (2008). *Τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας*. Θεσσαλονίκη: Εκδοτικός Οίκος Αδελφών Κυριακίδη.

Επιστημονικά περιοδικά με κριτές

Διεθνή

- Taratori, E., Kougiourouki, M., Stravakou, P. (2007). Modelle der Klassenführung - Eine Studie zur Perspektive postgraduierter Studierender. *Philia* I-II, 221-227.

Επιστημονικά περιοδικά με κριτές

Εθνικά

- Ταρατόρη-Τσαλκατίδου, Ε., Κουγιουρούκη, Μ. (2005). Ο δάσκαλος από τη σκοπιά των μαθητών του δημοτικού σχολείου. *Κίνητρο*, 6, 73-90 .
- Ταρατόρη, Ε., Στραβάκου, Π., Κουγιουρούκη Μ. (2006). Χαρακτηριστικά γνωρίσματα ενός καλού εκπαιδευτικού (Έρευνα). *Νέα Παιδεία*, 119, 141-147.
- Στραβάκου, Π., Κουγιουρούκη, Μ. (2007). Η επιλογή του διευθυντή της σχολικής μονάδας από τη σκοπιά των εκπαιδευτικών του νομού Έβρου. *Παιδαγωγική Επιθεώρηση*, 45 (υπό δημοσίευση / με βεβαίωση).
- Ταρατόρη, Ε., Κόνσολας, Μ., Κουγιουρούκη, Μ. (2007). Το χιούμορ στην εκπαιδευτική διαδικασία. Η οπτική των εκπαιδευτικών. *Κίνητρο*, 8, 55-69.

Κουγιουρούκη, Μ. (2007). Η συζήτηση στην εκπαιδευτική πράξη: Έρευνα. *Επιστήμες Αγωγής*, 4, 119-142.

Στραβάκου, Π., Κουγιουρούκη, Μ. (2008). Ανοίγοντας δρόμο στην επαγγελματική ισότητα: το παράδειγμα του Έργου «Ευρυδίκη-Θετικές ενέργειες υπέρ των γυναικών». *Τα Αντιτετράδια της Εκπαίδευσης* (υπό δημοσίευση / με βεβαίωση).

Πρακτικά συνεδρίων με κριτές

Διεθνή

Κουγιουρούκη, Μ., Σακελλάρη, Ν. (2006). Η κατάρτιση των μελλοντικών εκπαιδευτικών του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Δ.Π.Θ. στον τομέα της πληροφορίας: μία μελέτη περίπτωσης. Στο: Δ. Χατζηδήμου, Χρ. Βιτσιλάκη (επιμ.). Πρακτικά ΙΑ^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου της Παιδαγωγικής Εταιρείας Ελλάδος *Το σχολείο στην κοινωνία της πληροφορίας και της πολυπολιτισμικότητας*. Θεσσαλονίκη: Εκδοτικός Οίκος Αδελφών Κυριακίδη, 163-170.

Πρακτικά συνεδρίων με κριτές

Εθνικά

Χατζηδήμου, Δ., Κουγιουρούκη, Μ. (2004). Η μικροδιδασκαλία στο πλαίσιο της εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών - μία εμπειρική προσέγγιση. Στο: Δ. Χατζηδήμου, Ε. Ταρατόρη, Μ. Κουγιουρούκη, Π. Στραβάκου (επιμ.). Πρακτικά 4^{ου} Πανελλήνιου Συνεδρίου της Παιδαγωγικής Εταιρείας Ελλάδος *Ελληνική Παιδαγωγική και Εκπαιδευτική Έρευνα*. Θεσσαλονίκη: Εκδοτικός Οίκος Αδελφών Κυριακίδη, 437-444.

Κουγιουρούκη, Μ., Στραβάκου, Π., Χατζηδήμου, Κ. (2006). Η αξιολόγηση της σχολικής επίδοσης μαθητών Ε' και ΣΤ' τάξης του δημοτικού σχολείου-μία μελέτη περίπτωσης. Στο: Δ.-Μ. Κακανά, κ.ά. (επιμ.). Πρακτικά του 5^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου του ΟΜΕΡ ***Η αξιολόγηση στην εκπαίδευση: Παιδαγωγική και Διδακτική Διάσταση***. Θεσσαλονίκη: Εκδοτικός Οίκος Αδελφών Κυριακίδη, 123-129.

Χατζηδήμου, Δ., Στραβάκου, Π., Κουγιουρούκη, Μ. (2007). Οι κατ' οίκον εργασίες από την πλευρά των μαθητών του δημοτικού σχολείου: μία εμπειρική προσέγγιση. Στο: Δ. Χατζηδήμου, κ.ά. (επιμ.). Πρακτικά 5^{ου} Πανελλήνιου Συνεδρίου της Παιδαγωγικής Εταιρείας Ελλάδος *Ελληνική Παιδαγωγική και*

Εκπαιδευτική Έρευνα. Τόμος Β΄. **Θεσσαλονίκη: Εκδοτικός Οίκος Αδελφών Κυριακίδη, 227-235.**

Κουγιουρούκη, Μ., Στραβάκου, Π. (2007). Η οπτική των εν ενεργεία εκπαιδευτικών, αποφοίτων των Παιδαγωγικών Τμημάτων Δημοτικής Εκπαίδευσης, για τη σχολική διδασκαλία: Μία μελέτη περίπτωσης. Στο: Ε. Ταρατόρη, Α. Δαβάζογλου, Ν. Μακρής, Μ. Κουγιουρούκη (επιμ.). Πρακτικά Πανελληνίου Συνεδρίου για τα 20 χρόνια λειτουργίας του Π.Τ.Δ.Ε. του Δ.Π.Θ. με θέμα *Παιδαγωγικά Τμήματα – παρελθόν, παρόν και μέλλον*. Θεσσαλονίκη: Εκδοτικός Οίκος Αδελφών Κυριακίδη, 114-122.

Πρακτικά συνεδρίων με κριτές

Εθνικά με διεθνή συμμετοχή

Χατζηδήμου, Δ., Κουγιουρούκη, Μ. (2005). Η απόκτηση αυτοπεποίθησης των μελλοντικών εκπαιδευτικών μέσα από το παράδειγμα της χρήσης του βίντεο στη μικροδιδασκαλία: Μία εμπειρική προσέγγιση. Στο: Α. Τριλιανός, Ιγ. Καράμηνας (επιμ.). Πρακτικά Ε΄ Πανελλήνιου Συνεδρίου με Διεθνή Συμμετοχή του Ε.Κ.Π.Α *Μάθηση και Διδασκαλία στην Κοινωνία της Γνώσης*. Τόμος Α΄. Αθήνα: Κ.Ε.ΕΠ.ΕΚ., 504-511.

Εκπαιδευτικό υλικό

Ταρατόρη, Ε., Στραβάκου, Π., Κουγιουρούκη, Μ. (2006). Διαπολιτισμική Εκπαίδευση. Στο: Ε. Κιουμουρτζόγλου, κ.ά. (2006) (επιμ.). *Εφαρμογή Προγραμμάτων που προωθούν την ισότητα στην κοινωνία-Καλλιπάτειρα. Βιβλίο Εκπαιδευτικού*. Αθήνα: Γραφείο Ολυμπιακής Παιδείας ΥΠ.Ε.Π.Θ., 50-55.

Λήμμα σε λεξικό

Κουγιουρούκη, Μ. (2007). Λήμμα «Μικροδιδασκαλία- Microteaching». Στο: Π. Ξωχέλλης (επιμ.). *Λεξικό της Παιδαγωγικής*. Θεσσαλονίκη: Εκδοτικός Οίκος Αδελφών Κυριακίδη, 455-457.

Επιμέλεια Βιβλίου Μελέτης

Κουγιουρούκη, Μ., Στραβάκου, Π. (επιμ.). (2008). *Δρόμοι επαγγελματικής ισότητας*. Εάνθη, σελ. 290 (υπό έκδοση). Βιβλίο Μελέτης για το Έργο «Ευρυδίκη - Θετικές Ενέργειες υπέρ των Γυναικών» (ΜΕΤΡΟ 4.1. Προγράμματα υποστήριξης της

αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης για γυναίκες ΕΝΕΡΓΕΙΑ 4.1.1. Προγράμματα υποστήριξης της αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης για γυναίκες ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΡΑΞΕΩΝ 4.1.1.στ Θετικές Ενέργειες υπέρ των Γυναικών. Φορέας Υλοποίησης το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Επιστημονικά Υπεύθυνη η Καθηγήτρια Ελένη Ταρατόρη).

Τεχνικές εκθέσεις – Παραδοτέα Ερευνητικών Προγραμμάτων

Ταρατόρη, Ε. Χατζηδήμου, Δ., Κελπανίδης, Μ., Βεργέτη, Μ., Κουλουριώτης, Δ., Μακρής, Ν., Κουγιουρούκη, Μ., Στραβάκου, Π., Τσαλκατίδου, Μ., Χαραλαμπίδης, Χ. (Συγγραφική Ομάδα) (2007) Δράση Ι: Έρευνα-μελέτη του Έργου «Ευρυδίκη - Θετικές Ενέργειες υπέρ των Γυναικών», ΜΕΤΡΟ 4.1. Προγράμματα υποστήριξης της αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης για γυναίκες ΕΝΕΡΓΕΙΑ 4.1.1. Προγράμματα υποστήριξης της αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης για γυναίκες ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΡΑΞΕΩΝ 4.1.1.στ Θετικές Ενέργειες υπέρ των Γυναικών. Φορέας Υλοποίησης το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Επιστημονικά Υπεύθυνη η Καθηγήτρια Ελένη Ταρατόρη.

Ταρατόρη, Ε. Χατζηδήμου, Δ., Κωτσοβίνος, Ν., Κελπανίδης, Μ., Κουγιουρούκη, Μ., Στραβάκου, Π., Πεντζουρίδου, Α. (2007) Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης της Πρακτικής Άσκησης (Δράση ΙΙΙ) του Έργου «Ευρυδίκη - Θετικές Ενέργειες υπέρ των Γυναικών», ΜΕΤΡΟ 4.1. Προγράμματα υποστήριξης της αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης για γυναίκες ΕΝΕΡΓΕΙΑ 4.1.1. Προγράμματα υποστήριξης της αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης για γυναίκες ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΡΑΞΕΩΝ 4.1.1.στ Θετικές Ενέργειες υπέρ των Γυναικών. Φορέας Υλοποίησης το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Επιστημονικά Υπεύθυνη η Καθηγήτρια Ελένη Ταρατόρη.

Ταρατόρη, Ε., Χατζηδήμου, Δ., Στραβάκου, Π., Κουγιουρούκη, Μ., Κεδράκα, Α., Φουτσιτζή, Α. (2007). Ενδιάμεση έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης του Έργου «Επί Τροχών: Επόμενη Στάση Αγορά εργασίας».

Ταρατόρη, Ε., Χατζηδήμου, Δ., Στραβάκου, Κουγιουρούκη, Μ., Κεδράκα, Α., Φουτσιτζή, Α. (2007). Τελική Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης του Έργου «Επί Τροχών: Επόμενη Στάση Αγορά εργασίας».

- Ταρατόρη, Ε., Χατζηδήμου, Δ., Μακρής, Μ., Κουγιουρούκη, Μ., Στραβάκου, Π., Κεδράκα, Α., Τσαλκατίδου, Μ. (Επιστημονική Ομάδα) (2007) Μελέτη Καταγραφής Αναγκών των Νέων σε Τοπικό Επίπεδο του Προγράμματος Κοινοτικής Πρωτοβουλίας EQUAL: «Επί Τροχών: Επόμενη Στάση Αγορά εργασίας».
- Ταρατόρη, Ε. Χατζηδήμου, Δ. Καραφύλλης, Α., Κουγιουρούκη, Μ., Στραβάκου, Π., Τσαλκατίδου, Μ. (Ομάδα μελέτης και συγγραφής) (2007) Μελέτη Καταγραφής Αναγκών των Επιχειρήσεων στις Περιοχές Αττικής και Αλεξανδρούπολης του Προγράμματος Κοινοτικής Πρωτοβουλίας EQUAL: «Επί Τροχών: Επόμενη Στάση Αγορά εργασίας».

Μακρής Νίκος

Επιστημονικά περιοδικά με κριτές

Διεθνή

- Makris, N., & Pnevmatikos, D. (2007). Children's understanding of the human and super – natural mind. *Journal of Cognitive Development*, 22 (3), 365-375.
- Papageorgiou, G., Kogianni, E., & Makris, N. (2007). Primary teachers' views and descriptions regarding some science activities. *Chemistry Education Research and Practice*, 8 (1), 52-60.

Εθνικά

- Μακρής, Ν. (υπό δημοσίευση). Εγκέφαλος και συνείδηση ή εγκέφαλος και οπτική αντίληψη; Σχόλια στο Μουτούσης Κ., & Λογοθέτης, Ν. Εγκέφαλος και Συνείδηση. *Νόησις*, 5.
- Μακρής, Ν., & Πνευματικός, Δ. (υπό δημοσίευση). Η ενημερότητα για τον ατομικό νου: Προέλευση, φύση και ανάπτυξη. *Νόησις*, 4. (Επισυνάπτεται σχετική βεβαίωση).
- Πνευματικός, Δ., & Μακρής, Ν. (υπό έκδοση). Η έννοια του Θεού. Εννοιολογική αλλαγή και νοητικά μοντέλα. *Νόησις*, τ. 3.
- Μακρής, Ν., & Πνευματικός, Δ. (2006). Οι θεωρίες των παιδιών για τον ανθρώπινο και τον υπερ-ανθρώπινο νου. *Νόησις*, τ. 2, 175-203.

Ντάβου, Μ., & Μακρής, Ν. (2006). Προλεγόμενα: Συγκίνηση και Νόηση. *Νόησις*, τ. 3, 5-12.

Πρακτικά Συνεδρίων με κριτές

Διεθνή

Makris, N., & Pnevmatikos, D. (2007). Children's Knowledge about Consciousness: A Developmental Perspective. In S. Vosniadou, D. Kaiser, & A. Protopapas (Eds.), *Proceedings of European Cognitive Science Conference* (p. 888). UK: Lawrence Erlbaum Associates.

Εθνικά

Πνευματικός, Δ., & Μακρής, Ν. (2007). Οι κρίσεις των παιδιών για το δίκαιο της διαδικασίας στη σχολική τάξη. Στο Ε. Ταρατόρη, Α. Δαβάζογλου, Ν. Μακρής, & Μ. Κουγιουρούκη (Επιμ.), *Παιδαγωγικά Τμήματα: Παρελθόν, Παρόν και Μέλλον*, (σελ. 131-138). Θεσ/νίκη: Εκδόσεις Κυριακίδη.

Πνευματικός, Δ., & Μακρής, Ν. (2007). Η εξαπάτηση στις εξετάσεις κατά την παιδική ηλικία.. Στο Δ. Χατδηδήμου, κ.α. (Επιμ.), *Ελληνική Παιδαγωγική και Εκπαιδευτική Έρευνα*, (σελ.337-344, τ. Α'). Θεσ/νίκη: Εκδόσεις Κυριακίδη.

Μακρής, Ν. (2004). Συνείδηση, θεωρία του νου και μεταγνώση. Στο Ν. Μακρής & Δ. Δεσλή (Επιμ.) *Η Γνωστική Ψυχολογία σήμερα: Γέφυρες για τη μελέτη της νόησης*, (σελ. 284-289). Πρακτικά του Πανελληνίου Συνεδρίου Γνωστικής Ψυχολογίας. Αθήνα: Τυπωθήτω, Δαρδανός.

Παπαγεωργίου, Γ., Μακρής, Ν., Κλεάνθους, Χ., & Νικολαΐδου, Ε. (2004). Επίδραση της σωματιδιακής θεώρησης της ύλης σε γνωστικές και μεταγνωστικές εκτιμήσεις των μαθητών Ε' Τάξης Δημοτικού για ορισμένα φυσικά φαινόμενα. Στο Ν. Μακρής & Δ. Δεσλή (Επιμ.) *Η Γνωστική Ψυχολογία σήμερα: Γέφυρες για τη μελέτη της νόησης*, (σελ. 408-413). Πρακτικά του Πανελληνίου Συνεδρίου Γνωστικής Ψυχολογίας. Αθήνα: Τυπωθήτω, Δαρδανός.

Κεφάλαια σε Βιβλία

Εκδοτικοί οίκοι εξωτερικού

Kazi, S., Makris, N., & Demetriou A. (in press). Self-awareness and self-mapping of cognitive processes from early childhood to adolescence. In M. F. Shaughnessy et al. (Eds.). *Meta-cognition*. Nova Science Publishers, Inc.

Εκδοτικοί οίκοι εσωτερικού

- N. Μακρής, & Δ. Πνευματικός (Επιμ. Μετάφρασης) (υπό έκδοση). Κίνητρα στην Εκπαίδευση. (Motivation in Education, David Pintrich και Dale Shunk). Αθήνα: Τυπωθήτω, Δαρδανός.
- Μακρής, Ν., & Πνευματικός, Δ. (2008). Η ανάπτυξη της γνώσης των παιδιών για τη συνείδηση. Στο Π. Κορδούτης, Ε. Μασούρα,, & Ζ. Παπαληγούρα (Επιμ.) *Επιστημονική Επετηρίδα της Φιλοσοφικής Σχολής, Τμήμα Ψυχολογίας, τόμος 7*. Θεσσαλονίκη: Υπηρεσία Δημοσιευμάτων Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Άλλα

- Μακρής, Ν., Βλάχου, Α., & Χατζηνικήτα, Β. (Επιστ. Επιμέλεια) (υπό έκδοση). *Εγχειρίδιο Μελέτης της Ενότητας: Εξέλιξη του Παιδιού στο κοινωνικό περιβάλλον του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών: Σπουδές στην Εκπαίδευση του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου. Συγγραφέας του Εγχειριδίου Μελέτης: Χριστίνα Νόβα- Καλτσούνη, Καθηγήτρια ΠΑ. Εκδόσεις ΕΑΠ: Πάτρα.(επισυνάπτεται σχετική βεβαίωση)*
- Μακρής, Ν., & Αθανάσιος, Μ. (Επιμ.) (ολοκληρώνεται). *Μάθηση και διδασκαλία*. Πρακτικά Ημερίδας Αλεξ/πολη: ΠΜΣ ΠΤΔΕ ΔΠΘ.
- Ταρατόρη, Ε., Δαβάζογλου, Α., Μακρής, Ν., & Κουγιουρούκη, Μ. (Επιμ.) (2007). *Παιδαγωγικά Τμήματα: Παρελθόν, Παρόν και Μέλλον*. Θεσ/ίκη: Εκδόσεις Κυριακίδη.
- Ντάβου, Μ., & Μακρής, Ν. (Επιμ.) (2006). Συγκίνηση και Νόηση. Ειδικό τεύχος Περιοδικού *Νόησις*. Αθήνα: Τυπωθήτω, Δαρδανός.
- Μακρής, Ν. (Επιμ.) (2006). *Μεταπτυχιακές Σπουδές στις Επιστήμες της Αγωγής*. Αλεξ/πολη: ΠΜΣ ΠΤΔΕ ΔΠΘ.
- Ν. Μακρής, & Δ. Δεσλή (2004) (Επιμ.). *Η Γνωστική Ψυχολογία σήμερα: Γέφυρες για τη μελέτη της νόησης*. Πρακτικά Πανελληνίου Συνεδρίου Γνωστικής Ψυχολογίας. Αθήνα: Τυπωθήτω, Δαρδανός.

Ανακοινώσεις σε επιστημονικά συνέδρια με κριτές

Διεθνή

- Makris, N., & Pnevmatikos, D. (2008). Children's knowledge about consciousness: Emergence, development, and relation with executive control. *Ανακοίνωση στο 12^ο Διεθνές Συνέδριο της Association for Scientific Search on Consciousness (ASSC)*, Ιούνιος, Taipei, Taiwan.
- Makris, N., & Pnevmatikos, D. (2007). Development of children's knowledge about consciousness. A developmental Perspective. *Αναρτημένη Εργασία στο 2ο European Conference of Cognitive Sciences*, Μάιος, Δελφοί.
- Makris, N., & Pnevmatikos, D. (2006). Children's Knowledge about consciousness. *Αναρτημένη Εργασία στο 10^ο Διεθνές Συνέδριο της Association for Scientific Search on Consciousness (ASSC)*, Ιούλιος, Μεγάλη Βρετανία.
- Pnevmatikos, D., Koutsoupas, N., & Makris, N. (2005). Conceptual change and reasoning: Cognitive presuppositions towards a coherent model of a concept. *Ανακοίνωση στο 11th Conference of the European Association for Research on Learning and Instruction (EARLI)*, Αύγουστος, Λευκωσία.

Ανακοινώσεις σε επιστημονικά συνέδρια με κριτές

Εθνικά

- Μακρής, Ν., & Πνευματικός, Δ. (2008). Αναπτυξιακή σχέση μεταξύ εκτελεστικού ελέγχου και ενημερότητας για τη συνείδηση. *Ανακοίνωση στο 1^ο Πανελλήνιο Συνέδριο του κλάδου Εξελικτικής Ψυχολογίας της ΕΛΨΕ*, Μάιος, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα.
- Μακρής, Ν., & Πνευματικός, Δ., & Φαχαντίδης, Ν. (2007). Η ανάπτυξη του ανασταλτικού ελέγχου. *Ανακοίνωση στο 11^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ψυχολογικής Έρευνας*, Μάιος, Πανεπιστήμιο Κρήτης, Ρέθυμνο.
- Πνευματικός, Δ., & Μακρής, Ν. (2007). Η έννοια του Θεού. Εννοιολογική αλλαγή και νοητικά μοντέλα. *Ανακοίνωση στην Ημερίδα της Εταιρίας Επιστημών της Γνώσης και της Νόησης*, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Μάρτιος, Αθήνα.
- Πνευματικός, Δ., & Μακρής, Ν. (2006) Η εξαπάτηση στις εξετάσεις κατά την παιδική ηλικία *Ανακοίνωση στο 5^ο Πανελλήνιο Συνέδριο της Παιδαγωγικής Εταιρείας Ελλάδος*, Νοέμβριος, Θεσσαλονίκη.
- Πνευματικός, Δ., & Μακρής, Ν. (2006). Οι κρίσεις των παιδιών για το δίκαιο της διαδικασίας στη σχολική τάξη. *Ανακοίνωση στο Συνέδριο: Παιδαγωγικά*

Τμήματα: Παρελθόν, Παρόν και Μέλλον. ΠΤΔΕ ΔΠΘ, Νοέμβριος, Αλεξανδρούπολη.

- Πνευματικός, Δ., & Μακρής, Ν. (2005). Το δίκαιο είναι πάντα δίκαιο; Οι πεποιθήσεις των παιδιών για τη δικαιοσύνη. Ανακοίνωση στο 10^ο Πανελλήνιο Συνέδριο *Ψυχολογικής Έρευνας, Δεκέμβριος*, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Ιωάννινα.
- Μακρής, Ν. (2004). Συνείδηση, θεωρία του νου και μεταγνώση. Ανακοίνωση στο Πανελλήνιο Συνέδριο *Γνωστικής Ψυχολογίας*, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Νοέμβριος, Αλεξανδρούπολη.
- Παπαγεωργίου, Γ., Μακρής, Ν., Κλεάνθους, Χ., & Νικολαΐδου, Ε. (2004). Επίδραση της σωματιδιακής θεώρησης της ύλης σε γνωστικές και μεταγνωστικές εκτιμήσεις των μαθητών Ε΄ Τάξης Δημοτικού για ορισμένα φυσικά φαινόμενα. *Ανακοίνωση στο Πανελλήνιο Συνέδριο Γνωστικής Ψυχολογίας*, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Νοέμβριος, Αλεξανδρούπολη.

Μπάρος Βασίλειος

2008

- Baros, W. & Otto, H.-U. Multikulturalismus und Capabilities. Oder: Was kann man von Amartya Sen über die Aufgabe einer Interkulturellen Erziehung in der Migrationsgesellschaft lernen? [Πολυπολιτισμός και Δυνατότητες. Προσδιορίζοντας τους στόχους της Διαπολιτισμικής Αγωγής στηριζόμενοι στις θέσεις του Amartya Sen για την κοινωνική δικαιοσύνη]. *Παιδαγωγική Θεωρία και Πράξη*, (3)1.
- Baros, W. Bildung und Überprüfung von Hypothesen in der Migrationsforschung - Zum Verwertungszusammenhang von wissenschaftlichen Erkenntnissen am Beispiel des Neo-Assimilationsansatzes in der Bilingualismusdebatte (Wilhelmine M. Sayler zum 80. Geburtstag). [Διατύπωση και διερεύνηση ερευνητικών υποθέσεων στη μεταναστευτική έρευνα. Το πλαίσιο αξιοποίησης επιστημονικής γνώσης στην περίπτωση του νεο-αφομοιωτικού λόγου στο διάλογο για τη δίγλωσση εκπαίδευση]. *Conflict & communication online* (7)2,
- Baros, W. Wirklichkeitskonstruktionen und Familienbeziehungen von Migrantinnen und Migranten. Theoretische Ansätze und methodische Perspektiven. [Κατασκευές υποκειμενικής πραγματικότητας και οικογενειακές σχέσεις

μεταναστών. Θεωρητικές προσεγγίσεις και μεθοδολογικές προοπτικές]. Στο Rosen, L. & Farrokhzad, S. (Eds.). *Macht – Kultur – Bildung. Festschrift für Georg Auernheimer*. Münster: Waxmann.

Μπάρος, Β. & Μανάφη, Γ. Η εφαρμογή της θεωρίας των δυνατοτήτων στη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση. Μια νέα προοπτική στη βάση της ισότητας και της κοινωνικής δικαιοσύνης. Στο Γεωργογιάννης, Π. (επιμ.). *Πρακτικά 11ου Διεθνούς Συνεδρίου «Διαπολιτισμική Εκπαίδευση - Μετανάστευση και τα Ελληνικά ως δεύτερη ή ξένη γλώσσα»*, (σελ. 320-329), Πανεπιστήμιο Πατρών, ΚΕ.ΔΕ.Κ., Πάτρα.

Μπάρος, Β. & Μιχαλέλη, Α. Διαπολιτισμική Ετοιμότητα στην εκπαιδευτική πράξη. Έρευνα δράσης ως εμπειρικό εργαλείο και μέθοδος αυτοπαρατήρησης και αυτοαξιολόγησης του εκπαιδευτικού. Στο Γεωργογιάννης, Π. (επιμ.), *Πρακτικά 2ου Διεθνούς Συνεδρίου "Νέο εκπαιδευτικό υλικό του ΥΠΕΠΘ / Αξιολόγηση και Διοίκηση Α'/βάθμιας και Β'/βάθμιας Εκπαίδευσης"*, (σελ. 258-273), Πανεπιστήμιο Πατρών, ΚΕ.ΔΕ.Κ., Πάτρα.

2006

Baros, W. Massenmedien, Migration und Integration. [Μ.Μ.Ε, Μετανάστευση και Ενσωμάτωση]. Κριτική στο βιβλίο: Christoph Butterwegge/Gudrun Hentges (Eds.) *Massenmedien, Migration und Integration*. Wiesbaden 2006. *conflict & communication online*, (5)2, http://www.cco.regeneration-online.de/2006_2/rezension_migration.htm

Baros, W. Neo-Assimilation: Das Ende des Projektes der Interkulturellen Öffnung? [Νεο-αφομοίωση: Παραίτηση από το αίτημα για διαπολιτισμικό προσανατολισμό;] *Neue Praxis, Sonderheft 8* (H.-U. Otto/M. Schrödter. *Soziale Arbeit in der Einwanderungsgesellschaft. Multikulturalismus – Neo-Assimilation – Transnationalität*), 61-70.

Baros, W. Adoleszente Generationenbeziehungen in Migrantenfamilien als Untersuchungsgegenstand. Theoretische Ansätze und methodische Perspektiven. [Εφηβεία και σχέσεις γενεών σε οικογένειες μεταναστών. Θεωρητικές προσεγγίσεις και μεθοδολογικές προοπτικές]. Στο V. King & Koller, H.-Ch. (Eds.). *Adoleszenz - Migration – Bildung. Bildungsprozesse Jugendlicher und junger Erwachsener mit Migrationshintergrund*, (σελ. 137-158), Wiesbaden: VS Verlag

2005

Bujard, O., Baros, W., Niehues, Ch. & Pötter, N. ressourcenorientierte Praxisreflexion [Η συλλογιστική μέθοδος ως εργαλείο αναστοχαστικής αντιπαράθεσης με την παιδαγωγική πράξη]. *Jugend Beruf Gesellschaft - Zeitschrift für Jugendsozialarbeit*, 56(2), 46 - 52.

2004

Baros, W. Konfliktbegriff, Konfliktkomponenten, Konfliktstrategien [Η έννοια της σύγκρουσης. Χαρακτηριστικά και στρατηγικές διαχείρισης]. Στο A. Fuchs, /G. Sommer (Ed.). *Krieg & Frieden*, (σελ. 208-221), Weinheim: Beltz.

Baros, W. & Jäger, S. (2004). Eskalationsdynamik und Konfliktbearbeitung [Δυναμική κλιμάκωσης συγκρούσεων και τρόποι αντιμετώπισης]. Στο Fuchs, A. & Sommer, G. (Eds.). *Krieg & Frieden*, (σελ. 222-234), Weinheim: Beltz.

Bujard, O., Baros, W., Niehues, Ch. & Pötter, N. (2004). Jugendwerkstätten – Hilfe bei der Passage in die ‚Normalbiographie‘, Teil eines zirkulären ‚Aufbewahrungssystems‘ für jugendliche Problemgruppen des Bildungs- und Beschäftigungssystems oder Beitrag zur Vermeidung von ‚Desozialisierungs‘- und Exklusionsprozessen? [Εργαστήρια Επιμόρφωσης Νέων – Θετική βοήθεια για πέρασμα σε μια «κανονική βιογραφία», μέρος ενός αυτοτροφοδοτούμενου μηχανισμού συντήρησης προβληματικών ομάδων του εκπαιδευτικού συστήματος και του συστήματος απασχόλησης ή συμβολή στην πρόληψη διαδικασιών αποκοινωνικοποίησης και αποκλεισμού;] *Archiv für Wissenschaft und Praxis der sozialen Arbeit*, (35)2, 110-118.

Παπαγεωργίου Γεώργιος

Βιβλία/Μονογραφίες σε εκδοτικούς οίκους του εσωτερικού

"Χημεία για Εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης", Γ. Παπαγεωργίου, Πανεπιστημιακό Τυπογραφείο Δ.Π.Θ., Ξάνθη, 2006.

Επιστημονικά περιοδικά με κριτές Διεθνή

- "The impact of experiments on students' knowledge and explanations of significant aspects of the Greenhouse Effect", G. Papageorgiou and S. Tsiropoulou, *J. Sci. Educ.*, 5(1), 28-33 (2004).
- "Do Particle Ideas Help or Hinder Pupils' Understanding of Phenomena?", G. Papageorgiou and P. Johnson, *Int. J. Sci. Educ.*, 27 (11), 1299-1317 (2005).
- "Primary teachers' views and descriptions regarding some science activities, G. Papageorgiou, E. Kogianni and N. Makris, *Chemistry Education Research and Practice*, 8(1), 52-60 (2007).
- "Explaining melting and evaporation below boiling point. Can software help particle ideas?", G. Papageorgiou, P. Johnson, and F. Fotiades, *Res. Sci. Tech. Educ.*, 26(2), 165-183 (2008)

Επιστημονικά περιοδικά με κριτές Εθνικά

- "Αναγνώριση και ερμηνεία χημικών φαινομένων από μαθητές Στ' Δημοτικού", Γ. Παπαγεωργίου και Λ. Γκαβάκη, *Θέματα Επιστημών και Τεχνολογίας στην Εκπαίδευση*, 1(2), 123-142 (2008)
- "Η συμβολή των εικόνων του σχολικού βιβλίου της Ε' δημοτικού στην κατανόηση της μικροσκοπικής δομής της ύλης" Γ. Παπαγεωργίου, Δ. Μαγγίρα, Σαμαρά Ιωάννα και Ιωάννου Φιλίω, *Διδασκαλία των Φυσικών Επιστημών: Έρευνα και Πράξη*, 25, 6-15 (2008)

Πρακτικά συνεδρίων με κριτές Διεθνή

- "Χημική παιδεία – Το ξεκίνημα στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση", Γ. Παπαγεωργίου, 8^ο Συνέδριο Χημείας Ελλάδας-Κύπρου, Θεσσαλονίκη, 2004, Περ. σελ. 12. Το πλήρες κείμενο δημοσιεύτηκε σε ειδική έκδοση CD, σε ξεχωριστό αρχείο χωρίς ενιαία αρίθμηση.
- "Διδασκαλία και μάθηση χημικών φαινομένων. Διαπιστώσεις και προβληματισμοί στη Χημική Εκπαίδευση", Γιώργος Παπαγεωργίου, 9^ο Συνέδριο Χημείας Ελλάδας-Κύπρου, Λάρνακα - Κύπρος, 2007. Το κείμενο δημοσιεύτηκε σε ειδική έκδοση Πρακτικών σε CD, σε ξεχωριστό αρχείο, χωρίς ενιαία αρίθμηση.
- "Διδασκαλία φυσικών και χημικών φαινομένων με χρήση κατάλληλου λογισμικού – Σχεδιασμός και πιλοτική εφαρμογή", Μαρία Γραμματικοπούλου, Κωνσταντίνα Δόβα, Philip Johnson και Γιώργος Παπαγεωργίου, 9^ο Συνέδριο Χημείας Ελλάδας-

Κύπρου, Λάρνακα - Κύπρος, 2007. Το κείμενο δημοσιεύτηκε σε ειδική έκδοση Πρακτικών σε CD, σε ξεχωριστό αρχείο, χωρίς ενιαία αρίθμηση.

Πρακτικά συνεδρίων με κριτές Εθνικά

"Επίδραση της σωματιδιακής θεώρησης της ύλης σε γνωστικές και μεταγνωστικές εκτιμήσεις μαθητών Ε΄ τάξης δημοτικού για ορισμένα φυσικά φαινόμενα", Γ. Παπαγεωργίου, Ν. Μακρής, Χ. Κλεάνθους και Ε. Νικολαΐδου, *Πανελλήνιο Συνέδριο Γνωστικής Ψυχολογίας*, Αλεξ/πολη, 2004, Πρακτ. σελ. 408-413

"Αναπαραστάσεις φοιτητών Γεωλογίας για τη διάλυση ιοντικών ουσιών στο νερό. Μια συγκριτική μελέτη με χρήση πειραμάτων Χημείας σε μακρο- και μικρο-κλίμακα", Ν. Αναγνώστου, Κ. Γιούρη-Τσοχατζή και Γ. Παπαγεωργίου, *20^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χημείας*, Ιωάννινα, 2005. Το πλήρες κείμενο δημοσιεύτηκε σε ειδική έκδοση CD, σε ξεχωριστό αρχείο χωρίς ενιαία αρίθμηση.

"Απόψεις εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης για το αντικείμενο της Χημείας", Γ. Παπαγεωργίου, Δ. Σακκά, Π. Μίχας και Ε. Κογιάννη, *3ο Συνέδριο Ένωσης για τη Διδακτική των Φυσικών Επιστημών (Ε.ΔΙ.Φ.Ε.) «Διδακτική Φυσικών Επιστημών: Μέθοδοι και Τεχνολογίες Μάθησης»*, Βόλος, 2006. Πρακτ. σελ.151-157.

"Ατομικά χαρακτηριστικά και πεποιθήσεις για την εκπαιδευτική πράξη μελλοντικών εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης", Σακονίδης, Χ., Παπαγεωργίου Γ.και Φαχιρίδης, Γ., *Πανελλήνιο Συνέδριο «Παδαγωγικά Τμήματα: παρελθόν, παρόν και μέλλον»*, Αλεξανδρούπολη, 2006. Πρακτ. σελ. 89-96.

"Πτυχιакές εργασίες φοιτητών Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης σχετικές με άτυπες μορφές μάθησης θεμάτων Χημείας – Κόμικς και καρτούνς", Γιώργος Παπαγεωργίου, *5ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ελληνικής Παιδαγωγικής και Εκπαιδευτικής Έρευνας*, Θεσσαλονίκη, 2006, Πρακτ. Τόμος Α, σελ. 271-277.

"Η επίδραση λογισμικού στην ερμηνεία χημικών φαινομένων από μαθητές ΣΤ΄ δημοτικού", Μαρία Γραμματικοπούλου, Κωνσταντίνα Δόβα και Γιώργος Παπαγεωργίου, *4ο Πανελλήνιο Συνέδριο της Ένωσης για τη Διδακτική των Φυσικών Επιστημών (Ε.ΔΙ.Φ.Ε.) «Αναλυτικά προγράμματα και βιβλία φυσικών επιστημών: κριτική θεώρηση »*, Θεσσαλονίκη, 2008. Πρακτ. σελ. 600-609.

Πρακτικά συνεδρίων με κριτές Εθνικά με διεθνή συμμετοχή

"Βαθμός αποδοχής και τρόπος αξιοποίησης της σωματιδιακής θεωρίας της ύλης από μαθητές Ε' Δημοτικού", Γ. Παπαγεωργίου και Α. Μυκωνιάτη, *4ο Πανελλήνιο Συνέδριο για τη Διδακτική των Φυσικών Επιστημών και τις Νέες Τεχνολογίες στην Εκπαίδευση*, Αθήνα, 2004, Πρακτ. σελ. 137-144.

"Διδασκαλία και μάθηση φυσικών φαινομένων με τη χρήση κατάλληλου λογισμικού στα πλαίσια της σωματιδιακής θεώρησης της ύλης.", Γιώργος Παπαγεωργίου, Philip Johnson και Φωτιάδης Φώτης, *5ο Πανελλήνιο Συνέδριο για τη Διδακτική των Φυσικών Επιστημών και τις Νέες Τεχνολογίες στην Εκπαίδευση*, Ιωάννινα, 2007, Πρακτ. σελ. 230-238.

Ανακοινώσεις σε επιστημονικά συνέδρια με κριτές Εθνικά χωρίς πρακτικά

"Η επίδραση πειραμάτων στην κατανόηση του φαινομένου του θερμοκηπίου", Σ. Τσιροπούλου και Γ. Παπαγεωργίου, *6^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Περιβάλλοντος*, Θεσσαλονίκη, 2004.

"Εναλλακτικές ιδέες μαθητών και δασκάλων για τη μικροσκοπική δομή της ύλης - Σχέσεις και προβληματισμοί", Γιώργος Παπαγεωργίου, *Συνέδριο ΚΕΕ: Τα Λάθη των Μαθητών - Δείκτες αποτελεσματικότητας ή κλειδιά για τη βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης*, Αθήνα, Θεσ/νικη, 2007, Περίλ. Πρακτ. Σελ. 4.

Εισαγωγή σε Συμπόσιο (και οργάνωσή του)

«Σωματιδιακά μοντέλα και μικρόκοσμος στο δημοτικό σχολείο», Γιώργος Παπαγεωργίου, *5ο Πανελλήνιο Συνέδριο για τη Διδακτική των Φυσικών Επιστημών και τις Νέες Τεχνολογίες στην Εκπαίδευση*, Ιωάννινα, 2007, Πρακτ. σελ. 218-219.

Σακκά Δέσποινα

Ι. Βιβλία σε εκδοτικούς οίκους εσωτερικού

Β. Δεληγιάννη-Κουϊμτζή & Δ. Σακκά με τις Λ. Φρόση & Μ. Ηρακλείδου (2005). *Μεγαλώνοντας ως αγόρι: μια διερεύνηση της ανάπτυξης της ανδρικής ταυτότητας στην εφηβική ηλικία*. Αθήνα: Δαρδανός-Τυπωθήτω (σελίδες 236).

B. Δεληγιάννη-Κουϊμτζή & Δ. Σακκά (Επιμ. Έκδοσης) (2007). *Από την Εφηβεία στην ενήλικη ζωή: Μελέτες για τις ταυτότητες φύλου στη σύγχρονη Ελληνική πραγματικότητα* Αθήνα: Εκδ. Gutenberg (σελίδες 372).

II. Επιστημονικά Περιοδικά με κριτές

Sakka, D. & Deliyanni - Kouimtzi, V. (2006) «Adolescent boys' and girls' views on fatherhood in the context of the changing women's position». *Gender and Education*, 18(1), pp.51-74

III. Πρακτικά Συνεδρίων με κριτές-Διεθνή

Sakka, D. (2006) "Adolescents' views on violence and hostility in relation to the "other". Wellchi Network Project: Workshop 4 "Children in multicultural societies". Athens: EKKE. Proceedings: (<http://www.ciimu.org/wellchi/reports/wsh4/reports4.htm>)

IV. Πρακτικά Συνεδρίων με κριτές-Εθνικά

Σακκά, Δ. (2004). Η έννοια της αλλαγής των ρόλων των δύο φύλων κατά την παλιννόστηση. Στο Γ. Σιάμπος (Επιμ.) «Πληθυσμός και ανάπτυξη στην Ελλάδα» (σσ. 383-385). Αθήνα: Κορφή

Σακκά, Δ. & Παπαθανασίου, Μ. (2005). Ειρήνη είναι ένα κοριτσάκι που το λένε Ειρήνη... Ο πόλεμος έχει μαύρα πρόσωπα... Η κατανόηση της ειρήνης και του πολέμου από παιδιά προσχολικής και σχολικής ηλικίας. Στο Ν. Μακρή & Δ. Δεσλή (Επιμ.) *Η Γνωστική Ψυχολογία σήμερα: Γέφυρες για τη μελέτη της νόησης. Πρακτικά Συνεδρίου* (σσ. 513-517). Αθήνα: Gutenberg.

V. Πρακτικά Συνεδρίων χωρίς κριτές-Εθνικά

Σακκονίδης, Χ. & Σακκά, Δ. (2006). Η αξιολόγηση του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών «Επιστήμες της Αγωγής» στο Π.Τ.Δ.Ε. του Δ.Π.Θ.: Μια πρώτη αποτύπωση. Στο Ν. Μακρή (Επιμ.), *Μεταπτυχιακές Σπουδές στις Επιστήμες της Αγωγής: Δυναμική και προοπτικές. Πρακτικά Ημερίδας* (σ.σ.175-184). Αλεξανδρούπολη: Π.Τ.Δ.Ε., Δ.Π.Θ..

VI. Κεφάλαια /άρθρα σε βιβλία/συλλογικούς τόμους σε εκδοτικούς οίκους εσωτερικού

- Δεληγιάννη-Κουϊμτζή, Β. & Σακκά, Δ. (2004). «...για να μπορώ να ανταποκρίνομαι καλύτερα στις απαιτήσεις της οικογένειας...». Προσδοκίες εφήβων για τις σχέσεις των φύλων στο οικογενειακό πλαίσιο. Στο Μ.Καϊλα, Β. Guy, Ε. Θεοδωροπούλου (Επιμ.) *Ελληνο-τουρκικές προσεγγίσεις: Αποκαλύπτοντας τον κοινωνικο-οικονομικό ρόλο της γυναίκας* (279-305). Αθήνα: Ατραπός. .
- Deliyanni-Kouimtzi, V. & Sakka, D. (2004). "In order to respond better to the demands of the family...". Adolescents' expectations of gender relations in the family. Στο Μ. Kaila, Β. Guy, Ε. Theodoropoulou (Eds) *Greek-Turkish Approaches: Revealing women's socio-economic role* (593-614). Αθήνα: Ατραπός.
- Σακκά, Δ., Παπαθανασίου, Μ. & Πλιόγκου, Β. (2006) Στην ειρήνη δεν έχει πόλεμο, ούτε βία»: Οι απόψεις των παιδιών για τον πόλεμο και την ειρήνη. Στο Δ. Μαρκουλής & Μ. Δικαίου (Επιμ.). *«Η Πολιτική Ψυχολογία στην Ελλάδα»*. Αθήνα: Gutenberg.
- Σακκά,Δ., Δεληγιάννη-Κουϊμτζή, Β. & Ψάλτη, Α. (2007). Το ερευνητικό Πρόγραμμα «Ταυτότητες φύλου και επιλογές ζωής»: Στόχοι και μέθοδος. Στο Β. Δεληγιάννη-Κουϊμτζή & Δ. Σακκά (Επιμ.), *Από την εφηβεία στην ενήλικη ζωή: Μελέτες για τις ταυτότητες φύλου στη σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα* (σ. 49-64). Αθήνα: Εκδ. Gutenberg.
- Ψάλτη, Α., Σακκά, Δ. & Δεληγιάννη-Κουϊμτζή, Β. (2007). Ανδρικές και γυναικείες ταυτότητες στο σχολείο: εκπαιδευτικές επιλογές και φύλο. Στο Β. Δεληγιάννη-Κουϊμτζή & Δ. Σακκά (Επιμ.), *Από την εφηβεία στην ενήλικη ζωή: Μελέτες για τις ταυτότητες φύλου στη σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα*. (σ. 65-88) Αθήνα: Εκδ. Gutenberg.
- Στογιαννίδου, Α., Σακκά, Δ. & Δεληγιάννη-Κουϊμτζή, Β. (2007). Ταυτότητες φύλου και επαγγελματικές επιλογές. Στο Β. Δεληγιάννη-Κουϊμτζή & Δ. Σακκά (Επιμ.), *Από την εφηβεία στην ενήλικη ζωή: Μελέτες για τις ταυτότητες φύλου στη σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα*.(σ.89-108). Αθήνα: Εκδ. Gutenberg.
- Συγκολλίτου, Ε., Σακκά, Δ. & Δεληγιάννη-Κουϊμτζή, Β. (2007). Εικόνα του εαυτού και φύλο κατά την εφηβική ηλικία. Στο Β. Δεληγιάννη-Κουϊμτζή & Δ. Σακκά, (Επιμ.), *Από την εφηβεία στην ενήλικη ζωή: Μελέτες για τις ταυτότητες φύλου στη σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα*.(σ.109-134). Αθήνα: Εκδ. Gutenberg.

Σακκά, Δ. (2007). Οι στάσεις των αγοριών και κοριτσιών για τους ρόλους και τις σχέσεις των δύο φύλων στην οικογένεια. Στο Δεληγιάννη-Κουϊμτζή, Β. & Σακκά, Δ. (Επιμ.), Από την εφηβεία στην ενήλικη ζωή: Μελέτες για τις ταυτότητες φύλου στη σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα (σ135-162). Αθήνα: Εκδ. Gutenberg.

VII. Ανακοινώσεις σε επιστημονικά συνέδρια (με κριτές) χωρίς κριτές-Διεθνή

5^η Διεθνή Συνδιάσκεψη με θέμα «Desegregation and diversity». Washington, Η.Π.Α.: Εταιρεία της Ψυχολογικής Μελέτης Κοινωνικών Θεμάτων (SPSSI, Society for the Psychological Study of Social Issues), 2004. Τίτλος εισήγησης: *Educating Greek teachers on cultural diversity: An action research approach* (με την Psalti, Α).

Διεθνές Συνέδριο με τίτλο «Παιδική Ηλικία 2005» (Childhoods 2005), Πανεπιστήμιο του Όσλο, Όσλο, Νορβηγία, 2005. Τίτλος εισήγησης: *When children are talking on violence, war and peace* (με την Papathanasiou, Μ.).

27th International School Psychology Colloquium με τίτλο «Promoting the well-being of children and youth: A challenge for the school, the family and the school psychologist». Αθήνα: The International School Psychology Association & το Τμήμα Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών, 2005. Τίτλος εισήγησης: *«Integrating Culturally Diverse Students into the Greek Educational System Through In-Service Teachers' Empowerment and Systematic Training in Intercultural Awareness»*. x

4ο Εργαστηρίου του Διεθνούς Δικτύου WELLCHI με τίτλο «Το παιδί στις πολύ-πολιτισμικές κοινωνίες» (“Children in multicultural societies”) το οποίο διοργανώθηκε από το Εθνικό Κέντρο Ερευνών και το Ινστιτούτο Αστικής και Αγροτικής Κοινωνιολογίας (ΙΑΑΚ), Αθήνα, 2005. Τίτλος εισήγησης: *Adolescents' views on violence and hostility in relation to the “other”*

Διεθνές Συνέδριο της Διεθνούς Εταιρείας Δια-πολιτισμικής Ψυχολογίας και του Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών με θέμα ««Από τα εθνογραφικά ταξίδια του Ηρόδοτου στη Δια-πολιτισμική Έρευνα» (From Herodotus' Ethnographic Journeys to Cross-Cultural Research), Σπέτσες, 2006. Τίτλος εισήγησης: *Καλλιεργώντας την διαπολιτισμική ενημερότητα στους εκπαιδευτικούς: Μια προσέγγιση βασισμένη στην Έρευνα-Δράση*.

9^η Ευρωπαϊκή Συνδιάσκεψη της Ευρωπαϊκής Εταιρείας Ψυχολογικής Αξιολόγησης (EEPA –European Association of Psychological Assessment) και στη 2^η Διεθνή Συνδιάσκεψη της Ελληνικής Ψυχολογικής Εταιρείας (ΨΕΒΕ) με θέμα την «Ψυχολογική Αξιολόγηση». Θεσσαλονίκη, 2007. Τίτλος εισήγησης: *On Greek children's views on war and peace: A qualitative approach*.

VIII. Ανακοινώσεις σε επιστημονικά συνέδρια (με κριτές) χωρίς κριτές-Εθνικά

- 1^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Γνωστικής Ψυχολογίας «Η Γνωστική Ψυχολογία σήμερα: Γέφυρες για τη μελέτη της νόησης». Αλεξανδρούπολη: Κλάδος Γνωστικής Ψυχολογίας της Ελληνικής Ψυχολογικής Εταιρείας & Σχολή Επιστημών της Αγωγής, Δ.Π.Θ. , 2005. Τίτλος εισήγησης: *Ειρήνη είναι ένα κοριτσάκι που το λένε Ειρήνη... Ο Πόλεμος έχει μαύρα πρόσωπα...: Η κατανόηση της ειρήνης και του πολέμου από παιδιάπροσχολικής και σχολικής ηλικίας* (με την Μ. Παπαθανασίου).
2. Πανελλήνιο Συνέδριο με διεθνή συμμετοχή «Σχολείο και Οικογένεια». Ιωάννινα: Ψυχολογική Εταιρεία Βόρειας Ελλάδας, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης και Διδασκαλείο Δ.Ε. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, 2005. Τίτλος εισήγησης: *«Σύνδεση σχολείου-οικογένειας και η πρόκληση της διαφορετικότητας: Απόψεις γονιών και εκπαιδευτικών»* (με την Ψάλτη, Α.).
- Πανελλήνιο Συνέδριο Συμβουλευτικής Ψυχολογίας του Κλάδου Συμβουλευτικής Ψυχολογίας της Ελληνικής Ψυχολογικής Εταιρείας (ΕΛ.Ψ.Ε.) «Η Συμβουλευτική Ψυχολογία στους άνδρες: Θεωρία, έρευνα, παρέμβαση. Αθήνα:Χαροκόπειο Παν/μιο, 2006. Τίτλος εισήγησης: *«Βία & Επιθετικότητα στο Ελληνικό Σχολείο: Σύνδεση με Φύλο & Εθνική-Πολιτισμική Προέλευση»* (με τους Ψάλτη, Α. & Ζαφειρόπουλο, Κ.).
- Πανελλήνιο Συνέδριο Συμβουλευτικής Ψυχολογίας του Κλάδου Συμβουλευτικής Ψυχολογίας της Ελληνικής Ψυχολογικής Εταιρείας (ΕΛ.Ψ.Ε.) «Η Συμβουλευτική Ψυχολογία στους άνδρες: Θεωρία, έρευνα, παρέμβαση. Αθήνα:Χαροκόπειο Παν/μιο, 2006. Τίτλος εισήγησης: *Οι απόψεις των εφήβων για τη βία και την επιθετικότητα σε σχέση με τον «άλλο»*.
- Πανελλήνιο Συνέδριο με θέμα «Παιδαγωγικά Τμήματα: Παρελθόν, Παρόν και Μέλλον». Αλεξανδρούπολη: Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Δ.Π.Θ., 2006. Τίτλος εισήγησης: *«Στοχεύοντας στην ενδυνάμωση των εκπαιδευτικών στη σύγχρονη πολυπολιτισμική τάξη: ένα πρόγραμμα εκπαίδευσης»* (με την Α. Ψάλτη).

- 6ο Πανελλήνιο Συνέδριο Κοινωνικής Ψυχολογίας. Δελφοί: Ελληνική Εταιρεία Κοινωνικής Ψυχολογίας & Κλάδος Κοινωνικής Ψυχολογίας της Ελληνικής Ψυχολογικής Εταιρείας, 2007. Τίτλος εισήγησης: *Η διαπολιτισμική ενημερότητα των εκπαιδευτικών και οι απόψεις τους για την πολιτισμική ποικιλομορφία στη σύγχρονη σχολική τάξη*».
- Κοινή διήμερη συνάντηση εργασίας ερευνητικών προγραμμάτων Πυθαγόρας II «Ελλάδα-Βαλκάνια, Πολυπολιτισμικότητα και αντι-εθνικιστικός λόγος» (Τμήμα Βαλκανικών, Σλαβικών και Ανατολικών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας) και «Ελληνική εθνική ταυτότητα και μετανάστευση» (Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Παιδαγωγική Σχολή, Α.Π.Θ.), Κλάδος Πολιτικής Ψυχολογίας, Ε.Λ.Ψ.Ε., 2007: Τίτλος εισήγησης: *Η ενδυνάμωση των εκπαιδευτικών στη σύγχρονη πολιπολιτισμική τάξη: Ένα πρόγραμμα εκπαίδευσης (με την Α. Ψάλτη)*.
- Συνέδριο «Από την εφηβεία στην ενήλικη ζωή: Φύλο, Εκπαίδευση και Επιλογές, στο πλαίσιο του Προγράμματος «Καλλιρρόη: Προωθώντας την ισότητα των φύλων κατά την εκπαίδευση από την εκπαίδευση στην αγορά εργασίας», Τμήμα Ψυχολογίας, Α. Π.Θ., 2008. Τίτλος εισήγησης: *Φύλο, εθνοπολιτισμική προέλευση και επιλογές ζωής: Οι αντιλήψεις και οι προσδοκίες εφήβων για τη μελλοντική τους ζωή ως άνδρες και γυναίκες (με τους Ελ. Γωνίδα, Β. Δεληγιάννη-Κουϊμτζή & Γ. Κιοσσέογλου)*.
- Συνέδριο «Από την εφηβεία στην ενήλικη ζωή: Φύλο, Εκπαίδευση και Επιλογές, στο πλαίσιο του Προγράμματος «Καλλιρρόη: Προωθώντας την ισότητα των φύλων κατά την εκπαίδευση από την εκπαίδευση στην αγορά εργασίας», Τμήμα Ψυχολογίας, Α. Π.Θ., 2008. Τίτλος εισήγησης: *Αντιλήψεις της σχολικής κοινότητας στα θέματα της ισότητας των φύλων: Τα αποτελέσματα της έρευνας στην Περιφέρεια της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης*.
- Συνέδριο «Από την εφηβεία στην ενήλικη ζωή: Φύλο, Εκπαίδευση και Επιλογές, στο πλαίσιο του Προγράμματος «Καλλιρρόη: Προωθώντας την ισότητα των φύλων κατά την εκπαίδευση από την εκπαίδευση στην αγορά εργασίας», Τμήμα Ψυχολογίας, Α. Π.Θ., 2008. Τίτλος εισήγησης: *Οι απόψεις και οι προσδοκίες εφήβων της πλειονότητας και της μειονότητας για την επαγγελματική τους αποκατάσταση και τη μελλοντική τους οικογένεια*.

ΙΧ. Εκπαιδευτικό υλικό

- Σακκά, Δ. & Ψάλτη, Α. (2004). (Επιμ.). *Πολιτισμική ποικιλομορφία στο σχολείο: Ο ρόλος του εκπαιδευτικού. Πρακτικά Ημερίδας*. Αλεξανδρούπολη: Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Δ.Π.Θ. (ΕΠΕΑΕΚ II, Άξονας Προτεραιότητας Α.1., Μέτρο 1.1., Ενέργεια 1.1.1., Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων) (126 σελίδες) (Συνημμ: αντίγραφο).
- Σακκά, Δ. & Ψάλτη, Α. (2004). *Ένταξη παιδιών παλιννοστούντων και αλλοδαπών μέσω της συστηματικής εκπαίδευσης των εν ενεργεία εκπαιδευτικών: Εγχειρίδιο με δραστηριότητες για την ψυχολογική ενδυνάμωση των εκπαιδευτικών*. Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Δ.Π.Θ.(ΕΠΕΑΕΚ II, Άξονας Προτεραιότητας Α.1., Μέτρο 1.1., Ενέργεια 1.1.1., Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων) (46 σελίδες).
- Σακκά, Δ. & Ψάλτη, Α. (2004). *Ένταξη παιδιών παλιννοστούντων και αλλοδαπών μέσω της συστηματικής εκπαίδευσης των εν ενεργεία εκπαιδευτικών: Εγχειρίδιο με δραστηριότητες παρέμβασης στη σχολική κοινότητα*. Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Δ.Π.Θ. (ΕΠΕΑΕΚ II, Άξονας Προτεραιότητας Α.1., Μέτρο 1.1., Ενέργεια 1.1.1., Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων) (129 σελίδες).
- Σακκά, Δ. (2007). Διερεύνηση των αντιλήψεων στα θέματα της ισότητας των δύο φύλων της Ελληνικής σχολικής κοινότητας και των Ελλήνων γονέων: Η περίπτωση της Περιφέρειας της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης. Συνοπτική Έκθεση Αποτελεσμάτων (Υπόεργο 2: Έρευνα με θέμα «Διερεύνηση των αντιλήψεων στα θέματα της ισότητας των δύο φύλων της ελληνικής σχολικής κοινότητας και των ελλήνων γονέων») . Στο πλαίσιο του Έργου με τίτλο «Προωθώντας την ισότητα των φύλων κατά τη μετάβαση από την εκπαίδευση στην αγορά εργασίας» (Υ.Π.Ε.Π.Θ.ΕΠΕΑΕΚ II, Άξονας 4, Μέτρο 4.1., Ενέργεια 4.1.1.,Κατηγορία Πράξης 4.1.1.β, Επιστημ.Υπεύθυνη του Έργου Βασιλική Δεληγιάννη-Κουϊμτζή, Καθηγήτρια, Τμήμα Ψυχολογίας, Α.Π.Θ.). Αλεξανδρούπολη.(Σελίδες 30).

X. Άλλο (Εκθέσεις ερευνητικών προγραμμάτων)

- Σακκά, Δ. & Ψάλτη, Α. (2004). *Ένταξη παιδιών παλιννοστούντων και αλλοδαπών μέσω της συστηματικής εκπαίδευσης των εν ενεργεία εκπαιδευτικών. Αναλυτική Έκθεση Δραστηριοτήτων*». Αλεξανδρούπολη: Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Δ.Π.Θ. (ΕΠΕΑΕΚ II, Άξονας Προτεραιότητας Α.1.,

Μέτρο 1.1., Ενέργεια 1.1.1., Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων)
(331 σελίδες).

Σακκά, Δ. & Ψάλτη, Α. (2004). *Ένταξη παιδιών παλιννοστούντων και αλλοδαπών μέσω της συστηματικής εκπαίδευσης των εν ενεργεία εκπαιδευτικών. Περιληπτική παρουσίαση τελικής έκθεσης*. Αλεξανδρούπολη: Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Δ.Π.Θ. (ΕΠΕΑΕΚ II, Άξονας Προτεραιότητας Α.1., Μέτρο 1.1., Ενέργεια 1.1.1., Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων)

Σακκά, Δ. (2007). Τέσσερις (4) Εκθέσεις Οικονομικών και Εκπαιδευτικών Δεικτών για την αγορά εργασίας και για τις ειδικότητες στην ΤΕΕ/ΑΕΕΚ για τους Νομούς Πέλας, Κιλκίς, Πιερίας και Ημαθίας (Δράση Ι: Έρευνα-Μελέτη). Στο πλαίσιο του έργου Ευρυδίκη«Θετικές ενέργειες υπέρ των γυναικών» (Υ.Π.Ε.Π.Θ. ΕΠΕΑΕΚ II, Μέτρο 4.1., Ενέργεια 4.1.1., Κατηγορία Πράξης 4.1.1στ., Επιστημ. Υπεύθυνη του Έργου Ελένη Ταρατόρη, Καθηγήτρια, Π.Τ.Δ.Ε., Δ.Π.Θ.). (Σελίδες συνολικά 32). Αλεξανδρούπολη.

Σακονίδης, Χ. & Σακκά, Δ. (2006) Η αξιολόγηση του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών «Επιστήμες της Αγωγής» στο Π.Τ.Δ.Ε. του Δ.Π.Θ.: *Μια πρώτη αποτύπωση*. Στο πλαίσιο του Υποέργου Μεταπτυχιακές Σπουδές στις Επιστήμες της Αγωγής (ΕΠΕΑΕΚ II, Επιστημ. Υπεύθυνος Θ. Κεβρεκίδης, Καθηγητής, Π.Τ.Δ.Ε. (σελίδες 50).

Σακκά, Δ. (2006) Έκθεση αποτελεσμάτων Περιφερειακής Ομάδας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (Υποέργο 2: Έρευνα με θέμα «Διερεύνηση των αντιλήψεων στα θέματα της ισότητας των δύο φύλων της ελληνικής σχολικής κοινότητας και των ελλήνων γονέων») . Στο πλαίσιο του Έργου με τίτλο «Προωθώντας την ισότητα των φύλων κατά τη μετάβαση από την εκπαίδευση στην αγορά εργασίας» (Υ.Π.Ε.Π.Θ.ΕΠΕΑΕΚ II, Άξονας 4, Μέτρο 4.1., Ενέργεια 4.1.1., Κατηγορία Πράξης 4.1.1.β, Επιστημ.Υπεύθυνη του Έργου Βασιλική Δεληγιάννη-Κουϊμτζή, Καθηγήτρια, Τμήμα Ψυχολογίας, Α.Π.Θ.) Αλεξανδρούπολη. (Σελίδες 340).

Σακονίδης, Χ. & Σακκά, Δ. (2008) *Η αξιολόγηση του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών «Επιστήμες της Αγωγής» στο Π.Τ.Δ.Ε. του Δ.Π.Θ.: Φάση διεύρυνσης 2006-2008*. Στο πλαίσιο του Υποέργου Μεταπτυχιακές Σπουδές στις Επιστήμες της Αγωγής (ΕΠΕΑΕΚ II, Επιστημ. Υπεύθυνος Θ. Κεβρεκίδης, Καθηγητής, Π.Τ.Δ.Ε. (σελίδες 30).

2004

Sakonidis, H., Klothou, A. Primary teachers' conceptions and practices: a study of connections within and in between, *Themes in Education*, 7(2), 115-130.

Σακονίδης, Χ. (2004) Μαθαίνοντας και διδάσκοντας μαθηματικά. Στο Α. Ανδρούσου (επιμ.), Κλειδιά και Αντικλειδιά, ΥΠΕΠΘ, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα (σελίδες 47), <http://www.kleidiakaiantikleidia.net>.

2005

Καρτσιώτης, Θ., Κέκκερης, Γ., Σακονίδης, Χ. (2005) Η εισαγωγή των ΤΠΕ στην ελληνική πρωτοβάθμια εκπαίδευση- μια πρώτη αξιολόγηση, *Επιστημονικό Βήμα*, τ. 4, σελίδες 137 - 152.

Sakonidis, H. (2005) Mathematics teachers' pedagogical identities under construction: a study. Proceedings of the 29th International Conference for the Psychology of Mathematics Education, University of Melbourne, Melbourne, Australia.

Πόταρη, Δ., Σακονίδης, Χ., Μαναρίδης, Α. (2005) Η μελέτη της διδακτικής πρακτικής στην τάξη των μαθηματικών μέσα από τη συνεργασία εκπαιδευτικού-ερευνητή. Στο Χ. Κυνηγός (επ.) *Πρακτικά 1^{ου} Συνεδρίου της Ένωσης Ερευνητών Διδακτικής των Μαθηματικών: Η Διδακτική των Μαθηματικών ως πεδίο έρευνας στην κοινωνία της γνώσης* (559 – 569), Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα

Σακονίδης, Χ. (2005) Έκφραση μαθηματικής σκέψης: ψυχολογικές και κοινωνικές προσεγγίσεις. Στο Χ. Κυνηγός (επ.) *Πρακτικά 1^{ου} Συνεδρίου της Ένωσης Ερευνητών Διδακτικής των Μαθηματικών: Η Διδακτική των Μαθηματικών ως πεδίο έρευνας στην κοινωνία της γνώσης* (240 – 247), Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.

Ανταμπούφης, Ν., Βουγιουκλής, Θ., Σακονίδης, Χ. (2005) Η αξιοποίηση θεμάτων ανωτέρων μαθηματικών στην υποχρεωτική εκπαίδευση: μια πρώτη προσέγγιση». *Πρακτικά 21^{ου} Πανελλήνιου Συνεδρίου Μαθηματικής Παιδείας*, 179 – 191, Ελληνική Μαθηματική Εταιρεία, Τρίκαλα.

Καρτσιώτης, Θ., Σακονίδης, Χ. & Κέκκερης, Γ. (2005) Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών της υποχρεωτικής εκπαίδευσης με τη χρήση των ΤΠΕ: μια ερευνητική προσέγγιση. Στο Δ. Χατζηδήμου, Ε. Ταρατόρη, Μ. Κουγιουρούκη &

Π. Στραβάκου (επιμ.) *Πρακτικά του 4^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου της Παιδαγωγικής Εταιρείας Ελλάδος* (465 – 478), εκδόσεις Αφοι Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη.

2006

- Δραμαλίδης, Α. Σακονίδης, Χ. (2006) Η επίδοση μαθητών ηλικίας 13-15 χρόνων σε θέματα σχολικής άλγεβρας, *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων*, 11, 100-116.
- Σακονίδης, Χ., Παπαγεωργίου, Γ. & Φαχρίδης, Γ. (2006) Ατομικά χαρακτηριστικά και πεποιθήσεις για την εκπαιδευτική πράξη μελλοντικών εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Στο Ε. Ταρατόρη, Α. Δαβάζογλου, Ν. Μακρής & Μ. Κουγιουρούκη (επιμ.) *Πρακτικά του Πανελληνίου Συνεδρίου «Παιδαγωγικά Τμήματα: Παρελθόν, Παρόν & Μέλλον»*, εκδόσεις Αφοι Κυριακίδη, Αλεξανδρούπολη.

2007

- Kaldrimidou, M., Sakonidis, H., Tzekaki, M. (2007). On the nature of the mathematical knowledge under construction in the classroom. In D. Pitta – Pantazi g. Philippou (Eds.) *Proceedings of the 5th Conference of the European Society for Research in Mathematics Education* (1698-1708), University of Cyprus, Larnaca, Cyprus.
- Kaldrimidou, M., Sakonidis, H., Tzekaki, M. (2007). On the the mathematical knowledge under construction in the classroom: a comparative study. In J. Woo, H. Lew, K. Park & D. Seo (eds.) *Proceedings of the 31st International Conference for the Psychology of Mathematics Education* (Vol. 3, 89-96), Seoul National University, Seoul, Republic of Korea.
- Sakonidis, H. & Klothou A. (2007). On primary teachers' assessment of pupils' written work in mathematics. In J. Woo, H. Lew, K. Park & D. Seo (eds.) *Proceedings of the 31st International Conference for the Psychology of Mathematics Education* (Vol. 4, 153-160), Seoul National University, Seoul, Republic of Korea.
- Σακονίδης, Χ., Πόταρη, Δ., Μαναρίδης, Α. & Χατζηγούλα, Ρ. (2007). Η συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών και ερευνητών στο πλαίσιο μιας κοινότητας διερεύνησης των διδακτικών πρακτικών στα μαθηματικά: μια μελέτη. Στο Χ. Σακονίδης, Δ. Δεσλή (επιμ.), *Πρακτικά 2^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου Ένωσης Ερευνητών Διδακτικής των Μαθηματικών* (556-567), Τυπωθήτω, Αθήνα.
- Σακονίδης, Χ. & Κλώθου, Α. (2007). Πεποιθήσεις των εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης για τα μαθηματικά και τη διδασκαλία τους. Στο Χ.

Σακονίδης, Δ. Δεσλή (επιμ.), *Πρακτικά 2^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου Ένωσης Ερευνητών Διδακτικής των Μαθηματικών* (568-579), Τυπωθήτω, Αθήνα.

Σακονίδης, Χ. (2007). Κοινότητες πρακτικής στη μάθηση: μια αλλαγή προοπτικής για τη μαθηματική εκπαίδευση. Στο Θ. Δραγώνα & Α. Φραγκουδάκη (επιμ.) *Πρόσθεση όχι αφαίρεση, πολλαπλασιασμός όχι διαίρεση* (289 – 325), εκδόσεις Μεταίχμιο, Αθήνα.

Σακονίδης, Χ. (2007). Διδάσκοντας μαθηματικά στο Γυμνάσιο. Στο Α. Ανδρούσου (επιμ.), *Κλειδιά και Αντικλειδιά*, ΥΠΕΠΘ, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα (σελίδες 41), <http://www.kleidiakaiantikleidia.net>.

Εκπαιδευτικό υλικό: Συγκρότηση, αξιοποίηση και αξιολόγηση υλικού που παράχθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος «Εκπαίδευση Μουσουλμανοπαίδων» αλλά και του προγράμματος «Ένταξη τσιγγανοπαίδων στο σχολείο» (βλέπε ερευνητικά προγράμματα στην ενότητα 1.4).

2008

Kaldrimidou, M., Sakonidis, H. & Tzekaki, M. (2008). Comparative readings of the nature of the mathematical knowledge under construction in the classroom, *ZDM – the International Journal on Mathematics Education*, 40, 235 – 245.

Ταρατόρη Ελένη

Μονογραφίες

Σε εκδοτικούς οίκους εσωτερικού

Ε. Ταρατόρη – Τσαλκατίδου (2005²), *Σχεδιασμοί μαθημάτων του Δημοτικού Σχολείου*, Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Αδελφών Κυριακίδη, σελ. 405.

Ε. Ταρατόρη, Α. Βαρδάκα, Α. Γκιουζέλης, Ε. Δαρόγλου, Π. Κασπαρίδου, Σ. Μελισσόπουλος, Α. Τεμπρίδου, Θ. Χαμπίδης (2005), *Η μέθοδος Project στην πράξη – Το παράδειγμα των Πομάκων της Δυτικής Θράκης*, Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Αδελφών Κυριακίδη, σελ. 197.

Ε. Ταρατόρη – Τσαλκατίδου, (2006), *Παιδαγωγική και Διδακτική κατάρτιση των εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης – Θεωρητική και Εμπειρική*

προσέγγιση. Β΄ Έκδοση βελτιωμένη. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Αδελφών Κυριακίδη.

Ε. Ταράτορη, Μ., Τσαλκατίδου, Θ., Τσαλκατίδης (2007), *Επιστημονική Τεχνογραφία*. Αθήνα: Ατραπός.

Ταρατόρη, Ε., Κουγιουρούκη, Μ., Στραβάκου, Π., Αλβανόπουλος, Γ, Καλπακίδου, Χ., ΠΕγιάδου, Κ., Τοπουζέλη, Φ., Φράγκου, Τρ., (2008). *Τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας*. Θεσσαλονίκη: Εκδοτικός Οίκος Αδελφών Κυριακίδη.

Επιστημονικά περιοδικά με κριτές

Διεθνή

Taratori, E., Kougiourouki, M., Stravakou, P. (2007). Modelle der Klassenführung - Eine Studie zur Perspektive postgraduierten Studierender. *Philia* I-II, 221-227.

Επιστημονικά περιοδικά με κριτές

Εθνικά

Ε. Ταράτορη-Τσαλκατίδου, Ν. Σακελλάρη (2005), «Η μεθοδολογία της διδασκαλίας στο ολοήμερο σχολείο», *Νέα Παιδεία*, τ. 113, 141-151.

Ε. Ταράτορη-Τσαλκατίδου, Μ. Κουγιουρούκη (2005), «Ο δάσκαλος από τη σκοπιά των μαθητών του δημοτικού σχολείου», *Κίνητρο*, τ. 6, 73-90.

Ε. Ταράτορη, Π. Στραβάκου, Μ. Κουγιουρούκη (2006), «Χαρακτηριστικά γνωρίσματα ενός καλού εκπαιδευτικού (Ερευνα)», άρθρο στο περιοδικό *Νέα Παιδεία* τ. 119, σσ. 141-147.

Ε. Ταράτορη, Μ. Κόνσολας, Μ. Κουγιουρούκη (2007), Το χιούμορ στην εκπαιδευτική διαδικασία. Η οπτική των εκπαιδευτικών. *Κίνητρο*, τ. 8, σσ. 55-69.

Πρακτικά συνεδρίων με κριτές

Διεθνή

Ε. Taratori / D. Chatzidimou (2005), "Methodology of team-teaching the lesson «Greek Language» in the Greek Schools", Flinders University / Adelaide / Australia.

Ε. Ταράτορη / Ζ. Μασάλη (2006), «Ο δάσκαλος απέναντι στους "άλλους" μαθητές», στο: Δ. Χατζηδήμου, Χρ. Βιτσιλάκη (επιμ.), Πρακτικά ΙΑ Διεθνούς Συνεδρίου της Παιδαγωγικής Εταιρείας Ελλάδος σε συνεργασία με τη Σχολή

Ανθρωπιστικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αιγαίου *Το σχολείο στην κοινωνία της πληροφορίας και της πολυπολιτισμικότητας*, Θεσσαλονίκη: Εκδοτικός Οίκος Αδελφών Κυριακίδη, σσ. 585-593.

Πρακτικά συνεδρίων με κριτές

Εθνικά

- Ε. Ταρατόρη (2004), «Δάσκαλος ή Δασκάλα; Πιλοτική έρευνα», στο: Δ. Χατζηδήμου, Ε. Ταρατόρη, Μ. Κουγιουρούκη, Π. Στραβάκου (επιμ.), Πρακτικά 4^{ου} Πανελλήνιου Συνεδρίου της Παιδαγωγικής Εταιρείας Ελλάδος *Ελληνική Παιδαγωγική και Εκπαιδευτική Έρευνα*, Θεσσαλονίκη: Εκδοτικός Οίκος Αδελφών Κυριακίδη, σσ. 757-764.
- Ε. Ταρατόρη (2005), «Σπουδή για τις σπουδές στο Π.Τ.Δ.Ε. του Δ.Π.Θ.: Η οπτική των φοιτητών», εισήγηση στο συνέδριο που διοργάνωσε το Π.Τ.Δ.Ε. του πανεπιστημίου Κρήτης σε συνεργασία με το Ι.Π.Ε.Μ. με θέμα: **Εκπαίδευση και κοινωνία στο σύγχρονο κόσμο: Παιδαγωγικά Τμήματα: 20 χρόνια μετά**, Κρήτη, 15-17 Απριλίου 2005.
- Ε. Ταρατόρη (2005), «Παραδοσιακή ή Σύγχρονη Αξιολόγηση; Οι μαθητές επιλέγουν (έρευνα)», στο 5^ο Πανελλήνιο Συνέδριο του ΟΜΕΡ **Η αξιολόγηση στην εκπαίδευση**, Βόλος, 14-16 Οκτωβρίου 2005.
- Ε. Ταρατόρη (2006) «Αποτελεσματικός δάσκαλος – η οπτική των υποψηφίων εκπαιδευτικών (έρευνα)», εισήγηση στην ημερίδα για τα 20χρονα λειτουργίας του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης σε συνεργασία με το Παράρτημα Θράκης της ΠΕΕ στις 29 Μαρτίου 2006 στην Αλεξανδρούπολη.
- Ε. Ταρατόρη (2006), «Η κατεύθυνση: “Σχολική Παιδαγωγική και Διαφορετικότητα στην Εκπαίδευση”: δομή, Οργάνωση και Προοπτικές», στο Ν. Μακρής (επιμ.) Πρακτικά της ημερίδας του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Επιστήμες της Αγωγής» του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης, σσ. 15-21

Πρακτικά συνεδρίων με κριτές

Εθνικά με διεθνή συμμετοχή

- Ε. Ταρατόρη (2005), «Η μέθοδος Project από τη σκοπιά του εξομοιούμενου εκπαιδευτικού (έρευνα)», στο: Α. Τριλιανός, Ιγ. Καραμήνας (επιμ.), Πρακτικά Ε΄

Πανελλήνιου Συνεδρίου με Διεθνή Συμμετοχή του Ε.Κ.Π.Α *Μάθηση και Διδασκαλία στην Κοινωνία της Γνώσης*, Αθήνα: Κ.Ε.ΕΠ.ΕΚ., σσ. 512-520.

Εκπαιδευτικό υλικό

Ε. Ταρατόρη, Π. Στραβάκου, Μ. Κουγιουρούκη (2006), Διαπολιτισμική Εκπαίδευση. *Καλλιπάτειρα- Εφαρμογή Προγραμμάτων που προωθούν την ισότητα στην κοινωνία*: Γραφείο Ολυμπιακής Παιδείας ΥΠΕΠΘ (υπό έκδοση).

Λήμμα σε λεξικό

Ε. Ταρατόρη (2007), Λήμμα «Διδασκαλία». Στο: Π. Ξωχέλλης (επιμ.) *Λεξικό Παιδαγωγικών Όρων*. Θεσσαλονίκη: εκδοτικός οίκος Αδελφών Κυριακίδη (υπό έκδοση).

Ε. Ταρατόρη (2007), Λήμμα «Επιμόρφωση». Στο: Π. Ξωχέλλης (επιμ.) *Λεξικό Παιδαγωγικών Όρων*. Θεσσαλονίκη: εκδοτικός οίκος Αδελφών Κυριακίδη (υπό έκδοση).

Ε. Ταρατόρη (2007), Λήμμα «Project». Στο: Π. Ξωχέλλης (επιμ.) *Λεξικό Παιδαγωγικών Όρων*. Θεσσαλονίκη: εκδοτικός οίκος Αδελφών Κυριακίδη (υπό έκδοση).

Τεχνικές εκθέσεις – Παραδοτέα Ερευνητικών Προγραμμάτων

Ταρατόρη, Ε. Χατζηδήμου, Δ., Κελπανίδης, Μ., Βεργέτη, Μ., Κουλουριώτης, Δ., Μακρής, Ν., Κουγιουρούκη, Μ., Στραβάκου, Π., Τσαλκατίδου, Μ., Χαραλαμπίδης, Χ. (Συγγραφική Ομάδα) (2007) Δράση Ι: Έρευνα-μελέτη του Έργου «Ευρυδίκη - Θετικές Ενέργειες υπέρ των Γυναικών», ΜΕΤΡΟ 4.1. Προγράμματα υποστήριξης της αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης για γυναίκες ΕΝΕΡΓΕΙΑ 4.1.1. Προγράμματα υποστήριξης της αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης για γυναίκες ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΡΑΞΕΩΝ 4.1.1.στ Θετικές Ενέργειες υπέρ των Γυναικών. Φορέας Υλοποίησης το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Επιστημονικά Υπεύθυνη η Καθηγήτρια Ελένη Ταρατόρη.

Ταρατόρη, Ε. Χατζηδήμου, Δ., Κωτσοβίνος, Ν., Κελπανίδης, Μ., Κουγιουρούκη, Μ., Στραβάκου, Π., Πεντζουρίδου, Α. (2007) Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης της Πρακτικής Άσκησης (Δράση ΙΙΙ) του Έργου «Ευρυδίκη - Θετικές Ενέργειες υπέρ των Γυναικών», ΜΕΤΡΟ 4.1. Προγράμματα υποστήριξης της αρχικής

επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης για γυναίκες ΕΝΕΡΓΕΙΑ 4.1.1. Προγράμματα υποστήριξης της αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης για γυναίκες ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΡΑΞΕΩΝ 4.1.1.στ Θετικές Ενέργειες υπέρ των Γυναικών. Φορέας Υλοποίησης το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Επιστημονικά Υπεύθυνη η Καθηγήτρια Ελένη Ταρατόρη.

Ταρατόρη, Ε., Χατζηδήμου, Δ., Στραβάκου, Π., Κουγιουρούκη, Μ., Κεδράκα, Α., Φουτσιτζή, Α. (2007). Ενδιάμεση έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης του Έργου «Επί Τροχών: Επόμενη Στάση Αγορά εργασίας».

Ταρατόρη, Ε., Χατζηδήμου, Δ., Στραβάκου, Κουγιουρούκη, Μ., Κεδράκα, Α., Φουτσιτζή, Α. (2007). Τελική Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης του Έργου «Επί Τροχών: Επόμενη Στάση Αγορά εργασίας».

Ταρατόρη, Ε., Χατζηδήμου, Δ., Μακρής, Μ., Κουγιουρούκη, Μ., Στραβάκου, Π., Κεδράκα, Α., Τσαλκατίδου, Μ. (Επιστημονική Ομάδα) (2007) Μελέτη Καταγραφής Αναγκών των Νέων σε Τοπικό Επίπεδο του Προγράμματος Κοινοτικής Πρωτοβουλίας EQUAL: «Επί Τροχών: Επόμενη Στάση Αγορά εργασίας».

Ταρατόρη, Ε. Χατζηδήμου, Δ. Καραφύλλης, Α., Κουγιουρούκη, Μ., Στραβάκου, Π., Τσαλκατίδου, Μ. (Ομάδα μελέτης και συγγραφής) (2007) Μελέτη Καταγραφής Αναγκών των Επιχειρήσεων στις Περιοχές Αττικής και Αλεξανδρούπολης του Προγράμματος Κοινοτικής Πρωτοβουλίας EQUAL: «Επί Τροχών: Επόμενη Στάση Αγορά εργασίας».